

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การยกระดับการให้บริการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-
บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์

จัดทำโดย นายพูนพงษ์ นัยนาภากรณ์
รหัส ๕๐๖๐

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ ๕ ปี ๒๕๕๖
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ
ลิขสิทธิ์ของกระทรวงการต่างประเทศ

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล (Individual Study)

เรื่อง การยกระดับการให้บริการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์

จัดทำโดย นายพูนพงษ์ นัยนาภากรณ์
รหัส ๕๐๖๐

หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ ๕ ปี ๒๕๕๖
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ
รายงานนี้เป็นความคิดเห็นเฉพาะบุคคลของผู้ศึกษา

เอกสารรายงานการศึกษาส่วนบุคคลนี้ อนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารการทูตของกระทรวงการต่างประเทศ

ลงชื่อ

(รองศาสตราจารย์ ดร. ดำรงค์ วัฒนา)

อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ

(เอกอัครราชทูต จันทร์ทิพา ภูตระกูล)

อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ

(ศาสตราจารย์ ดร. ไชยวัฒน์ คำชู)

อาจารย์ที่ปรึกษา

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา กรมพัฒนาธุรกิจการค้าได้พยายามปรับปรุงการให้บริการทางด้านการจดทะเบียนธุรกิจ รวมถึงนำเทคโนโลยีต่างๆเข้ามาพัฒนาระบบดังกล่าว เพื่ออำนวยความสะดวกและสามารถให้บริการผู้ประกอบการได้รวดเร็วมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ระบบการจดทะเบียนธุรกิจของไทยในปัจจุบันยังคงมีข้อจำกัดบางประการที่มีผลทำให้ไม่สามารถอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนผู้ให้บริการได้อย่างเต็มที่ กล่าวคือ การจดทะเบียนนิติบุคคลในปัจจุบันยังคงอยู่ในรูปแบบกระดาษ/เอกสาร (paper based system) โดยผู้จดทะเบียนยังต้องเดินทางมายื่นคำขอจดทะเบียนที่สำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท ทำให้เกิดความไม่สะดวกทั้งด้านเวลาและค่าใช้จ่าย ประกอบกับมีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงและพัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูลนิติบุคคลให้อยู่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อลดการจัดเก็บแฟ้มข้อมูลในรูปแบบเอกสารกระดาษ และเพื่อให้การค้นหาข้อมูลนิติบุคคลเป็นไปโดยสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ประเทศไทยกำลังอยู่ระหว่างการเตรียมพร้อมในการเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หรือ AEC ในปี ๒๕๕๘ ซึ่งจะมีผลให้การค้าการลงทุนในภูมิภาคมีความเสรีมากยิ่งขึ้น การแข่งขันก็必将มีความเข้มข้นและรุนแรงมากขึ้นตามไปด้วย ทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน หรือแม้แต่ประชาชน ต้องเร่งปรับตัวและเตรียมความพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จากเหตุผลข้างต้น กรมพัฒนาธุรกิจการค้าจึงได้เตรียมพัฒนาระบบการให้บริการจดทะเบียนนิติบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Registration) เพื่อให้การบริการด้านการจดทะเบียนธุรกิจมีความสะดวก รวดเร็ว มีมาตรฐาน เพื่อยกระดับให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่ง่ายต่อการเริ่มต้นธุรกิจ (Ease of Doing Business) อยู่ในอันดับ Top-Ten ของโลกต่อไป

จากการพิจารณาประเด็นข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับแนวคิดในการพัฒนาระบบให้ง่ายต่อการใช้ โดยเน้นประโยชน์และความคุ้มค่า ความโปร่งใสของกระบวนการและการบูรณาการเชื่อมโยง รวมถึงความเหมาะสมกับบริบทสภาพแวดล้อมและการประกอบธุรกิจของประเทศไทยแล้ว พบว่า ในประเด็นข้อกฎหมายนั้น พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๔๔ ได้กำหนดบทบัญญัติที่สามารถรองรับการพัฒนาระบบการจดทะเบียนไปสู่การจดทะเบียนโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างครอบคลุมแล้ว อย่างไรก็ตาม อาจมีบทบัญญัติกฎหมายในบางประเด็นเกี่ยวกับการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัทที่ไม่มีความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับการจดทะเบียนในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ และสมควรที่จะทำการแก้ไขปรับปรุง ประกอบกับการออกแบบการจดทะเบียนทางอิเล็กทรอนิกส์และขั้นตอนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้มีความสะดวกและไม่เป็นอุปสรรคต่อการใช้งานของผู้จดทะเบียน ซึ่งประเด็นสำคัญที่ต้องพิจารณา คือ ควรใช้แนวทางการลงลายมือชื่อแบบใด ระหว่างการใช้แนวทางการลงลายมือชื่อตามมาตรา ๙ ซึ่งอยู่ในรูปแบบของ username /password หรือลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ ตามมาตรา ๒๖ พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ฯ ในการจดทะเบียน ซึ่งจากประเด็นดังกล่าวสามารถสรุปแนวทางการดำเนินการพัฒนาระบบจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์ได้ ๓ แนวทาง ดังนี้

๑. กระบวนการจดทะเบียนโดยใช้การลงลายมือชื่อตามมาตรา ๙ ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์

แนวทางนี้ ได้นำการลงลายมือชื่อตามมาตรา ๙ (การใช้ username/password) มาใช้ โดยกำหนดให้กรรมการผู้จดทะเบียนมาแสดงตนที่หน่วยงานของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า และขอ username/password เพื่อใช้แทนการลงลายมือชื่อในการยื่นคำขอจดทะเบียน และให้มีแบบพิมพ์ลงลายมือชื่อของบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องทุกคน ซึ่งลงลายมือชื่อรวมกันไว้เป็นหลักฐานว่ามีความประสงค์ที่จะร่วมกันจัดตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท และยอมรับความผูกพันต่อข้อมูลในคำขอจดทะเบียนนั้น

๒. กระบวนการจดทะเบียนโดยใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ตามมาตรา ๒๖ พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยผู้จดทะเบียนเท่านั้นเป็นผู้มีลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์

แนวทางนี้ ได้นำการลงลายมือชื่อตามมาตรา ๒๖ (การใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์) มาใช้ โดยกำหนดให้ผู้จดทะเบียนเท่านั้นเป็นผู้ที่มีลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ และให้มีแบบพิมพ์ลงลายมือชื่อของบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องทุกคน ซึ่งลงลายมือชื่อรวมกันไว้เป็นหลักฐานว่ามีความประสงค์ที่จะร่วมกันจัดตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท และยอมรับความผูกพันต่อข้อมูลในคำขอจดทะเบียนนั้นเช่นกัน

๓. การใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ตามมาตรา ๒๖ พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคนมีลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์

แนวทางนี้ เป็นการนำการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ตามมาตรา ๒๖ มาใช้ เช่นเดียวกับแนวทางที่ ๒ แต่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคนต้องมีลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยกำหนดให้ผู้จดทะเบียน Login ด้วยลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ และกรอกข้อมูลคำขอจดทะเบียนและส่งให้นายทะเบียน เมื่อนายทะเบียนพิจารณาแล้วเห็นว่าคำขอจดทะเบียนถูกต้อง จึงให้ผู้ที่เกี่ยวข้องอื่นทั้งหมด Login เข้าระบบด้วยลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อยืนยันคำขอจดทะเบียน

จะเห็นได้ว่า แนวทางการดำเนินงานตามแนวทางที่ ๑-๓ ข้างต้น มีความเข้มข้นของการใช้เทคโนโลยีเกี่ยวกับการลงลายมือชื่อในกระบวนการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัทมากขึ้นตามลำดับ แต่ทั้งนี้ การดำเนินการตามกระบวนการทั้ง ๓ แนวทาง จำเป็นต้องมีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายและกระบวนการ ดังนี้

๑. ด้านข้อกฎหมาย แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยกำหนดให้บุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องนอกเหนือจากผู้จดทะเบียน เช่น หุ้นส่วน ผู้เริ่มก่อการ หรือพยาน ไม่ต้องลงลายมือชื่อในเอกสารจดทะเบียน และแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทว่าด้วยการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัท พ.ศ. ๒๕๕๔ (และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๒-๖) เพื่อยกเลิกการลงลายมือชื่อในคำขอจดทะเบียนจะต้องกระทำต่อนายทะเบียน หรือต่อหน้าพนักงานฝ่ายปกครอง ตำรวจชั้นผู้ใหญ่ซึ่งประจำอยู่ในท้องที่ที่ผู้จดทะเบียนมีภูมิลำเนาอยู่ สามัญสมาชิกหรือสมาชิกวิสามัญแห่งนิติบุคคลนิติสถาน ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพบัญชี หรือบุคคลอื่นตามที่นายทะเบียนกลางประกาศกำหนด

๒. ด้านกระบวนการ แก้ไขปรับปรุงแบบพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัทให้สอดคล้องกับการกรอกข้อมูลโดยใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ และจัดทำระบบ

เทคโนโลยีสารสนเทศให้สามารถรองรับการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์ตามกระบวนการที่ได้กำหนดไว้ พร้อมทั้งเชื่อมโยงฐานข้อมูลทะเบียนราษฎรกับกรมการปกครอง โดยทำ ความตกลงเพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้เพื่อตรวจสอบความมีตัวตนของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจดทะเบียนนั้นๆ แบบ real time จากเลขที่บัตรประชาชน ๑๓ หลัก และทำความตกลงกับ กรมสรรพากร เกี่ยวกับการจัดเก็บอากรแสตมป์และการจัดส่งค่าอากรให้กรมสรรพากร

เมื่อพิจารณาถึงเป้าหมายของการพัฒนาระบบจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททาง อิเล็กทรอนิกส์ที่ต้องการอำนวยความสะดวกและไม่ก่อให้เกิดความยุ่งยากแก่ผู้ใช้บริการมากกว่าระบบ เดิม ประกอบกับข้อดีข้อเสียของแต่ละแนวทาง และสภาพการการประกอบธุรกิจของประเทศไทย ความพร้อมของเทคโนโลยีต่างๆ รวมถึงความรู้และความเข้าใจของผู้ประกอบการเกี่ยวกับการใช้ เทคโนโลยีการลงลายมือชื่อแล้ว เห็นว่า ในระยะเริ่มต้น ยังไม่สามารถให้บริการด้านการจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วน-บริษัทในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์อย่างสมบูรณ์ในทันที โดยจะต้องพัฒนาระบบไป ตามลำดับ เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทและความพร้อมของทุกภาคส่วน ดังนั้น ในระยะเริ่มแรก ควร เริ่มจากการใช้การลงลายมือชื่อโดยใช้แนวทางตามมาตรา ๙ (username/password) ก่อน และหาก ต่อไป ผู้ประกอบการมีความพร้อมและความเข้าใจในการใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น จึงพัฒนา ระบบเป็นการจดทะเบียนโดยลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ ตามมาตรา ๒๖ โดยผู้จดทะเบียนเท่านั้น เป็นผู้มียลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ และเมื่อทุกภาคส่วนมีความพร้อม โดยหน่วยงานรัฐได้พัฒนาระบบ ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ให้มีความแพร่หลาย ทุกคนสามารถมีได้ และมีค่าใช้จ่ายที่ถูกลงหรือไม่มีเลย จึงค่อยพัฒนาระบบเป็นการจดทะเบียนโดยลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคนมีลายมือ ชื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่อไป

นอกจากนี้ ระบบการจดทะเบียนในปัจจุบันของไทยยังคงมีข้อกำหนดในหลายประเด็นที่ทำให้ ไม่สามารถสนับสนุนการเริ่มต้นธุรกิจได้มากเท่าที่ควร ดังนั้น ในระยะยาว เห็นว่าควรมีการแก้ไข และปรับปรุงระบบการจดทะเบียนในประเด็นต่าง ดังนี้

๑. แก้ไขปรับปรุงประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๓ ลักษณะ ๒๒ ว่าด้วยหุ้นส่วน และบริษัท ในประเด็น ดังนี้

- อนุญาตให้บริษัทจำกัดสามารถจัดตั้งขึ้นโดยมีบุคคลตั้งแต่ ๑ คนขึ้นไป เพื่อให้ ผู้ประกอบการสามารถเริ่มต้นการประกอบธุรกิจในประเทศไทยได้ง่ายยิ่งขึ้น และทำให้ผู้ประกอบการ ไม่จำเป็นต้องหาบุคคลอื่นเพื่อเข้าร่วมจัดตั้งบริษัท โดยสามารถดำเนินการได้ด้วยตนเอง

- การยกเลิกการลงลายมือชื่อพยานสองคนในหนังสือบริคณห์สนธิ เนื่องจากวิธีการลง ลายมือชื่อตามพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ฯ มาตรา ๙ หรือมาตรา ๒๖ สามารถ ระบุตัวบุคคลที่เป็นเจ้าของลายมือชื่อได้ และเป็นวิธีการที่เชื่อถือได้ว่าบุคคลนั้นได้ลงลายมือชื่อและ รับรองว่าข้อความในข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นเป็นของตนเอง จึงไม่จำเป็นต้องให้พยานลงชื่อรับรอง ลายมือชื่อของผู้เริ่มก่อการทุกคน

- การยกเลิกการทำใบสำคัญแสดงการจดทะเบียน เนื่องจากผู้จดทะเบียนสามารถ ขอหนังสือรับรองการจดทะเบียนนิติบุคคล เพื่อเป็นหลักฐานในการยืนยันความมีตัวตนของบุคคลนั้น ได้อยู่แล้ว จึงไม่มีความจำเป็นต้องออกใบสำคัญให้อีก

- ยกเลิกข้อกำหนดเกี่ยวกับเขตพื้นที่ในการยื่นคำขอจดทะเบียนจัดตั้งและแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการจดทะเบียน เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ประกอบการให้สามารถจดทะเบียนในเขตพื้นที่จังหวัดใดก็ได้

๒. พัฒนาระบบการจดทะเบียนธุรกิจเป็นแบบจุดแจ้ง เพื่อให้การจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัทของไทยมีความคล่องตัว สะดวก และรวดเร็วในการเริ่มต้นธุรกิจ

๓. จัดตั้งหน่วยงานกลาง เพื่อรับผิดชอบเกี่ยวกับการยืนยันตัวตนโดยเฉพาะ หรือกรมพัฒนาธุรกิจการค้าอาจพิจารณาทำหน้าที่เป็น Registration Authority (RA) เพื่อรับคำร้องขอใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์ พร้อมพิจารณาหลักฐานในการพิสูจน์ตัวตน ก่อนให้ผู้ให้บริการ Certification Authority (CA) ออกใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์ต่อไป

การพัฒนาระบบการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์จะก่อให้เกิดประโยชน์หลายประการต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑. ด้านของผู้รับบริการ จะได้รับการบริการที่สะดวกและรวดเร็ว ช่วยประหยัดทั้งเวลา ค่าใช้จ่าย และลดต้นทุนในการดำเนินงาน รวมถึงช่วยเพิ่มขีดความสามารถของผู้ประกอบการ นอกจากนี้ ยังช่วยให้ผู้ประกอบการ โดยเฉพาะผู้ประกอบการในธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมซึ่งอาจมีเงินลงทุนไม่มากนัก สามารถดำเนินการขอจดทะเบียนเองได้ โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาและเสียค่าใช้จ่ายให้แก่สำนักงานกฎหมายหรือสำนักงานบัญชีที่รับจ้างจดทะเบียนอีกต่อไป

๒. ด้านของผู้ให้บริการ จะทำให้กรมพัฒนาธุรกิจการค้าสามารถตอบสนองความต้องการของภาคธุรกิจได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ทำให้ระบบจดทะเบียนมีความโปร่งใส ช่วยลดข้อขัดแย้ง เป็นการสร้างภาพลักษณ์การให้บริการและความน่าเชื่อถือขององค์กร รวมถึงช่วยลดจำนวนเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการและลดค่าใช้จ่ายต่างๆ เช่น ค่ากระดาษและวัสดุอุปกรณ์ ค่าเช่าสถานที่และเครื่องใช้สำนักงานในการจัดเก็บแฟ้มทะเบียนนิติบุคคล ซึ่งเป็นการช่วยประหยัดงบประมาณรายจ่ายของประเทศในส่วนนี้ไปได้เป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ ระบบ e-Registration จะเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บเอกสารในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์และการสืบค้นข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น ถือเป็นการพัฒนาและยกระดับการให้บริการภาครัฐแก่ผู้ประกอบการธุรกิจเชิงรุก เพื่อรองรับการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลที่จะก้าวเข้าสู่การเป็นรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government) ต่อไปในอนาคต

๓. ด้านเศรษฐกิจและการลงทุนของประเทศ ระบบการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์ จะช่วยให้บรรยากาศและสภาพแวดล้อมในการเริ่มต้นธุรกิจเป็นไปในทางที่ดียิ่งขึ้น โดยเป็นแรงสนับสนุนและผลักดันให้ผู้ประกอบการจัดตั้งธุรกิจภายในประเทศ ก่อให้เกิดการสร้างงาน การลงทุน ประโยชน์ทางด้านการจัดเก็บภาษี ซึ่งจะช่วยส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจของไทยในภาพรวมให้ก้าวหน้านั่นคง ยั่งยืน และมีเสถียรภาพ เป็นการรองรับการประกอบธุรกิจแบบไร้พรมแดน ซึ่งถือเป็นมาตรการเตรียมความพร้อมสำหรับการเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หรือ AEC ที่กำลังจะมาถึงในปี ๒๕๕๘ นี้ต่อไป

จะเห็นได้ว่า ประโยชน์ที่จะได้รับจากการพัฒนาระบบการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์ข้างต้น จะส่งผลดีต่อการค้าการลงทุนและเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาว ซึ่งผู้ที่ได้รับประโยชน์ดังกล่าว คือ ประเทศชาติและประชาชนไทยทุกคน โครงการพัฒนาระบบการจดทะเบียน

ทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์ จึงเป็นโครงการที่ก่อให้เกิดความคุ้มค่าในการลงมือจัดทำ และมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกภาคส่วนจะร่วมแรงร่วมใจ ช่วยกันผลักดันโครงการดังกล่าวให้ประสบความสำเร็จ เพื่อประโยชน์ที่จะมีต่อประชาชนทุกคนในประเทศต่อไป

ทั้งนี้ เนื่องจากระบบการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์ จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อรูปแบบและขั้นตอนกระบวนการการจดทะเบียนเป็นอย่างมาก ผู้ประกอบการซึ่งมาใช้บริการหรือเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาธุรกิจการค้าจึงจำเป็นต้องศึกษารายละเอียดและขั้นตอนการขอจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการใช้ระบบดังกล่าว โดยผู้ประกอบการเองควรศึกษาวิธีการใช้ระบบอย่างละเอียดก่อนใช้บริการ และกรมพัฒนาธุรกิจการค้าควรจัดให้มีมาตรการเพื่อเตรียมความพร้อมในการใช้ระบบการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัทอิเล็กทรอนิกส์ เช่น จัดโครงการอบรมการใช้ระบบการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์ จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ โฆษณา แผ่นพับ หรือจัดทำคู่มือการใช้ระบบทั้งในรูปแบบและนำลงในเว็บไซต์ของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในการใช้ระบบ ในส่วนของเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ กรมพัฒนาธุรกิจการค้าควรสร้างความรู้ความเข้าใจแก่นายทะเบียนและเจ้าหน้าที่ต่อการใช้ระบบด้วยเช่นกัน โดยอาจเป็นการจัดอบรม และแนะแนวคำถาม-คำตอบ เพื่อให้สามารถอธิบายและตอบข้อซักถามของผู้ประกอบการได้

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการศึกษาส่วนบุคคลฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรมหลักสูตรนักบริหาร การทูต รุ่นที่ ๕ ปี ๒๕๕๖ ซึ่งสามารถจัดทำและดำเนินการให้แล้วเสร็จล่วงหน้าได้ ด้วยความอนุเคราะห์ จาก คณะอาจารย์ที่ปรึกษาทั้ง ๓ ท่าน ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร. ดำรงค์ วัฒนา เอกอัครราชทูต จันทรทิพา ภูตระกูล และศาสตราจารย์ ดร. ไชยวัฒน์ คำชู ซึ่งได้ให้คำแนะนำ แนวทาง รวมถึง ข้อคิดเห็นทางด้านวิชาการที่เป็นประโยชน์ยิ่งต่อการทำรายงานฉบับนี้ ข้าพเจ้าจึงขอขอบคุณคณะ อาจารย์ที่ปรึกษามาในโอกาสนี้

นอกจากนี้ ข้าพเจ้าขอขอบคุณบุคคลและหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนหลายฝ่ายที่ได้ กรุณาให้ความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์ รวมถึงข้อมูล ความคิดเห็น และคำแนะนำอันเป็นประโยชน์ ต่อการจัดทำรายงานฉบับนี้ อันได้แก่ นายพีระพัฒน์ มหาโพธิกุล ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำสำนัก ประธานศาลฎีกา และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง นางสาวศรณนา วายุภาพ ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนา ธุรกิจทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง นางแพตริเซีย มงคลวนิช ผู้อำนวยการสำนักบริหารการเสียภาษีทางอิเล็กทรอนิกส์ กรมสรรพากร และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง นายนำพล ทองอุทัยศรี บริษัท สำนักกฎหมายสากล ซีรคูปต์ จำกัด ดร.ธัญชัย ตรีภาค อาจารย์ ประจำคณะวิศวกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง นางภัทรวรรณ ต้นสกุล ผู้จัดการ Corporate, Securities and IP, SCG Legal Counsel รวมทั้งผู้บริหารและ เจ้าหน้าที่ในสังกัดกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ได้แก่ นายสำรวย แดงด้วง ผู้อำนวยการสำนักกฎหมาย นายสมบุญ โมจนกุล ผู้อำนวยการส่วนจดทะเบียนธุรกิจกลาง นางสาวเกติสิริ กลายเพท นักวิชาการ คอมพิวเตอร์ชำนาญการพิเศษ นางศิริพร ชำนาญชาติ นักวิชาการคอมพิวเตอร์ชำนาญการ นายกิตติศักดิ์ โชติพนิชเศรษฐ์ นายไพโร ประหลาดเนตร และนางชลาลัย สุภันทา นักวิชาการพาณิชย์ ชำนาญการ

ทั้งนี้ ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณอธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้าที่สนับสนุนให้ข้าพเจ้าได้เข้ารับ การอบรมหลักสูตรนี้ ซึ่งทำให้ข้าพเจ้าได้รับประโยชน์ต่อการพัฒนาศักยภาพ อีกทั้งเป็นการเสริมสร้าง ความรู้และความสามารถในการดำเนินการกิจที่เกี่ยวข้องในระดับสากล อันจะช่วยขับเคลื่อนนโยบาย ภาครัฐและยุทธศาสตร์ชาติด้านการต่างประเทศให้เกิดผลในทางปฏิบัติต่อไป

พูนพงษ์ นัยนาภากรณ์

สิงหาคม ๒๕๕๖

สารบัญ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ง
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ญ
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	ฐ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ภูมิหลังและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการศึกษา	๑๑
๑.๓ ขอบเขตการศึกษา/วิธีการดำเนินการศึกษาและระเบียบวิธีการศึกษา	๑๑
๑.๔ ประโยชน์ที่จะได้รับ	๑๓
๑.๕ นิยามศัพท์/การจำกัดความหมายของคำศัพท์ที่สำคัญ	๑๓
บทที่ ๒ แนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	๑๕
๒.๑ แนวคิดทฤษฎี	๑๕
๒.๒ วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	๓๒
๒.๓ สรุปกรอบแนวคิด	๓๓
บทที่ ๓ ผลการศึกษา	๓๗
๓.๑ กฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการจดทะเบียนนิติบุคคลของประเทศไทย	๓๗
๓.๒ รูปแบบการจดทะเบียนนิติบุคคล (องค์กรธุรกิจ) ที่นิยมใช้กันอย่างไรแพร่หลายในประเทศไทย	๓๙
๓.๓ หลักเกณฑ์ในการจดทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท และกฎหมาย/กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง	๔๑
๓.๔ ขั้นตอนการจดทะเบียนนิติบุคคล	๕๔
๓.๕ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริการ สำหรับหน่วยงานรัฐอื่นของไทย	๖๔
๓.๖ การจดทะเบียนนิติบุคคลในต่างประเทศ	๖๖
๓.๗ บทวิเคราะห์	๗๒
๓.๘ ประโยชน์ที่ได้รับจากระบบการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์	๑๐๑
๓.๙ มาตรการเตรียมความพร้อม และการสร้างความรู้และความเข้าใจ	๑๐๔
บทที่ ๔ บทสรุปและข้อเสนอแนะ	๑๐๕
๔.๑ สรุปผลการศึกษา	๑๐๕
๔.๒ ข้อเสนอแนะ	๑๑๒

สารบัญ (ต่อ)

๔.๓ ความคุ้มค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากระบบการให้บริการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Registration)	๑๑๖
บรรณานุกรม	๑๑๙
ภาคผนวก	๑๒๔
ก ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๓ ลักษณะ ๒๒ ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัท (ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจดทะเบียน)	๑๒๕
ข พระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ พ.ศ. ๒๕๔๙ (ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจดทะเบียน)	๑๓๐
ค พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ (ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจดทะเบียน)	๑๓๑
ง พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๔๔ (ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจดทะเบียน)	๑๓๒
ประวัติผู้เขียน	๑๓๕

สารบัญตาราง

ตารางที่ ๓.๑	กำหนดระยะเวลาแล้วเสร็จของงาน	๕๑
ตารางที่ ๓.๒	การบริการทางอินเทอร์เน็ตของหน่วยงานรัฐอื่นของไทย	๖๔
ตารางที่ ๓.๓	ขั้นตอนการจดทะเบียนธุรกิจของนิวซีแลนด์	๖๖
ตารางที่ ๓.๔	ขั้นตอนการจดทะเบียนธุรกิจของสิงคโปร์	๗๐
ตารางที่ ๓.๕	ขั้นตอนการจดทะเบียนธุรกิจของหมู่เกาะโซโลมอน	๗๑
ตารางที่ ๓.๖	เปรียบเทียบแนวทางการลงลายมือชื่อ	๗๖
ตารางที่ ๓.๗	แนวทางที่ ๑ การจดทะเบียนโดยใช้การลงลายมือชื่อตามมาตรา ๙	๘๒
ตารางที่ ๓.๘	แนวทางที่ ๒ แนวทางการใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ตามมาตรา ๒๖ โดยผู้จดทะเบียนเท่านั้นเป็นผู้มีลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์	๘๗
ตารางที่ ๓.๙	แนวทางที่ ๓ แนวทางการใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ตามมาตรา ๒๖ โดยผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคนมีลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์	๙๑
ตารางที่ ๓.๑๐	ประโยชน์ที่ได้รับจากระบบการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททาง อิเล็กทรอนิกส์	๑๐๑

สารบัญภาพ

ภาพที่ ๑.๑	ภารกิจกรมพัฒนาธุรกิจการค้าในปัจจุบัน	๓
ภาพที่ ๑.๒	ผลการปรับปรุงบริการด้านการเริ่มต้นธุรกิจ (Starting a Business)	๖
ภาพที่ ๒.๑	เกณฑ์การพิจารณาคุณภาพการบริหารการจัดการภาครัฐ	๑๘
ภาพที่ ๒.๒	กระบวนการจัดทำกรอบแนวคิดในการศึกษา	๓๕
ภาพที่ ๓.๑	ขั้นตอนการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัท แบบ walk in	๕๖
ภาพที่ ๓.๒	ขั้นตอนการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัท ทางอินเทอร์เน็ต	๕๘
ภาพที่ ๓.๓	ขั้นตอนการจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทจำกัด (จดหนังสือบริคณห์สนธิ และ จัดตั้งบริษัทพร้อมกันภายในวันเดียวกัน)	๕๙
ภาพที่ ๓.๔	ขั้นตอนการจดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติมกรรมการ (จำนวนหรือชื่อกรรมการ)	๖๒

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ภูมิหลังและความสำคัญของปัญหา

๑.๑.๑ ภูมิหลัง

๑.๑.๑.๑ การค้าการลงทุนของไทย^๑

เป็นที่ทราบกันดีว่าการค้าการลงทุนเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้เจริญเติบโตและก้าวหน้า ประเทศไทยก็เป็นประเทศหนึ่งที่ได้ดำเนินการค้ามาเป็นระยะเวลาอันยาวนานทั้งการค้าในประเทศและการค้าต่างประเทศเช่นเดียวกับประเทศอื่นๆ โดยได้ มีการจัดทำสนธิสัญญาทางพระราชไมตรีและการพาณิชย์กับต่างประเทศ เช่น ในสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชการที่ ๒ ได้มีการทำสนธิสัญญากับอังกฤษฉบับแรกเรียกว่า “สนธิสัญญาเบอร์นี” เมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๓๖๙ และในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชการที่ ๔ ได้มีการทำ “สนธิสัญญาเบาว์ริง” เมื่อวันที่ ๑๘ เมษายน พ.ศ. ๒๓๙๘ ทำให้อิทธิพลของประเทศของตะวันตกเข้ามาสู่ประเทศไทยเป็นอย่างมาก นำไปสู่การปรับเปลี่ยนท่าทีนโยบายการพาณิชย์ และเป็นผลทำให้ระบบการค้าไทยต้องเปลี่ยนเป็นระบบการค้าเสรีในที่สุด และเริ่มมีการจัดตั้งกิจการรูปแบบของบริษัทเกิดขึ้นตามแนวคิดของชาวยุโรปในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชการที่ ๕ ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

๑.๑.๑.๒ การเริ่มต้นการจดทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทในประเทศไทย^๒

กฎหมายกำหนดลักษณะการประกอบกิจการที่มีลักษณะของการเข้าหุ้นกันของบุคคล เพื่อกระทำการกิจการร่วมกันและมุ่งหวังที่จะแบ่งปันผลกำไรที่จะได้จากการประกอบกิจการนี้ ไม่มีหลักฐานแน่ชัดว่าเริ่มเมื่อใด อย่างไรก็ตาม ในสมัยสมเด็จพระเอกาทศรถแห่งกรุงศรีอยุธยาได้มีการตรากฎหมายลักษณะเบ็ดเสร็จ ซึ่งบัญญัติว่า “ราษฎรทั้งหลายชักชวนเข้าหุ้นกันไปค้าขายออกกำไรให้แบ่งกันตามมากและน้อย ถ้ามีได้ซื้อสัตย์ต่อกัน เก็บเอาทุนและกำไรรซึ่งจะได้เป็นส่วนของท่านนั้นไว้ ท่านว่าตระบัดสิน ท่านให้เอาทุนและกำไร ซึ่งเป็นส่วนของท่านนั้นตั้งไหมทวิคุณ” (บทที่ ๑๐๒) และ “ไปค้าขายด้วยกันและตักตักแลผู้หนึ่งเอาสินนั้นรอด ให้ทำสินนั้นเป็น ๓ ส่วน ได้แก่เจ้าของสองส่วน ให้แก่ผู้เอามาส่วนหนึ่ง” (บทที่ ๑๐๓) ซึ่งน่าจะพอถือได้ว่า เป็นบทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการเข้าหุ้นเพื่อทำการค้าร่วมกัน

ในเริ่มแรกของการจดทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทในประเทศไทย ยังไม่มีการตรากฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนตั้งห้างหุ้นส่วนและบริษัทไว้เป็นการเฉพาะ ผู้ที่ประสงค์จะเข้าหุ้นส่วน เพื่อกระทำการค้าขายต้องนำความมาขอพระราชทานอำนาจพิเศษ และต้องจดทะเบียนที่

^๑ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, ๑๑๑ ปี หุ้นส่วนบริษัทไทย, ๒๕๕๕, กระทรวงพาณิชย์, เส้นทางการค้าไทย, ที่ระลึกเนื่องในวันสถาปนากระทรวงพาณิชย์ครบรอบ ๘๐ ปี, วันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๕๓. หน้า ๓๔-๓๕.

^๒ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, ๑๑๑ ปี หุ้นส่วนบริษัทไทย, ๒๕๕๕.

กองทะเบียนบริษัท กระทรวงเกษตรธิการ เมื่อได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตแล้ว จึงจะถือว่าเป็นบริษัทจำกัด โดยสมบูรณ์ มีสภาพเป็นนิติบุคคล และมีความรับผิดชอบจำกัดเท่าจำนวนหุ้น และมูลค่าหุ้นตามที่ปรากฏในใบหุ้นของบริษัทนั้น โดยกรรมการและผู้ถือหุ้นจะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามประกาศพระราชทานอำนาจพิเศษที่ได้กำหนดไว้^๓

๑.๑.๑.๓ หน่วยงานรับผิดชอบงานด้านจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัท^๔

สมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชการที่ ๖ ได้มีการตรา “พระราชบัญญัติลักษณะเข้าหุ้นส่วนแลบริษัท ร.ศ. ๑๓๐”^๕ กำหนดวิธีการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัท และรวบรวมกฎหมายที่ใช้บังคับเกี่ยวกับการค้าเป็นหมวดหมู่ มีกระทรวงยุติธรรมเป็นผู้ทำหน้าที่จดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัท และได้จัดตั้ง “กองทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท” ภายใต้กระทรวงยุติธรรมขึ้น เพื่อกำกับดูแลงานเกี่ยวกับการจดทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท ส่วนสถานที่สำหรับจดทะเบียน เรียกว่า “หอฐะเปียร (หอทะเบียน)” โดยห้างหุ้นส่วนและบริษัทที่มาจดทะเบียนที่ หอทะเบียนจะได้รับเลขทะเบียนจำแนกตามประเภท และให้ถือเป็นบุคคลหนึ่งแยกต่างหากจากผู้ที่ถือหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้น และเมื่อได้มีการจัดตั้ง “กรมทะเบียนการค้า” ภายใต้กระทรวงพาณิชย์ ในปี พ.ศ. ๒๔๖๖ จึงได้โอนเอางานทะเบียนการค้าจากกระทรวง ทบวง กรมอื่น รวมถึงงานจดทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท ซึ่งเดิมอยู่ในกระทรวงยุติธรรม มารวมปฏิบัติที่กรมทะเบียนการค้านี้ด้วย โดยได้มีการตรา “ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๓” เมื่อวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๗ และ นำบทบัญญัติว่าด้วยห้างหุ้นส่วนและบริษัทตามพระราชบัญญัติลักษณะเข้าหุ้นส่วนแลบริษัท ร.ศ. ๑๓๐ นำมาบัญญัติไว้ในลักษณะ ๒๒ แห่งบรรพ ๓ นี้ทั้งหมด

นับตั้งแต่กรมทะเบียนการค้าได้จัดตั้งขึ้นมา ได้มีการขยายและปรุงการแบ่งส่วนราชการอยู่หลายครั้งเพื่อให้เหมาะสมกับภาระหน้าที่และลักษณะงานที่เพิ่มขึ้น และในเดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้มีการเปลี่ยนชื่อเป็น “กรมพัฒนาธุรกิจการค้า” พร้อมรับโอนภารกิจด้านการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจ รวมทั้งงานจดทะเบียนและงานส่งเสริมสมาคมการค้าและหอการค้ามาจากกรมการค้าภายใน กับงานตามภารกิจใหม่ คือ งานด้านส่งเสริมธุรกิจบริการและพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ มาปฏิบัติพร้อมกับภารกิจเดิมคือ งานด้านจดทะเบียนธุรกิจ การกำกับดูแลธุรกิจ และการให้บริการธุรกิจ อีกด้วย

ตามภารกิจและยุทธศาสตร์ของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ถือว่างานด้านการบริการ จดทะเบียนธุรกิจเป็นภารกิจหลักที่สำคัญ โดยมีวิสัยทัศน์ให้เป็นมืออาชีพด้านการบริการ กำหนดยุทธศาสตร์พัฒนาระบบบริการจดทะเบียนให้ทันสมัยสู่เป้าหมายในการยกระดับเป็นประเทศ

^๓ บริษัทแรกที่ได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาต คือ “บริษัท รถรางพระพุทธรบาท หุนจำกัด” โดยพระเจ้าอองยาเธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ และบริษัทจัดตั้งโดยพระบรมราชานุญาตที่ยังคงดำเนินกิจการมาจนถึงปัจจุบันนี้มีเหลืออยู่เพียงบริษัทเดียว คือ “บริษัทแบงก์สยามกัมมาจล หุนจำกัด” ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น “ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)” ในปัจจุบัน

^๔ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, ๑๑๑ ปี หุ้นส่วนบริษัทไทย, ๒๕๕๕.

^๕ หนึ่งในห้างหุ้นส่วนบริษัทที่ได้จดทะเบียนตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติลักษณะเข้าหุ้นส่วนแลบริษัท ร.ศ. ๑๓๐ ในสมัยกระทรวงยุติธรรม คือ “บริษัท ปูนซีเมนต์ไทย หุนจำกัดสินไช้” ซึ่งเป็นบริษัทผลิตปูนซีเมนต์แห่งแรกของไทย ซึ่งต่อมาคือ “บริษัท ปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน)” ในปัจจุบัน

ที่ง่าย ต่อการทำธุรกิจ โดยรับผิดชอบตัวชี้วัดการปรับปรุงการให้บริการการเริ่มต้นธุรกิจ หรือ การจดทะเบียนจัดตั้งนิติบุคคล

ภาพที่ ๑.๑ การกิจกรรมพัฒนาธุรกิจการค้าในปัจจุบัน

๑.๑.๑.๔ วิวัฒนาการการปรับปรุงการให้บริการด้านการจดทะเบียนนิติบุคคล

จากกระแสโลกาภิวัตน์ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจ การค้า การลงทุนของโลกไร้พรมแดน สภาพการค้าการลงทุนทั้งในประเทศและต่างประเทศต่างมีการแข่งขันรุนแรงมากขึ้น ระบบเศรษฐกิจเปลี่ยนจาก Industry economy มาเป็น Creative economy ที่มีความรู้และเทคโนโลยีระดับสูงเป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจ โดยประเทศต่างๆ ได้มีการออกนโยบาย และมาตรการหลายอย่างเพื่อสนับสนุน ดึงดูด และสร้างแรงจูงใจให้เกิดการประกอบธุรกิจและ การลงทุนภายในประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการออกมาตรการส่งเสริมการลงทุน การยกเว้นภาษีต่างๆ การลด ต้นทุนค่าใช้จ่ายในการประกอบธุรกิจ การพัฒนาระบบการให้บริการ และการแก้ไขกฎหมาย กฎระเบียบต่างๆ เพื่อไม่ให้เป็นอุปสรรคต่อการประกอบธุรกิจ เป็นต้น

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๖ รัฐบาลไทยได้มีนโยบายให้หน่วยงานของรัฐ ปรับปรุงคุณภาพการให้บริการเพื่อให้ประชาชนได้รับบริการที่สะดวกและรวดเร็วขึ้น อีกทั้งเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้แก่ผู้ประกอบการภายในประเทศ และสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ นักลงทุนต่างประเทศ ที่จะเข้ามาประกอบธุรกิจในไทย จึงมีการส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐปรับปรุงคุณภาพการให้บริการประชาชน โดยลดขั้นตอนและระยะเวลาการปฏิบัติราชการลงร้อยละ ๓๐-๕๐ มาอย่างต่อเนื่อง การส่งเสริมการปรับปรุงคุณภาพการให้บริการดังกล่าวสอดคล้องกับการจัดทำ

รายงานการจัดอันดับความยาก-ง่ายในการเข้าไปประกอบธุรกิจของประเทศต่างๆ ทั่วโลก หรือ Doing Business ของธนาคารโลก หรือ The World Bank ซึ่งเป็นการสำรวจความคิดเห็นของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน เกี่ยวกับกระบวนการ ขั้นตอน ระยะเวลาการให้บริการ ค่าใช้จ่าย ระบบอำนวยความสะดวกของหน่วยงานของรัฐ รวมถึงกฎหมาย กฎ ระเบียบต่างๆ ของรัฐ ว่ามีส่วนสนับสนุนหรือเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการหรือไม่ อย่างไร โดยในรายงานผลการวิจัย Doing Business มีตัวชี้วัดในการสำรวจทั้งหมด ๑๐ ด้าน ได้แก่ การเริ่มต้นธุรกิจ (Starting a Business) การขออนุญาตก่อสร้าง (Dealing with Construction Permits) การขอติดตั้งระบบไฟฟ้า (Getting Electricity) การจดทะเบียนทรัพย์สิน (Registering Property) การได้รับสินเชื่อ (Getting Credit) การคุ้มครองผู้ลงทุน (Protecting Investors) การชำระภาษี (Paying Taxes) การค้าระหว่างประเทศ (Trading Across Borders) การบังคับตามสัญญา (Enforcing Contracts) และการปิดกิจการ (Resolving Insolvency) ด้วยเหตุดังกล่าว คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติเห็นชอบ เมื่อวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ ให้กรมพัฒนาธุรกิจการค้าเป็นหน่วยงานเจ้าภาพหลักในการปรับปรุงบริการด้านการเริ่มต้นธุรกิจ (Starting a Business) ตามรายงาน Doing Business ของธนาคารโลก

เพื่อให้สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก รวมทั้งนโยบายรัฐบาลเกี่ยวกับการปรับปรุงภาครัฐสู่การเป็นรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ กรมพัฒนาธุรกิจการค้ามีแนวนโยบายในการปรับปรุงและพัฒนาระบบการจดทะเบียนธุรกิจให้ทันสมัย และมีอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ยังเป็น กรมทะเบียนการค้า เพื่อให้การบริการผู้ประกอบการเป็นไปโดยง่าย สะดวกรวดเร็ว และประหยัดค่าใช้จ่าย โดยได้มีการปฏิรูปการจดทะเบียนนิติบุคคลที่สำคัญ ทั้งด้านการปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบ การปรับวิธีการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ รวมทั้งการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน^๖ ดังนี้

๑) ด้านการแก้ไขกฎหมาย

ในปี พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้มีการออกพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๘) พ.ศ. ๒๕๕๑ เพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อกำหนดในการจดทะเบียนนิติบุคคลในหลายประเด็น โดยมีประเด็นที่สำคัญคือ ลดจำนวนผู้เริ่มก่อการในการจัดตั้งบริษัท จาก ๗ คน เหลือเพียง ๓ คน เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถจัดตั้งธุรกิจได้ง่ายมากขึ้น และอนุญาตให้ผู้ประกอบการสามารถขอจดทะเบียนหนังสือบริคณห์สนธิ และจดทะเบียนบริษัทไปพร้อมกันภายในวันเดียวกันได้ ซึ่งช่วยลดระยะเวลาและขั้นตอนให้กระบวนการการจดทะเบียนบริษัทสามารถดำเนินการแล้วเสร็จได้ภายในวันเดียว

นอกจากการปรับปรุงระบบการจดทะเบียนนิติบุคคลที่ได้กล่าวมาแล้ว ขณะนี้ กรมพัฒนาธุรกิจการค้ากำลังอยู่ระหว่างการเสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๓ ลักษณะ ๒ (ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่...) พ.ศ.) ใน ๓ ประเด็น ได้แก่

^๖ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, ๑๑๑ ปี หุ่นส่วนบริษัทไทย, ๒๕๕๕.

(๑) แก้ไขปรับปรุงให้การยื่นขอจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทสามารถยื่นขอจดทะเบียน ณ สำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทใดก็ได้ทั่วประเทศ ๘๖ แห่ง ซึ่งเดิมต้องยื่น ณ จังหวัดที่นิติบุคคลตั้งอยู่

(๒) ปรับปรุงวิธีการประชุมกรรมการให้สามารถดำเนินการประชุมโดยการติดต่อทางการสื่อสารด้วยเทคโนโลยีเพิ่มขึ้นอีกวิธีหนึ่ง

(๓) ปรับปรุงวิธีการบอกกล่าวเรียกประชุมใหญ่ให้คงไว้เพียงส่งทางไปรษณีย์ตอบรับไปยังผู้ถือหุ้น โดยการยกเลิกการลงโฆษณาคำบอกกล่าวทางหนังสือพิมพ์ เว้นแต่บริษัทมีหุ้นชนิดออกให้แก่ผู้ถือหุ้นเท่านั้นที่จะต้องลงโฆษณาคำบอกกล่าวด้วย

๒) ด้านการปรับปรุงวิธีการดำเนินงาน^๗

(๑) การปรับปรุงแบบพิมพ์คำขอจดทะเบียน แต่เดิม แบบพิมพ์ที่กำหนดไว้มีหลายประเภท รวมแล้วประมาณ ๒๒ แบบ โดยแต่ละแบบใช้กับการจดทะเบียนต่างประเภทกัน และมีลักษณะรูปแบบแตกต่างกันออกไป จึงทำให้เกิดความสับสนและความยุ่งยากในการเลือกใช้แบบพิมพ์ให้ถูกต้อง และยังเป็นปัญหาต่อระบบการจัดเก็บค่าธรรมเนียมอีกด้วย อีกทั้งแบบพิมพ์ดังกล่าวยังได้กำหนดให้ผู้ขอจดทะเบียนต้องกรอกรายการและข้อความมากมายเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด จึงได้มีการแก้ไขปรับปรุงแบบพิมพ์คำขอจดทะเบียน และเอกสารประกอบการจดทะเบียนขึ้นใหม่ทั้งหมด รวมทั้งให้มีการพิจารณาศึกษาปัญหาอุปสรรคในการจดทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท เพื่อให้การจดทะเบียนเป็นไปโดยง่าย โปร่งใส สะดวกรวดเร็ว ประหยัดเวลา ทำให้ผู้ประกอบการสามารถยื่นขอจดทะเบียนได้ด้วยตนเอง ไม่จำเป็นต้องพึ่งพาและเสียค่าใช้จ่ายให้แก่สำนักงานรับแจ้งจดทะเบียน

(๒) การยกเลิกการให้กรรมการมาแสดงตัวต่อนายทะเบียน การจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัท หุ้นส่วนผู้จัดการของห้างหุ้นส่วนหรือกรรมการผู้มีอำนาจของบริษัทจำกัด จะต้องลงชื่อในคำขอจดทะเบียนตามที่กำหนดไว้ในแบบพิมพ์ โดยการลงชื่อนั้นจะต้องลงชื่อต่อหน้านายทะเบียน ดังนั้น หุ้นส่วนผู้จัดการและกรรมการผู้ที่จะลงชื่อจึงต้องมาปรากฏตัวหรือแสดงตัวต่อนายทะเบียน เพื่อลงลายมือชื่อในคำขอจดทะเบียนต่อหน้านายทะเบียน ซึ่งก่อให้เกิดความยุ่งยากและเสียเวลาอย่างมาก จึงได้กำหนดแนวทางใหม่ให้การลงชื่อในคำขอจดทะเบียน โดยนอกจากจะสามารถลงชื่อต่อหน้านายทะเบียนแล้ว ยังสามารถลงลายมือชื่อต่อหน้าพนักงานฝ่ายปกครอง ตำรวจชั้นผู้ใหญ่ซึ่งประจำอยู่ในท้องที่ที่ผู้ขอจดทะเบียนมีภูมิลำเนาอยู่ สามัญสมาชิกหรือสมาชิกวิสามัญแห่งเนติบัณฑิตยสภา ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพบัญชี หรือบุคคลอื่นตามที่นายทะเบียนกลางประกาศกำหนด จึงได้ยกเลิกการให้หุ้นส่วนผู้จัดการและกรรมการที่มีบุคคลดังกล่าวรับรองลายมือชื่อไว้แล้ว ไม่ต้องมาแสดงตัวต่อหน้านายทะเบียนอีก

๓) ด้านการนำเทคโนโลยีเข้ามาพัฒนาระบบการจดทะเบียนนิติบุคคล
กรมพัฒนาธุรกิจการค้าได้นำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยเพื่อพัฒนาระบบการให้บริการ เช่น

^๗ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, ๑๑๑ ปี หุ้นส่วนบริษัทไทย, ๒๕๕๕.

๑.๑.๒ ความสำคัญของปัญหา

๑.๑.๒.๑ ปัญหาของระบบการจดทะเบียนนิติบุคคลในปัจจุบัน

แม้ว่ากรมพัฒนาธุรกิจการค้าได้พยายามปรับปรุงระบบการให้บริการ รวมถึงนำเทคโนโลยีต่างๆเข้ามาพัฒนาระบบจดทะเบียนธุรกิจ เพื่ออำนวยความสะดวกผู้ประกอบการ และสามารถให้บริการได้รวดเร็วมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ระบบการจดทะเบียนธุรกิจของไทยในปัจจุบัน ยังคงมีข้อจำกัดบางประการที่จำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้สามารถให้บริการผู้ประกอบการจดทะเบียนได้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ ดังนี้

๑) การจดทะเบียนนิติบุคคลยังคงอยู่ในรูปแบบกระดาษ/เอกสาร (paper based system) การขอจดทะเบียนนิติบุคคลในปัจจุบันสามารถทำได้ ๒ ทาง คือ (๑) แบบ walk-in ผู้จดทะเบียนกรอกข้อมูล/รายละเอียดในคำขอจดทะเบียนและนำไปยื่นจดทะเบียน ณ สำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท หรือ (๒) การตรวจคำขอผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ผู้จดทะเบียนกรอกรายละเอียดข้อมูลในเว็บไซต์กรมพัฒนาธุรกิจการค้า (www.dbd.go.th) และส่งให้นายทะเบียนพิจารณาตรวจสอบคำขอจดทะเบียนทางอินเทอร์เน็ต เมื่อนายทะเบียนพิจารณาแล้ว เห็นว่าถูกต้อง ก็ จะแจ้งให้ผู้จดทะเบียนทราบทางอินเทอร์เน็ต ผู้จดทะเบียนพิมพ์ (Print out) เอกสารที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องนั้น และนำเอกสารดังกล่าวไปจดทะเบียน ณ สำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท ผู้จดทะเบียนจึงยังจำต้องเดินทางมาจดทะเบียนจัดตั้งนิติบุคคลที่สำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท ซึ่งบางครั้ง อาจก่อให้เกิดความไม่สะดวก ทั้งด้านเวลาและค่าใช้จ่าย ทำให้ผู้ประกอบการ เกิดความเบื่อหน่ายและมีทัศนคติในแง่ลบต่อระบบการให้บริการจดทะเบียนธุรกิจ อีกทั้งยังไม่สนับสนุนและลดแรงจูงใจในการจัดตั้งธุรกิจอีกด้วย

๒) การเก็บข้อมูลเอกสารเกี่ยวกับนิติบุคคล กรมพัฒนาธุรกิจการค้า ยังคงต้องเก็บรักษาแฟ้มข้อมูลในรูปแบบเอกสารกระดาษของนิติบุคคลดังกล่าวไว้ทุกราย เนื่องจาก อาจมีการฟ้องร้อง ข้อพิพาท หรือการขอให้นิติบุคคลคืนสู่ทะเบียน ในอนาคตได้ ซึ่งต้องใช้เอกสารดังกล่าวเป็นหลักฐานในชั้นศาล โดยในปัจจุบัน ประเทศไทยมีจำนวนนิติบุคคลจดทะเบียนทั้งหมด ๑,๑๓๔,๗๐๐ ราย ในจำนวนดังกล่าว เป็นนิติบุคคลที่ยังดำเนินการกิจการอยู่จำนวน ๕๔๖,๒๔๗ ราย และนิติบุคคลที่ไม่ดำเนินการ เลิกและสิ้นสภาพจำนวน ๕๘๘,๔๕๓ ราย (ข้อมูล ณ เดือนเมษายน ๒๕๕๖) ซึ่งเป็นจำนวนที่สูงมาก ประกอบกับจำนวนนิติบุคคลตั้งใหม่มีจำนวนสูงขึ้นทุกปี โดยตั้งแต่ปี ๒๕๕๒ มีจำนวนนิติบุคคลจดทะเบียนตั้งใหม่ปีละประมาณ ๖๐,๐๐๐ ราย และในปี ๒๕๕๕ มีการขอจดทะเบียน ตั้ง นิติบุคคลใหม่ถึง ๖๓,๘๔๕ รายในปีเดียว ถือเป็นสถิติสูงสุดตั้งแต่มีการให้บริการจดทะเบียนนิติบุคคลมา ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องจัดหาวิธีการจัดเก็บข้อมูลต่างๆเหล่านั้นในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งมีความปลอดภัยและสามารถรองรับการจัดเก็บข้อมูลนิติบุคคลที่มีจำนวนสูงขึ้นเรื่อยๆ อีกทั้งยังเป็นการลดการใช้กระดาษและการค้นหาข้อมูลนิติบุคคลเป็นไปโดยสะดวกรวดเร็วมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ โดยต้องพิจารณาควณไปกับประเด็นปัญหาพยานอิเล็กทรอนิกส์ด้วย

๑.๑.๒.๒ การเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี พ.ศ. ๒๕๕๘

ประเทศไทยกำลังอยู่ระหว่างการเตรียมพร้อมในการเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หรือ AEC ในปี ๒๕๕๘ ซึ่งการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีวัตถุประสงค์เพื่อ

๑) การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียว โดยมีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน และแรงงานมีฝีมืออย่างเสรี และเงินทุนอย่างเสรีมากขึ้น รวมทั้งการส่งเสริมการรวมกลุ่มสาขาสำคัญของอาเซียนให้เป็นรูปธรรม

๒) การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของอาเซียน โดยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นและการปรับประสานนโยบายที่จะช่วยสนับสนุนการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ เช่น กฎหมายและนโยบายการแข่งขัน การคุ้มครองผู้บริโภค สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ นโยบายภาษี การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการเงิน การขนส่ง เทคโนโลยีสารสนเทศ พลังงาน และเหมืองแร่

๓) การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเท่าเทียมกัน โดยการส่งเสริมและพัฒนา SMEs และการเสริมสร้างสมรรถนะของประเทศสมาชิกอาเซียนใหม่ ภายใต้ความริเริ่มเพื่อการรวมกลุ่มของอาเซียน (Initiative for ASEAN Integration: IAI) เพื่อลดช่องว่างการพัฒนาทางเศรษฐกิจ และสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของอาเซียน

๔) การบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก โดยการปรับประสานนโยบายเศรษฐกิจของอาเซียนกับประเทศภายนอกภูมิภาค ผ่านการจัดทำความตกลงการค้าเสรีและความเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจอย่างใกล้ชิดของอาเซียนกับประเทศคู่เจรจาต่างๆ เป็นต้น รวมทั้งส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการผลิตและการจำหน่ายภายในภูมิภาคให้เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลก^๘

ผลจากการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จะมีผลทำให้ภูมิภาคนี้เปลี่ยนแปลงอย่างมาก โดยการค้าการลงทุนจะเสรีมาก เนื่องจาก นักธุรกิจ รวมถึง SME จะได้รับประโยชน์จากการเข้าถึงตลาดอาเซียนที่มีขนาดใหญ่ขึ้น ด้วยประชากรกว่า ๕๙๐ ล้านคน ทั้งในด้านการส่งออกสินค้าไปขาย และการนำเข้าวัตถุดิบ สินค้าสำเร็จรูปเพื่อนำมาใช้ในการผลิต ด้วยต้นทุนที่ลดลงจากการลด/ยกเลิกอุปสรรคทางการค้า ทั้งด้านภาษีและที่มิใช่ภาษีในอาเซียน รวมถึงการลด/ยกเลิกอุปสรรคด้านการค้าบริการและการลงทุน และการอำนวยความสะดวกทางการค้าการลงทุน ซึ่งจะช่วยสนับสนุนการย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศสมาชิกที่มีความได้เปรียบในการแข่งขันและสามารถใช้ประโยชน์จากจุดแข็งของแต่ละประเทศได้อย่างเต็มที่ ในขณะเดียวกัน □ นักลงทุนจะได้รับประโยชน์จากสิทธิในการลงทุนในประเทศสมาชิกอาเซียน โดยจะได้รับการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติเสมือนนักลงทุนในประเทศ รวมถึงการได้รับความคุ้มครองการลงทุน นอกจากนี้ยังได้รับประโยชน์จากการรวมตัวของตลาดทุนและการเปิดเสรีบริการด้านการเงินในอาเซียน ทำให้มีการเคลื่อนย้ายเงินทุนที่เสรีมากขึ้น สนับสนุนการจัดทำธุรกิจร่วมทุนกับนักลงทุนในประเทศอาเซียนอื่น^๙

เมื่อการค้าการลงทุนในภูมิภาคมีความเสรีมากยิ่งขึ้น การแข่งขันก็จะมี ความเข้มข้นและรุนแรงมากตามไปด้วย ดังนั้น ทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน หรือ แม้แต่ประชาชน ต้องเร่งปรับตัวและเตรียมความพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว^{๑๐} กรมพัฒนาธุรกิจการค้าจึงมีความจำเป็นที่จะต้องเตรียมความพร้อม โดยหาแนวทางในการพัฒนาระบบการ

^๘ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, ทำความเข้าใจอาเซียน, ๗ มิถุนายน ๒๕๕๖, แหล่งที่มา http://www.dtn.go.th/images/stories/aecinfo/asean/_AEC.pdf.

^๙ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, เรื่องเดียวกัน.

^{๑๐} กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, เรื่องเดียวกัน.

ให้บริการด้านการจดทะเบียนจัดตั้งธุรกิจ ซึ่งเป็นกระบวนการขั้นแรกในการเริ่มต้นธุรกิจทั้งสำหรับผู้ประกอบการชาวไทยและชาวต่างชาติ ให้มีความสะดวก รวดเร็ว มีมาตรฐานเช่นเดียวกับประเทศอาเซียนอื่น เช่น สิงคโปร์ ที่มีระบบการจดทะเบียนธุรกิจออนไลน์อย่างครบวงจร กรมพัฒนาธุรกิจการค้าจึงได้ตั้งเป้าหมายที่จะยกระดับในการเป็นองค์กรอิเล็กทรอนิกส์ โดยจะนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยมาใช้ในการให้บริการ เน้นความง่าย สะดวกรวดเร็ว และประหยัด รวมทั้งการสร้างคลังข้อมูลอาเซียน และ ASEAN Fast Track Lane เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักธุรกิจอาเซียน^{๑๑}

ดังนั้น เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว และเพื่อพัฒนาการให้บริการด้านการจดทะเบียนธุรกิจมีมาตรฐานเป็นสากลและทัดเทียมประเทศอื่น เตรียมพร้อมสำหรับการเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี ๒๕๕๘ อีกทั้งเป็นการยกระดับให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่ง่ายต่อการเริ่มต้นธุรกิจ (Ease of Doing Business) อยู่ในอันดับ Top-Ten ของโลก จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาระบบการให้บริการจดทะเบียนนิติบุคคลออนไลน์ที่มีความมั่นคงปลอดภัย น่าเชื่อถือ และเป็นสากล ให้สอดคล้องกับโลกในยุคปัจจุบันได้ก้าวไปอย่างรวดเร็วภายใต้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเป็นโลกที่ไร้พรมแดน และแต่ละประเทศต่างนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาเพื่อส่งเสริมการให้บริการต่างๆ ของตนเพื่อเป็นการให้บริการทางอิเล็กทรอนิกส์อย่างครบวงจร คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติเมื่อวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๕ ให้กรมพัฒนาธุรกิจการค้าเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการพัฒนาระบบการให้บริการจดทะเบียนนิติบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Registration) และเห็นชอบให้หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานประมาณ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และสำนักงาน ก.พ.ร. ให้การสนับสนุนการดำเนินโครงการดังกล่าวซึ่งขณะนี้ กรมพัฒนาธุรกิจการค้ากำลังอยู่ระหว่างดำเนินการจัดตั้งระบบ e-Registration โดยจัดทำโครงการพัฒนาระบบการให้บริการจดทะเบียนนิติบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Registration) มีระยะเวลา ๓ ปี ตั้งแต่ปี ๒๕๕๗-๒๕๕๙

๑.๑.๒.๓ ประโยชน์ของระบบการให้บริการจดทะเบียนนิติบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Registration)

ระบบ e-Registration จะก่อให้เกิดผลดีอื่นหลายประการ ดังนี้

๑) ด้านของผู้ให้บริการ จะทำให้กรมพัฒนาธุรกิจการค้าสามารถตอบสนองความต้องการของภาคธุรกิจได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ทำให้ระบบจดทะเบียนมีความโปร่งใส ช่วยลดข้อขัดแย้ง ลดการใช้กระดาษ และสามารถรองรับการจัดเก็บข้อมูลนิติบุคคลที่มีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นทุกปีได้อย่างเพียงพอ^{๑๒} นอกจากนี้ ระบบ e-Registration จะเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บเอกสารในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์และการสืบค้นข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

๒) ด้านของผู้ใช้บริการ ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ จะได้รับการบริการที่สะดวกและรวดเร็ว โดยสามารถยื่นคำขอจดทะเบียนออนไลน์ที่ใดก็ได้ โดยไม่ต้องเดินทางมา

^{๑๑} กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, รายงานประจำปี ๒๕๕๕, ๒๕๕๕.

^{๑๒} ตั้งแต่ปี ๒๕๕๒ มีจำนวนนิติบุคคลจดทะเบียนตั้งใหม่ปีละประมาณ ๖๐.๐๐๐ ราย และในปี ๒๕๕๕ มีการขอจดทะเบียนตั้งนิติบุคคลใหม่ถึง ๖๓.๘๔๕ รายในปีเดียว ถือเป็นสถิติสูงสุดตั้งแต่มีการให้บริการจดทะเบียนนิติบุคคลมา

เพื่อจดทะเบียนที่กรมพัฒนาธุรกิจการค้า ซึ่งทำให้ประหยัดทั้งเวลา ค่าใช้จ่าย และลดต้นทุนในการดำเนินงาน ช่วยเพิ่มขีดความสามารถของผู้ประกอบการ

๓) ด้านประสิทธิภาพการให้บริการของภาครัฐและการเป็นรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์

ระบบ e-Registration จะเป็นการพัฒนาและยกระดับการให้บริการแก่ผู้ประกอบการธุรกิจเชิงรุก โดยเพิ่มประสิทธิภาพและยกระดับการให้บริการของส่วนราชการแบบบูรณาการ และเพื่อเป็นการรองรับการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลที่จะก้าวเข้าสู่การเป็นรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government)

๔) ด้านเศรษฐกิจและการลงทุนของประเทศ เมื่อผู้จดทะเบียนได้รับความพึงพอใจอันเนื่องจากการให้บริการที่สะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ จะก่อให้เกิดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ดียิ่งขึ้นในการเริ่มต้นธุรกิจ และช่วยส่งเสริมการค้าการลงทุนของประเทศไทย เป็นการรองรับการประกอบธุรกิจแบบไร้พรมแดน อีกทั้งเป็นการสนับสนุนและเป็นแรงผลักดันให้ผู้ประกอบการจัดตั้งธุรกิจภายในประเทศ ก่อให้เกิดการสร้างงาน การลงทุน ประโยชน์ทางด้าน การจัดเก็บภาษี ซึ่งจะช่วยส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจของไทยในภาพรวมให้ก้าวหน้ามั่นคงยั่งยืน และมีเสถียรภาพ

๑.๑.๒.๔ ประเด็นปัญหาที่ต้องพิจารณาในการพัฒนาระบบการจดทะเบียนทางอิเล็กทรอนิกส์

ในการพัฒนาระบบการจดทะเบียนนิติบุคคลออนไลน์ มีปัจจัยและเงื่อนไขสำคัญที่ต้องพิจารณา ดังนี้

๑) ประเด็นกฎหมาย ว่ามีบทบัญญัติใดที่เป็นอุปสรรคต่อการจดทะเบียนนิติบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Registration) และจำเป็นต้องแก้ไข/จัดทำใหม่ ดังนี้

(๑) กฎหมายและกฎระเบียบในปัจจุบัน มีวัตถุประสงค์เพื่อรองรับการจดทะเบียนนิติบุคคลที่อยู่บนพื้นฐานของการใช้แบบฟอร์มกระดาษและเอกสารหลักฐาน รวมถึงมีข้อกำหนดบางประการที่อาจต้องปรับเปลี่ยน หากมีการพัฒนาระบบการจดทะเบียนนิติบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น การลงลายมือชื่อ ตราประทับอิเล็กทรอนิกส์ การกำหนดให้ต้องมีพยานเพื่อรับรองผู้เริ่มก่อการของบริษัทในหนังสือบริคณห์สนธิ รวมถึงการยื่นเอกสารประกอบการจดทะเบียนการมอบอำนาจ เป็นต้น

(๒) ระบบการจดทะเบียนนิติบุคคลมีลักษณะแตกต่างจากระบบการให้บริการประเภทอื่น โดยการจดทะเบียนมีผลผูกพันเฉพาะตัวบุคคลต่างๆเป็นรายบุคคล จึงจำเป็นต้องพิจารณารูปแบบและขั้นตอนการจดทะเบียนให้สามารถสืบทอดไปได้ถึงตัวบุคคล และมีผลผูกพันทางกฎหมาย

(๓) ระบบการจดทะเบียนทางอิเล็กทรอนิกส์อาจก่อให้เกิดข้อกังวลเกี่ยวกับ ข้อพิพาทและคดีฟ้องร้องที่อาจเกิดขึ้น โดยเมื่อกระบวนการจดทะเบียนมีความสะดวก ง่าย และรวดเร็ว จึงอาจเป็นช่องทางให้บุคคลทุจริตได้ง่ายขึ้น เช่น การจดทะเบียนแก้ไขเปลี่ยนแปลงกรรมการบริษัทโดยไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด จึงจำเป็นต้องกำหนดข้อกฎหมายหรือแนวทางในการป้องกันเหตุดังกล่าว

๒) ประเด็นด้านกระบวนการงาน

การจดทะเบียนนิติบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ จะมีกระบวนการที่แตกต่างจากระบบการจดทะเบียนในปัจจุบันซึ่งยังอยู่ในรูปแบบของกระดาษ โดยกระบวนการจะต้องมีความสอดคล้องกับกฎหมายและและมีผลผูกพันบุคคลตามกฎหมายด้วย

๓) ประเด็นด้านการเตรียมความพร้อม

การเปลี่ยนระบบการจดทะเบียนนิติบุคคลจากระบบปกติ หรือระบบ (manual) มาเป็นระบบอิเล็กทรอนิกส์ จะก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาย ทั้งทางด้านผู้ให้บริการและด้านเจ้าหน้าที่ ดังนั้น เพื่อไม่ให้เกิดข้อขัดข้องในการให้บริการ จึงจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมและสร้างความรู้ความเข้าใจแก่บุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าหน้าที่ และผู้รับบริการ

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการศึกษา

๑.๒.๑ ศึกษาเปรียบเทียบระบบการจดทะเบียนปัจจุบันและระบบจดทะเบียนทางอิเล็กทรอนิกส์ที่เหมาะสม (e-Registration) เพื่อหาข้อดีข้อเสีย

๑.๒.๒ ศึกษากฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทราบว่าควรปรับปรุงหรือแก้ไขกฎหมาย กฎระเบียบดังกล่าว หรือไม่ อย่างไร เพื่อให้สามารถรองรับการจดทะเบียนนิติบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Registration) ได้ พร้อมจัดทำข้อเสนอแนะ

๑.๒.๓ พิจารณาและศึกษากระบวนการงานการจดทะเบียนนิติบุคคลในปัจจุบัน เพื่อเปรียบเทียบและใช้เป็นแนวทางในการปรับเปลี่ยนและพัฒนากระบวนการใหม่สำหรับการให้บริการจดทะเบียน นิติบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Registration) โดยสามารถให้บริการจดทะเบียนทางอิเล็กทรอนิกส์ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามรูปแบบและวิธีการที่กำหนด มีความมั่นคงปลอดภัย น่าเชื่อถือ เป็นสากล และเหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย พร้อมจัดทำข้อเสนอแนะ

๑.๒.๔ พิจารณาผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการรับจดทะเบียนนิติบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ และบุคคลที่เกี่ยวข้องและอาจได้รับผลกระทบ เช่น เจ้าหน้าที่ ผู้รับบริการ เป็นต้น และพิจารณาเสนอแนะมาตรการเตรียมความพร้อมและมาตรการรองรับในการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่บุคคลดังกล่าว สำหรับการใช้ระบบการให้บริการจดทะเบียนนิติบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Registration)

๑.๓ ขอบเขตการศึกษา/วิธีการดำเนินการศึกษาและระเบียบวิธีการศึกษา

๑.๓.๑ ขอบเขตการศึกษา

๑.๓.๑.๑ ด้านกฎหมาย ศึกษาและวิเคราะห์บทบัญญัติกฎหมาย กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อแก้ไขปรับปรุง หรือจัดทำใหม่ ไม่ให้เป็นอุปสรรคต่อการให้บริการจดทะเบียนนิติบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Registration) พร้อมจัดทำข้อเสนอแนะ

๑.๓.๑.๒ ด้านกระบวนการงาน พิจารณาและทบทวนกระบวนการงานที่เหมาะสมสำหรับการให้บริการจดทะเบียนนิติบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Registration) และศึกษาการพัฒนา ระบบ การจดทะเบียนธุรกิจทางอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศอื่นๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางและปรับให้เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย พร้อมจัดทำข้อเสนอแนะ

๑.๓.๑.๓ ด้านมาตรการเตรียมความพร้อม พิจารณาและเสนอแนะเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมและสร้างความรู้ความเข้าใจแก่บุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าหน้าที่ ผู้รับบริการ เป็นต้น ในการใช้ระบบการให้บริการจดทะเบียนนิติบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Registration)

๑.๓.๒ วิธีการศึกษาและระเบียบวิธีการศึกษา

๑.๓.๒.๑ วิธีการศึกษา เป็นการศึกษาเชิงวิเคราะห์จากข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ โดยมีแหล่งข้อมูล ดังนี้

- ๑) ศึกษาจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง คือ
 - (๑) ผู้บริหารในสังกัดกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักกฎหมาย และผู้อำนวยการสำนักเทคโนโลยีสารสนเทศ
 - (๒) ผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานศาลยุติธรรม กรมสรรพากร และกรมศุลกากร
 - (๓) ผู้บริหารของสำนักงานกฎหมายหรือสำนักงานบัญชีที่ให้บริการจดทะเบียน
 - (๔) ผู้บริหารของบริษัทซึ่งมีบริษัทในเครือเป็นจำนวนมาก เช่น บริษัท ปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน)

๒) ศึกษาจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่

- (๑) ข้อมูลจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้า
- (๒) ค้นหากจากเอกสารวิชาการและ website ได้แก่ นโยบายรัฐบาล กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการจดทะเบียนธุรกิจ การลงลายมือชื่อ การลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ ระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้และปรับปรุงพัฒนาการให้บริการของหน่วยงานราชการอื่น ระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้และปรับปรุงพัฒนาการให้บริการด้านการจดทะเบียนธุรกิจของต่างประเทศ

๑.๓.๒.๒ ระเบียบวิธีการศึกษา ค้นคว้าจากข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์ และข้อมูล ทุติยภูมิ จากเอกสารและ website และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา โดยมีระเบียบวิธีการ ดังนี้

- ๑) สัมภาษณ์ ประมวล และศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับ
- ๒) จัดเตรียมข้อมูลสำหรับการสัมภาษณ์ จากเจ้าหน้าที่หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจดทะเบียนนิติบุคคล
- ๓) นำข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องมารวบรวมตรวจสอบ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นตามกรอบแนวคิด นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ มาประมวลสรุป
- ๔) ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้บริหารหรือบุคคลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และรวบรวมประเด็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ใช้ในการวิเคราะห์
- ๕) ทำการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปการวิเคราะห์ ข้อเสนอแนะและจัดทำรายงานการศึกษาวิจัย

๑.๔ ประโยชน์ที่ของการศึกษา

๑.๔.๑ สามารถพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้กฎหมาย และกฎระเบียบดังกล่าวไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาระบบการให้บริการจดทะเบียนนิติบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Registration)

๑.๔.๒ มีกระบวนการในการให้บริการจดทะเบียนนิติบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Registration) ที่เหมาะสม รวดเร็ว โปร่งใส และสอดคล้องกับสภาพการประกอบธุรกิจและบริบทของประเทศไทย เพื่อให้ผู้จดทะเบียนสามารถยื่นขอจดทะเบียนผ่านระบบดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามรูปแบบและวิธีการที่กำหนด ก่อให้เกิดความเชื่อมั่นและความมั่นใจในระบบการให้บริการของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า

๑.๔.๓ ทำให้บุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าหน้าที่ ผู้รับบริการ มีความรู้ความเข้าใจ และ ความพร้อมในการใช้ระบบการให้บริการจดทะเบียนนิติบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Registration) เพื่อป้องกันมิให้เกิดข้อขัดข้องในการให้บริการ และเพื่อให้ผู้จดทะเบียนได้รับความพึงพอใจสูงสุด

๑.๔.๔ มีระบบการให้บริการจดทะเบียนนิติบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Registration) ที่มีความปลอดภัย น่าเชื่อถือ เป็นสากล สามารถอำนวยความสะดวกแก่ผู้ประกอบการในการจดทะเบียนจัดตั้งธุรกิจมากยิ่งขึ้น โดยประหยัดทั้งเวลาและค่าใช้จ่าย ซึ่งส่งผลดีต่อการจัดอันดับความยาก-ง่ายในการประกอบธุรกิจ (Ease Doing Business) ของธนาคารโลก และนำมาซึ่งประโยชน์ต่อเศรษฐกิจของไทยในภาพรวมต่อไป

๑.๕ นิยามศัพท์/การจำกัดความหมายของคำศัพท์ที่สำคัญ

๑.๕.๑ “นิติบุคคล” หมายถึง กลุ่มบุคคล องค์กร หรือทรัพย์สินที่จัดสรรไว้เป็นกองทุน เพื่อดำเนินกิจการอันใดอันหนึ่ง ซึ่งกฎหมายบัญญัติให้เป็นบุคคลอีกประเภทหนึ่งที่มีใช้บุคคลธรรมดา นิติบุคคลจะมีขึ้นได้ก็แต่ด้วยอาศัยอำนาจแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือกฎหมายอื่น นิติบุคคลย่อมมีสิทธิและหน้าที่ ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือกฎหมายอื่น ภายในขอบแห่งอำนาจหน้าที่หรือวัตถุประสงค์ได้บัญญัติหรือกำหนดไว้ในกฎหมายข้อบังคับหรือตราสารจัดตั้ง นอกจากนั้น นิติบุคคลย่อมมีสิทธิและหน้าที่เช่นเดียวกับบุคคลธรรมดา เว้นแต่สิทธิและหน้าที่ซึ่งโดยสภาพจะพึงมีพึงเป็นได้เฉพาะแก่บุคคลธรรมดาเท่านั้น เช่น กระแสวง ทบวง กรม องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วน ตำบล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา บริษัท จำกัด มูลนิธิ

๑.๕.๒ “ห้างหุ้นส่วน” หมายถึง สัญญาซึ่งบุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไปตกลงเข้ากันเพื่อกระทำการกิจการร่วมกันด้วยประสงค์จะแบ่งปันกำไรอันจะพึงได้แต่กิจการที่ทำนั้น

๑.๕.๓ “บริษัท (บริษัทจำกัด)” หมายถึง การที่บุคคลตั้งแต่ ๓ คนขึ้นไปร่วมกันทำกิจการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหากำไรจากการดำเนินกิจการนั้นมาแบ่งปันกัน

๑.๕.๔ “เทคโนโลยีสารสนเทศ” หมายถึง เทคโนโลยีสำหรับการประมวลผลสารสนเทศ ซึ่งครอบคลุมถึงการรับ-ส่ง การแปลง การจัดเก็บ การประมวลผล และการค้นคืนสารสนเทศ ในการประยุกต์ การบริการ และพื้นฐานทางเทคโนโลยี สามารถแบ่งกลุ่มย่อยเป็น ๓ กลุ่ม ได้แก่ คอมพิวเตอร์ การสื่อสาร และข้อมูลแบบมัลติมีเดีย ซึ่งในแต่ละกลุ่มนี้ยังแบ่งเป็นกลุ่มย่อยๆ ได้อีก

มากมาย องค์ประกอบทั้ง ๓ ส่วนนี้ ยังต้องอาศัยการทำงานร่วมกัน ยกตัวอย่างเช่น เซิร์ฟเวอร์ (คอมพิวเตอร์) เป็นองค์ประกอบสำคัญของระบบเครือข่าย (การสื่อสาร) โดยมีการส่งข้อมูลต่างๆ ไปยังเครื่องลูก (ข้อมูลแบบมัลติมีเดีย)^{๑๓}

๑.๕.๕ “อิเล็กทรอนิกส์” หมายถึง วิทยาศาสตร์กายภาพแขนงหนึ่งที่น่ามาประยุกต์ใช้กับการศึกษาวงจรไฟฟ้าที่ใช้สารกึ่งตัวนำและอุปกรณ์อื่น ๆ ซึ่งควบคุมการเคลื่อนที่ของอิเล็กตรอนได้

^{๑๓} สารานุกรม วิקיพีเดีย, เทคโนโลยีสารสนเทศ, แหล่งที่มา <http://th.wikipedia.org>. ๒๕๕๖.

บทที่ ๒

แนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ แนวคิดทฤษฎี

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่นำมาใช้ในการศึกษา ได้แก่ (๑) แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management-NPM) (๒) แนวคิดเกี่ยวกับหลักการบริหารราชการแผ่นดิน (๓) การพัฒนาคุณภาพ การบริหารจัดการภาครัฐ (Public Sector Management Quality Award : PMQA) (๔) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (๕) แนวคิดเกี่ยวกับงานบริการและการบริการภาครัฐ (๖) แนวคิดเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการให้บริการภาครัฐ (๗) รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ หรือ e-Government (๘) แนวคิดองค์กรเสมือนจริง (Virtual Organization) (๙) หลักความเสมอภาค (๑๐) ทฤษฎีว่าด้วยความเป็นนิติบุคคลของบริษัท (๑๑) แนวคิดเกี่ยวกับการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ และ (๑๒) การพิสูจน์ตัวบุคคล ดังนี้ คือ

๒.๑.๑ แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management-NPM)^๑

แนวคิดการจัดการภาครัฐสมัยใหม่ (New Public Management หรือ NPM) เป็นแนวคิดการปรับเปลี่ยนวิธีการบริหารงานภาครัฐซึ่งช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการปฏิบัติงานของภาครัฐให้สอดคล้องกับพัฒนาการทางเศรษฐกิจสังคมการเมืองและเทคโนโลยี และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้เพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตาม แนวคิดดังกล่าวถือเป็นสิ่งใหม่ในระบบการบริหารภาครัฐของไทย

แนวคิดการจัดการภาครัฐสมัยใหม่มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ กลไกการบริหารงานภาครัฐจึงต้องมีสมรรถนะในการจัดการที่สูงเพียงพอสำหรับรองรับการขับเคลื่อนประเทศให้ก้าวไปในจังหวะและในทิศทางที่พึงประสงค์ การจัดการภาครัฐสมัยใหม่มีฐานแนวคิดจากการส่งเสริมให้ใช้กลไกตลาด (Market mechanism) และวิธีการบริหารอย่างมืออาชีพ (Managerialism) โดยการดำเนินการกิจของรัฐ มีสาระสำคัญ ดังนี้

๑) ให้ความสำคัญกับการบริหารอย่างมืออาชีพ (Professional management) โดยเน้นความเป็นอิสระของผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐในการใช้ดุลยพินิจตัดสินใจในการบริหารงาน เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการปฏิบัติงานที่สามารถนำไปสู่การบรรลุผลสำเร็จที่พึงประสงค์

๒) เน้นการกำหนดวัตถุประสงค์ ของการปฏิบัติราชการที่ชัดเจน (Clear objectives) พร้อมทั้งกำหนดตัวชี้วัดผลสำเร็จในการปฏิบัติงานอย่างเป้นรูปธรรม เพื่อให้การปฏิบัติภารกิจของรัฐสามารถนำไปสู่ผลสำเร็จที่ต้องการ (Accountable for results) มากกว่าการให้ความสำคัญกับระเบียบปฏิบัติราชการหรือแบบแผนและขั้นตอนต่างๆ เป็นหลัก

^๑ วีระศักดิ์ เครือเทพ, การจัดการภาครัฐสมัยใหม่: บทพิสูจน์เชิงประจักษ์ถึงความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, ๗ มิถุนายน ๒๕๕๖, แหล่งที่มา <http://www.polsci.chula.ac.th/weerasak/data/Paper and Article/NPM in Loca Gov.pdf>.

๓) เชื่อมโยงผลสำเร็จของการปฏิบัติงานเข้ากับการจัดสรรทรัพยากรของภาครัฐ และส่งเสริมให้มีระบบการให้รางวัลตอบแทนที่ผลสำเร็จในการปฏิบัติราชการเพื่อให้ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติเกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่มุ่งผลสำเร็จขององค์กรอย่างสูงสุด

๔) ปรับปรุงโครงสร้างองค์กรและระบบการทำงานให้มีขนาดเล็กกะทัดรัด มีความคล่องตัวและสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งนี้ อาจใช้การดำเนินการจ้างเหมาโดยภาคเอกชน (Contract-out) หรืออาจให้ดำเนินการโดยประชาชนได้

๕) ส่งเสริมให้มีระบบแข่งขันในการจัดบริการสาธารณะ (Contestability) โดยองค์กรรัฐหรือองค์กรอื่น อันจะนำไปสู่การปรับปรุงประสิทธิภาพและคุณภาพในการจัดบริการสาธารณะ

๖) ปรับเปลี่ยนวิธีการบริหารใหม่มีความทันสมัย และส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและเทคนิควิธีการบริหารจัดการในภาคเอกชนมาใช้กับการบริหารงานภาครัฐ (Business-like management)

๗) ส่งเสริมวินัยทางการเงินการคลัง เน้นการใช้จ่ายที่ประหยัดและก่อให้เกิดความคุ้มค่าของการใช้ทรัพยากรภาครัฐที่มีอย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์ต่อสาธารณะอย่างสูงสุด (Value for money)

๒.๑.๒ แนวคิดเกี่ยวกับหลักการบริหารราชการแผ่นดิน^๒

การบริหารราชการแผ่นดิน หมายถึง การกำหนดนโยบายและทิศทางการจัดการปกครองประเทศในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง การต่างประเทศ ไปในแนวทางใด และใช้วิธีการใด จึงจะเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ มีประสิทธิภาพ คุ้มค่าในเชิงภารกิจแห่งรัฐ ลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน ลดภารกิจที่ไม่จำเป็น กระจายภารกิจและทรัพยากรให้แก่ท้องถิ่น กระจายอำนาจตัดสินใจ อำนวยความสะดวก และตอบสนองความต้องการของประชาชน โดยจัดหาอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ งบประมาณ เครื่องมือเครื่องใช้ และออกกฎ ระเบียบต่าง ๆ มารองรับ ตลอดจนการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายตามที่อำนาจนิติบัญญัติ คือ รัฐสภาที่ให้ความเห็นชอบตราขึ้นใช้บังคับ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ วางแนวทางให้รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาการบริการภาครัฐ ดังนี้

๑) การบริหารราชการแผ่นดินต้องเป็นไปเพื่อการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และความมั่นคงของประเทศอย่างยั่งยืน โดยต้องส่งเสริมการดำเนินงานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติในภาพรวมเป็นสำคัญ

๒) พัฒนาระบบงานภาครัฐ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพ คุณธรรมและจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ควบคู่ไปกับการปรับปรุงรูปแบบและวิธีการทำงาน เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐใช้หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเป็นแนวทางในการปฏิบัติราชการ

^๒ สุเทพ เี่ยมมคง, การบริหารราชการแผ่นดิน, ๗ มิถุนายน ๒๕๕๖, แหล่งที่มา www.kpi.ac.th/wiki/index.php/การบริหารราชการแผ่นดิน.

๓) การจัดระบบงานราชการและงานของรัฐอย่างอื่น เพื่อให้การจัดทำและ การให้บริการสาธารณะเป็นไปอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน

๔) ดำเนินการให้หน่วยงานทางกฎหมาย ที่มีหน้าที่ให้ความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของรัฐตามกฎหมายและตรวจสอบการตรากฎหมายของรัฐ ดำเนินการอย่างเป็นอิสระ เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดิน เป็นไปตามหลักนิติธรรม

การวางแนวทางดังกล่าวนี้ มีเจตนารมณ์เพื่อกำหนดให้การบริหารราชการแผ่นดิน เป็นไปตามหลักการพัฒนายั่งยืนบนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และคำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติเป็นสำคัญ โดยที่รัฐจัดระบบงานเพื่อให้บริการสาธารณะให้เป็นไปอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ พัฒนารูปแบบการบริหารโดยยึดหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีหรือหลักธรรมาภิบาลในการบริหารราชการแผ่นดิน

๒.๑.๓ การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (Public Sector Management Quality Award : PMQA)^๓

การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) เป็นแนวทางที่จะพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพ หรือเรียกว่า High Performance Organization โดยเป็นการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการของหน่วยงานภาครัฐ เป็นไปตามพระราชบัญญัติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ โดยวิธีปฏิบัติ ในการทำ PMQA มีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ ต้องหาลักษณะสำคัญขององค์กร สภาพแวดล้อม ความสัมพันธ์ และความท้าทายขององค์กร บุคลากรในองค์กรต้องมีความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน โดยต้องรู้ พันธกิจ หน้าที่ วิสัยทัศน์ความสัมพันธ์กับองค์กรอื่นๆ ว่ามีอะไรบ้าง

ขั้นตอนที่ ๒ องค์กรที่เป็นเลิศจะต้องปฏิบัติตามเกณฑ์ทั้ง ๗ เกณฑ์ โดยแต่ละองค์กรไม่จำเป็นต้องใช้เหมือนกันหมด สามารถนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับลักษณะขององค์กร โดยมีกรอบทิศทางเดียวกัน (ส่วนจะทำเรื่องใดมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับภารกิจของแต่ละองค์กร) ได้แก่ เกณฑ์ที่ ๑ การนำองค์กร เกณฑ์ที่ ๒ การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ เกณฑ์ที่ ๓ การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เกณฑ์ที่ ๔ การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ เกณฑ์ที่ ๕ การมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล เกณฑ์ที่ ๖ การจัดการกระบวนการ เกณฑ์ที่ ๗ ผลลัพธ์การดำเนินการ

การปฏิบัติตามเกณฑ์ทั้ง ๗ ถือเป็นการพัฒนาแบบองค์รวม คือ มีความสัมพันธ์ สอดคล้องเชื่อมโยงกันหมด จะไม่เป็นการพัฒนาแบบแยกส่วนเหมือนที่ผ่านมา เปรียบเสมือนการตรวจสอบสุขภาพองค์กร ที่จะทำให้ทราบจุดแข็งและโอกาสในการปรับปรุง และนำโอกาสในการปรับปรุงที่พบไปวางแผนพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพ โดยเลือกเครื่องมือทางการบริหาร ที่

^๓ สมบัติ อิศรานุรักษ์, ผู้บรรยาย, การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (Public Sector Management Quality Award : PMQA) , กระทรวงมหาดไทย (๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙) , ๗ มิถุนายน ๒๕๕๖, แหล่งที่มา <http://www.lampang.doe.go.th/pdf/pmqa.pdf>.

เหมาะสมมาดำเนินการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management: NPM) และเป็นไปตามหลักการบริการราชการแผ่นดิน^๔

ภาพที่ ๒.๑ เกณฑ์การพิจารณาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ

ในส่วนของการให้บริการด้านการจดทะเบียนนิติบุคคล ซึ่งเป็นภารกิจหลักของกรมพัฒนาธุรกิจการค้าจะมีความเกี่ยวข้องในส่วนของเกณฑ์ที่ ๓ (การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย) และเกณฑ์ที่ ๖ (การจัดการกระบวนการ)^๕ ดังนี้

๒.๑.๓.๑ เกณฑ์ที่ ๓ การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

๑) กำหนดกลุ่มผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้เสียตามพันธกิจ เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ^๖ และผู้มีส่วนได้เสีย^๗ ที่ครอบคลุมทุกกลุ่ม

^๔ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ, ๗ มิถุนายน ๒๕๕๖, แหล่งที่มา http://www.opdc.go.th/special.php?spc_id=4&content_id=153.

^๕ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.), คู่มือคำอธิบายตัวชี้วัดการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔ สำหรับส่วนราชการระดับกรม, (พิมพ์ครั้งที่ ๑), กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.), ๒๕๕๓.

^๖ ผู้รับบริการ หมายถึง ผู้ที่มารับบริการจากส่วนราชการโดยตรง หรือผ่านช่องทางการสื่อสารต่างๆ ทั้งนี้ รวมถึงผู้รับบริการที่เป็นส่วนราชการด้วย ในการดำเนินการ ส่วนราชการควรระบุผู้รับบริการหลักให้ชัดเจน เนื่องจากการกำหนดผู้รับบริการที่ชัดเจนจะมีความเชื่อมโยงไปถึงการดำเนินการในเรื่องอื่นๆ ด้วย ทั้งเรื่องการกำหนดช่องทางการสื่อสาร การตอบสนองความต้องการ การประเมินผลความพึงพอใจ ซึ่งจะต้องครอบคลุมกลุ่มตามที่ได้ระบุไว้

^๗ ผู้มีส่วนได้เสีย หมายถึง ผู้รับบริการของผู้รับบริการของส่วนราชการ หรือผู้ที่ได้รับผลกระทบ ทั้งทางบวกและทางลบ ทั้งทางตรงและทางอ้อม จากการดำเนินการของส่วนราชการ เช่น ประชาชน ชุมชนในท้องถิ่น บุคลากรในส่วนราชการ ผู้ส่งมอบงาน รวมทั้งผู้รับบริการด้วย แม้ว่าผู้รับบริการเป็นส่วนหนึ่งในกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย แต่ควรแยกผู้รับบริการที่ได้รับผลกระทบโดยตรงออกมาเป็นอีกกลุ่มหนึ่ง เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการและความคาดหวังของแต่ละกลุ่มได้อย่างชัดเจน

๒) มีช่องทางการรับฟังและเรียนรู้ความต้องการของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้เสียเพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงและเสนอรูปแบบการบริการต่างๆ

๓) มีระบบที่ชัดเจนในการรวบรวมและจัดการข้อร้องเรียน/ข้อเสนอแนะ/ข้อคิดเห็น/ คำชมเชย โดยมีการกำหนดผู้รับผิดชอบ วิเคราะห์ เพื่อกำหนดวิธีการและปรับปรุงคุณภาพการให้บริการ

๔) มีการสร้างเครือข่ายและจัดกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้เสีย

๕) เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารราชการผ่านกระบวนการหรือกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นการส่งเสริมระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

๖) มีการวัดความพึงพอใจและไม่พึงพอใจของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้เสียใน แต่ละกลุ่มตามที่ได้กำหนดไว้ เพื่อนำผลไปปรับปรุงการให้บริการและการดำเนินงานของส่วนราชการ

๗) กำหนดมาตรฐานการให้บริการ ซึ่งจะต้องมีระยะเวลาแล้วเสร็จของงานบริการในแต่ละงาน โดยมีการจัดทำแผนภูมิหรือคู่มือการติดต่อราชการโดยประกาศให้ผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้เสียทราบ และจัดทำคู่มือการทำงานของบุคลากรในการให้บริการ

๒.๑.๓.๒ เกณฑ์ที่ ๖ การจัดการกระบวนการ

๑) กำหนดกระบวนการที่สร้างคุณค่าจากยุทธศาสตร์ พันธกิจ และความต้องการของผู้รับบริการ และผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ของส่วนราชการ

๒) จัดทำข้อกำหนดที่สำคัญของกระบวนการที่สร้างคุณค่าจากความต้องการของผู้รับบริการ ผู้มีส่วนได้เสีย ข้อกำหนดด้านกฎหมาย และข้อกำหนดที่สำคัญที่ช่วยวัดผลการดำเนินงาน และการปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและความคุ้มค่า

๓) ออกแบบกระบวนการจากข้อกำหนดที่สำคัญ และนำปัจจัยที่เกี่ยวข้องที่สำคัญมาประกอบการออกแบบกระบวนการ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและปรับปรุงกระบวนการอย่างต่อเนื่อง

๔) มีระบบรองรับภาวะฉุกเฉินต่างๆที่อาจเกิดขึ้นและมีผลกระทบต่อการจัดการกระบวนการเพื่อให้ส่วนราชการสามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง

๕) กำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานของกระบวนการที่สร้างคุณค่าและกระบวนการสนับสนุน โดยมีวิธีการในการนำมาตรฐานการปฏิบัติงานดังกล่าวให้บุคลากรนำไปปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผลตามข้อกำหนดที่สำคัญ

๖) มีการปรับปรุงกระบวนการที่สร้างคุณค่าและกระบวนการสนับสนุน เพื่อให้ ผลการดำเนินการดีขึ้น และป้องกันไม่ให้เกิดข้อผิดพลาดการทำงานซ้ำ และความสูญเสียจากผลการดำเนินงาน

๒.๑.๔ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ^๔

แผนพัฒนาประเทศไทยฉบับนี้ตั้งแต่แผนพัฒนาฉบับที่ ๑ จนถึงแผนพัฒนาฉบับที่ ๑๑ เป็นแนวทางในการกำหนดทิศทางในการพัฒนาเศรษฐกิจของหน่วยงานรัฐ^๕ และ มีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องภายใต้สถานการณ์เงื่อนไขและการเปลี่ยนแปลงในมิติต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยการพัฒนาในระยะแผนพัฒนา ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙) ซึ่งเป็นฉบับล่าสุด ประเทศไทยจะต้องเผชิญกับกระแสการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทั้งภายนอกและภายในประเทศที่ปรับเปลี่ยนเร็วและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น เป็นทั้งโอกาสและความเสี่ยงต่อการพัฒนาประเทศโดยเฉพาะข้อผูกพันที่จะเป็นประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘ จึงจำเป็นต้องนำภูมิคุ้มกันที่มีอยู่พร้อมทั้งเร่งสร้างภูมิคุ้มกันในประเทศให้เข้มแข็งขึ้นมาใช้ในการเตรียมความพร้อมให้แก่คน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม สามารถพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าต่อไปเพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของสังคมไทยตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ในแผนพัฒนา ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙) ได้กำหนดเป้าหมายพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ทันสมัย โดยพัฒนาโครงข่ายโทรคมนาคมเพื่อให้บริการสื่อสารข้อมูลความเร็วสูงหรือบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงให้ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศบนพื้นฐานของการแข่งขันเสรีและเป็นธรรม เพื่อสร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการ ที่เท่าเทียมกันและพัฒนาระบบการให้บริการภาครัฐผ่านโครงข่ายสื่อสารความเร็วสูงทั้งด้านการศึกษา การสาธารณสุข การเกษตร และส่งเสริมให้ประชาชนและผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีความสามารถในการใช้ประโยชน์จากบริการสื่อสารความเร็วสูงและเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและสร้างรายได้ผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ตลอดจนจัดทำแผนการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อรองรับการพัฒนาในระยะยาว และสนับสนุนการพัฒนาเนื้อหาสาระและโปรแกรมประยุกต์ที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์

๒.๑.๕ แนวคิดเกี่ยวกับงานบริการและการบริการภาครัฐ

สำหรับหน่วยราชการที่มีภารกิจหลักในการให้บริการประชาชน เช่น การให้บริการจดทะเบียนธุรกิจของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ต้องยึดหลักการบริหารจัดการองค์กรที่ดี โดยให้ความสำคัญกับการให้บริการและการพัฒนาคุณภาพของบริการ จึงจำเป็นต้องวางกรอบแนวคิดให้สอดคล้องกับหลักการบริหารและการบริการภาครัฐ ดังนี้

๒.๑.๕.๑ นิยาม “การบริการ”

การบริการ คือ การให้ความช่วยเหลือ หรือการดำเนินการเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น ลักษณะของการบริการมีทั้งไม่มีรูปร่างหรือตัวตนไม่สามารถสัมผัสหรือจับต้องได้^๖ การ

^๔ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙.

^๕ เจริญพงศ์ พรหมศรี, แผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย ๒๕๐๔-๒๕๕๔, ๗ มิถุนายน ๒๕๕๖, แหล่งที่มา www.scribd.com/doc/20372163/แผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย.

^๖ ตรีเพ็ชร อำเมือง, คู่มือ-เทคนิคการให้บริการด้วยใจ “Service Mind” :งานเลขานุการกิจและสมาคมอาจารย์ กองบริหารงานทั่วไป, ๗ มิถุนายน ๒๕๕๖, แหล่งที่มา http://www.op.mahidol.ac.th/orga/file/pdf/12/A_service_mind_manual.pdf.

บริการที่ดี ผู้รับบริการก็จะได้รับความประทับใจ และชื่นชมองค์กร ซึ่งเป็นสิ่งดีสิ่งหนึ่งอันเป็นผลดีกับองค์กรของเรา ถ้าบริการดี ผู้รับบริการเกิดความประทับใจ เป็นหน้าเป็นตาขององค์กร ภาพลักษณ์ขององค์กรก็จะดีไปด้วย^{๑๑} ในทางกลับกัน ถ้าไม่ได้รับความพอใจ ก็จะทำให้เกิดความรู้สึกในทางที่ไม่ดีต่อผู้ให้บริการและองค์กรที่ให้บริการในทันทีเช่นกัน^{๑๒}

๒.๑.๕.๒ ลักษณะของการให้บริการ^{๑๓}

ธุรกิจหรือองค์กรสามารถให้บริการแก่ลูกค้า ผู้มาใช้บริการโดยอาศัยวิธีการหรือเครื่องมือต่างๆ ดังนี้

๑) การให้บริการโดยอาศัยคนเป็นหลัก หรือแบบพบหน้า (Face to Face) เป็นวิธีการที่ดีกว่าวิธีอื่น เพราะการใช้คนในการให้บริการสามารถปรับเปลี่ยนการบริการให้เหมาะสมกับลูกค้าหรือผู้รับบริการแต่ละรายได้ และลักษณะของการบริการจะเป็นแบบใกล้ชิด แต่วิธีการนี้มีข้อจำกัดในเรื่องของความแตกต่างในการให้บริการ ณ เวลาที่ต่างกัน เนื่องจากการให้บริการจะไม่เหมือนกัน มาตรฐานการให้บริการในแต่ละครั้งก็ไม่เท่ากัน

๒) การให้บริการด้วยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ปัจจุบันนับว่ามีความสำคัญมากเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีต่างๆ ที่มีการพัฒนาเพื่อสนองความต้องการให้ลูกค้า ผู้รับบริการสามารถบริการได้ด้วยตนเอง (Self Service) และมีต้นทุนการให้บริการต่ำกว่าการใช้คนให้บริการซึ่งการให้บริการแต่ละครั้งจะมีมาตรฐานเท่ากัน แต่การให้บริการด้วยวิธีนี้มีข้อจำกัดในเรื่องการปรับปรุงแบบการให้บริการตามความต้องการของลูกค้าแต่ละรายได้ยาก

๒.๑.๕.๓ การให้บริการภาครัฐ^{๑๔}

การให้บริการประชาชนเป็นนโยบายที่ทุกรัฐบาลให้ความสำคัญ และพยายามผลักดันให้มีการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนให้ดีขึ้นมาโดยตลอด เนื่องจากในสังคมประชาธิปไตยนั้น การตอบสนองความต้องการของประชาชนเป็นพันธกิจสำคัญอันดับแรกที่รัฐพึงกระทำ ยิ่งในช่วงปัจจุบันได้มีกระแสการเรียกร้องให้ปรับเปลี่ยนสภาพสังคมให้เข้าสู่ความเป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ที่เกิดขึ้นในทุกภูมิภาคของโลกล้วนมุ่งเป้าไปสู่จุดหมายเดียวกันคือ การยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง (Citizen Centered) ประชาชนมีการเรียกร้องการบริการที่ดีขึ้น เนื่องจากเทคโนโลยีสมัยใหม่เปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปหรือองค์กรประชาชนเปิดเผยความต้องการของตนให้สังคมได้รับรู้ง่ายขึ้น ทำให้ต้องการภาครัฐที่มีความโปร่งใสและรับผิดชอบในการดำเนินงานมากขึ้น รวมถึงการทำงานที่มีประสิทธิภาพและคุ้มค่ากับเงินภาษีของประชาชน

นอกจากนี้ การให้บริการของภาครัฐที่มีคุณภาพ จะเป็นสิ่งที่สะท้อนสมรรถนะของการปฏิบัติงานการให้บริการตอบสนองความต้องการประชาชนที่เป็นลูกค้าผู้รับบริการ

^{๑๑} ตรีเพ็ชร อำเมือง, อ้างแล้ว.

^{๑๒} อาศยา ไซตพานิช, ศิลปะการให้บริการสู่ความรู้สึกที่ดี, ๗ มิถุนายน ๒๕๕๖, แหล่งที่มา opdc.dgr.go.th/dgr51_1.doc.

^{๑๓} เทพ สงวนกิตติพันธุ์, การให้บริการด้วยเทคนิคการปรึกษาเชิงจิตวิทยา, ๗ มิถุนายน ๒๕๕๖, แหล่งที่มา www.stou.ac.th/Offices/rdec/udon/upload/Documents/service.doc.

^{๑๔} กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน, คู่มือการดำรงรักษามาตรฐานคุณภาพการให้บริการประชาชน, ๗ มิถุนายน ๒๕๕๖, แหล่งที่มา http://asdg.labour.go.th/index.php?option=com_content&view=section&layout=blog&id=16&Itemid=71.

ของหน่วยงานภาครัฐ ภายใต้รากฐานของการบริหารราชการหรือการบริหารงานภาครัฐตามแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management-NPM) ที่ระบบราชการของหลายประเทศรวมทั้งประเทศไทยรับมาเป็นกระบวนการทัศน์ในการขับเคลื่อนการจัดการระบบงานภาครัฐในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ทั้งนี้ การยกระดับคุณภาพการให้บริการของภาครัฐจะมีผลเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมการให้บริการขององค์กรภาครัฐ ทำให้องค์กรภาครัฐมีขีดความสามารถในการให้บริการเทียบเท่ากับภาคเอกชน ช่วยสนับสนุนและส่งเสริมความเป็นเลิศด้านการให้บริการเพื่อตอบสนองต่อผู้รับบริการ โดยสร้างความรู้สึกร่วมแรงร่วมใจจากทุก ๆ ฝ่ายในองค์กรและการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน รวมทั้งองค์กรเอกชน ในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ และร่วมรับผลประโยชน์^{๑๕}

สำหรับประเทศไทย คุณภาพการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐ จัดได้ว่าเป็นเรื่องหรือแนวคิดใหม่ที่หน่วยงานภาครัฐจะต้องดำเนินการตามกรอบและบริบทของการปฏิรูประบบบริหารภาครัฐของไทย นับตั้งแต่ได้มีการปฏิรูประบบราชการเมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๕ และข้อกำหนดจากบทบัญญัติของกฎหมายหลายฉบับ อาทิ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน กฎหมายว่าด้วยการปรับปรุงส่วนราชการ และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เป็นต้น ประกอบกับการนำแนวคิดของการบริหารงานราชการแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Result-based Management) ได้ทำให้หน่วยงานราชการต่าง ๆ มุ่งกำหนดเป้าประสงค์หลักเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Core Objective) ในการจัดบริการประชาชนทุกระดับเพื่อให้เกิดความพึงพอใจในคุณภาพการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐ อันเป็นไปตามเจตนารมณ์ในการพัฒนาระบบราชการในเชิงการจัดระบบบริหารราชการแผ่นดินที่เน้นความมีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง^{๑๖}

การพัฒนาการให้บริการภาครัฐควรเป็นการเปลี่ยนรูปแบบจากเชิงรับที่รอการตอบสนอง เป็นแบบริเริ่มสร้างสรรค์ หรือเชิงรุก กล่าวคือ ผู้บริการต้องมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Creative) มีความคิดใหม่ๆ ไม่ควรยึดติดกับ ประสบการณ์หรือบริการที่ทำอยู่เคยปฏิบัติมาอย่างใดก็ตามไปอย่างนั้นโดยไม่มีการปรับเปลี่ยน^{๑๗} ทั้งนี้ หน่วยงานภาครัฐมีส่วนสำคัญที่จะช่วยพัฒนางานด้านบริการเป็นอย่างมาก เพราะถือเป็นแกนหลักในการกำหนดแนวทางการให้บริการเพื่อตอบสนองต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการอย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผลสูงสุด^{๑๘} ดังนั้น หน่วยงานควรต้องมีนโยบายและทิศทางที่ชัดเจนและเป็นไปในแนวทางเดียวกัน นอกจากนี้ ควรกำหนดวิสัยทัศน์และขอบเขต (scope) ของการปฏิบัติงาน ให้มีความชัดเจนและสามารถนำไปปฏิบัติได้ (implementability) จัดระบบการทำงานให้เกิดความคล่องตัวองค์กรควรปรับลดขั้นตอนที่ยุ่งยากให้ง่ายขึ้นเพื่อสร้างการบริการที่สะดวกรวดเร็ว จัดทำลำดับขั้นตอนการให้บริการองค์กรควรจัดทำ

^{๑๕} สำนักงานงานขนส่งชลบุรี, “การยกระดับคุณภาพการให้บริการสาธารณะ,” ใน เอกสารประกอบการอบรมหลักสูตร “การให้บริการสาธารณะ โดยการใช้สิทธิร่วมของประชาชน (People’s Audit) สถาบันพระปกเกล้า,”

๗ มิถุนายน ๒๕๕๖, แหล่งที่มา chonburi.dlt.go.th/ks/article.doc.

^{๑๖} สำนักงานงานขนส่งชลบุรี, เรื่องเดียวกัน.

^{๑๗} ตรีเพ็ชร อำเมือง, อ้างแล้ว.

^{๑๘} สำนักงานงานขนส่งชลบุรี, เรื่องเดียวกัน.

ขั้นตอนการบริการให้ง่ายและไม่ซับซ้อนเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้รับบริการสามารถทำตามได้อย่างถูกต้องและไม่สับสน^{๑๙} โดยทั้งผู้นำและสมาชิกในหน่วยงานมีส่วนร่วม (participation) ในการกำหนดรวมทั้ง คำนึงถึงความต้องการ (needs) ของผู้มารับบริการเป็นสำคัญ (customer oriented) กล่าวคือ การที่ภาครัฐจะสามารถนำบริการที่ดีมีคุณภาพสูงไปสู่ประชาชนได้อย่างสอดคล้องและตรงตามความต้องการของประชาชนด้วยนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการให้ประชาชนผู้รับบริการมีส่วนร่วมยกระดับคุณภาพการให้บริการตั้งแต่เริ่มต้น เพื่อสามารถแก้ปัญหาหรือตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างตรงจุด ตรงประเด็น และมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยใช้วิธีการที่หลากหลายแตกต่างกันออกไป อาทิ การมีจุดรับคำร้องเรียน อาจเป็นกล่องรับคำร้องเรียนจากผู้บริการทางโทรศัพท์หรือจัดเจ้าหน้าที่ไว้คอยรับคำร้องเรียน การมีกล่องรับความคิดเห็นจากผู้บริการ การทบทวนกระบวนการ การปฏิบัติ วิธีดำเนินการและนโยบายหน่วยงาน แบบสอบถามการสัมภาษณ์พูดคุยกับผู้รับบริการ^{๒๐}

นอกจากนี้ ในการพัฒนาระบบการให้บริการภาครัฐ ควรมีการกำหนดมาตรฐานสำหรับงานใหม่ ควรเริ่มจากการทบทวนนโยบายว่ามีความชัดเจนและสอดคล้องกับลักษณะการดำเนินงานในปัจจุบันของหน่วยงานหรือไม่ ระบุวัตถุประสงค์เพื่อการป้องกันแก้ไขปัญหา ตลอดจนกำหนดวิธีการดำเนินงาน กระบวนการ วิธีการ ลำดับกิจกรรม ใครเป็นผู้รับผิดชอบ ใครเป็นผู้ควบคุม เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ โดยจัดทำเป็นแผนภูมิกระบวนการดำเนินการ และกำหนดดัชนีชี้วัดวิธีการตรวจสอบ ทั้งนี้ สิ่งที่สำคัญต้องจัดทำเป็นประกาศความมุ่งมั่นในการดำเนินการตามมาตรฐานใหม่ไว้ในที่สาธารณะ ให้ผู้รับบริการได้รับทราบ^{๒๑}

๒.๑.๖ แนวคิดเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการให้บริการภาครัฐ

“เทคโนโลยีสารสนเทศ” หมายถึง การนำระบบคอมพิวเตอร์ทั้งฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์หรือเครื่องมือแบบอัตโนมัติมาประมวลผลข้อมูลต่าง ๆ โดยนำระบบมาติดต่อสื่อสารระหว่างผู้รับบริการและผู้ให้บริการ รวมทั้งการติดต่อสื่อสารทำงานร่วมกันของระบบสารสนเทศของทั้งภายในและภายนอกองค์กร เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์สำหรับการจัดการและการให้บริการ^{๒๒}

เทคโนโลยีสารสนเทศมีความสำคัญต่อประสิทธิภาพขององค์กรหรือธุรกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจุบัน เนื่องจากโลกมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา มีการแข่งขันทางธุรกิจสูง องค์กรที่มีการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว ย่อมทำให้องค์กรนั้นสามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้ ดังนั้น การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในองค์กร จะช่วยลดขั้นตอนการทำงานและค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น สร้างความแข็งแกร่งเพิ่มและประสิทธิภาพในการผลิตสินค้าและบริการนำสู่ธุรกิจยุคใหม่ต่อไป นอกจากนี้ เทคโนโลยีสารสนเทศยังช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและช่วยให้การดำเนินกิจกรรม กระบวนการ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กรสะดวกยิ่งขึ้น^{๒๓}

^{๑๙} สำนักงานงานขนส่งบุรี, อ้างแล้ว.

^{๒๐} สำนักงานงานขนส่งบุรี, อ้างแล้ว.

^{๒๑} สำนักงานงานขนส่งบุรี, อ้างแล้ว.

^{๒๒} ดร. วัชร ฉัตรวิริยะ. การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ. ๗ มิถุนายน ๒๕๕๖. แหล่งที่มา www.kmittl.com

^{๒๓} ระบบสารสนเทศเพื่อพัฒนาองค์กร, ๗ มิถุนายน ๒๕๕๖, แหล่งที่มา <http://th.wikibooks.org>.

เทคโนโลยีสารสนเทศสามารถสนับสนุนการทำงานด้านต่าง ๆ ขององค์กรในการดำเนินธุรกิจ โดยเฉพาะในหน่วยงานที่มีจำนวนผู้รับบริการจำนวนมาก ถึงแม้ว่าหน่วยงานภายใต้กำกับของรัฐบาลบางแห่งได้รับสิทธิในการให้บริการตามกฎหมาย ซึ่งทำให้ไม่มีคู่แข่งในเชิงธุรกิจอย่างชัดเจน แต่ก็เผชิญกับแรงกดดันจากภาคสังคมและการเมืองเพื่อให้ปรับปรุงบริการและผลประกอบการอยู่เสมอ และถึงแม้ว่าจะไม่มีคู่แข่งโดยตรงแต่ก็มักจะถูกนำไปเปรียบเทียบกับหน่วยงานอื่นที่ปฏิบัติการกิจที่ใกล้เคียงกัน^{๒๔}

ในหน่วยงานด้านการให้บริการประชาชน การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้งานอาจแบ่งเป็นสองด้านหลักคือ ด้านการประมวลผลเพื่อการให้บริการ และการประมวลผลเพื่อช่วยการบริหารและการจัดการ โดยมีแผนงานสารสนเทศเป็นหน่วยงานภายในองค์กรที่ดูแลเรื่องโครงสร้าง เพื่อการประมวลผลพื้นฐาน (basic infrastructure) ขององค์กรการจัดหาและพัฒนาโปรแกรมประยุกต์สำหรับการประมวลผลให้หน่วยงานภายในและการสนับสนุนการบริหารและการจัดการให้กับหน่วยงานบริหารระดับสูง^{๒๕}

๒.๑.๗ รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ หรือ e-Government

รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ หรือ e-Government เป็นการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาประยุกต์ใช้ในองค์กร เพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการและระบบการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐให้มีประสิทธิภาพโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งจะทำให้ภาคเอกชนและประชาชนได้รับการบริการที่สะดวก รวดเร็ว ทัวถึง เป็นธรรมและเป็นการกระตุ้นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารในภาคเอกชนและประชาชน เพื่อนำประเทศก้าวเข้าสู่การแข่งขันในเวทีโลก นอกจากนั้น ระบบรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ยังเป็นกลไกที่เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาทางอิเล็กทรอนิกส์ที่สำคัญต่อการพัฒนากลยุทธ์ของประเทศในการก้าวเข้าสู่ e-Thailand อีกด้วย ซึ่งในการสร้างระบบดังกล่าว ภาครัฐจะต้องเตรียมการรองรับ โดยปรับปรุงกระบวนการบริหาร ปรับปรุงระเบียบข้อบังคับของทางราชการให้มีความสอดคล้องกับระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และสนับสนุนการปรับปรุงทรัพยากรมนุษย์ให้มีศักยภาพด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ตลอดจนกำหนดมาตรฐานการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เป็นในการปฏิบัติราชการ^{๒๖}

สำหรับประเทศไทย ในเรื่องการบริหารและการบริการของรัฐแก่ประชาชน มีการกล่าวถึง ตั้งแต่ในกฎหมายสูงสุดของประเทศ คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๗๘^{๒๗} หรือแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙ ที่กล่าวถึงการนำไอทีมาใช้เพื่อเชื่อมโยง ระหว่างหน่วยงานของรัฐกับภาคเอกชน เพื่อการบริหารและการบริการที่มี

^{๒๔} ดร. วัชร ฉัตรวิริยะ, อ้างแล้ว.

^{๒๕} ดร. วัชร ฉัตรวิริยะ, อ้างแล้ว.

^{๒๖} กระทรวงสาธารณสุข, รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government), ๗ มิถุนายน ๒๕๕๖, แหล่งที่มา www.moph.go.th/opdc/docs/รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์2.doc

^{๒๗} มาตรา ๗๘ รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ดังต่อไปนี้

(๕) จัดระบบงานราชการและงานของรัฐอย่างอื่น เพื่อให้การจัดทำและการให้บริการสาธารณะเป็นไปอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน

ประสิทธิภาพ^{๒๘} รวมถึงแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ของกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ปี ๒๕๕๒-๒๕๕๖ ที่ได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาระบบ e-Government^{๒๙} หรือแผนการบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๘ ที่กำหนดให้ปรับปรุงระบบบริการประชาชนให้เป็นเชิงรุกมากขึ้น ทั้งในรูปแบบการเพิ่มศูนย์บริการครบวงจรที่ครอบคลุมการให้บริการ ที่หลากหลายขึ้น และการให้บริการถึงตัวบุคคลผ่านระบบศูนย์บริการร่วมและระบบรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ที่สมบูรณ์แบบ มุ่งเน้นการจัดการความรู้และพัฒนาส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีการสร้างนวัตกรรมในการทำงานอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ^{๓๐}

รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ หรือ e-Government จะทำให้ประชาชนมีความใกล้ชิดกับภาครัฐมากขึ้น โดยสื่ออิเล็กทรอนิกส์จะเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเข้าถึงบริการของรัฐ กระบวนการทำงานของระบบราชการจะมีธรรมาภิบาลและความโปร่งใสมากขึ้นใน อันเนื่องมาจากการเปิดเผยข้อมูล และประชาชนสามารถเข้ามาตรวจสอบได้ตลอดเวลาจึงคาดว่าจะนำไปสู่การลดคอร์รัปชันได้ในที่สุด^{๓๑}

๒.๑.๘ แนวคิดองค์กรเสมือนจริง (Virtual Organization)^{๓๒}

การเกิดขึ้นขององค์กรเสมือนจริงเป็นการเปลี่ยนแปลงแนวคิดของรูปแบบการบริหารงานขององค์กรอันเนื่องมาจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่เน้นการติดต่อสื่อสารและการเชื่อมโยงบุคคลและองค์กรเข้าด้วยกันแบบไร้ขอบเขต เพื่อประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนทักษะ ทรัพยากรต่างๆ รวมถึงสินค้าหรือบริการให้ได้รับการตอบสนองความต้องการอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ แนวคิด Virtual Office จะทำให้พนักงานสามารถทำงานที่ใดก็ได้ผ่านทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้การเชื่อมโยงกันระหว่างทีมงานรวดเร็วรวมถึงการติดต่อสื่อสารกับองค์กร หัวหน้า หรือการดำเนินการประชุมร่วมล้วนสะดวกสบายอย่างยิ่ง และช่วยลดการใช้พลังงาน ลดโลก

^{๒๘} ข้อ ๕.๓ การพัฒนาความสามารถในการแข่งขันที่มีประสิทธิภาพ เท่าเทียม และเป็นธรรม

๕.๓.๔ (๕) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ทันสมัย โดยพัฒนาโครงข่ายโทรคมนาคมเพื่อให้บริการสื่อสารข้อมูลความเร็วสูงหรือบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงให้ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศบนพื้นฐานของการแข่งขันเสรีและเป็นธรรม เพื่อสร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการที่เท่าเทียมกันและพัฒนาระบบการให้บริการภาครัฐผ่านโครงข่ายสื่อสารความเร็วสูงทั้งด้านการศึกษาการสาธารณสุข การเกษตร และส่งเสริมให้ประชาชนและผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีความสามารถในการใช้ประโยชน์จากบริการสื่อสารความเร็วสูงและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและสร้างรายได้ผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ตลอดจนจัดทำแผนการพัฒนาศักยภาพด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อรองรับการพัฒนาในระยะยาว และสนับสนุนการพัฒนาเนื้อหาสาระและโปรแกรมประยุกต์ที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์

^{๒๙} Nectec Pedia. รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์. ๗ มิถุนายน ๒๕๕๖. แหล่งที่มา wiki.nectec.or.th/gitwiki/pub/Pub/.../๐๐๑_eGov_by_HTK.doc

^{๓๐} แผนการบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๘ นโยบายที่ ๘ การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ข้อ ๘.๑

^{๓๑} “รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์.” ๗ มิถุนายน ๒๕๕๖. แหล่งที่มา <http://th.wikipedia.org>

^{๓๒} ปารดา บัณฑุณีพิท. ต้นไม้ที่เติบโตอย่างยั่งยืนแบบองค์กรเสมือนจริง. ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๖. แหล่งที่มา www.bu.ac.th/knowledgecenter/executive_journal/oct_dec.../aw06.pdf

ร้อน^{๓๓} อีกทั้งทำให้การใช้พื้นที่ในออฟฟิศคุ้มค่า มีการสลับสับเปลี่ยนให้พนักงานไม่ต้องเข้ามาทุกวัน จึงประหยัดค่าใช้จ่ายไปมาก อย่างไรก็ตาม เมื่อจะมีการเปลี่ยนแปลงตามแนวคิดรูปแบบองค์การเสมือนจริงนี้ องค์การต่างต้องพิจารณาปัจจัยและเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับองค์การของตนอย่างเหมาะสม เพื่อให้้องค์การนั้นมีการเติบโตอย่างยั่งยืนตลอดไป

ประโยชน์ขององค์การเสมือนจริง มีดังนี้

๑) ด้านองค์การ เป็นการสร้างโอกาสให้ธุรกิจขนาดเล็กสามารถใช้ทรัพยากรในเครือข่ายเพื่อการแข่งขันกับธุรกิจขนาดใหญ่ได้ เช่น amazon.com ที่ประสบความสำเร็จในการบริการขายหนังสือผ่านอินเทอร์เน็ตและเป็นที่รู้จักกันทั่วโลกเป็นต้น

๒) ด้านผลผลิต ช่วยให้เกิดการปรับปรุงผลผลิตและการบริการที่มีคุณภาพและรวดเร็ว ส่งผลต่อการเพิ่มอัตราการขยายตัวของสินค้า/บริการเป็นการลดเวลาในการผลิตก่อนเข้าสู่ตลาดและเพิ่มการขยายตัวของสินค้าในตลาดประเภทที่ธุรกิจเดียวไม่สามารถทำได้โดยลำพัง

๓) ด้านคนทำงาน ให้คุณค่ากับทรัพยากรมนุษย์มองว่ามนุษย์มีความสำคัญมากขึ้น เปิดโอกาสให้ใช้ความคิดสร้างสรรค์มากขึ้นและเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ทักษะและประสบการณ์กับผู้เชี่ยวชาญในหลายแหล่งของเครือข่ายการทำงาน

๔) ด้านระยะทาง พนักงานและลูกค้าไม่ต้องเดินทางมาที่สำนักงาน ทำให้ไม่มีอุปสรรคเรื่องระยะทาง ทำให้การทำงาน การประชุม ความร่วมมือกัน กระทำได้อย่างคล่องตัวและรวดเร็ว

๕) ด้านสถานที่ตั้ง การไม่มีสถานที่ตั้งขององค์การด้วยการนำรูปแบบการทำงานที่ยืดหยุ่นมาใช้ก่อให้เกิดผลดีเรื่องการลดการเกิดความเสียหายด้านกายภาพ เช่น ไฟไหม้แผ่นดินไหว

การให้บริการจดทะเบียนออนไลน์ จึงสอดคล้องและสนับสนุนแนวความคิดดังกล่าว โดยจะก่อให้เกิดประโยชน์และอำนวยความสะดวกผู้จดทะเบียน ทำให้ผู้จดทะเบียนไม่ต้องเดินทางมาที่สำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท เป็นการลดต้นทุน ค่าใช้จ่าย และประหยัดเวลา ส่งผลต่อขีดความสามารถของผู้ประกอบการต่อไป

๒.๑.๙ หลักความเสมอภาค

ความเสมอภาคเป็นแนวทางของการปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชนพื้นฐานที่กำหนดสิ่งพึงกระทำระหว่างบุคคลในด้านต่างๆ อย่างเท่าเทียมกัน โดยแนวปฏิบัติในการใช้อำนาจปกครองของภาครัฐทั้งฝ่ายบริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการ ต้องคำนึงถึงความเท่าเทียมและสร้างความเท่าเทียมต่อประชาชนทุกคนภายใต้ปกครองของรัฐนั้น โดยประชาชนทุกคนในประเทศมีความเสมอภาคหรือความเท่าเทียมกันในเรื่องสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานต่อการอยู่รอดและพัฒนาตัวเองตามหลักสิทธิมนุษยชน นั่นคือ ปัจจัยสี่ ความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและร่างกาย การนับถือศาสนา การศึกษาและการรับรู้ข่าวสาร การเข้าถึงบริการสาธารณะและสวัสดิการสังคม การประกอบอาชีพ การมีส่วนร่วม

^{๓๓} รศ.ดร. อธิรุส วัฒนาสุขโชติ, “Virtual office ความท้าทายแห่ง ๒๐๑๐,” กรุงเทพธุรกิจ (๒๕๕๒), หน้า ๙, ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๖. แหล่งที่มา [http://business.east.spu.ac.th/admin/knowledge/A79virtual office.pdf](http://business.east.spu.ac.th/admin/knowledge/A79virtual%20office.pdf).

ทางการเมือง และการได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย^{๓๔}

ในด้านของผู้บริการหรือฝ่ายปกครอง สามารถแบ่งการกระทำออกได้เป็น ๒ ลักษณะ^{๓๕} คือ

๑) การกระทำในลักษณะที่เป็นการออกกฎหมายลำดับรอง ซึ่งได้แก่ การออกกฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ หรือประกาศต่างๆ จะต้องกระทำโดยอาศัยอำนาจและอยู่ภายในกรอบของกฎหมายแม่บทที่ให้อำนาจ หากการกระทำของฝ่ายปกครองนั้นอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมายแม่บทที่ย่อมถือว่ากฎหมายลำดับรองนั้นไม่ขัดกับหลักความเสมอภาค เว้นแต่กฎหมายแม่บทที่ให้อำนาจนั้นเองที่ขัดต่อหลักความเสมอภาค

๒) การกระทำในลักษณะที่มีผลเป็นการเฉพาะรายหรือเฉพาะบุคคล โดยหลักการกระทำของฝ่ายปกครองเป็นการกระทำที่มีผลเป็นเฉพาะบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเท่านั้น ดังนั้น การกระทำของฝ่ายปกครองจะละเมิดหลักความเสมอภาคได้ก็ต่อเมื่อฝ่ายปกครองได้ปฏิบัติต่อกรณีเฉพาะที่มีข้อเท็จจริงเหมือนกันให้แตกต่างกันโดยการปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้สองกรณี คือกรณีแรกเป็นกรณีที่กฎหมายให้อำนาจแก่ฝ่ายปกครองในการใช้ดุลพินิจในการเลือกใช้มาตรการใดมาตรการหนึ่ง หรือในกรณีที่สองเป็นกรณีที่กฎหมายไม่ได้กำหนดอำนาจดุลพินิจให้เจ้าหน้าที่เลือกปฏิบัติ กล่าวคือมีการกำหนดกฎเกณฑ์ในการปฏิบัติไว้อย่างชัดเจนผูกพันให้ฝ่ายปกครองต้องปฏิบัติตามหรือไม่มีอำนาจดุลพินิจในการเลือกปฏิบัติ หากไม่ได้มีการดำเนินการตามกฎหมายเกณฑ์ที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน ก็จะเป็นการปฏิบัติอย่างไม่เสมอภาคในลักษณะที่เป็นการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ได้

หากเกิดกรณีละเมิดหลักความเสมอภาคของฝ่ายปกครอง โดยฝ่ายปกครองไม่ยึดถือหลักการปฏิบัติเช่นเดียวกันในกรณีที่มีข้อเท็จจริงเหมือนกันโดยไม่มีเหตุผลอันอาจรับฟังได้บุคคล ผู้ได้รับการกระทบสิทธิอาจโต้แย้งการกำหนดภาระแก่บุคคลนั้นหรืออาจเรียกร้องประโยชน์จากฝ่ายปกครอง หากกรณีการให้ประโยชน์นั้นขัดหลักความเสมอภาค^{๓๖}

ในด้านของผู้รับบริการจากรัฐ ผู้บริการต้องได้รับความเสมอภาคในโอกาส ซึ่งหมายถึง ความเท่าเทียมกันของโอกาสในการได้รับบริการสาธารณะของรัฐ และไม่ถูกกีดกันออกจากกิจกรรมต่างๆ ของสังคม เช่น โอกาสได้รับการศึกษา โอกาสได้รับการจ้างงาน โอกาสในการเข้าถึงบริการสาธารณสุข ได้แก่ โอกาสในการได้รับการฉีดวัคซีน และ โอกาสในการเข้าถึงยารักษาโรค เป็นต้น ความเท่าเทียมกันของประชาชนในการเข้าถึงบริการดังกล่าวจึงเป็นที่มาของความพยายาม ในการลดหรือขจัดความความแตกต่างระหว่างรายได้ของครัวเรือน และสร้างความเสมอภาคของความมั่งคั่ง^{๓๗}

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของไทย ฉบับที่ ๑๑ พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙ ข้อ ๕.๑ ยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมในสังคม ก็ได้กำหนดให้การจัดบริการทางสังคมให้ทุกคน

^{๓๔} ศรัณยู หมั่นทรัพย์, ความเสมอภาค, ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๖, แหล่งที่มา http://www.kpi.ac.th/ppd/index.php?name=content&main_id=๑๒&page_id=44

^{๓๕} เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์, หลักความเสมอภาค, (๒๕๔๘), ๗ มิถุนายน ๒๕๕๖, แหล่งที่มา www.pub-law.net/publaw/view.aspx?id=657

^{๓๖} เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์, เรื่องเดียวกัน.

^{๓๗} ศรัณยู หมั่นทรัพย์, เรื่องเดียวกัน.

ตามสิทธิขั้นพื้นฐาน เน้นการสร้างภูมิคุ้มกันระดับปัจเจก และสร้างการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในการพัฒนาประเทศ มุ่งพัฒนาระบบบริการสาธารณะให้มีคุณภาพและมีช่องทางการเข้าถึงอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง การจัดหาที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อย การเข้าถึงระบบสาธารณสุขโรค พัฒนาระบบสวัสดิการทางสังคมให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ พัฒนาระบบการเงินฐานรากและระบบการออมที่หลากหลาย เสริมสร้างเจตคติด้านความเสมอภาคระหว่างหญิงและชาย และพัฒนาระบบฐานข้อมูลในการคุ้มครองทางสังคมให้ครอบคลุมประชาชนทุกคนตามสิทธิ และสามารถเข้าถึงบริการอย่างมีประสิทธิภาพ

จากแนวคิดดังกล่าว จึงนำมาสู่การปรับปรุงการให้บริการจดทะเบียนธุรกิจของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ไม่ว่าในรูปแบบใด จะต้องอยู่บนพื้นฐานความเสมอภาค โดยให้ผู้จดทะเบียนทุกรายมีโอกาสในการเข้าถึงบริการได้อย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคลหรือนิติบุคคลที่จัดตั้ง

๒.๑.๑๐ ทฤษฎีว่าด้วยความเป็นนิติบุคคลของบริษัท^{๓๔}

ทฤษฎีเกี่ยวกับความเป็นนิติบุคคลมีมาแต่สมัยโรมัน ปรากฏอยู่ในกฎหมายศาสนา (CANON LAW) และกฎหมายพาณิชย์ในสมัยแรกเริ่ม โดยมีอยู่หลายแง่มุม เช่น

๑) FICTION หรือ ENTITY THEORY ถือว่าบริษัทเป็นบุคคลโดยการสมมุติ ไม่ใช่เป็นของจริง เป็นบุคคลหรือตัวตนทางกฎหมาย (LEGAL PERSON OR ENTITY) ซึ่งกฎหมายรับรองให้เกิดผลขึ้นเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ที่รัฐให้การรับรองบริษัท รัฐจึงมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปควบคุมดูแลบริษัทได้ ทั้งนี้ บริษัทต้องระบுவัตถุประสงค์ของตนเพื่อเป็นกรอบหรือจำกัดว่าบริษัทมีความสามารถทำการค้าชนิดใดได้บ้าง แต่ในปัจจุบันกฎหมายสมัยใหม่ก็เริ่มยกเลิกหลักการที่ว่าบริษัทจะต้องระบுவัตถุประสงค์ไว้เป็นการแน่นอนแล้วแนวความคิดของทฤษฎีนี้จึงไม่ค่อยตรงกับทางปฏิบัติและแนวความคิดสมัยใหม่นัก

๒) FIAT หรือ CONCESSION THEORY ถือว่าบริษัทเกิดขึ้นโดยอำนาจรัฐ เป็นผลให้บริษัทต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐ การจัดตั้ง การดำเนินการของบริษัทก็ต้องทำให้ถูกต้องตามระเบียบแบบแผนและกฎหมาย รัฐต้องเข้าไปควบคุมดูแลด้วย แต่เมื่อต่อมาบริษัทเกิดขึ้นโดยการจดทะเบียนแล้วแนวความคิดตามทฤษฎีนี้จึงเสื่อมไป

๓) REALIST หรือ ORGANIC THEORY ถือว่าบริษัทเป็นเรื่องที่กฎหมายรับรองกลุ่มผลประโยชน์ ซึ่งเกิดขึ้นแล้ว และมีอยู่ตามความเป็นจริง จึงมีความจำเป็นต้องให้การรับรองแยกต่างหากจากตัวบุคคลผู้ก่อตั้ง บริษัทจึงมีความสามารถกระทำการต่าง ๆ ได้ เช่นเดียวกับบุคคลธรรมดาเพราะมีองค์กรซึ่งเป็นสมองและเป็นมือเป็นเท้าให้กระทำการได้

๔) CONTRACT THEORY ถือว่าความเป็นนิติบุคคลของบริษัทเกิดขึ้นจากสัญญาระหว่างผู้ถือหุ้นกันเอง ระหว่างผู้ถือหุ้นกับบริษัทและระหว่างผู้ถือหุ้นกับรัฐ

๕) ENTERPRISE THEORY เห็นว่าเป็นความจำเป็นทางการค้า จึงต้องให้บริษัท มีฐานะเป็นนิติบุคคล โดยไม่คำนึงถึงการไม่มีตัวตน แยกจากผู้ถือหุ้น

๖) SYMBOL THEORY ถือว่าบริษัทเป็นสัญลักษณ์ความสำคัญทางกฎหมายของ

^{๓๔} โสภณ รัตนกร, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์: หุ้นส่วนและบริษัท, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, ๒๕๔๘), หน้า ๒๕๔-๒๕๖.

บุคคลทั้งหลายซึ่งรวมกลุ่มกันเป็นบริษัท

๓) ENTITY THEORY ถือว่าบริษัทเกิดเป็นบุคคลขึ้นคนเดียว เดี่ยว ๆ ตามที่กฎหมายสร้างขึ้นมาจากผู้ถือหุ้น

๔) AGGREGATE THEORY ถือว่าบริษัทเป็นบุคคลรวมๆของบุคคลตามธรรมชาติ^{๓๙}

ในปัจจุบัน นิติบุคคลในรูปแบบบริษัทถือว่ามีความแตกต่างทางกฎหมายแยกจากผู้ถือหุ้น ทำให้บริษัทสามารถมีสิทธิและหน้าที่ต่างหากจากผู้ถือหุ้น ซึ่งมีผลตามมาในประการอื่น ๆ อีก คือผู้ถือหุ้นมีความรับผิดชอบแยกจากบริษัท ไม่ต้องรับผิดชอบในหนี้สินของบริษัท ทรัพย์สินของบริษัทแยกจากทรัพย์สินของผู้ถือหุ้น บริษัทอาจดำเนินคดีในนามของตนเองและบริษัทอาจมีชีวิตอยู่ตลอดไปเพราะไม่ต้องประสบกับปัญหาโรคร้ายไข้เจ็บหรือความสามารถบกพร่องหรือความชราภาพอย่างบุคคลธรรมดา และเมื่อมีการแยกผลประโยชน์ของบริษัทและผู้ถือหุ้นออกจากกันแล้วผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นซึ่งมีอยู่ในบริษัท โดยเฉพาะอย่างยิ่งหุ้นย่อมโอนได้โดยง่ายยิ่งกว่าผลประโยชน์ในกิจการค้ารูปแบบอื่น

๒.๑.๑๑ แนวคิดเกี่ยวกับการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์

ด้วยการจดทะเบียนออนไลน์ เป็นการทำธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ (e-Business) ซึ่งหมายถึง กระบวนการดำเนินธุรกิจโดยอาศัยเทคโนโลยีเครือข่ายที่เรียกว่า องค์กรเครือข่ายร่วม โดยเทคโนโลยีนี้จะใช้การติดต่อสื่อสารระหว่างกันผ่านช่องทางโครงข่ายโทรคมนาคม ไม่ว่าจะเป็นการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ การติดต่อสื่อสารและการทำงานร่วมกัน หรือแม้แต่วิธีการธุรกิจในองค์กร^{๔๐} ทั้งนี้ การใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ไม่จำเป็นต้องมีตลอดทั้งกระบวนการ เพียงแต่ให้มีส่วนหนึ่งส่วนใดของขั้นตอนการค้าขายหรือการติดต่อที่ใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ก็เพียงพอ เช่น ใช้อีเมลในขั้นตอนการสั่งซื้อสินค้าเพียงขั้นตอนเดียว แต่ขั้นตอนอื่น ๆ เช่น การออกใบเสร็จ การส่งของ การจัดสต็อก ฯลฯ ไม่ได้ใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ ก็คือว่ากระบวนการทั้งหมดนั้นเป็น ธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ด้วย ดังนั้น การสั่งซื้อสินค้าทางอินเทอร์เน็ตนั้นก็จะถือว่าเป็นธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งจะสามารถฟ้องร้องกันทางกฎหมายได้^{๔๑}

ธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ประกอบไปด้วยผู้ประกอบการซึ่งไม่จำเป็นต้องมีความสัมพันธ์กันล่วงหน้าหรืออยู่ในที่เดียวกัน สามารถอยู่ที่ใดก็ได้บนเครือข่ายคอมพิวเตอร์และสามารถแก้ไขหรือตรวจสอบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ได้โดยง่าย ตัวอย่างการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น การซื้อ-ขายสินค้าผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Commerce - e-Commerce) การสมัครสมาชิกผ่านระบบออนไลน์ การตกลงทำสัญญาซื้อขายบนเครือข่าย การโอนเงินด้วยระบบอัตโนมัติผ่านระบบเครือข่าย การสอบถามข้อมูลผ่านระบบออนไลน์ การส่ง-รับ แลกเปลี่ยนข้อมูลและยืนยันเอกสารทางศุลกากรด้วยระบบการแลกเปลี่ยนข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Data Interchange - EDI) การทำธุรกรรมทาง

^{๓๙} โสภณ รัตนกร, อ้างแล้ว.

^{๔๐} ธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์, ๗ มิถุนายน ๒๕๕๖, แหล่งที่มา <http://th.wikipedia.org>

^{๔๑} สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน), ธุรกรรม ธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ต่างกันอย่างไร, ๗ มิถุนายน ๒๕๕๖, แหล่งที่มา http://www.etda.or.th/etda_website/mains/display/339.

อิเล็กทรอนิกส์จึงเป็นที่นิยม เนื่องจากทำให้ได้เปรียบการแข่งขัน ลดค่าใช้จ่าย สะดวกรวดเร็วและสามารถดำเนินการได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่^{๔๒}

๑) การทำธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์และผลทางกฎหมาย^{๔๓}

ในปัจจุบัน เทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว ทั้งยังมีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมประจำวันมากขึ้น จำเป็นต้องมีการปรับปรุงและพัฒนากฎหมาย เพื่อให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและสามารถรองรับการทำธุรกรรมในรูปแบบต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ จึงมีการตราพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๔๔ ขึ้น เพื่อเป็นส่วนเสริมหรือประกอบกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน โดยกฎหมายธุรกรรมมิได้เข้าไปแทนที่บทบัญญัติในกฎหมายฉบับอื่นแต่อย่างใด ดังนั้น การทำนิติกรรมต่าง ๆ ในทางแพ่ง เช่น สัญญาซื้อขาย สัญญาเช่า เป็นต้น ย่อมอยู่ภายใต้บังคับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งกำหนดลักษณะ รูปแบบและวิธีการทำสัญญา สิทธิ หน้าที่และความรับผิดชอบของคู่สัญญาในสัญญาต่างๆ อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการนำเอาเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์มาปรับใช้กับการทำธุรกรรม จึงมีข้อพิจารณาถึงสถานะทางกฎหมาย ความสมบูรณ์และการบังคับใช้กฎหมาย กับการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ว่าสามารถบังคับได้ตามกฎหมายหรือไม่ ดังนั้น พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ฯ จึงได้บัญญัติหลักเกณฑ์รองรับการแสดงเจตนาในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เพื่อมิให้คู่สัญญายกขึ้นปฏิเสธได้ว่าไม่มีบทบัญญัติรองรับผลทางกฎหมาย อย่างไรก็ตาม การพิจารณาว่าสัญญาเกิดเมื่อใดยังคงพิจารณาไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์อยู่เช่นเดิม

๒) การทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์และการระงับข้อพิพาททางออนไลน์^{๔๔}

แม้ว่าการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์จะเป็นที่นิยมในปัจจุบัน แต่ยังมีอุปสรรค หรือภัยคุกคามที่ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศ โดยอุปสรรคที่สำคัญประการหนึ่งซึ่งส่งผลต่อการเพิ่มมูลค่าการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศไทยก็คือ ปัญหาการฉ้อโกง (Fraud) ที่มีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง^{๔๕}

สาเหตุที่ทำให้ปริมาณการกระทำความผิดโดยการฉ้อโกงเกิดขึ้นมากในการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ เนื่องจากความสะดวกของเทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสารที่ผู้ติดต่อไม่จำเป็นต้องพบกัน เป็นเหตุให้เหล่ามิจฉาชีพอาศัยช่องว่างนี้ในการปิดบังตัวตนและสร้างเว็บไซต์ในการหลอกลวงประชาชนผู้บริโภค ทำให้ประชาชนจำนวนมากมีความหวงวิตกและขาดความเชื่อมั่นในการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์

^{๔๒} สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน), อ้างแล้ว.

^{๔๓} พิษณุลักษณ์ คำทองสุข, กฎหมายแพ่งกับการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, ๗ มิถุนายน ๒๕๕๖, แหล่งที่มา http://www.etda.or.th/etda_website/app/webroot/files/๑/files/public_line.pdf.

^{๔๔} พลอย เจริญสม, การฉ้อโกงทางอินเทอร์เน็ตและการระงับข้อพิพาทออนไลน์, ๒๕๕๕, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๕๖, แหล่งที่มา http://www.etda.or.th/etda_website/app/webroot/files/69/files/20120911การระงับข้อพิพาททางออนไลน์.pdf.

^{๔๕} จากข้อมูลทางสถิติภัยคุกคามประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ของศูนย์ประสานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยระบบคอมพิวเตอร์ประเทศไทย (ThaiCERT) พบว่ามีสถิติการกระทำความผิดในลักษณะของการฉ้อโกง (Fraud) สูงถึงร้อยละ ๖๑.๔ เมื่อเปรียบเทียบกับกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ในลักษณะอื่น

และเป็นเหตุที่ทำให้ปริมาณและมูลค่าการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศไทยยังตามหลังอีกหลายประเทศในภูมิภาคเอเชีย เช่น ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ หรือสิงคโปร์ ซึ่งได้พัฒนาระบบในการระงับข้อพิพาทหรือจัดการกับเรื่องร้องเรียนที่เกิด ทั้งในบทบาทของหน่วยงานของรัฐ หรือภาคเอกชนที่พัฒนาระบบหรือกลไกเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการของตนเอง

สำหรับสถานการณ์การระงับข้อพิพาททางออนไลน์ของประเทศไทยนั้น ยังอยู่ในระหว่างการศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบ เพื่อรองรับรูปแบบการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มีปริมาณมากขึ้น และมีแนวโน้มของข้อพิพาทมากขึ้นด้วยเช่นเดียวกัน ซึ่งปัจจุบันหน่วยงานต่าง ๆ ได้จัดทำระบบเพื่อรับเรื่องร้องเรียนจากการทำธุรกรรมทางออนไลน์ขึ้น เช่น ศูนย์จัดการข้อร้องเรียนด้านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ หรือสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ได้จัดทำสายด่วนเพื่อรับเรื่องร้องเรียนจากความไม่เป็นธรรมในการบริโภคสินค้าหรือบริการ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม แม้ปัจจุบันประเทศไทยจะมีหน่วยงานรับเรื่องร้องเรียน หรือ ข้อพิพาทที่เกิดขึ้นจากการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งมีกฎหมายรองรับการระงับข้อพิพาทด้วยทางเลือกอื่นนอกเหนือจากการนำคดีขึ้นสู่ศาลแล้วก็ตาม แต่ด้วยเหตุที่การทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นการทำธุรกรรมผ่านสื่อข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่โดยสภาพมีการแก้ไข เปลี่ยนแปลงลบ หรือทำลายได้โดยง่าย ซึ่งต้องใช้บุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการติดตามร่องรอยการติดต่อสื่อสาร ผู้ที่ต้องการหลอกลวงย่อมหาวิธีเพื่อปกปิดหรือปิดบังตัวตนที่แท้จริง และพยายามหลีกเลี่ยงมิให้มีร่องรอยในการติดตามตน ดังนั้น หากหน่วยงานรับเรื่องร้องเรียนไม่มีบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านเทคนิคสนับสนุน รวมทั้งการขาดงบประมาณในการดำเนินงาน ก็จะเป็นเหตุสำคัญที่ทำให้การระงับข้อพิพาทจากการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ไม่ได้ผลเท่าที่ควร ดังนั้น การพัฒนาระบบการระงับข้อพิพาททางออนไลน์จึงถือเป็นการวางโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญและเกื้อกูลการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศ และเป็นการสร้างความเชื่อมั่นในการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ให้แก่บุคคลในทุกภาคส่วน อันจะมีส่วนช่วยในการเพิ่มจำนวนหรือมูลค่าการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศไทยให้เพิ่มสูงขึ้นต่อไป

๒.๑.๑๒ การพิสูจน์ตัวตน

ในการใช้ระบบการจดทะเบียนนิติบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ จำเป็นต้องพิจารณาประเด็นเรื่อง การพิสูจน์ตัวตน เนื่องจาก จะไม่มีการลงลายมือชื่อเช่นเดียวกับระบบการจดทะเบียนในปัจจุบันอีกต่อไป ทั้งนี้ การปกป้องความมั่นคงปลอดภัยของระบบและข้อมูลภายในองค์กรถือเป็นเรื่องสำคัญในปัจจุบัน เนื่องจากอาจถูกคุกคามโดยผู้ไม่ประสงค์ดีหรือจากโปรแกรมบางประเภทได้เพิ่มมากขึ้นและอาจนำมาซึ่งความเสียหายอย่างมากต่อองค์กร ดังนั้น ถ้าภายในระบบมีการควบคุมความปลอดภัยที่ดีจะช่วยลดโอกาสเสี่ยงต่อการถูกคุกคามได้ การพิสูจน์ตัวตน หรือ Authentication จึงเป็นขั้นตอนพื้นฐานที่สำคัญของการควบคุมความปลอดภัยในกระบวนการการพิสูจน์ตัวตน เป็นกระบวนการในการยืนยันความถูกต้องของตัวตน(identity) นั้น ว่าเป็นบุคคลที่ได้ทำการกล่าวอ้างจริง^{๔๖} และสามารถใช้เป็นหลักฐานในการกล่าวอ้างเพื่อตรวจสอบว่าบุคคลที่กล่าวอ้างนั้นเป็นใครและได้รับอนุญาตให้สามารถเข้ามาภายในระบบได้หรือไม่ การพิสูจน์ตัวตนมีหลายประเภทที่ใช้อยู่ใน

^{๔๖} สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน), การพิสูจน์ตัวตน (Authentication) อย่างไรให้ปลอดภัย, ๗ มิถุนายน ๒๕๕๖, แหล่งที่มา http://www.etda.or.th/etda_website/tha/mains/display/274.

ปัจจุบัน เช่น การพิสูจน์ตัวตนโดยใช้รหัสผ่าน ลักษณะเฉพาะทางชีวภาพของแต่ละบุคคล หรือโดยใช้รหัสผ่านที่ใช้เพียงครั้งเดียว เป็นต้น แต่ละชนิดนั้นจะมีข้อดีข้อเสียแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับความจำเป็นในการใช้งาน ในระบบเครือข่ายแบบเปิดหรืออินเทอร์เน็ตนั้นการพิสูจน์ตัวตนถือได้ว่าเป็นกระบวนการเริ่มต้นและมีความสำคัญที่สุดในการปกป้องเครือข่ายให้ปลอดภัย^{๔๗}

๒.๒ วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

๒.๒.๑ ผลงาน/บทความที่เกี่ยวข้อง

๒.๒.๑.๑ รายงานผลการศึกษาระบบสมบูรณ์ “โครงการศึกษาระบบจดทะเบียนนิติบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Registration) ของสถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รายงานการศึกษาระบบนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจดทะเบียนนิติบุคคล ทั้งด้านรูปแบบ ขั้นตอน กระบวนการ กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร บริบททางสังคมและความพร้อมด้านต่างๆ เพื่อนำไปสู่การจัดทำข้อเสนอด้านนโยบายและแผนพัฒนาระบบ จดทะเบียนนิติบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Registration Road Map) ที่มุ่งเน้นให้ประชาชนผู้ใช้บริการสามารถใช้บริการยื่นจดทะเบียนได้ด้วยตนเองผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อให้การจดทะเบียนง่ายขึ้น รวดเร็วขึ้น และมีค่าใช้จ่ายที่น้อยลง

รายงานฯได้เสนอว่า ในเบื้องต้น การพัฒนาระบบ e-Registration ควรใช้แนวทางการลงลายมือชื่อตามมาตรา ๙ ของพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๕๔ และค่อยพัฒนาเป็นการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ตามมาตรา ๒๖ ของพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมฯต่อไป โดยคำนึงถึงความพร้อมและความเหมาะสมด้านอื่นๆ ทั้งนี้ ในการพัฒนาระบบดังกล่าว มีปัจจัยสำคัญที่ต้องพิจารณา เช่น การลงนามในคำขอจดทะเบียน การชำระค่าธรรมเนียม การยื่นเอกสารประกอบการจดทะเบียน การติดต่อการแสดมป์ เป็นต้น

๒.๒.๑.๒ ผลการศึกษา แนวทางการพัฒนาระบบจดทะเบียนทาง internet ครบวงจร (e-Registration) ตามโครงการ Ease of Doing Business: Starting a Business Diagnostics-Phase II (Thailand)

กลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชีย-แปซิฟิก หรือ APEC ได้ให้การสนับสนุนแก่ไทยโดยส่งผู้เชี่ยวชาญด้านการปรับปรุงบริการเริ่มต้นธุรกิจ (Starting a Business) มายังประเทศไทยเพื่อศึกษาสภาพปัญหาและเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการจดทะเบียนนิติบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งสรุปได้ว่า ในระยะแรกของการพัฒนาระบบ e-Registration ไทยควรต้องใช้ระบบปกติ หรือระบบ Manual ควบคู่กันไปอยู่ และกรมพัฒนาธุรกิจการค้าควรสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจดทะเบียนให้แก่ผู้รับบริการ โดยมีเจ้าหน้าที่เฉพาะให้คำแนะนำ รวมทั้งสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้ใช้บริการ ทั้งนี้ กรมพัฒนาธุรกิจการค้าควรมีบทบาทของการเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจดทะเบียน (Facilitator) มากกว่าการเป็นผู้กำกับหรือควบคุม (Enforcer/Regulator) และควรเตรียมหาทางออกในการออกหรือลดค่าใช้จ่ายในการใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ พร้อมทั้งแก้ไข

^{๔๗} สิริพร จิตต์เจริญธรรม, เสาวภา ปานจันทร์ และเลอศักดิ์ ลิ้มวิวัฒน์กุล, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการพิสูจน์ตัวตน, ๗ มิถุนายน ๒๕๕๖, แหล่งที่มา <http://www.eco.ru.ac.th>.

ปัญหาในข้อกฎหมายที่ยังติดขัดหรือเป็นอุปสรรคและกระบวนการบริหารจัดการที่ยึดติดกับเอกสารกระดาษ

๒.๒.๒ กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง แผนพัฒนาต่างๆ

ในการศึกษาการพัฒนาระบบการจดทะเบียนนิติบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ มีความจำเป็นต้องศึกษาทบทวนกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๔๔ เป็นต้น เพื่อให้ทราบถึงขอบเขตและข้อจำกัดทางด้านกฎหมายปัจจุบัน และจะได้มีแนวทางปรับปรุงเพื่อรองรับระบบจดทะเบียนนิติบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ต่อไป นอกจากนี้ จำเป็นต้องศึกษาแผนพัฒนาต่างๆ เช่น แผนการบริหารราชการแผ่นดิน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อให้ทราบถึงนโยบายและสามารถดำเนินการพัฒนาระบบได้อย่างเหมาะสมและถูกต้องทาง

๒.๒.๓ แนวทางการพัฒนาระบบการให้บริการทางอิเล็กทรอนิกส์ของหน่วยงานราชการอื่นของไทย

ปัจจุบัน หน่วยงานภาครัฐของไทยได้นำระบบอิเล็กทรอนิกส์เข้ามาพัฒนาระบบการให้บริการ ซึ่งจะเป็นประโยชน์และสามารถนำมาปรับใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบจดทะเบียนนิติบุคคลได้ โดยหน่วยงานตัวอย่างที่จะนำมาศึกษา ได้แก่ กรมศุลกากร กรมสรรพากร และธนาคารแห่งประเทศไทย

๒.๒.๔ แนวทางการพัฒนาระบบการจดทะเบียนนิติบุคคลออนไลน์ของต่างประเทศ

ประเทศอื่นๆหลายประเทศได้ปรับปรุงและพัฒนาระบบการจดทะเบียนนิติบุคคลของตนให้เป็นระบบอิเล็กทรอนิกส์อย่างสมบูรณ์และครบวงจรแล้ว เช่น นิวซีแลนด์ สิงคโปร์ และหมู่เกาะโซโลมอน ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางและปรับได้เหมาะสมกับบริบทและสภาพแวดล้อมการทำธุรกิจของไทยได้

๒.๓ สรุปกรอบแนวคิด

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎี ดังกล่าวข้างต้น สามารถนำมาสรุปเป็นกรอบแนวคิดการศึกษาการยกระดับการให้บริการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์ โดยผู้เขียนนำ SIPOC model^{๔๔} มาเป็นหลักการในการจัดทำกรอบความคิด มีรายละเอียดดังนี้

๑) Suppliers (ผู้ส่งมอบ) หมายถึง บุคคลหรือองค์กรที่ส่งปัจจัยนำเข้าให้หน่วยงานในการทำงาน

๒) Input (ปัจจัยนำเข้า) หมายถึง ทรัพยากรที่ใช้ในกระบวนการ เช่น เงิน บุคลากร วัสดุ อุปกรณ์ ข้อมูล นโยบาย กฎหมาย ระเบียบต่างๆ

๓) Process (กระบวนการ) หมายถึง กิจกรรมที่เชื่อมโยงกัน เพื่อจุดมุ่งหมายในการส่งมอบผลผลิตหรือบริการให้แก่ผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งภายในและภายนอกส่วนราชการ

๔) Output (ผลผลิต) หมายถึง สินค้าและบริการที่ตรงตามความต้องการของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

^{๔๔} SIPOC model คือ หลักการที่อธิบายสายโซ่ความสัมพันธ์ของกระบวนการดำเนินงานองค์กร ที่ต้องอาศัยปัจจัยต้นน้ำส่งมอบคุณค่าไปยังปลายน้ำอย่างเป็นระบบ

๕) Customers (ผู้รับบริการ) หมายถึง ลูกค้าหรือผู้ที่มารับบริการจากส่วนราชการโดยตรง หรือผ่านช่องทางการสื่อสารต่างๆ รวมทั้งผู้รับบริการที่เป็นส่วนราชการด้วย^{๔๙}

ในการจัดทำกรอบความคิด จะระบุบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่จะเป็นผู้ส่งมอบ ปัจจัยนำเข้าผ่านกระบวนการศึกษา วิเคราะห์ และพิจารณาปัจจัยนำเข้าที่มีผลกระทบหรือเป็น อุปสรรคต่อการพัฒนาระบบจดทะเบียนที่ทำการศึกษารวมถึงผลงานการให้บริการทางอิเล็กทรอนิกส์ ที่เกี่ยวข้องของหน่วยงานอื่น และระบบการให้บริการจดทะเบียนนิติบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ของ ต่างประเทศ ประกอบกับเปรียบเทียบระบบจดทะเบียนเก่าและระบบจดทะเบียนอิเล็กทรอนิกส์ใหม่ที่ คาดว่าจะดำเนินการ เพื่อให้ทราบถึงข้อดีและข้อเสีย ทำให้สามารถกำหนดแนวทางปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาระบบจดทะเบียนนิติบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ต่อไป ซึ่งจะก่อให้เกิดผลผลิตที่สอดคล้อง หรือตอบสนองต่อวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ มีรายละเอียดดังนี้

๑) ผู้ส่งมอบ (Supplier) ประกอบด้วย

(๑) ผู้บริหารในสังกัดกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักกฎหมาย และ ผู้อำนวยการสำนักเทคโนโลยีสารสนเทศ

(๒) ผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานพัฒนา ธุรกิจทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงาน ศาล ยุติธรรม กรมสรรพากร และกรมศุลกากร

(๓) ผู้บริหารของสำนักงานกฎหมายหรือสำนักงานบัญชีที่ให้บริการรับจดทะเบียน

(๔) ผู้บริหารของบริษัทซึ่งมีบริษัทในเครือเป็นจำนวนมาก เช่น บริษัท ปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน)

๒) ปัจจัยนำเข้า (Input) ประกอบด้วย แนวคิด/ทฤษฎี นโยบายของรัฐเกี่ยวกับการ ให้บริการภาครัฐ รายงานการศึกษา/เอกสารทางวิชาการ กฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวกับการ จด ทะเบียนนิติบุคคล แนวทางการพัฒนาการให้บริการทางอิเล็กทรอนิกส์ของหน่วยงานรัฐอื่น และ แนวทางการพัฒนาระบบการจดทะเบียนนิติบุคคลออนไลน์ของต่างประเทศ

๓) ปัจจัยกระบวนการ (Process) ประกอบด้วย นำปัจจัยนำเข้ามารวบรวม ประมวลผล วิเคราะห์ โดยพิจารณากฎหมายและระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา เพื่อนำไปสู่การแก้ไข ปรับปรุงกระบวนการทำงานที่เป็นไปได้ให้สอดคล้องกับการพัฒนาแก้ไขกฎระเบียบและระบบ เทคโนโลยีสารสนเทศที่นำมารองรับ

๔) ผลผลิต (Output) ประกอบด้วย

(๑) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย กฎระเบียบที่ เกี่ยวข้อง เพื่อให้เอื้อต่อการจดทะเบียนนิติบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Registration)

(๒) แนวทางการพัฒนากระบวนการงานในการให้บริการจดทะเบียนนิติบุคคลทาง อิเล็กทรอนิกส์ (e-Registration) ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามรูปแบบและวิธีการที่กำหนด มีความมั่นคงปลอดภัย น่าเชื่อถือ เป็นสากล และเหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย

^{๔๙} แบบฟอร์มรายงานผล การดำเนินงานตามแผนปรับปรุงกระบวนการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๓, ๗ มิถุนายน ๒๕๕๖, แหล่งที่มา http://61.19.54.141/develop/promote/from_1-3.doc.

(๓) แนวทางและข้อเสนอแนะในการเตรียมความพร้อมและสร้างความรู้ความเข้าใจแก่บุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าหน้าที่ ผู้รับบริการ เป็นต้น เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับระบบการให้บริการจดทะเบียนนิติบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Registration)

๕) ผู้รับบริการ (Customers) ได้แก่ สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ ผู้บริหารกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เจ้าหน้าที่และนายทะเบียนของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

ผู้ส่งมอบ

- ผู้บริหารในสังกัดกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักกฎหมาย และผู้อำนวยการสำนักเทคโนโลยีสารสนเทศ
- ผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานศาลยุติธรรม กรมสรรพากร และกรมศุลกากร
- ผู้บริหารของสำนักงานกฎหมายหรือสำนักงานบัญชีที่ให้บริการรับจดทะเบียน
- ผู้บริหารของบริษัทซึ่งมีบริษัทในเครือเป็นจำนวนมาก เช่น บริษัท ปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน)

ปัจจัยนำเข้า

- แนวคิด/ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้อง
- นโยบายของรัฐเกี่ยวกับการให้บริการภาครัฐ
- รายงานการศึกษา/เอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง
- กฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการจดทะเบียนนิติบุคคล
- กระบวนการทำงานและเทคโนโลยีที่ใช้ในการจดทะเบียนนิติบุคคล
- แนวทางการพัฒนาการให้บริการทางอิเล็กทรอนิกส์ของหน่วยงานรัฐอื่น
- แนวทางการพัฒนาระบบการจดทะเบียนนิติบุคคลออนไลน์ของต่างประเทศ

ผู้รับบริการ

สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ ผู้บริหารกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เจ้าหน้าที่และนายทะเบียนของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

ผลผลิต

- ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง
- แนวทางการพัฒนากระบวนการในการให้บริการจดทะเบียนนิติบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์
- แนวทางและข้อเสนอแนะในการเตรียมความพร้อมและสร้างความรู้ความเข้าใจแก่บุคคลที่เกี่ยวข้อง

ภาพที่ ๒.๒ กระบวนการจัดทำกรอบแนวคิดในการศึกษา

ทั้งนี้ การศึกษากรอบแนวคิดทั้งในประเด็นการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management-NPM) การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (Public Sector Management Quality Award : PMQA) หลักการบริหารราชการแผ่นดิน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แนวคิดเกี่ยวกับงานบริการและการบริการภาครัฐ การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการให้บริการภาครัฐ รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ หรือ e-Government แนวคิดองค์กรเสมือนจริง (Virtual Organization) หลักความเสมอภาค ทฤษฎีว่าด้วยความเป็นนิติบุคคลของบริษัท แนวคิดเกี่ยวกับการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ และการพิสูจน์ตัวตนบุคคล ทำให้ได้กรอบแนวคิดสำหรับการพัฒนาระบบการให้บริการจดทะเบียนนิติบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Registration) ว่า การให้บริการภาครัฐหรือการให้บริการแก่ประชาชนเป็นนโยบายที่ทุกรัฐบาลให้ความสำคัญ และพยายามผลักดันให้มีการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนให้ดีขึ้นมาโดยตลอด เนื่องจากความต้องการของประชาชนเป็นสำคัญที่รัฐจะต้องคำนึงเป็นลำดับต้น อีกทั้งการพัฒนาจะช่วยให้การให้บริการของภาครัฐเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีความโปร่งใส และสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน เป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยในพัฒนาการให้บริการ ภาครัฐได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วย เพื่อให้ระบบการให้บริการของภาครัฐทันต่อโลกและสภาพเศรษฐกิจที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เพื่อให้การให้บริการเป็นไปมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว ฉับไว ทำให้ผู้รับบริการได้รับความพึงพอใจมากที่สุด ทั้งนี้ เป็นไปตามเป้าหมายการเป็น รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ หรือ e-Government โดยใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเครือข่ายสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานภาครัฐ ปรับปรุงการบริการแก่ประชาชน การบริการด้านข้อมูลและสารสนเทศเพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ประชาชนมีความใกล้ชิดกับภาครัฐมากขึ้น ก่อให้เกิดความโปร่งใสและธรรมาภิบาล นำไปสู่การลดคอร์รัปชันได้ในที่สุด ซึ่งเป็นตามแผนการบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๘ ของคณะรัฐมนตรีที่มีนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ที่ได้แถลงต่อรัฐสภา และคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๕๔ และวันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๕๔ ว่าในด้านประสิทธิภาพการบริหารราชการแผ่นดิน มีแผนให้เสริมสร้างประสิทธิภาพของระบบการบริหารงานแบบบูรณาการอย่างต่อเนื่องยกระดับสมรรถนะของส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐ พัฒนาและส่งเสริมรูปแบบโครงสร้างและระบบการบริหารงานใหม่ที่มีความยืดหยุ่นคล่องตัวสูงและปรับปรุงระบบบริการประชาชนให้เป็นเชิงรุกมากขึ้น ทั้งในรูปแบบการเพิ่มศูนย์บริการครบวงจรที่ครอบคลุมการให้บริการที่หลากหลายขึ้นและการให้บริการถึงตัวบุคคลผ่านระบบศูนย์บริการร่วมและระบบรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ที่สมบูรณ์แบบ มุ่งเน้นการจัดการความรู้และพัฒนาส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีการสร้างนวัตกรรมในการทำงานอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตาม ในการให้บริการภาครัฐ จะต้องอยู่บนพื้นฐานของหลักความเสมอภาค กล่าวคือ ประชาชนทุกคนจะต้องได้รับโอกาสในการรับบริการอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างทางด้านรายได้

บทที่ ๓

ผลการศึกษา

ในบทที่ ๓ นี้ จะเป็นการวิเคราะห์เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาและยกระดับการให้บริการรับการจัดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัทไปสู่การจัดทะเบียนโดยใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยศึกษากฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องของประเทศไทยในปัจจุบัน ว่ามีข้อกำหนด หลักเกณฑ์ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการจดทะเบียนนิติบุคคลอย่างไร รวมถึงแนวทางการให้บริการทางอิเล็กทรอนิกส์ของหน่วยงานภาครัฐอื่น และกระบวนการจดทะเบียนธุรกิจของต่างประเทศ เพื่อนำมาเทียบเคียงและใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการจัดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัท ทั้งนี้ ในรายงานฉบับนี้ จะเป็นการศึกษาวิเคราะห์การจัดทะเบียนทางอิเล็กทรอนิกส์สำหรับห้างหุ้นส่วนและบริษัทจำกัด เนื่องจากเป็นรูปแบบองค์กรธุรกิจซึ่งมีฐานะเป็นนิติบุคคลที่ได้รับความนิยมและถูกเลือกใช้ในการเริ่มต้นการประกอบธุรกิจมากที่สุดในประเทศไทย โดยยกประเด็นที่จำเป็นต้องพิจารณาในการพัฒนาระบบการจัดทะเบียนทางอิเล็กทรอนิกส์และทางเลือกเกี่ยวกับรูปแบบกระบวนการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์ พร้อมเปรียบเทียบข้อดี-ข้อเสีย และความเหมาะสมของแต่ละทางเลือก เพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาระบบดังกล่าวในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว ซึ่งในส่วนท้ายของบทนี้จะกล่าวถึงประโยชน์ที่ได้รับเพิ่มขึ้นจากระบบการจัดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์ เมื่อเปรียบเทียบกับระบบการจัดทะเบียนในปัจจุบัน พร้อมข้อเสนอแนะในการเตรียมความพร้อมสำหรับบุคคลที่เกี่ยวข้องในการจดทะเบียนทางอิเล็กทรอนิกส์ต่อไป

๓.๑ กฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการจดทะเบียนนิติบุคคลของประเทศไทย

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจดทะเบียนนิติบุคคลของประเทศไทย ประกอบด้วยกฎหมายต่างๆ แบ่งได้ดังนี้

๓.๑.๑ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ ๓ ลักษณะ ๒๒ ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัท กฎกระทรวง และระเบียบที่เกี่ยวข้อง^๑

เป็นกฎหมายแม่บทและกฎหมายลูกที่กำหนดหลักการทั่วไปเกี่ยวกับการจัดตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทจำกัด และการดำเนินการเกี่ยวกับการจดทะเบียน

^๑ บทบัญญัติหลักการทั่วไปเกี่ยวกับการจัดตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท และการดำเนินการเกี่ยวกับการจดทะเบียนในเรื่องต่าง ๆ ได้แก่ มาตรา ๑๐๑๒ มาตรา ๑๐๑๓ มาตรา ๑๐๑๔ มาตรา ๑๐๑๕ มาตรา ๑๐๑๖ มาตรา ๑๐๑๘ มาตรา ๑๐๑๙ มาตรา ๑๐๖๔ มาตรา ๑๐๖๔/๒ มาตรา ๑๐๗๗ มาตรา ๑๐๗๘ มาตรา ๑๐๗๘/๒ มาตรา ๑๐๙๖ มาตรา ๑๐๙๗ มาตรา ๑๐๙๘ มาตรา ๑๐๙๙ มาตรา ๑๑๑๑ มาตรา ๑๑๑๑/๑ มาตรา ๑๑๑๒ มาตรา ๑๑๔๖ มาตรา ๑๑๕๗ มาตรา ๑๒๒๘ มาตรา ๑๒๓๙ มาตรา ๑๒๔๑ มาตรา ๑๒๔๖/๔ มาตรา ๑๒๕๔ มาตรา ๑๒๗๐

๓.๑.๒ พระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับทางหุ้นส่วนจดทะเบียนทางหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ พ.ศ. ๒๔๙๙

พระราชบัญญัติกำหนดความผิดฯ เป็นกฎหมายที่กำหนดขึ้นเพื่อรองรับและบังคับการให้มีการปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เกี่ยวกับทางหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ อย่างเคร่งครัด แยกออกมาเป็นพระราชบัญญัติอีกฉบับหนึ่งต่างหาก เนื่องจากแต่เดิมนั้นความผิดอันเกี่ยวกับทางหุ้นส่วนจดทะเบียน ทางหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคมและมูลนิธิ เป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. ๑๒๗ แต่ต่อมาได้ถูกยกเลิกไปโดยพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. ๒๔๙๙ และในร่างประมวลกฎหมายอาญาใหม่ก็มิได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับความผิดในเรื่องนี้ไว้ จึงได้มีการบัญญัติความผิดดังกล่าวนี้ขึ้นไว้เป็นพระราชบัญญัติอีกฉบับหนึ่ง^๒

๓.๑.๓ พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙

นอกจากบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัท และพระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับทางหุ้นส่วนจดทะเบียนทางหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ พ.ศ. ๒๔๙๙ ซึ่งนายทะเบียนใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณาคำขอจดทะเบียนแล้ว นายทะเบียนยังมีอำนาจหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ อีกด้วย เนื่องจากในการพิจารณาคำขอจดทะเบียนนั้น คำสั่งใด ๆ ของนายทะเบียนที่เกี่ยวข้องกับการจดทะเบียน ถือว่าเป็นคำสั่งทางปกครองตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙^๓

๓.๑.๔ พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๔๔

พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ฯ ได้ให้นิยามและกำหนดหลักเกณฑ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับการกระทำใดๆ ในทางแพ่งและพาณิชย์ หรือในการดำเนินงานของรัฐ ที่กระทำขึ้นโดยใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ทั้งหมดหรือแต่บางส่วน หรือที่เรียกว่า “ธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์” ดังนั้น กฎหมายดังกล่าวจึงมีผลใช้บังคับและครอบคลุมถึงการจดทะเบียนทางหุ้นส่วนและบริษัทตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัท ที่จะกระทำขึ้นโดยใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ด้วย^๔

^๒ หมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับทางหุ้นส่วนจดทะเบียนทางหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ พ.ศ. ๒๔๙๙ ซึ่งมีการกำหนดบทลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในส่วนที่เกี่ยวกับการจดทะเบียนเริ่มจัดตั้งทางหุ้นส่วนจำกัดและบริษัทไว้ใน มาตรา ๓ มาตรา ๕ มาตรา ๑๓ มาตรา ๔๘

^๓ บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาคำขอจดทะเบียนทางหุ้นส่วนบริษัท มีในมาตรา ๑๒ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙

^๔ บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๔๔ ที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาคำขอจดทะเบียนทางหุ้นส่วนบริษัทโดยใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ มาตรา ๔ มาตรา ๘ มาตรา ๙ มาตรา ๑๐ มาตรา ๑๑ มาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๕

๓.๒ รูปแบบการจดทะเบียนนิติบุคคล (องค์กรธุรกิจ) ที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายในประเทศไทย^๕

การประกอบธุรกิจการค้าอาจดำเนินการได้หลายรูปแบบ ทั้งโดยบุคคลคนเดียวเป็นเจ้าของกิจการโดยลำพัง หรืออาจดำเนินการโดยร่วมลงทุนกับบุคคลอื่นเป็นกลุ่มคณะก็ได้ การตัดสินใจเลือกดำเนินธุรกิจการค้าในรูปแบบใดนั้น ผู้ประกอบการจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบที่สำคัญหลายประการด้วยกัน เช่น ลักษณะของกิจการค้า เงินทุน ความรู้ความสามารถในการดำเนินธุรกิจเป็นต้น เพื่อให้การประกอบธุรกิจนั้นประสบผลสำเร็จและนำมาซึ่งผลประโยชน์และกำไรสูงสุด

รูปแบบองค์กรธุรกิจในประเทศไทยมีอยู่ด้วยกัน ๒ แบบ คือ

๓.๒.๑ รูปแบบองค์กรธุรกิจที่ไม่เป็นนิติบุคคล

๓.๒.๑.๑ กิจการเจ้าของคนเดียว

คือ ธุรกิจที่มีบุคคลคนเดียวเป็นผู้ลงทุนและเป็นเจ้าของกิจการโดยลำพัง กิจการในลักษณะนี้ หากเข้าข่ายเป็นกิจการตามพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ.๒๕๔๙ เจ้าของกิจการต้องยื่นขอจดทะเบียนพาณิชย์ภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้เริ่มประกอบกิจการ

๓.๒.๑.๒ ห้างหุ้นส่วนสามัญ (ประเภทไม่จดทะเบียน)

คือ การประกอบธุรกิจที่มีบุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป มาลงทุนและเป็นเจ้าของกิจการร่วมกัน เรียกว่า "หุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิด" ซึ่งจะต้องรับผิดชอบในหนี้ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการประกอบธุรกิจอย่างไม่จำกัดจำนวน ห้างหุ้นส่วนสามัญนี้จะจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือไม่ก็ได้ หากจดทะเบียนจะเรียกว่า "ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล"

๓.๒.๑.๓ การจดทะเบียนพาณิชย์ โดยกิจการที่ต้องจดทะเบียนพาณิชย์ ได้แก่

- ๑) การทำโรงสีข้าวและการทำโรงเลื่อยที่ใช้เครื่องจักร
- ๒) การขายสินค้าไม่ว่าอย่างใด ๆ อย่างเดียวหรือหลายอย่าง คิดรวมทั้งสิ้นในวันหนึ่งขายได้เป็นเงินตั้งแต่ ๒๐ บาทขึ้นไป หรือมีสินค้าดังกล่าวไว้เพื่อขายมีค่ารวมทั้งสิ้นเป็นเงินตั้งแต่ ๕๐๐ บาทขึ้นไป
- ๓) นายหน้าหรือตัวแทนค้าต่างซึ่งทำการเกี่ยวกับสินค้าไม่ว่าอย่างใด ๆ อย่างเดียว หรือหลายอย่างก็ตาม และสินค้านั้นมีค่ารวมทั้งสิ้นในวันหนึ่งวันใดเป็นเงินตั้งแต่ ๒๐ บาทขึ้นไป
- ๔) การหัตถกรรมหรืออุตสาหกรรมไม่ว่าอย่างใด ๆ อย่างเดียวหรือหลายอย่างก็ตาม และขายสินค้าที่ผลิตได้คิดราคารวมทั้งสิ้นในวันหนึ่งวันใดเป็นเงินตั้งแต่ ๒๐ บาทขึ้นไป หรือในวันหนึ่งวันใดมีสินค้าที่ผลิตได้เป็นเงินตั้งแต่ ๕๐๐ บาทขึ้นไป
- ๕) การขนส่งทางทะเล การขนส่งโดยเรือกลไฟ หรือเรือยนต์ประจำทาง การขนส่งโดยรถไฟ การขนส่งโดยรถยนต์ประจำทาง การขายทอดตลาด การรับซื้อขายที่ดิน การให้กู้ยืมเงิน การรับแลกเปลี่ยน หรือซื้อขายเงินตราต่างประเทศ การซื้อหรือขายตัวเงิน การธนาคาร การประกันภัย การทำโรงรับจำนำ และการทำโรงแรม

^๕ สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, รายงานผลการศึกษาระดับสมบูรณ "โครงการศึกษาระบบจดทะเบียนนิติบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Registration), (๒๕๕๕), หน้า ๗๓-๘๙.

ทั้งนี้ มีกิจการบางประเภทที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องจดทะเบียนพาณิชย์ เช่น การค้าแร่ การค้าแผงลอย พาณิชยกรรมเพื่อบำรุงศาสนา หรือเพื่อการกุศล พาณิชยกรรมของนิติบุคคลซึ่งได้มีพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา จัดตั้งขึ้น เป็นต้น^๖

อนึ่ง สำหรับการจดทะเบียนพาณิชย์นั้น อาจกล่าวได้ไม่ค่อยชัดเจนนักว่าถือเป็นองค์การธุรกิจรูปแบบหนึ่งหรือไม่ เนื่องจากการจดทะเบียนพาณิชย์เป็นไปโดยผลของกฎหมาย กล่าวคือ หากประกอบธุรกิจเข้าหลักเกณฑ์ตามที่กฎหมายกำหนด ก็จะต้องจดทะเบียนพาณิชย์โดยไม่สามารถเลือกที่จะไม่จดทะเบียนได้ และผู้ที่จะต้องจดทะเบียนพาณิชย์นั้น อาจเป็นได้ทั้งผู้ประกอบการค้าแบบกิจการเจ้าของคนเดียว หรือแบบกลุ่มบุคคล เช่น ห้างหุ้นส่วนสามัญ หรือคณะบุคคล เป็นต้น

๓.๒.๒ รูปแบบองค์การธุรกิจที่เป็นนิติบุคคล

๓.๒.๒.๑ ห้างหุ้นส่วนสามัญ (ประเภทจดทะเบียน)

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้แบ่งห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๑) ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล คือ การประกอบธุรกิจที่มีบุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไปมาลงทุนและเป็นเจ้าของกิจการร่วมกัน ผู้ลงทุนจะมีเพียงประเภทเดียวเรียกว่า "หุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิด" ซึ่งจะต้องรับผิดชอบในหนี้ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการประกอบธุรกิจอย่างไม่จำกัดจำนวน ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนเข้าเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการได้ ห้างหุ้นส่วนสามัญนี้จะต้องจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

๒) ห้างหุ้นส่วนจำกัด คือ การประกอบธุรกิจที่มีบุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไปมาลงทุนและเป็นเจ้าของกิจการร่วมกัน ผู้ลงทุนแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ ประเภทที่ต้องรับผิดชอบในหนี้ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการประกอบธุรกิจอย่างไม่จำกัดจำนวนเรียกว่า "หุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิด" และอีกประเภทหนึ่งซึ่งรับผิดชอบในหนี้ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นไม่เกินจำนวนเงินที่ตกลงจะร่วมลงทุนด้วยเรียกว่า "หุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิด" ผู้เป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดเท่านั้นที่สามารถเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ และห้างหุ้นส่วนจำกัดต้องจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

๓.๒.๒.๒ บริษัท

๑) บริษัทจำกัด คือ การประกอบธุรกิจที่มีบุคคลร่วมลงทุน อย่างน้อย ๓ คน มาลงทุนและเป็นเจ้าของกิจการเรียกว่า "ผู้ถือหุ้น" แบ่งทุนออกเป็นหุ้น และมีมูลค่าหุ้นละเท่า ๆ กัน มูลค่าหุ้นจะต้องไม่ต่ำกว่า ๕ บาท ผู้ถือหุ้นจะรับผิดชอบในหนี้ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการประกอบธุรกิจไม่เกินจำนวนเงินที่ยังส่งใช้ไม่ครบ^๗ ทั้งนี้ บริษัทจำกัดจะต้องจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

^๖ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, การจดทะเบียนพาณิชย์ตามพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. ๒๔๙๙, ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๖, แหล่งที่มา <http://www.dbd.go.th/mainsite/index.php?id=101>.

^๗ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๐๙๖ อันว่าบริษัทจำกัดนั้น คือบริษัทประเภทซึ่งตั้งขึ้นด้วยแบ่งทุนเป็นหุ้นมีมูลค่าเท่า ๆ กัน โดยผู้ถือหุ้นต่างรับผิดชอบจำกัดเพียงไม่เกินจำนวนเงินที่ตนยังส่งใช้ไม่ครบมูลค่าของหุ้นที่ตนถือ

๒) บริษัทมหาชนจำกัด คือ การประกอบธุรกิจที่มีบุคคล ๑๕ คนขึ้นไปมาลงทุนและเป็นเจ้าของกิจการเรียกว่า "ผู้ถือหุ้น" ผู้ถือหุ้นจะรับผิดชอบในหนี้ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการประกอบธุรกิจไม่เกินจำนวนเงินของผู้ถือหุ้นแต่ละคนตกลงจะร่วมลงทุน บริษัทมหาชนจำกัดมีลักษณะคล้ายกับบริษัทจำกัด แต่ต่างกันที่บริษัทมหาชนจำกัดสามารถนำหุ้นออกเสนอขายต่อประชาชน โดยผู้ถือหุ้นมีความรับผิดชอบจำกัดไม่เกินจำนวนเงินค่าหุ้นที่ต้องชำระ และบริษัทดังกล่าวได้ระบุนามประสงคฺ์เช่นนั้นไว้ในหนังสือบริคณห์สนธิ ทั้งนี้ การจดทะเบียนบริษัทมหาชนไม่มีการกำหนดจำนวนทุนจดทะเบียนขั้นต่ำไว้ในส่วนจำนวนกรรมการ ต้องมีจำนวนกรรมการของบริษัทไม่น้อยกว่า ๕ คน และกรรมการไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งต้องมีที่อยู่ในประเทศไทย และบริษัทมหาชนจำกัดจะต้องจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ.๒๕๓๕^๔

๓.๓ หลักเกณฑ์ในการจดทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท และกฎหมาย/กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง

จากบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ สามารถจำแนกองค์ประกอบหรือหลักเกณฑ์ในส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจดทะเบียนหุ้นส่วนและบริษัท ได้ดังนี้

๓.๓.๑ การจัดตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท (มาตรา ๑๐๑๒) และรายการที่กฎหมายกำหนดให้ต้องมีในการจดทะเบียน (มาตรา ๑๐๖๔, มาตรา ๑๐๗๘ และมาตรา ๑๐๘๘ ประกอบมาตรา ๑๑๑๑)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๐๑๒ บัญญัติว่า อันว่าสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปตกลงเข้ากันเพื่อกระทำการร่วมกัน ด้วยประสงค์จะแบ่งปันกำไรอันจะพึงได้แต่กิจการที่ทำนั้น และมาตรา ๑๐๖๔, มาตรา ๑๐๗๘, มาตรา ๑๐๘๘ ประกอบมาตรา ๑๑๑๑ ได้บัญญัติให้การจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนสามัญ, ห้างหุ้นส่วนจำกัด และบริษัทจำกัด ต้องมีรายการต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนดไว้

จากบทบัญญัตินี้ดังกล่าวย่อมเห็นได้ว่า ห้างหุ้นส่วนและบริษัทเป็นองค์กรธุรกิจที่เกิดขึ้นโดยความประสงค์ของบุคคลที่ตกลงเข้าร่วมกันเพื่อทำการและแบ่งปันผลกำไรซึ่งทำมาหาได้จากกิจการนั้น และในการจดทะเบียนจัดตั้งห้างหุ้นส่วนและบริษัทนั้น กฎหมายได้กำหนดรายการหรือรายละเอียดต่าง ๆ ที่ผู้ร่วมจัดตั้งจะต้องตกลงกันและนำความมาจดทะเบียน อันเป็นที่มาของการจัดทำและกำหนดแบบพิมพ์ต่าง ๆ สำหรับการจดทะเบียนที่ใช้มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

๓.๓.๒ การจัดตั้งสำนักงานสำหรับจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัท (มาตรา ๑๐๑๔) เขตพื้นที่ในการยื่นคำขอจดทะเบียนจัดตั้งและแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการจดทะเบียน (มาตรา ๑๐๑๖) อำนาจของนายทะเบียนในการปฏิเสธไม่ยอมรับจดทะเบียน (มาตรา ๑๐๑๙)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๐๑๔ บัญญัติว่า บรรดาสำนักงานสำหรับจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัททั้งหลายนั้น ให้เสนาบดีเจ้ากระทรวงซึ่งบัญชาการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัทเป็นผู้ออกกฎข้อบังคับจัดตั้งขึ้น และมาตรา ๑๐๑๖ บัญญัติว่า การจดทะเบียนนั้น ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทตั้งสำนักงานแห่งใหญ่ทำการกิจการอยู่ ณ ตำบลใดในพระราชอาณาจักร ท่านให้จดทะเบียน ณ หอทะเบียนสำหรับตำบลนั้น การแก้ไขข้อความที่ได้จดทะเบียน

^๔ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, การจดทะเบียนบริษัทมหาชนจำกัด, ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๖, แหล่งที่มา <http://www.dbd.go.th/mainsite/index.php?id=20461>.

ประการหนึ่งประการใดในภายหลังก็ดี กับทั้งแก้ไขการอื่นอย่างหนึ่งอย่างใดอันบทบัญญัติแผนกนี้ บังคับหรืออนุญาตให้จดทะเบียนก็ดี ก็ต้องจด ณ หอทะเบียนแห่งเดียวกันนั้น

จากบทบัญญัติมาตรา ๑๐๑๔ ได้กำหนดให้เสนาบดีเจ้ากระทรวงซึ่งบัญชาการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัท เป็นผู้ออกกฎข้อบังคับจัดตั้งสำนักงานสำหรับจดทะเบียนขึ้น ซึ่งในการรับจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัทตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้น เป็นอำนาจหน้าที่ของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า สังกัดกระทรวงพาณิชย์ ดังนั้น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์จึงเป็นผู้มีอำนาจในการออกกฎข้อบังคับเพื่อจัดตั้งสำนักงานจดทะเบียนดังกล่าว โดยได้มีการออกกฎกระทรวงจัดตั้งสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท แต่งตั้งนายทะเบียน และกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัทจำกัด พ.ศ. ๒๕๔๙ ลงวันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๔๙ และกฎกระทรวงจัดตั้งสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท แต่งตั้งนายทะเบียน และกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัทจำกัด (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๓ ลงวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๕๓ ขึ้น โดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการจัดตั้งสำนักงานจดทะเบียน ผู้ที่จะทำหน้าที่เป็นนายทะเบียน และอำนาจหน้าที่ของนายทะเบียน สรุปได้ดังนี้

๑) จัดตั้งสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลางขึ้นในกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ โดยมีอธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้าเป็นนายทะเบียนกลาง และให้นายทะเบียนกลางมีอำนาจแต่งตั้งข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ดำรงตำแหน่งประเภทบริหาร ประเภทอำนวยการ และประเภทวิชาการตั้งแต่ระดับชำนาญการพิเศษขึ้นไป ในสังกัดกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เป็นผู้ช่วยนายทะเบียนกลาง เพื่อปฏิบัติงานทะเบียนของห้างหุ้นส่วนและบริษัทจำกัดที่มีสำนักงานแห่งใหญ่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดอื่นทั่วราชอาณาจักร

๒) จัดตั้งสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทขึ้นในท้องที่ที่นายทะเบียนกลางเห็นสมควร โดยมีจำนวนสำนักงาน เขตพื้นที่รับผิดชอบ และวันเปิดทำการตามที่นายทะเบียนกลางกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ในสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทให้ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ดำรงตำแหน่งประเภทบริหารประเภทอำนวยการ ประเภทวิชาการ และประเภททั่วไประดับปฏิบัติงานซึ่งมีอายุราชการไม่น้อยกว่าห้าปี และตั้งแต่ระดับชำนาญการขึ้นไป ในสังกัดกระทรวงพาณิชย์ ซึ่งนายทะเบียนกลางแต่งตั้งเป็นนายทะเบียน

อำนาจหน้าที่ของนายทะเบียนและหลักเกณฑ์และวิธีการในการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัทจำกัด ให้เป็นไปตามที่นายทะเบียนกลางกำหนด

โดยนายทะเบียนกลางได้ออกคำสั่งสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลาง ที่ ๔๔/๒๕๕๕ เรื่อง จัดตั้งสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท แต่งตั้งผู้ช่วยนายทะเบียนกลางและนายทะเบียน ลงวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๕๕ โดยมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

๑) ให้กรมพัฒนาธุรกิจการค้า และสำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าเขต ๑-๕^๙ เป็นสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท เพื่อปฏิบัติงานทะเบียนของห้างหุ้นส่วนและบริษัทจำกัดที่มีสำนักงานแห่งใหญ่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร

^๙ ปัจจุบันมีสำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าเขตทั้งหมด ๖ เขต ตามคำสั่งกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ที่ ๒๑/๒๕๕๖ เรื่อง จัดตั้งสำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าเขต ลงวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖

๒) ให้สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัด และสาขาของสำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัด เป็นสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท เพื่อปฏิบัติงานทะเบียนของห้างหุ้นส่วนและบริษัทจำกัดที่มีสำนักงานแห่งใหญ่ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดนั้น

๓) แต่งตั้งให้ข้าราชการดังต่อไปนี้ เป็นผู้ช่วยนายทะเบียนกลาง เพื่อปฏิบัติงานทะเบียนของห้างหุ้นส่วนและบริษัทจำกัดที่มีสำนักงานแห่งใหญ่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดอื่นที่ราชอาณาจักร

- (๑) รองอธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้า
- (๒) ผู้อำนวยการสำนักทะเบียนธุรกิจ
- (๓) ผู้อำนวยการสำนักข้อมูลธุรกิจ
- (๔) ผู้อำนวยการสำนักบัญชีธุรกิจ
- (๕) ผู้อำนวยการสำนักธุรกิจการค้าภูมิภาค
- (๖) ผู้อำนวยการสำนักธรรมาภิบาลธุรกิจ
- (๗) ผู้อำนวยการสำนักกฎหมาย

๔) แต่งตั้งให้ข้าราชการดังต่อไปนี้ เป็นผู้ช่วยนายทะเบียนกลาง เพื่อปฏิบัติงานทะเบียนของห้างหุ้นส่วนและบริษัทจำกัด ในเขตพื้นที่ดังต่อไปนี้

(๑) ผู้อำนวยการส่วนจดทะเบียนธุรกิจกลาง ปฏิบัติงานทะเบียนของห้างหุ้นส่วนและบริษัทจำกัดที่มีสำนักงานแห่งใหญ่ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส

(๒) หัวหน้าสำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัดสงขลา ปฏิบัติงานทะเบียนของห้างหุ้นส่วนและบริษัทจำกัดที่มีสำนักงานแห่งใหญ่ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส

๕) แต่งตั้งให้ข้าราชการพลเรือนสามัญประเภททั่วไประดับปฏิบัติงานซึ่งมีอายุราชการไม่น้อยกว่าห้าปี และระดับชำนาญงานขึ้นไป ประเภทวิชาการตั้งแต่ระดับปฏิบัติการขึ้นไป ในสำนักทะเบียนธุรกิจ สำนักข้อมูลธุรกิจ สำนักบัญชีธุรกิจ สำนักธุรกิจการค้าภูมิภาคสำนักธรรมาภิบาลธุรกิจ และสำนักกฎหมายและคดี กรมพัฒนาธุรกิจการค้า เป็นนายทะเบียนเพื่อปฏิบัติงานทะเบียนของห้างหุ้นส่วนและบริษัทจำกัดที่มีสำนักงานแห่งใหญ่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และปฏิบัติงานเกี่ยวกับการให้ตรวจเอกสาร การรับรองข้อความในทะเบียน (หนังสือรับรอง) และรับรองสำเนาเอกสารทางทะเบียนของห้างหุ้นส่วนและบริษัทจำกัด รวมทั้งการให้ตรวจเอกสาร การรับรองข้อความในทะเบียน (หนังสือรับรอง) และรับรองสำเนาเอกสารทางทะเบียนของห้างหุ้นส่วนและบริษัทจำกัดทางอิเล็กทรอนิกส์ที่ราชอาณาจักร

๖) แต่งตั้งให้ข้าราชการพลเรือนสามัญประเภททั่วไประดับปฏิบัติงานซึ่งมีอายุราชการไม่น้อยกว่าห้าปี และระดับชำนาญงานขึ้นไป ประเภทวิชาการตั้งแต่ระดับปฏิบัติการขึ้นไป ในสำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัด เป็นนายทะเบียนเพื่อปฏิบัติงานทะเบียนของห้างหุ้นส่วนและบริษัทจำกัดที่มีสำนักงานแห่งใหญ่ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดนั้น และปฏิบัติงานเกี่ยวกับการให้ตรวจเอกสารทางระบบคอมพิวเตอร์การรับรองข้อความในทะเบียน (หนังสือรับรอง) และรับรองสำเนาเอกสารทางทะเบียนของห้างหุ้นส่วนและบริษัทจำกัดที่ราชอาณาจักร

๓) ในกรณีที่สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัดใดไม่มีข้าราชการพลเรือนสามัญดังกล่าว หรือมีแต่ไม่อยู่หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ข้าราชการพลเรือนสามัญตามลำดับดังต่อไปนี้ เป็นนายทะเบียนเพื่อปฏิบัติหน้าที่นายทะเบียน

(๑) พาณิชย์จังหวัด

(๒) ผู้รักษาราชการแทนพาณิชย์จังหวัด สำหรับกรณีที่พาณิชย์จังหวัดไม่อยู่หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้

(๓) ข้าราชการพลเรือนสามัญประเภททั่วไประดับปฏิบัติงานซึ่งมีอายุราชการไม่น้อยกว่าห้าปี และระดับชำนาญงานขึ้นไป ประเภทวิชาการตั้งแต่ระดับปฏิบัติการขึ้นไปในสังกัดสำนักงานพาณิชย์จังหวัดเรียงตามลำดับอาวุโส สำหรับกรณีที่ไม่มีผู้รักษาราชการแทนพาณิชย์จังหวัด หรือมีแต่ไม่อยู่หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้

รวมทั้งได้ออกคำสั่งสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลางที่ ๘๘/๒๕๔๙ ลงวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๔๙ เรื่อง กำหนดอำนาจหน้าที่ของนายทะเบียนเพิ่มเติม โดยกำหนดให้นายทะเบียนซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในสำนักทะเบียนธุรกิจ และสำนักธุรกิจการค้าภูมิภาค มีอำนาจหน้าที่ตรวจพิจารณาและสั่งการคำขอจดทะเบียนของห้างหุ้นส่วนและบริษัทจำกัดที่ยื่นคำขอจดทะเบียนทางอินเทอร์เน็ตทั่วราชอาณาจักร ทั้งนี้ เพื่อให้การปฏิบัติงานทะเบียนของห้างหุ้นส่วนและบริษัทจำกัดเป็นไปด้วยความเรียบร้อยมีประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกต่อภาคเอกชนมากยิ่งขึ้น

นอกจากคำสั่งของนายทะเบียนกลางซึ่งอาศัยอำนาจตามกฎหมายกระทรวงจัดตั้งสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท แต่งตั้งนายทะเบียน และกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัทจำกัด พ.ศ. ๒๕๔๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๓ ออกตามความในมาตรา ๑๐๑๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังกล่าวข้างต้นแล้ว อธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ยังได้มีการออกคำสั่งกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ที่ ๒๑/๒๕๕๖ เรื่อง จัดตั้งสำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าเขต ลงวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๖ โดยมีการกำหนดและจัดตั้งสำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าเขต ในพื้นที่เขตกรุงเทพมหานคร เสียใหม่มีจำนวน ๖ แห่ง ดังนี้

(๑) สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าเขต ๑ (ปิ่นเกล้า) อาคารธนาลงกรณ์ทาวเวอร์

(๒) สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าเขต ๒ (พหลโยธิน) สีแยกประดิพัทธ์

(๓) สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าเขต ๓ (รัชดาภิเษก) อาคารบริษัทคอมเพล็กซ์

(๔) สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าเขต ๔ (สุรวงศ์) อาคารวรวิทย์

(๕) สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าเขต ๕ (บางนา) อาคารแอมเพลทิวเวอร์

(๖) สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าเขต ๖ (ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา) อาคารรัฐประศาสนภักดี ถนนแจ้งวัฒนะ

โดยให้มีหน้าที่และความรับผิดชอบในงานจดทะเบียนธุรกิจของห้างหุ้นส่วนและบริษัทจำกัด ที่มีสำนักงานแห่งใหญ่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ยกเว้น ห้างหุ้นส่วนและบริษัทที่มีวัตถุประสงค์ประกอบกิจการซึ่งมีกฎหมายพิเศษควบคุมเฉพาะ รวมทั้งงานบริการข้อมูลธุรกิจและงานด้านอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

นอกจากในส่วนของการจัดตั้งสำนักงานสำหรับจดทะเบียน เขตพื้นที่ในการยื่นคำขอจดทะเบียนแล้ว กฎหมายยังได้บัญญัติให้นายทะเบียนมีอำนาจที่จะปฏิเสธไม่ยอมรับจดทะเบียนก็

ได้ หากคำขอจดทะเบียนหรือเอกสารซึ่งต้องจดทะเบียนมีรายการไม่บริบูรณ์ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ หรือขัดกฎหมาย หรือเอกสารที่ต้องส่งพร้อมกับคำขอจดทะเบียนไม่ครบถ้วน หรือมิได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดไว้ ทั้งนี้จนกว่าจะได้ทำให้คำขอจดทะเบียนหรือเอกสารดังกล่าวบริบูรณ์ หรือถูกต้อง หรือได้ส่งเอกสารให้ครบถ้วนหรือได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขของกฎหมายแล้ว^{๑๐}

๓.๓.๓ แบบพิมพ์คำขอจดทะเบียน

กฎกระทรวงจัดตั้งสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท แต่งตั้งนายทะเบียน และกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัทจำกัด พ.ศ. ๒๕๔๙ ลงวันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๔๙ ข้อ ๔ กำหนดให้นายทะเบียนกลางประกาศกำหนดแบบคำขอจดทะเบียน ซึ่งนายทะเบียนกลาง ได้ออกระเบียบสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลางว่าด้วยการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัท พ.ศ. ๒๕๕๔ ลงวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๔ กำหนดแบบพิมพ์ในการยื่นคำขอจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัทไว้ในข้อ ๑๘ โดยกำหนดว่า

ข้อ ๑๘ คำขอจดทะเบียน รายการจดทะเบียน เอกสารประกอบรายการจดทะเบียน และเอกสารประกอบคำขอจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัท ให้ทำตามแบบพิมพ์ที่นายทะเบียนกำหนดรูปแบบแนบท้ายระเบียบ

การยื่นคำขอจดทะเบียนให้ยื่นคำขอจดทะเบียนและเอกสารประกอบจำนวนหนึ่ง ชุดตามประเภทการจดทะเบียนแนบท้ายระเบียบนี้

รายละเอียดวัตถุที่ประสงค์ที่จะจดทะเบียน ผู้จดทะเบียนจะจัดพิมพ์ขึ้นโดยใช้แบบ ว. หรือใช้แบบ ว.๑ - แบบ ว.๕ แบบใดแบบหนึ่งที่กำหนดไว้แนบท้ายระเบียบนี้ก็ได้ แต่จะเพิ่มเติม หรือแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงคำหรือข้อความในแบบ ว.๑ - แบบ ว.๕ ไม่ได้ หากประสงค์จะกำหนดรายละเอียดวัตถุที่ประสงค์เพิ่มเติม หรือแก้ไข หรือเปลี่ยนแปลงคำหรือข้อความให้แตกต่างไปจากที่กำหนดไว้ในแบบ ว.๑ - แบบ ว.๕ ผู้จดทะเบียนจะต้องจัดพิมพ์ขึ้นโดยใช้แบบ ว.

นอกจากนี้ ระเบียบสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลางว่าด้วยการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัท (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๔ ลงวันที่ ๒๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ ข้อ ๔. ได้ยกเลิกแบบ หส.๑ และแบบ บอจ.๑ แนบท้ายระเบียบสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลางว่าด้วยการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัท พ.ศ. ๒๕๕๔ ลงวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๔ โดยให้ใช้ แบบ หส.๑ แบบ บอจ.๑ ที่แนบท้ายระเบียบฉบับนี้แทน

ทั้งนี้ การกรอกข้อความในแบบพิมพ์คำขอจดทะเบียนและเอกสารที่ใช้ในการจดทะเบียน ให้พิมพ์ด้วยเครื่องพิมพ์ดีดหรือเครื่องคอมพิวเตอร์เท่านั้น ไม่สามารถเขียนด้วยลายมือได้ตามระเบียบสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลางว่าด้วยการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัท พ.ศ. ๒๕๕๔ ลงวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๔ ข้อ ๑๙

^{๑๐} ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๐๑๙ บัญญัติว่า ถ้าคำขอจดทะเบียนหรือเอกสารซึ่งต้องจดทะเบียนไม่มีรายการบริบูรณ์ตามที่บังคับไว้ในลักษณะนี้ว่าให้จดแจ้งก็ดี หรือถ้ารายการอันใดซึ่งจะแจ้งในคำขอหรือในเอกสารนั้นขัดกับกฎหมายก็ดี หรือถ้าเอกสารใดซึ่งกำหนดไว้ว่าให้ส่งด้วยกับคำขอจดทะเบียนยังขาดอยู่มิได้ส่งให้ครบก็ดี หรือถ้าไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขข้ออื่นซึ่งกฎหมายบังคับไว้ก็ดี นายทะเบียนจะไม่ยอมรับจดทะเบียนก็ได้ จนกว่าคำขอจดทะเบียนหรือเอกสารนั้นจะทำให้บริบูรณ์หรือแก้ไขให้ถูกต้อง หรือได้ส่งเอกสารซึ่งกำหนดไว้นั้นครบทุกสิ่งอัน หรือได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขข้อนั้นแล้ว

๓.๓.๔ การลงลายมือชื่อในคำขอจดทะเบียน และเอกสารประกอบคำขอจดทะเบียน (มาตรา ๑๐๖๔, มาตรา ๑๐๗๘, มาตรา ๑๐๙๘ และมาตรา ๑๐๙๙)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๐๖๔ วรรคสี่ และมาตรา ๑๐๗๘ วรรคสี่ บัญญัติให้การจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนสามัญและห้างหุ้นส่วนจำกัด ต้องลงลายมือชื่อผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคน และต้องประทับตราของห้างหุ้นส่วนนั้นด้วย รวมทั้งมาตรา ๑๐๙๘ (๖) ประกอบมาตรา ๑๐๙๙ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้หนังสือบริคณห์สนธิต้องมีลายมือชื่อผู้เริ่มก่อการทุกคน และพยานซึ่งรับรองลายมือชื่อดังกล่าวด้วยสองคน และมาตรา ๑๑๑๑ วรรคสี่ บัญญัติว่าในการจดทะเบียนบริษัทนั้น ถ้าบริษัทได้ทำข้อบังคับไว้ด้วย ก็ให้ส่งสำเนาข้อบังคับไปพร้อมกับสำเนารายงานการประชุมตั้งบริษัท โดยกรรมการต้องลงลายมือชื่อรับรองด้วยอย่างน้อยหนึ่งคน

จากบทบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดให้การจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัท ต้องมีการลงลายมือชื่อของบุคคลที่ประสงค์จะเข้าร่วมกันเพื่อจัดตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท และบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ในเอกสารการจดทะเบียนด้วย

นอกจากนี้ กฎกระทรวงจัดตั้งสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท แต่งตั้งนายทะเบียน และกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัทจำกัด พ.ศ. ๒๕๔๙ ลงวันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๔๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลางว่าด้วยการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัท (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๕ ลงวันที่ ๑๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ ยังได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการลงลายมือชื่อในคำขอจดทะเบียนไว้ ว่า

ข้อ ๔๗ การลงลายมือชื่อในคำขอจดทะเบียนและเอกสารประกอบ ผู้เป็นหุ้นส่วน ผู้เริ่มก่อการ กรรมการ หรือผู้ชำระบัญชี ต้องลงลายมือชื่อด้วยตนเองต่อหน้านายทะเบียน

ข้อ ๔๘ การลงลายมือชื่อในคำขอจดทะเบียน กระทำได้ตามวิธี ดังนี้

(๑) การลงลายมือชื่อในคำขอจดทะเบียนในราชอาณาจักร กระทำได้โดย

(๑.๑) ลงลายมือชื่อต่อหน้านายทะเบียน หรือ

(๑.๒) ลงลายมือชื่อต่อหน้าพนักงานฝ่ายปกครอง ตำรวจชั้นผู้ใหญ่ซึ่งประจำอยู่ในท้องที่ที่ผู้ขอจดทะเบียนมีภูมิลำเนาอยู่ สามัญสมาชิกหรือสมาชิกวิสามัญแห่งเนติบัณฑิตยสภา ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพบัญชี หรือบุคคลอื่นตามที่นายทะเบียนกลางประกาศกำหนดการลงลายมือชื่อต่อหน้านายทะเบียน ผู้ลงลายมือชื่อต้องแสดงบัตรประจำตัวต่อหน้านายทะเบียนเพื่อตรวจสอบและให้นายทะเบียนบันทึกข้อความ “ได้เห็นต้นฉบับแล้ว” ในสำเนาบัตรประจำตัวแล้วลงลายมือชื่อกำกับไว้เป็นหลักฐาน

(๒) การลงลายมือชื่อในคำขอจดทะเบียนในต่างประเทศ ผู้ขอจดทะเบียนจะต้องลงลายมือชื่อต่อหน้าบุคคล ดังต่อไปนี้

(๒.๑) เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของสถานทูตไทยหรือสถานกงสุลไทย หรือหัวหน้าสำนักงานสังกัดกระทรวงพาณิชย์ซึ่งรับผิดชอบการดำเนินงาน ณ ประเทศนั้น หรือเจ้าหน้าที่ผู้ได้รับมอบหมายให้ทำการแทนบุคคลดังกล่าว หรือ

(๒.๒) บุคคลซึ่งสามารถให้การรับรองที่สมบูรณ์ตามแบบของกฎหมายแห่งประเทศนั้น

(๒.๓) บุคคลที่ควรเชื่อถือได้สองคนมาลงลายมือชื่อรับรองต่อหน้านายทะเบียนว่าเป็นลายมือชื่อผู้นั้นจริง

การลงลายมือชื่อตามวิธีข้างต้น ให้ถือว่าลายมือชื่อนั้นเป็นลายมือชื่อที่ถูกต้องและนายทะเบียนไม่ต้องตรวจสอบลายมือชื่อนั้นอีก

๓.๓.๕ การกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการจดทะเบียน (มาตรา ๑๐๑๘)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๐๑๘ บัญญัติว่า ในการจดทะเบียน ท่านให้เสียค่าธรรมเนียมตามกฎหมายข้อบังคับซึ่งรัฐมนตรีเจ้ากระทรวงตั้งไว้

จากบทบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดให้การจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัท ต้องมีการชำระค่าธรรมเนียมด้วย ซึ่งอัตราค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนต่างๆ ได้กำหนดไว้ในกฎกระทรวง ดังนี้

๑) กฎกระทรวงกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการจดทะเบียน การขอตรวจเอกสาร การขอสำเนาเอกสารพร้อมคำรับรอง และค่าธรรมเนียมอื่นที่เกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนและบริษัทจำกัด พ.ศ.๒๕๔๙ ลงวันที่ ๘ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๔๙

๒) กฎกระทรวงกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการจดทะเบียน การขอตรวจเอกสาร การขอสำเนาเอกสารพร้อมคำรับรอง และค่าธรรมเนียมอื่นที่เกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนและบริษัทจำกัด (ฉบับที่ ๒) ลงวันที่ ๓ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๑ และ

๓) กฎกระทรวงกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการจดทะเบียน การขอตรวจเอกสาร การขอสำเนาเอกสารพร้อมคำรับรอง และค่าธรรมเนียมอื่นที่เกี่ยวกับ ห้างหุ้นส่วนและบริษัทจำกัด (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๔ ณ วันที่ ๑๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๔

๔) กฎกระทรวงลดอัตราค่าธรรมเนียมสำหรับห้างหุ้นส่วนและบริษัทจำกัด ในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจ พ.ศ. ๒๕๕๒ ลงวันที่ ๒๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ ข้อ ๒. กำหนดให้ลดอัตราค่าธรรมเนียมในกฎกระทรวงกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการจดทะเบียน การขอตรวจเอกสาร การขอสำเนาเอกสารพร้อมคำรับรอง และค่าธรรมเนียมอื่นที่เกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนและบริษัทจำกัด พ.ศ. ๒๕๔๙ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวงกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการจดทะเบียน การขอตรวจเอกสาร การขอสำเนาเอกสารพร้อมคำรับรอง และค่าธรรมเนียมอื่นที่เกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนและบริษัทจำกัด (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๑ ลงกึ่งหนึ่ง สำหรับห้างหุ้นส่วนและบริษัทจำกัดที่มีสำนักงานแห่งใหญ่ตั้งอยู่ในท้องที่จังหวัดนราธิวาส จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา จังหวัดสงขลาเฉพาะในท้องที่อำเภอจะนะ อำเภอเทพา อำเภอนาทวี และอำเภอสะบ้าย้อย และจังหวัดสตูล ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๕

๕) กฎกระทรวงลดอัตราค่าธรรมเนียมสำหรับห้างหุ้นส่วนและบริษัทจำกัดในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจ พ.ศ. ๒๕๕๕ ลงวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๕๕ ข้อ ๒ กำหนดให้ลดอัตราค่าธรรมเนียมในกฎกระทรวงกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการจดทะเบียน การขอตรวจเอกสาร การขอสำเนาเอกสารพร้อมคำรับรอง และค่าธรรมเนียมอื่นที่เกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนและบริษัทจำกัด พ.ศ. ๒๕๔๙ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวงกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการจดทะเบียน การขอตรวจเอกสาร การขอสำเนาเอกสารพร้อมคำรับรอง และค่าธรรมเนียมอื่นที่เกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนและบริษัทจำกัด (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ และกฎกระทรวงกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการจดทะเบียน การขอ

ตรวจเอกสาร การขอสำเนาเอกสารพร้อมคำรับรอง และค่าธรรมเนียมอื่นที่เกี่ยวข้องกับ ห้างหุ้นส่วน และบริษัทจำกัด (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๔ ลงกึ่งหนึ่ง สำหรับห้างหุ้นส่วนและบริษัทจำกัดที่มีสำนักงานแห่งใหญ่ตั้งอยู่ในท้องที่จังหวัดนราธิวาส จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดสงขลา เฉพาะในท้องที่อำเภอจะนะ อำเภอเทพา อำเภอนาทวี และอำเภอสะบ้าย้อย ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๖ ถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๐

จากกฎกระทรวงดังกล่าวได้กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนรายการต่างๆ ของห้างหุ้นส่วนและบริษัทไว้ รายละเอียดสามารถตรวจสอบได้ตามเอกสารแนบท้ายภาคผนวก

๓.๓.๖ รายการที่ต้องจดทะเบียน และกำหนดระยะเวลาในการยื่นจดทะเบียน

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๓ ลักษณะ ๒๒ หุ้นส่วนและบริษัท ได้บัญญัติกำหนดรายการที่ต้องนำความมาจดทะเบียน ดังนี้

๑) กรณีห้างหุ้นส่วน

- (๑) การจดทะเบียนตั้งห้างหุ้นส่วน
- (๒) การจดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติมผู้เป็นหุ้นส่วนและ/หรือหุ้นส่วนผู้จัดการ
- (๓) การจดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติมที่ตั้งสำนักงานแห่งใหญ่และ/หรือสาขา
- (๔) การจดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติมชื่อและ/หรือดวงตรา
- (๕) การจดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติมวัตถุประสงค์
- (๖) การจดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติมข้อจำกัดอำนาจหุ้นส่วนผู้จัดการและหรือ/

รายการอื่นๆ ที่เห็นสมควรให้ประชาชนทราบ

- (๗) การจดทะเบียนควบห้างหุ้นส่วน
- (๘) การจดทะเบียนเลิกห้างหุ้นส่วน
- (๙) การจดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติมตั้งหรือเปลี่ยนตัวผู้ชำระบัญชี
- (๑๐) การจดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติมอำนาจผู้ชำระบัญชี
- (๑๑) การจดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติมที่ตั้งสำนักงานของผู้ชำระบัญชี
- (๑๒) การจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชีของห้างหุ้นส่วน
- (๑๓) การจดทะเบียนแปรสภาพห้างหุ้นส่วนเป็นบริษัทจำกัด

๒) กรณีบริษัทจำกัด

- (๑) การจดทะเบียนหนังสือบริคณห์สนธิ
- (๒) การจดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติมหนังสือบริคณห์สนธิก่อนการจัดตั้งบริษัท

จำกัด

- (๓) การจดทะเบียนตั้งบริษัทจำกัด
- (๔) การจดทะเบียนหนังสือบริคณห์สนธิและจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทพร้อม

กันภายในวันเดียว

- (๕) การจดทะเบียนมติพิเศษให้เพิ่มทุน/ลดทุน
- (๖) การจดทะเบียนเพิ่มทุน/ลดทุน
- (๗) การจดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติมหนังสือบริคณห์สนธิ ข้อ ๑ (ชื่อบริษัท)

(๘) การจดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติมหนังสือบริคณห์สนธิ ข้อ ๒ (สำนักงานของบริษัท)

(๙) การจดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติมหนังสือบริคณห์สนธิ ข้อ ๓ (วัตถุที่ประสงค์ของบริษัท)

(๑๐) การจดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติมหนังสือบริคณห์สนธิ ข้อ ๕ (ทุน/หุ้น/มูลค่าหุ้น)

(๑๑) การจดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับของบริษัท

(๑๒) การจดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติมจำนวนกรรมการและหรือ/อำนาจกรรมการ

(๑๓) การจดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติมที่ตั้งสำนักงานแห่งใหญ่และ/หรือสำนักงาน

สาขา

(๑๔) การจดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติมดวงตรา

(๑๕) การจดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติมรายการอื่นๆที่เห็นสมควรให้ประชาชนทราบ

(๑๖) การจดทะเบียนควบบริษัท

(๑๗) การจดทะเบียนเลิกบริษัท

(๑๘) การจดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติมตั้งหรือเปลี่ยนตัวผู้ชำระบัญชี

(๑๙) การจดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติมอำนาจผู้ชำระบัญชี

(๒๐) การจดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติมที่ตั้งสำนักงานของผู้ชำระบัญชี

(๒๑) การจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชีของบริษัทจำกัด

รายการที่ต้องนำความมาจดทะเบียนดังกล่าวข้างต้น บางรายการประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้กำหนดระยะเวลาในการยื่นคำขอจดทะเบียนว่าจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามเวลาที่กฎหมายกำหนด ดังนี้

๑) คำขอจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงหุ้นส่วนผู้จัดการของห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล หรือห้างหุ้นส่วนจำกัด ตามมาตรา ๑๐๖๔/๒ หรือมาตรา ๑๐๗๘/๒ กำหนดห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนนำความไปจดทะเบียนภายใน ๑๔ วัน นับแต่วันที่มีการเปลี่ยนแปลง

๒) คำขอจดทะเบียนจัดตั้งบริษัท ตามมาตรา ๑๑๑๒ ต้องนำไปจดทะเบียนจัดตั้งภายใน ๓ เดือนนับแต่วันประชุมตั้งบริษัท

๓) คำขอจดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับของบริษัท ตามมาตรา ๑๑๔๖ ให้บริษัทนำไปจดทะเบียนภายใน ๑๔ วันนับแต่วันที่ได้ลงมติพิเศษ

๔) คำขอจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการของบริษัท ตามมาตรา ๑๑๕๗ ให้บริษัท นำความไปจดทะเบียนภายใน ๑๔ วันนับแต่วันที่มีการเปลี่ยนแปลง

๕) คำขอจดทะเบียนนิติพิเศษให้เพิ่มทุน ลดทุน หรือควบบริษัท ตามมาตรา ๑๒๒๘ หรือมาตรา ๑๒๓๙ ให้บริษัทไปจดทะเบียนภายใน ๑๔ วันนับแต่วันที่ได้ลงมติ

๖) คำขอจดทะเบียนควบบริษัท ตามมาตรา ๑๒๔๑ กำหนดให้บริษัทที่ควบเข้ากันแล้วเมื่อใดให้นำความไปจดทะเบียนภายใน ๑๔ วันนับแต่วันที่ควบเข้าด้วยกัน

๗) คำขอจดทะเบียนเลิกห้างหุ้นส่วนและบริษัท ตามมาตรา ๑๒๕๔ ผู้ชำระบัญชีต้องนำไปจดทะเบียนภายใน ๑๔ วันนับแต่วันที่เลิกกัน

๘) คำขอจดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติมผู้ชำระบัญชี ตามมาตรา ๑๒๕๘ ผู้ชำระบัญชีต้องนำความไปจดทะเบียนภายใน ๑๔ วันนับแต่วันที่ได้เปลี่ยนตัว

๙) คำขอจดทะเบียนอำนาจของผู้ชำระบัญชีห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท มาตรา ๑๒๖๒ ต้องนำความไปจดทะเบียนภายใน ๑๔ วันนับแต่วันลงมติหรือวันที่ศาลออกคำสั่ง

๑๐) คำขอจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชีห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท ตามมาตรา ๑๒๗๐ ผู้ชำระบัญชีต้องนำข้อความไปจดทะเบียนภายใน ๑๔ วันนับแต่วันประชุมอนุมัติรายงานการชำระบัญชี

๑๑) คำขอจดทะเบียนแปรสภาพห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนและห้างหุ้นส่วนจำกัด เป็นบริษัทจำกัด มาตรา ๑๒๔๖/๔ กำหนดให้คณะกรรมการบริษัทต้องขอจดทะเบียนการแปรสภาพเป็นบริษัทจำกัดต่อนายทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่ดำเนินการตามมาตรา ๑๒๔๖/๓ กล่าวคือ วันที่หุ้นส่วนผู้จัดการเดิมส่งมอบกิจการ ทรัพย์สินบัญชีเอกสารและหลักฐานต่าง ๆ ของห้างหุ้นส่วนให้แก่คณะกรรมการเสร็จสิ้นแล้ว หรือในกรณีที่ผู้เป็นหุ้นส่วนได้ชำระเงินค่าหุ้นครบร้อยละยี่สิบห้าของมูลค่าหุ้น หรือโอนกรรมสิทธิ์ทรัพย์สิน หรือทำเอกสารหลักฐานการใช้สิทธิต่าง ๆ ให้แก่คณะกรรมการเรียบร้อยแล้ว

ในเรื่องกำหนดระยะเวลาที่ต้องยื่นคำขอจดทะเบียน พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๖๖ บัญญัติว่า ในกรณีที่ผู้ใดไม่อาจกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในกฎหมายได้เพราะมีเหตุการณ์ที่จำเป็นอันมิได้เกิดขึ้นจากความผิดของผู้นั้น ถ้าผู้นั้นมีคำขอเจ้าหน้าที่อาจขยายระยะเวลาและดำเนินการส่วนหนึ่งส่วนใดที่ล่วงมาแล้วเสียใหม่ก็ได้ ทั้งนี้ ต้องยื่นคำขอภายในสิบห้าวันนับแต่เหตุการณ์เช่นนั้นได้สิ้นสุดลง

ระเบียบสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลางว่าด้วยการจดทะเบียนหุ้นส่วนและบริษัท พ.ศ. ๒๕๕๔ ข้อ ๗ กำหนดว่า คำขอจดทะเบียนที่ไม่ได้ยื่นภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด เพราะ มีเหตุการณ์ที่จำเป็น อันมิได้เกิดจากความผิดของผู้มีหน้าที่ต้องจดทะเบียน ถ้าผู้นั้นมีหนังสือขอขยายเวลาโดยแจ้งเหตุการณ์ที่จำเป็นต่อนายทะเบียนภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่เหตุการณ์เช่นนั้นสิ้นสุดลง นายทะเบียนอาจขยายเวลาให้อีกไม่เกินหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ขอขยายเวลา ทั้งนี้ ในกรณีที่นายทะเบียนเห็นว่าควรขยายเวลาเกินกว่าที่ระเบียบกำหนด ให้ส่งเรื่องให้นายทะเบียนกลางพิจารณาสั่งการ

นอกจากกฎหมายจะกำหนดให้ผู้ขอจดทะเบียนจะต้องจดทะเบียนรายการจดทะเบียนใดบ้างและภายในกำหนดระยะเวลานานเท่าใดแล้ว ในส่วนของนายทะเบียนซึ่งปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการรับจดทะเบียนก็จะมีกรอบระยะเวลาให้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยเช่นกัน ซึ่งการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการจดทะเบียนถือเป็นการปฏิบัติราชการเพื่อประชาชนด้วย ซึ่งพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ ได้กำหนดให้ส่วนราชการกำหนดระยะเวลาแล้วเสร็จของงาน แต่ผลงานและประกาศให้ประชาชนและข้าราชการทราบเป็นการทั่วไป ประกอบกับมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๔๖ เรื่อง การลดขั้นตอนและระยะเวลาการปฏิบัติราชการเพื่อประชาชน กรมพัฒนาธุรกิจการค้าจึงออกประกาศเรื่องกำหนดระยะเวลาแล้วเสร็จของงาน (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๕๓ ณ วันที่ ๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๓ ในส่วนของกระบวนการงานที่เกี่ยวข้องกับการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัท มีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ ๓.๑ กำหนดระยะเวลาแล้วเสร็จของงาน

รายชื่อกระบวนการงาน	ระยะเวลาดำเนินการแล้วเสร็จ
งานด้านทะเบียนธุรกิจ ...	
(๑) การรับรองชื่อนิติบุคคล	๒๐ นาที
(๒) การรับจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน / บริษัทจำกัด	๑ ชั่วโมง ๓๐ นาที

๓.๓.๗ หลักเกณฑ์การพิจารณาค่าของจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัท

ในการพิจารณาค่าของจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น กฎกระทรวงจัดตั้งสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท แต่งตั้งนายทะเบียน และกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัทจำกัด พ.ศ. ๒๕๔๙ ลงวันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๔๙ ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการรับจดทะเบียนไว้ว่า เมื่อนายทะเบียนได้รับคำขอจดทะเบียนของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทจำกัดแล้วให้ตรวจคำขอนั้น ถ้าถูกต้องตามกฎหมาย ให้เรียกเก็บค่าธรรมเนียมและให้ส่งรับจดทะเบียนไว้^{๑๑} และระเบียบสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลางว่าด้วยการจดทะเบียนหุ้นส่วนและบริษัท พ.ศ. ๒๕๕๔ ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาค่าของจดทะเบียนไว้ ดังนี้

ข้อ ๙ เมื่อมีการยื่นคำขอจดทะเบียน ให้นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทที่มีหน้าที่รับผิดชอบตามที่ได้รับมอบหมายสามารถตรวจพิจารณาถึงการรับจดทะเบียนหรือปฏิเสธการจดทะเบียนได้เองทั้งหมดคำขอจดทะเบียนมีปัญหาข้อเท็จจริง ปัญหาข้อกฎหมาย หรือมีการคัดค้านการขอจดทะเบียน นายทะเบียนสามารถตรวจพิจารณาถึงการรับจดทะเบียนหรือปฏิเสธการจดทะเบียนได้เอง และเมื่อดำเนินการแล้วให้รายงานตามแบบรายงานที่กำหนดแนบท้ายระเบียบให้นายทะเบียนกลางหรือผู้ที่นายทะเบียนกลางมอบหมายทราบภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้พิจารณาถึงการ

คำขอจดทะเบียนใดที่นายทะเบียนไม่อาจพิจารณาถึงการได้ ให้สรุปข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย และทำความเข้าใจแสดงเหตุผล เสนอตามลำดับชั้นถึงนายทะเบียนกลางหรือผู้ที่นายทะเบียนกลางมอบหมายเพื่อวินิจฉัยสั่งการ

ข้อ ๑๐ ในกรณีคำขอจดทะเบียนใดมิได้ดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้ แต่นายทะเบียนเห็นว่าควรรับจดทะเบียนได้ ให้นายทะเบียนดำเนินการตามข้อ ๙ วรคสามโดยอนุโลม

ข้อ ๑๑ ในกรณีมีเหตุผลสมควร การพิจารณาค่าของจดทะเบียนนายทะเบียนอาจตรวจสอบข้อเท็จจริงหรือให้จัดส่งเอกสารหลักฐานเพิ่มเติมได้โดยไม่ต้องผูกพันเฉพาะอยู่กับคำขอจดทะเบียนหรือพยานหลักฐานที่ผู้ขอจดทะเบียนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องยื่นเป็นหลักฐานเท่านั้น

การดำเนินการตามวรรคหนึ่ง จะต้องได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากหัวหน้าสำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัด ผู้อำนวยการส่วนจดทะเบียนธุรกิจกลาง ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าเขต แล้วแต่กรณี และให้ผู้อนุญาตรายงานตามแบบรายงานที่กำหนด

^{๑๑} กฎกระทรวงจัดตั้งสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท แต่งตั้งนายทะเบียน และกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัทจำกัด พ.ศ. ๒๕๔๙ ลงวันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๔๙ ข้อ ๕ เมื่อนายทะเบียนได้รับคำขอจดทะเบียนของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทจำกัดแล้วให้ตรวจคำขอนั้น ถ้าถูกต้องตามกฎหมาย ให้เรียกเก็บค่าธรรมเนียมและให้ส่งรับจดทะเบียนไว้

แนบท้ายระเบียบให้นายทะเบียนกลางหรือผู้ที่นายทะเบียนกลางมอบหมายทราบภายในเจ็ดวันนับแต่วันอนุญาต

จากรายละเอียดดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าการพิจารณาคำขอจดทะเบียนนั้น ได้มีกฎหมาย กฎกระทรวง และระเบียบฯ ได้กำหนดหลักเกณฑ์และกรอบในการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานไว้ เพื่อให้ดำเนินงานเป็นไปด้วยความถูกต้อง รอบคอบ เนื่องจากถ้าได้ดำเนินการรับจดทะเบียนไปแล้วถือว่าเป็นคำสั่งทางปกครอง ตามมาตรา ๕ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ จะมีผลเป็นการสร้างนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคลในอันที่จะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน ระงับ หรือมีผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคลจากหลักเกณฑ์ดังกล่าวในการดำเนินการรับจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัท นอกจากจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายแล้ว กฎกระทรวงจัดตั้งสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท แต่งตั้งนายทะเบียน และกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัทจำกัด พ.ศ. ๒๕๔๙ ลงวันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๔๙ ให้อำนาจนายทะเบียนกลางออกประกาศเกี่ยวกับการดำเนินการจดทะเบียนให้เป็นไปด้วยความถูกต้อง ได้แก่ ประกาศจัดตั้งสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท การแต่งตั้งนายทะเบียนและขอบเขตอำนาจหน้าที่ ทั้งนี้ นายทะเบียนกลางได้ออกระเบียบสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลางว่าด้วยการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัท พ.ศ. ๒๕๕๔ เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติงานของนายทะเบียนผู้ขอจดทะเบียน ทำให้การจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัทมีความสะดวกรวดเร็ว และสร้างความเป็นธรรมแก่ผู้รับบริการ

ในการพิจารณาดำเนินการรับจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัทของนายทะเบียนนั้น เมื่อได้รับคำขอจดทะเบียนจากผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนแล้ว จะต้องตรวจสอบคำขอจดทะเบียนว่าถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ หรือไม่ หากคำขอจดทะเบียนครบถ้วนถูกต้องนายทะเบียนจะต้องส่งชำระค่าธรรมเนียมตามกฎหมายกระทรวงและทำการรับจดทะเบียนคำขอต่อไป

คำขอจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัทที่ยื่นขอจดทะเบียน ได้แก่ คำขอจดทะเบียนจัดตั้ง คำขอจดทะเบียนแก้ไขเปลี่ยนแปลง คำขอจดทะเบียนควบบริษัท คำขอจดทะเบียนแปรสภาพห้างเป็นบริษัทคำขอจดทะเบียนเลิก คำขอจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชี ซึ่งในปัจจุบันสามารถแบ่งคำขอจดทะเบียนออกได้เป็น ๒ ประเภท คือ

๑) คำขอจดทะเบียนประเภทไม่มีข้อยุ่งยาก หมายถึง คำขอจดทะเบียนที่ผู้ยื่นคำขอได้ลงลายมือชื่อตามอำนาจที่จดทะเบียนไว้เดิม และดำเนินการถูกต้องครบถ้วนตามระเบียบสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลางว่าด้วยการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัท พ.ศ. ๒๕๕๔ โดยไม่มีการโต้แย้งคัดค้านการยื่นคำขอจดทะเบียนดังกล่าว ในการจัดทำคำขอจดทะเบียนนั้น ระเบียบฯ ดังกล่าวได้กำหนดไว้ในข้อ ๑๘ ว่าคำขอจดทะเบียน รายการจดทะเบียน เอกสารประกอบรายการจดทะเบียน และเอกสารประกอบคำขอจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัท ให้ทำตามแบบพิมพ์ที่นายทะเบียนกำหนดรูปแบบแนบท้ายระเบียบ

๒) คำขอจดทะเบียนประเภทมีข้อยุ่งยาก หมายถึง คำขอจดทะเบียนที่มีได้มีการลงลายมือชื่อผู้ขอจดทะเบียนตามอำนาจที่จดทะเบียนไว้เดิม และ/หรือเป็นคำขอที่มีการโต้แย้งคัดค้านการจดทะเบียนโดยผู้เกี่ยวข้องกับห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น ซึ่งคำขอประเภทนี้จะต้องมีการยื่นเอกสารประกอบการจดทะเบียนเพิ่มเติมแตกต่างไปจากคำขอจดทะเบียนประเภทที่ไม่มีข้อยุ่งยาก

ตามระเบียบสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลางว่าด้วยการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท พ.ศ. ๒๕๕๔ ข้อ ๘๔ และนายทะเบียนอาจพิจารณาเรียกเอกสารอื่น ๆ เพิ่มเติมได้อีก หากเห็นว่าเอกสารที่เรียกเพิ่มเติมนั้นเป็นประโยชน์และเป็นหลักฐานสำคัญในการประกอบการพิจารณาคำขอจดทะเบียน โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๒๘ และ มาตรา ๒๙ และระเบียบสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลางว่าด้วยการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท พ.ศ. ๒๕๕๔ ข้อ ๑๑

ในการพิจารณาคำขอจดทะเบียนประเภทที่มีข้อยุ่งยากนี้ นอกจากนายทะเบียนจะมีอำนาจเรียกเอกสารอื่น ๆ นอกเหนือจากเอกสารที่ต้องนำส่งตามระเบียบสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลาง พ.ศ. ๒๕๕๔ ข้อ ๘๔ เพิ่มเติมได้ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ แล้ว นายทะเบียนยังมีหน้าที่ตามระเบียบสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลาง พ.ศ. ๒๕๕๔ ข้อ ๘๕ ในการส่งหนังสือทางไปรษณีย์ตอบรับแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับการขอจดทะเบียนนั้นไปยังกรรมการผู้มีอำนาจทำการแทนบริษัทตามที่จดทะเบียนไว้เดิม หรือกรรมการผู้ที่ถูกจดทะเบียนให้ออกจากตำแหน่งหรือผู้คัดค้านการจดทะเบียนแล้วแต่กรณีด้วยทุกครั้ง ทั้งนี้ภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่รับคำขอดังกล่าว

ถ้าผู้ที่นายทะเบียนได้มีหนังสือแจ้งให้ทราบตามความในวรรคหนึ่งมิได้มีหนังสือคัดค้านต่อนายทะเบียนภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ลงในหนังสือแจ้ง หรือไม่ได้มีกรรมการหรือผู้ถือหุ้นอื่นหรือผู้มีส่วนได้เสียคัดค้านการจดทะเบียนไว้ก่อน หรือมีการคัดค้านแต่คำคัดค้านนั้นไม่เกี่ยวข้อง กับเรื่องที่ขอจดทะเบียนหรือคำคัดค้านนั้นฟังไม่ขึ้น และในระหว่างพิจารณาไม่ปรากฏแก่นายทะเบียนว่า ศาลมีคำสั่งห้ามมิให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนเป็นการชั่วคราวหรือมีคำสั่งศาลในทำนองเดียวกัน ก็ให้นายทะเบียน พิจารณาคำขอจดทะเบียนต่อไป ทั้งนี้เป็นไปตามระเบียบฯ ข้อ ๘๕ วรรคสอง

การที่ระเบียบฯ ได้กำหนดให้มีหนังสือแจ้งดังกล่าวข้างต้นนั้น ก็เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้คู่กรณีหรือผู้เกี่ยวข้องได้มีโอกาสชี้แจงแสดงหลักฐานเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงและโต้แย้ง ในการพิจารณาคำขอจดทะเบียน ซึ่งเป็นไปตาม พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๐ วรรคแรก ซึ่งบัญญัติว่า

มาตรา ๒๘ ในการพิจารณาทางปกครอง เจ้าหน้าที่อาจตรวจสอบข้อเท็จจริงได้ตามความเหมาะสมในเรื่องนั้น ๆ โดยไม่ต้องผูกพันอยู่กับคำขอหรือพยานหลักฐานของคู่กรณี

มาตรา ๒๙ เจ้าหน้าที่ต้องพิจารณาพยานหลักฐานที่ตนเห็นว่าจำเป็นแก่การพิสูจน์ข้อเท็จจริง ในการนี้ ให้รวมถึงการดำเนินการดังต่อไปนี้

- (๑) แสวงหาพยานหลักฐานทุกอย่างที่เกี่ยวข้อง
- (๒) รับฟังพยานหลักฐาน คำชี้แจง หรือความเห็นของคู่กรณีหรือของพยานบุคคล หรือพยานผู้เชี่ยวชาญที่คู่กรณีกล่าวอ้าง เว้นแต่เจ้าหน้าที่เห็นว่าเป็นการกล่าวอ้างที่ไม่จำเป็นฟุ่มเฟือย หรือเพื่อประวิงเวลา
- (๓) ขอข้อเท็จจริงหรือความเห็นจากคู่กรณี พยานบุคคล หรือพยานผู้เชี่ยวชาญ
- (๔) ขอให้ผู้ครอบครองเอกสารส่งเอกสารที่เกี่ยวข้อง
- (๕) ออกไปตรวจสอบสถานที่

คู่กรณีต้องให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริง และมีหน้าที่แจ้งพยานหลักฐานที่ตนทราบแก่เจ้าหน้าที่

พยานหรือพยานผู้เชี่ยวชาญที่เจ้าหน้าที่เรียกมาให้ถ้อยคำหรือทำความเห็นมีสิทธิได้รับค่าป่วยการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง มาตรา ๓๐ ในกรณีที่คำสั่งทางปกครองอาจกระทบถึงสิทธิของคู่กรณี เจ้าหน้าที่ต้องให้คู่กรณีมีโอกาสที่จะได้ทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอและมีโอกาสโต้แย้งและแสดงพยานหลักฐานของตน

๓.๔ ขั้นตอนการจดทะเบียนนิติบุคคล

๓.๔.๑ การจองชื่อนิติบุคคล

ในการจดทะเบียนจัดตั้งห้างหุ้นส่วนบริษัทนั้น ชื่อห้างหุ้นส่วนบริษัทเป็นสิ่งแรกที่ต้องเป็นหุ้นส่วนของห้างหุ้นส่วน หรือผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัทจะต้องตกลงกัน และตรวจสอบก่อนว่าชื่อดังกล่าวสามารถจดทะเบียนได้หรือไม่ เพื่อมิให้เกิดความสับสนในการประกอบธุรกิจ เช่น ชื่อที่จะจดทะเบียนจัดตั้งจะต้องไม่ซ้ำหรือคล้ายกับชื่อห้างหุ้นส่วนบริษัทที่จดทะเบียนไว้ก่อนแล้ว^{๑๒}

ตั้งแต่วันที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๕๖ กรมพัฒนาธุรกิจการค้าได้เปลี่ยนระบบการจองชื่อนิติบุคคลเพื่อใช้จดทะเบียนห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพื่อให้การจองชื่อนิติบุคคลของผู้ประกอบธุรกิจมีความเหมาะสม สะดวกรวดเร็ว และสอดคล้องกับบทบัญญัติแห่งกฎหมายมากยิ่งขึ้น โดยผู้จดทะเบียนสามารถตรวจสอบชื่อที่ต้องการใช้ได้ด้วยตนเองผ่านระบบอินเทอร์เน็ตก่อนทำการจองชื่อ ว่าชื่อที่ต้องการใช้เหมือนหรือมีเสียงเรียกขานตรงกันหรือคล้ายคลึงกับนิติบุคคลอื่นที่ได้จดทะเบียนไว้ก่อนและหรือไม่ หรือชำระเบี้ยสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลางฯ ข้อ ๓๘ หรือไม่ โดยผู้จองชื่อต้องยอมรับเงื่อนไขก่อนเข้าระบบ ซึ่งระบบคอมพิวเตอร์จะประมวลผลและแสดงข้อมูลชื่อนิติบุคคลที่เหมือนหรือใกล้เคียงกับชื่อที่ต้องการตรวจสอบเพื่อให้พิจารณาและตัดสินใจว่าจะใช้ชื่อนั้นหรือไม่ และเมื่อตรวจสอบแล้วว่าชื่อดังกล่าวไม่เหมือนหรือมีเสียงเรียกขานตรงกัน หรือคล้ายกับนิติบุคคลอื่น ให้ดำเนินการจองชื่อผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้ นายทะเบียนจะตรวจสอบชื่อที่จองอีกครั้งเฉพาะประเด็น ดังต่อไปนี้

๑) ชื่อที่ใช้คำที่ขัดต่อแนวนโยบายแห่งรัฐหรือชื่อที่ใช้คำที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

๒) ชื่อที่ใช้ภาษาต่างประเทศ มีความหมายหรือมีเสียงเรียกขานไม่ตรงกับชื่อภาษาไทย

๓) ชื่อที่ใช้คำหรือตัวอักษรไม่ถูกหลักภาษาไทย

หากชื่อที่ใช้เหมือนหรือมีเสียงเรียกขานตรงกันหรือคล้ายคลึงกับชื่อนิติบุคคลอื่น ผู้จองชื่อห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทจำกัด ต้องรับผิดชอบในการใช้ชื่อนั้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๘ มาตรา ๖๗ และมาตรา ๑๑๑๕ และต้องจดทะเบียนแก้ไขชื่อทันทีที่ทราบหรือควรทราบ

^{๑๒} กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, คู่มือการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัท, (๒๕๕๔), หน้า ๘.

กรณีที่ต้องการแก้ไขชื่อที่จองไม่ว่าจะเป็นชื่อภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ ให้ผู้จองชื่อยกเลิกใบจองชื่อเดิมด้วยตนเองและจองชื่อใหม่ในระบบอินเทอร์เน็ต และหากมีการจดทะเบียนจัดตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทแล้ว หากห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทดังกล่าวต้องการแก้ไขเปลี่ยนแปลงภาษาอังกฤษ ให้จองชื่อผ่านระบบอินเทอร์เน็ตเพื่อให้นายทะเบียนตรวจสอบก่อน

ในการยื่นขอจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัท ผู้ขอจดทะเบียนจะต้องพิมพ์ (Print out) ใบแจ้งผลการจองชื่อจากระบบอินเทอร์เน็ต พร้อมลงลายมือชื่อยอมรับข้อตกลงตามข้อความที่ปรากฏในใบแจ้งผลการจองชื่อ และแนบไปกับคำขอจดทะเบียน

จากการพัฒนาระบบการจองชื่อทางอินเทอร์เน็ตดังกล่าว กรมพัฒนาธุรกิจการค้า จึงได้ออกระเบียบสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลางว่าด้วยการจดทะเบียนหุ้นส่วนและบริษัท (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๕ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องชื่อนิติบุคคล รวมทั้งยกเลิกแบบจองชื่อนิติบุคคล และแก้ไขปรับปรุงแบบพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับการจดทะเบียนชื่อนิติบุคคล ได้แก่ แบบ หส.๒ แบบ บอจ. ๒ และแบบขอใช้ชื่อนิติบุคคลเป็นภาษาต่างประเทศ

ระบบการจองชื่อทางอินเทอร์เน็ต ทำให้ผู้ประกอบการไม่ต้องเดินทางมาติดต่อที่สำนักงานทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัท ซึ่งจะช่วยประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการจองชื่อ อีกทั้งยังสามารถแจ้งผลการจองชื่อให้ผู้จองชื่อทราบได้รวดเร็วมากยิ่งขึ้น (ภายใน ๒๐ นาที)

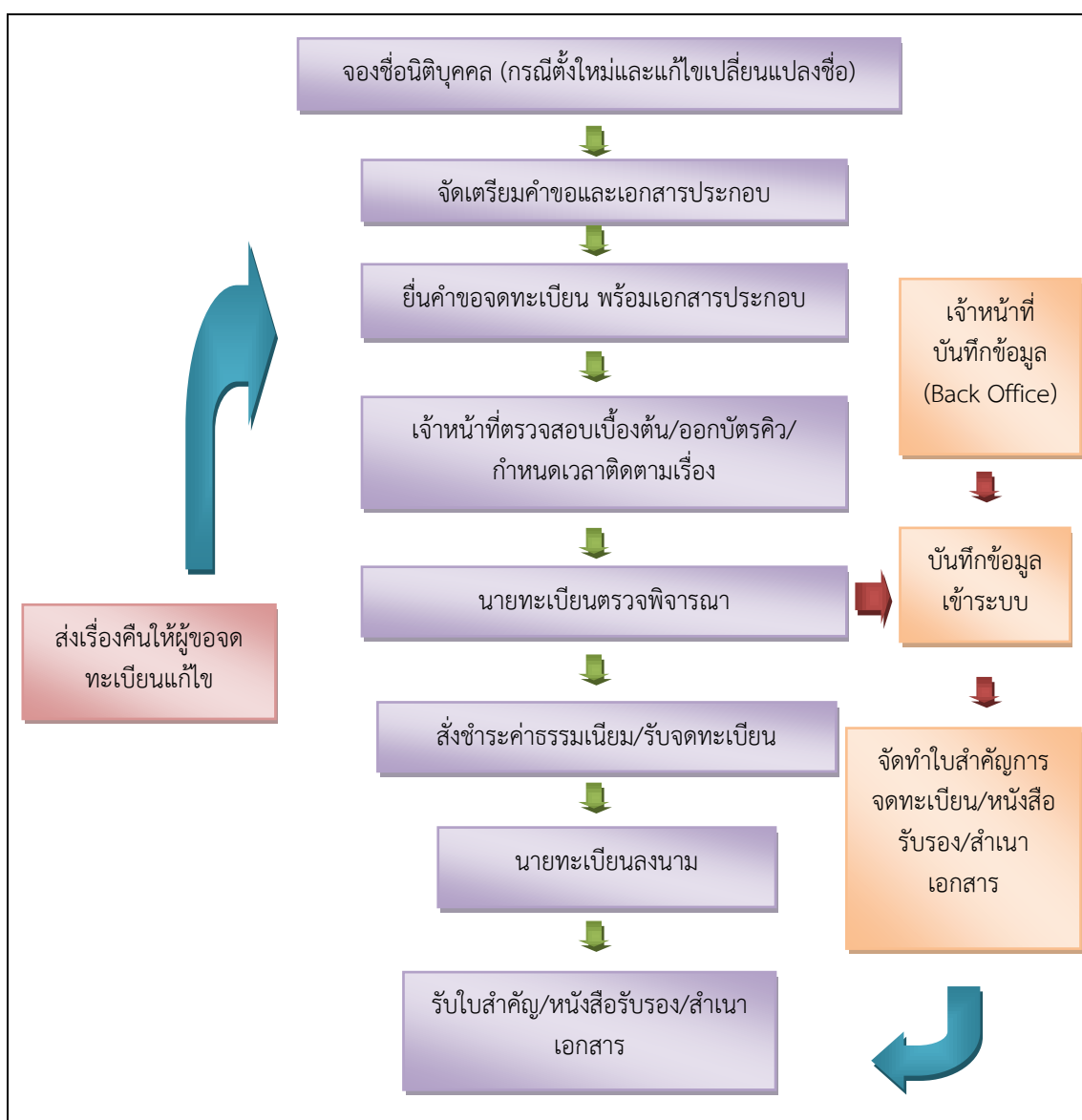
๓.๔.๒ การจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัท^{๑๓}

๓.๔.๒.๑ ช่องทางการจดทะเบียน เอกสารที่เกี่ยวข้อง และค่าธรรมเนียม

การขอจดทะเบียนนิติบุคคลในปัจจุบันสามารถทำได้ ๒ ทาง คือ

๑) แบบ walk-in ผู้ขอจดทะเบียนกรอกข้อมูล/รายละเอียดในคำขอจดทะเบียน ด้วยวิธีการพิมพ์ให้ครบถ้วนและถูกต้องและให้ผู้เกี่ยวข้องลงลายมือชื่อในคำขอ และนำไปยื่นจดทะเบียน ณ สำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท เมื่อนายทะเบียนตรวจพิจารณาคำขอแล้วเห็นว่า คำขอจดทะเบียนครบถ้วน ถูกต้อง ผู้ขอจดทะเบียนต้องชำระค่าธรรมเนียม นายทะเบียนจะส่งรับจดทะเบียนพร้อมออกหนังสือรับรองและใบสำคัญเป็นหลักฐาน

^{๑๓} กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, คู่มือการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัท, (๒๕๕๔), หน้า ๔-๗

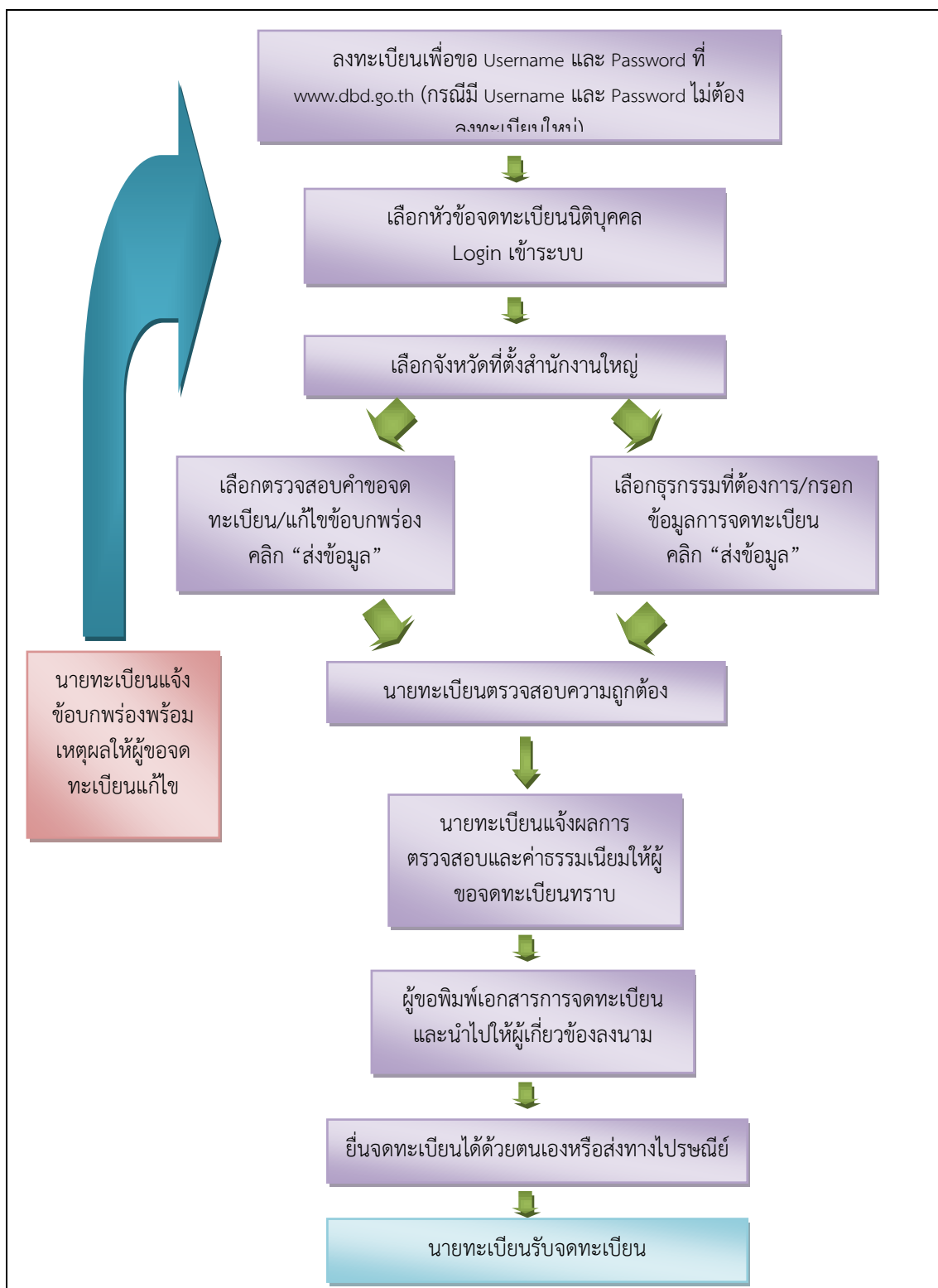

ภาพที่ ๓.๑ ขั้นตอนการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัท แบบ walk in

๒) การตรวจคำขอผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ผู้ขอจดทะเบียนกรอกรายละเอียดข้อมูลในเว็บไซต์กรมพัฒนาธุรกิจการค้า (www.dbd.go.th) และส่งให้นายทะเบียนพิจารณาตรวจสอบคำขอจดทะเบียนทางอินเทอร์เน็ต เมื่อนายทะเบียนพิจารณาแล้ว เห็นว่าถูกต้อง ก็จะแจ้งให้ผู้ขอจดทะเบียนทราบทางอินเทอร์เน็ต ผู้ขอจดทะเบียนพิมพ์ (Print out) เอกสารที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องนั้น และให้ผู้ที่เกี่ยวข้องลงลายมือชื่อในเอกสารคำขอจดทะเบียน และนำเอกสารดังกล่าวไปจดทะเบียน ณ สำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท

การตรวจคำขอจดทะเบียนทางอินเทอร์เน็ตจึงช่วยประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายของผู้ขอจดทะเบียนเป็นอย่างมาก เนื่องจากผู้ขอจดทะเบียนสามารถทำงานอื่นหรือรอที่

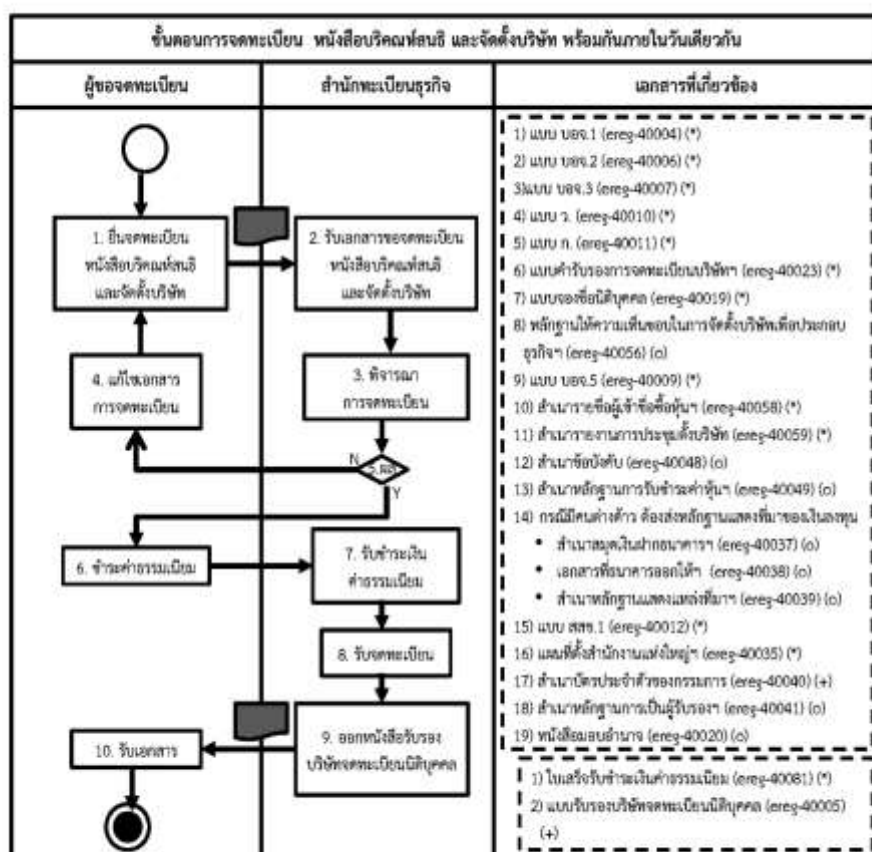
สำนักงานหรือที่บ้านของตน โดยไม่ต้องนั่งรอคิวที่สำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทเพื่อให้ นายทะเบียนพิจารณาคำขอแต่อย่างใด และเมื่อนำคำขอจดทะเบียนไปยื่นเพื่อให้ นายทะเบียนรับจด ทะเบียน ขั้นตอนจะมีความรวดเร็ว เนื่องจากนายทะเบียนไม่ต้องทำการตรวจพิจารณาคำขอซ้ำ แต่ ตรวจเปรียบเทียบความถูกต้องของข้อมูลและเอกสารประกอบคำขอจดทะเบียนว่าถูกต้องและ ครบถ้วนหรือไม่

ภาพที่ ๓.๒ ขั้นตอนการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัท ทางอินเทอร์เน็ต

ในที่นี้ ผู้ศึกษาของยกตัวอย่างการจดทะเบียน ๒ ประเภท ได้แก่ (๑) การจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทจำกัด (จดหนังสือบริคณห์สนธิ และจัดตั้งบริษัทพร้อมกันภายในวันเดียวกัน) และ (๒) การจดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติมกรรมการ (จำนวนหรือชื่อกรรมการ) เนื่องจากการจดทะเบียนประเภทดังกล่าวเกี่ยวข้องกับตัวบุคคลและมีเอกสารประกอบการจดทะเบียนเป็นจำนวนมาก ซึ่งจะมีความสำคัญต่อการวิเคราะห์ต่อไปโดยขั้นตอนการจดทะเบียนเป็นไปตามขั้นตอนในข้อ ๓.๓.๒ และมีเอกสารคำขอและค่าธรรมเนียม ดังนี้

(๑) การจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทจำกัด (จดหนังสือบริคณห์สนธิ และจัดตั้งบริษัทพร้อมกันภายในวันเดียวกัน)

ภาพที่ ๓.๓ ขั้นตอนการจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทจำกัด (จดหนังสือบริคณห์สนธิ และจัดตั้งบริษัทพร้อมกันภายในวันเดียวกัน)^{๑๔}

^{๑๔} สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. อ้างแล้ว, หน้า ๑๐๑.

จำกัด^{๑๕}

เอกสารหลักฐานที่ต้องใช้ในการจดทะเบียนจัดตั้งบริษัท

- คำขอจดทะเบียนบริษัทจำกัด (แบบ บอจ.๑)
- แบบคำรับรองการจดทะเบียนบริษัทจำกัด
- หนังสือบริคณห์สนธิ (แบบ บอจ.๒) ผนึกอากรแสตมป์

๒๐๐ บาท

- รายการจดทะเบียนจัดตั้ง (แบบ บอจ.๓)
- แบบวัตถุที่ประสงค์ (แบบ ว.)
- รายละเอียดกรรมการ (แบบ ก.)
- แบบแจ้งผลการจองซื้อนิติบุคคลที่ยังไม่ครบกำหนด

หมดอายุ

- หลักฐานให้ความเห็นชอบในการจัดตั้งบริษัทเพื่อประกอบธุรกิจจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ใช้เฉพาะในการประกอบธุรกิจที่มีกฎหมายพิเศษควบคุม เช่น ธุรกิจธนาคาร ธุรกิจประกันภัย ธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ ธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ กิจกรรมข้อมูลเครดิตบริหารสินทรัพย์ กิจกรรมคลังสินค้า กิจกรรมไซโล หรือกิจการห้องเย็น)

- บัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้น (แบบ บอจ.๕)
- สำเนาบัญชีรายชื่อผู้เข้าซื้อหุ้นหรือผู้รับมอบฉันทะในการประชุมให้ความเห็นชอบในกิจการที่ได้ประชุมจัดตั้งบริษัทพร้อมลายมือชื่อ
- สำเนารายงานการประชุมตั้งบริษัท
- สำเนาข้อบังคับ ผนึกอากร ๒๐๐ บาท (ถ้ามี)
- สำเนาหลักฐานการรับชำระค่าหุ้นที่บริษัทออกให้แก่ผู้ถือหุ้น
- กรณีบริษัทจำกัดมีผู้ถือหุ้นเป็นคนต่างด้าวถือหุ้นในบริษัท

จำกัดไม่ถึงร้อยละ ๕๐ ของทุน จดทะเบียน หรือกรณีบริษัทจำกัดไม่มีคนต่างด้าวเป็นผู้ถือหุ้น แต่คนต่างด้าวเป็นกรรมการผู้มีอำนาจลงนาม หรือร่วมลงนามผูกพันบริษัท ให้ส่งเอกสารหลักฐานที่ธนาคารออกให้ เพื่อรับรองหรือแสดงฐานะการเงินของผู้ถือหุ้นที่มีสัญชาติไทยแต่ละรายประกอบคำขอจดทะเบียน โดยเอกสารดังกล่าวต้องแสดงจำนวนเงินที่สอดคล้องกับจำนวนเงินที่นำมาลงหุ้นของผู้ถือหุ้นแต่ละราย

- แบบ สสช.๑ จำนวน ๑ ฉบับ
- แผนที่แสดงที่ตั้งสำนักงานแห่งใหญ่และสถานที่สำคัญ

บริเวณใกล้เคียงโดยสังเขป

- สำเนาบัตรประจำตัวของผู้เริ่มก่อการและกรรมการทุกคน
- สำเนาหลักฐานการเป็นผู้รับรองลายมือชื่อ (ถ้ามี)

^{๑๕} กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, การจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทจำกัด (ภายในวันเดียว), ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๖. แหล่งที่มา http://www.dbd.go.th/mainsite/fileadmin/downloads/๐๓_boj/intro_step_bj_establish_๑.pdf

- หนังสือมอบอำนาจ (กรณีที่ผู้ขอจดทะเบียนไม่สามารถยื่นขอจดทะเบียนได้ด้วยตนเอง ก็มอบอำนาจให้บุคคลอื่นดำเนินการแทนโดยทำหนังสือมอบอำนาจและพินัยกรรมแสดงตนไปด้วย)

ทั้งนี้ สำเนาเอกสารประกอบคำขอจดทะเบียนทุกฉบับ ต้องให้ผู้ขอจดทะเบียนอย่างน้อยหนึ่งคนรับรองความถูกต้อง ยกเว้นสำเนาบัตรประจำตัวหรือหลักฐานการเป็นผู้รับรองลายมือชื่อผู้ขอ จดทะเบียน ให้ผู้เป็นเจ้าของบัตรหรือผู้ขอจดทะเบียนอย่างน้อยหนึ่งคนเป็นผู้ลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้อง

ค่าธรรมเนียม^{๑๖}

- จดทะเบียนหนังสือบริคณห์สนธิทุกจำนวนเงินไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาทแห่งจำนวนทุนที่กำหนดไว้ ๕๐ บาท

เศษของ ๑๐๐,๐๐๐ บาท ให้คิดเป็น ๑๐๐,๐๐๐ บาท
ทั้งนี้รวมกันไม่ให้ต่ำกว่า ๕๐๐ บาทและไม่ให้เกิน ๒๕,๐๐๐ บาท

- จดทะเบียนตั้งบริษัท ทุกจำนวนเงินไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท
แห่งทุนที่กำหนดไว้ ๕๐๐ บาท

เศษของ ๑๐๐,๐๐๐ บาท ให้คิดเป็น ๑๐๐,๐๐๐ บาท
รวมกันไม่ให้ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท และไม่ให้เกิน ๒๕๐,๐๐๐ บาท

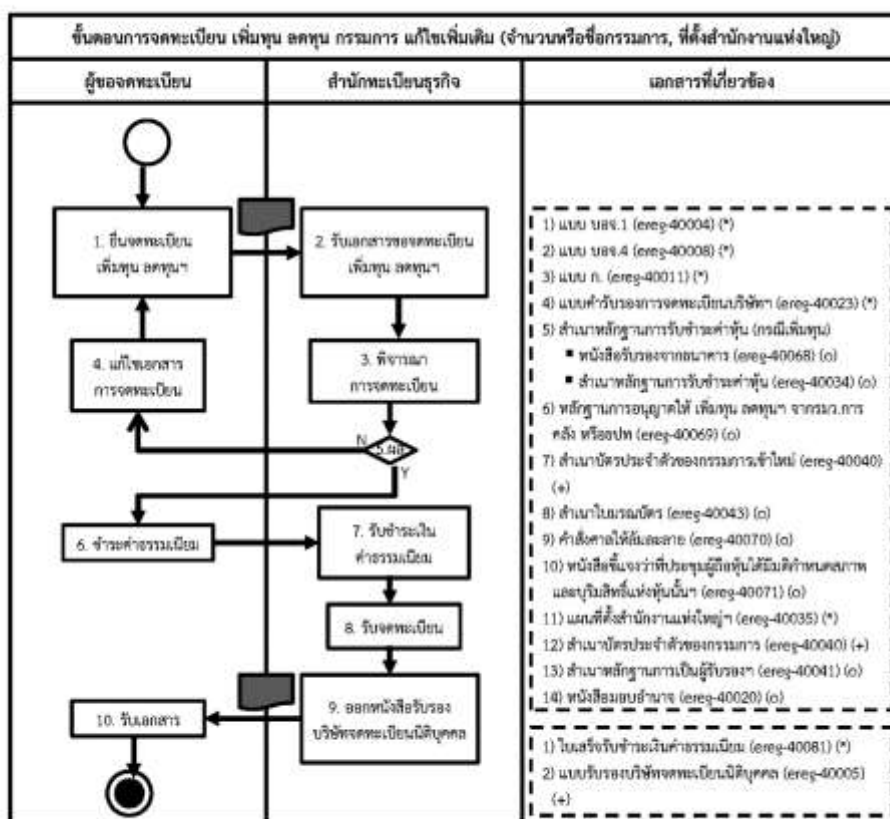
- หนังสือรับรอง ฉบับละ ๒๐๐ บาท

- ใบสำคัญแสดงการจดทะเบียน ฉบับละ ๑๐๐ บาท

- รับรองสำเนาเอกสารคำขอจดทะเบียน หน้าละ ๕๐ บาท

(๒) การจดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติมกรรมการ (จำนวนหรือชื่อกรรมการ)

^{๑๖} กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, การจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทจำกัด (ภายในวันเดียว), ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๖, แหล่งที่มา http://www.dbd.go.th/mainsite/fileadmin/downloads/03_boj/intro_step_bj_establish_1.pdf

ภาพที่ ๓.๔ ขั้นตอนการจดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติมกรรมการ (จำนวนหรือชื่อกรรมการ)^{๑๗}

เอกสารหลักฐานที่ใช้ในการจดทะเบียนแก้ไขเปลี่ยนแปลง
กรรมการและ/หรืออำนาจกรรมการ^{๑๘}

- คำขอจดทะเบียนบริษัทจำกัด (แบบ บจจ.๑)
- แบบคำรับรองการจดทะเบียนบริษัทจำกัด
- รายการจดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติม (แบบ บจจ.๔)
- รายละเอียดกรรมการ (แบบ ก.) ใช้เฉพาะกรณีมีกรรมการ

เข้าใหม่

- หลักฐานการอนุญาตให้แต่งตั้งกรรมการใหม่ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ใช้เฉพาะในการประกอบธุรกิจที่มีกฎหมายพิเศษควบคุม)
- สำเนาบัตรประจำตัวของกรรมการเข้าใหม่ทุกคน

^{๑๗} สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. อ้างแล้ว, หน้า ๑๐๖.

^{๑๘} กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, การจดทะเบียนแก้ไขกรรมการ และ/หรือ อำนาจกรรมการ, ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๖, แหล่งที่มา http://www.dbd.go.th/mainsite/fileadmin/downloads/o3_boj/intro_step_bj_change_01.pdf

- สำเนาใบมรณบัตร (ใช้เฉพาะกรณีกรรมการถึงแก่กรรม)
- คำสั่งศาล (ใช้เฉพาะกรณีฟื้นฟูกิจการ)
- สำเนาบัตรประจำตัวของกรรมการที่ลงชื่อในคำขอจดทะเบียน

ทะเบียน

- สำเนาหลักฐานการเป็นผู้รับรองลายมือชื่อ (ถ้ามี)
- หนังสือมอบอำนาจ (กรณีและผู้ขอจดทะเบียนไม่สามารถยื่น

ขอจดทะเบียนได้ด้วยตนเอง ก็มอบอำนาจให้บุคคลอื่นดำเนินการแทนโดยทำหนังสือมอบอำนาจและ
ผนึกอากรแสตมป์ด้วย)

สำเนาเอกสารประกอบคำขอจดทะเบียนทุกฉบับ ต้องให้ผู้ขอ
จดทะเบียนอย่างน้อยหนึ่งคนรับรองความถูกต้อง ยกเว้นสำเนาบัตรประจำตัวหรือหลักฐานการเป็นผู้
รับรองลายมือชื่อผู้ขอ จดทะเบียน ให้ผู้เป็นเจ้าของบัตรหรือผู้ขอจดทะเบียนอย่างน้อยหนึ่งคนเป็นผู้
ลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้อง

ค่าธรรมเนียม^{๑๙}

- กรรมการออกจากตำแหน่ง (ไม่ว่ากี่คน) ๔๐๐ บาท
- กรรมการเข้าใหม่ คนละ ๔๐๐ บาท
- อำนาจกรรมการ ๔๐๐ บาท
- หนังสือรับรอง ฉบับละ ๒๐๐ บาท
- รับรองสำเนาเอกสาร หน้าละ ๕๐ บาท

๓.๔.๒.๒ สถานที่รับจดทะเบียน^{๒๐}

๑) หากสำนักงานใหญ่ของห้างหุ้นส่วนบริษัทตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร
ให้ยื่น จดทะเบียนได้ที่ส่วนจดทะเบียนธุรกิจกลาง กรมพัฒนาธุรกิจการค้า ถนนนนทบุรี ๑ จังหวัด
นนทบุรี หรือสำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าเขตทุกเขต

๒) หากสำนักงานใหญ่ของห้างหุ้นส่วนบริษัทตั้งอยู่จังหวัดอื่น ให้ยื่นจด
ทะเบียนได้ที่สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัดที่ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทมีสำนักงานแห่งใหญ่ตั้งอยู่

๓.๔.๒.๓ ระยะเวลาในการจดทะเบียนจัดตั้งห้างหุ้นส่วนบริษัท

กระบวนการจดทะเบียนนิติบุคคลในปัจจุบัน อันได้แก่ การจองชื่อนิติ
บุคคล และการจดทะเบียนนิติบุคคล ใช้เวลารวมทั้งหมด ๒ วัน ดังนี้

๑) การจองชื่อนิติบุคคล ๒๐ นาที (๑ วัน) และ

๒) การจดทะเบียนจัดตั้งนิติบุคคล การขอเลขประจำตัวผู้เสียภาษี การ
ขอเลขที่บัญชีนายจ้าง และการยื่นข้อสำเนาข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงาน ภายในเวลา ๖๐ นาที (๑
วัน)

^{๑๙} กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, การจดทะเบียนแก้ไขกรรมการ และ/หรือ อำนาจกรรมการ, ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๖.

แหล่งที่มา [http://www.dbd.go.th/mainsite/fileadmin/downloads/03_boj/
intro_step_bj_change_01.pdf](http://www.dbd.go.th/mainsite/fileadmin/downloads/03_boj/intro_step_bj_change_01.pdf)

^{๒๐} กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, คู่มือการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัท, (๒๕๕๔), หน้า ๗.

๓.๕ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริการ สำหรับหน่วยงานรัฐอื่นของไทย^{๒๑}

หน่วยงานภาครัฐของไทยหลายหน่วยได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศ เข้ามาใช้เพื่อพัฒนาและปรับปรุงระบบการให้บริการของตน ให้มีประสิทธิภาพและสะดวกรวดเร็วมากยิ่งขึ้น ยกตัวอย่างเช่น กรมศุลกากร กรมสรรพากร และธนาคารแห่งประเทศไทย ดังนี้

ตารางที่ ๓.๒ การบริการทางอินเทอร์เน็ตของหน่วยงานรัฐอื่นของไทย

หน่วยงาน ลักษณะงาน	กรมศุลกากร	กรมสรรพากร	ธนาคารแห่งประเทศไทย
๑. ธุรกิจที่นำมาใช้	“ระบบศุลกากรทางอิเล็กทรอนิกส์” ใช้ส่งเอกสารในส่วนที่ต้อง สำแดงต่อเจ้าหน้าที่ ศุลกากร ได้แก่ ใบขน สินค้าและบัญชีราคาสินค้า	“ระบบ e-Tax Invoice/e-Receipt” ใช้จัดส่งใบกำกับภาษี และใบเสร็จรับเงินทาง อิเล็กทรอนิกส์	“ระบบบาทเน็ต” ระบบบริการโอนเงินมูลค่า สูงไปยังผู้รับที่มีบัญชีเงิน ฝากต่างธนาคาร และ “ระบบการเรียกเก็บเงิน ตามเช็ค” ระบบจัดส่งภาพเช็ค online มายังศูนย์หัก บัญชีของ ธปท. เพื่อคัด แยกภาพและข้อมูลส่งต่อ ให้ธนาคารผู้จ่าย เพื่อ ตรวจสอบและอนุมัติการ ตัดจ่ายเงินตามเช็ค
๒. ผู้ใช้บริการ	- ผู้ประกอบการหรือ บริษัท shipping ขอ ใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์ (Digital Certificate) จากบริษัทผู้ให้บริการ CA เพื่อนำมาประกอบคำขอ ใช้บริการระบบศุลกากร ทางอิเล็กทรอนิกส์ - ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ ออกในนามรายบุคคล/ บริษัทผู้ประกอบการ/ บริษัท shipping	- ผู้ประกอบการหรือ บริษัท ขอใบรับรอง อิเล็กทรอนิกส์ (Digital Certificate) จากบริษัท ผู้บริการ CA เพื่อนำมา ประกอบคำขอใช้ บริการระบบ e-Tax Invoice/e-Receipt - ทั้งนี้ บริษัทที่ขอใช้ บริการจะต้องมีทุนจด ทะเบียนชำระแล้ว ตั้งแต่ ๑๐ ล้านบาทขึ้น	- ธนาคาร ขอใบรับรอง อิเล็กทรอนิกส์ (Digital Certificate) จากบริษัทผู้ บริการ CA เพื่อนำมา ประกอบคำขอใช้บริการ ของธนาคารแห่งประเทศไทย - ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ ออกในนามของผู้ที่มี อำนาจกระทำการแทน ธนาคาร หรือในนามของ ธนาคารก็ได้

^{๒๑} เจ้าหน้าที่ของกรมศุลกากร กรมสรรพากร และธนาคารแห่งประเทศไทย, สัมภาษณ์, ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖.

หน่วยงาน ลักษณะงาน	กรมศุลกากร	กรมสรรพากร	ธนาคารแห่งประเทศไทย
		ไป ณ วันที่ยื่นคำขอ หรือเป็นหน่วยงานของ รัฐ	
๓. การแสดงตน เอกสาร ประกอบการ ยื่นคำขอ	ผู้ประกอบการหรือผู้รับ มอบอำนาจ ยื่นคำขอ ลงทะเบียนใช้บริการระบบ ศุลกากรทางอิเล็กทรอนิกส์ เป็นเอกสารต่อกรม ศุลกากร โดยมีเอกสาร ประกอบ ได้แก่ ๑. ใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์ (Digital Certificate) ๒. สำเนาบัตรประชาชน ของกรรมการผู้มีอำนาจ หรือผู้รับมอบอำนาจ (หากมี) ๓. หนังสือรับรองนิติบุคคล	ยื่นคำขอผ่านระบบ ออนไลน์ และจัดส่ง เอกสาร (hard copy) ในลำดับต่อไป โดยต้อง มาด้วยตนเองหรือมอบ อำนาจให้ผู้อื่น พร้อม เอกสารหลักฐาน ได้แก่ ๑. ใบรับรอง อิเล็กทรอนิกส์ (Digital Certificate) ๒. สำเนาบัตรประชาชน ของกรรมการผู้มี อำนาจ ๓. หนังสือรับรองนิติ บุคคล	ยื่นคำขอผ่านระบบ ออนไลน์ และจัดส่ง เอกสาร (hard copy) ใน ลำดับต่อไป โดยส่งทางใด ก็ได้ เช่น ทางไปรษณีย์ หรือมาด้วยตนเอง พร้อม เอกสารหลักฐาน ได้แก่ ๑. ใบรับรอง อิเล็กทรอนิกส์ (Digital Certificate) ๒. สำเนาบัตรประชาชน ของกรรมการผู้มี อำนาจ ๓. หนังสือรับรองนิติ บุคคล
๔. การยอมรับ เอกสาร	ถือว่าใบรับรองนิติบุคคลซึ่ง ออกจากรกรมพัฒนาธุรกิจ การค้า มีความน่าเชื่อถือในตัว อยู่แล้ว	ถือว่าใบรับรองนิติบุคคล ซึ่งออกจากรกรมพัฒนา ธุรกิจการค้า มีความ น่าเชื่อถือในตัวอยู่แล้ว	ถือว่าใบรับรองนิติบุคคล ซึ่งออกจากรกรมพัฒนา ธุรกิจการค้า มีความ น่าเชื่อถือในตัวอยู่แล้ว
๕. ค่าธรรมเนียม	-	-	- การขอใช้บริการระบบ ไม่มีค่าธรรมเนียม - ในตัวระบบ จะกำหนด อัตราค่าธรรมเนียม ตามที่กำหนด จ่ายโดย วิธีการตัดบัญชีของ สถาบันการเงินตามที่ แจ้งไว้กับ BOT โดย BOT จะมีหนังสือแจ้ง ค่าธรรมเนียมในแต่ละ เดือนไปยังสถาบัน การเงิน

หน่วยงาน ลักษณะงาน	กรมศุลกากร	กรมสรรพากร	ธนาคารแห่งประเทศไทย
๖. ปีที่เริ่มใช้	๑ มกราคม ๒๕๕๐	๑ มกราคม ๒๕๕๖	- ระบบการเรียกเก็บเงิน ตามเช็ค เริ่มใช้ตั้งแต่ปี ๒๕๕๕ - ระบบบาทเน็ต จะเริ่มใช้ กลางปี ๒๕๕๖

๓.๖ การจดทะเบียนนิติบุคคลในต่างประเทศ

แม้ว่าหน่วยงานภาครัฐของไทยหลายหน่วยงานได้นำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการให้บริการประชาชนในรูปแบบต่างๆ เช่น ระบบศุลกากรทางอิเล็กทรอนิกส์ของกรมศุลกากร หรือระบบ e-Tax Invoice/e-Receipt ของกรมสรรพากร ซึ่งโดยส่วนใหญ่เป็นการนำมาใช้ในการรับ-ส่งเอกสาร อย่างไรก็ตาม การจดทะเบียนนิติบุคคลมีรายละเอียดและประเด็นในด้านข้อกำหนดและกระบวนการที่แตกต่างกันออกไป โดยการจดทะเบียนนิติบุคคลมีผลผูกพันและกระทบถึงสิทธิและหน้าที่ของแต่ละบุคคลที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น รูปแบบและขั้นตอนการจดทะเบียนจะต้องสามารถสืบทอดไปได้ถึงตัวบุคคลผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจดทะเบียนและมีผลผูกพันทางกฎหมาย อีกทั้ง ระบบการจดทะเบียนนิติบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ถือเป็นเรื่องใหม่สำหรับประเทศไทย จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาระบบการจดทะเบียนนิติบุคคลของต่างประเทศ เช่น นิวซีแลนด์ สิงคโปร์ ซึ่งได้รับการจัดอันดับจากธนาคารโลก หรือ The World Bank ให้เป็นประเทศที่ง่ายต่อการเริ่มต้นธุรกิจ ที่ ๑ และที่ ๔ ตามลำดับ ซึ่งประเทศเหล่านี้ ได้ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการจดทะเบียนนิติบุคคลของตนให้เป็นระบบอิเล็กทรอนิกส์ และมีการบังคับใช้มาเป็นระยะเวลาพอสมควร สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางและปรับได้เหมาะสมกับบริบทและสภาพแวดล้อมการทำธุรกิจของไทยได้ นอกจากนี้ ยังได้ศึกษาระบบการจดทะเบียนนิติบุคคลของหมู่เกาะโซโลมอน ซึ่งเดิมเป็นระบบการจดทะเบียนโดยใช้การกรอกเอกสารแบบฟอร์ม และได้มีการปรับปรุงและพัฒนาให้เป็นระบบการจดทะเบียนทางอิเล็กทรอนิกส์ใน ปี ๒๕๕๒ แม้ว่าจะยังไม่เป็นกระบวนการอิเล็กทรอนิกส์อย่างสมบูรณ์ครบทุกขั้นตอนก็ตาม แต่ก็สามารถนำมาเป็นตัวอย่างเพื่อเทียบเคียงสำหรับการพัฒนาระบบการจดทะเบียนของไทยได้

๓.๖.๑ ระบบการจดทะเบียนธุรกิจของนิวซีแลนด์^{๒๒}

๓.๖.๑.๑ หน่วยงานรับจดทะเบียน Companies office เป็นหน่วยงานรับผิดชอบทะเบียนของภาครัฐ อยู่ภายใต้กระทรวงพัฒนาเศรษฐกิจ (Ministry of Economic Development)

๓.๖.๑.๒ กระบวนการจดทะเบียน

^{๒๒} Companies Office, Starting a company, 2012, 2 June 2013, Available <http://www.business.govt.nz/companies/learn-about/starting-a-company>; The World Bank, Economy Profile: New Zealand. Doing Business 2013, 2 June 2013, Available <http://www.doingbusiness.org/~media/giawb/doing-business/documents/profiles/country/NZL.pdf>.

๑) การจดทะเบียนนิติบุคคลในประเทศนิวซีแลนด์ สามารถจองชื่อนิติบุคคล จดทะเบียนจัดตั้งนิติบุคคล ตลอดจนชำระเงินค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนได้เสร็จสิ้นทั้งกระบวนการผ่านอินเทอร์เน็ต

๒) กระบวนการจดทะเบียน ใช้ชื่อผู้ใช้ (อีเมล) และรหัสผ่าน มี ๑ ขั้นตอน ใช้เวลา ๑ วัน และมีค่าใช้จ่ายทั้งหมด ๑๖๓.๕๕ ดอลลาร์นิวซีแลนด์ หรือประมาณ ๔,๑๐๐ บาท

ตารางที่ ๓.๓ ขั้นตอนการจดทะเบียนธุรกิจของนิวซีแลนด์

ลำดับ	ขั้นตอน	รายละเอียด	ระยะเวลา	ค่าใช้จ่าย
๑	จดทะเบียนบริษัทกับ Companies Office รวมทั้งหมายเลขประจำตัวผู้เสียภาษี หรือ Inland Revenue Department (IRD) และการลงทะเบียนภาษีสินค้าและบริการ หรือ Goods and Services Tax (GST) หมายเหตุ: ในการจดทะเบียนจัดตั้งนิติบุคคล ผู้ขอจดทะเบียนต้องลงทะเบียน username/password เพื่อใช้บริการจดทะเบียนออนไลน์ก่อน โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ	๑. การจองชื่อนิติบุคคล - การจองชื่อนิติบุคคล ไม่สามารถจองชื่อที่เหมือนกันหรือเกือบเหมือนกันสำหรับชื่อนิติบุคคลที่มีอยู่แล้ว เมื่อดำเนินการจองชื่อแล้วจะสามารถเก็บไว้ได้ ๒๐ วันทำการ (โดยขยายได้อีก ๒๐ วันทำการ แต่ต้องยื่นคำขอขยายระยะเวลาไม่เกิน ๒ วันก่อนระยะเวลา ๒๐ วันทำการแรกสิ้นสุดลง) - Companies Office จะตรวจสอบว่า ชื่อดังกล่าวไม่ใช่ชื่อที่ไม่เหมาะสม ไม่ขัดกับข้อห้ามใดๆ และไม่เหมือนหรือเกือบเหมือนกันสำหรับชื่อนิติบุคคลที่มีอยู่แล้ว - หากยื่นคำขอจองชื่อในเวลาราชการ ๘.๓๐-๑๗.๐๐ น. Companies Office จะแจ้งผลการจองชื่อกลับภายใน ๒ ชม. แต่หากยื่นคำขออนอกเวลาราชการ การพิจารณาจะกระทำในวันราชการวันต่อไป และเรียงตามลำดับการยื่นคำขอ - Companies Office จะแจ้งผลการจองชื่อโดยทางอีเมล ๒. การจดทะเบียนนิติบุคคล - หลังจากที่ได้จองชื่อแล้ว ผู้สมัครต้องกลับไปดำเนินการออนไลน์เพื่อจดทะเบียนผ่านทางเว็บไซต์ http://www.business.govt.nz/ โดยการกรอกแบบฟอร์มรายละเอียดข้อมูลของ บริษัท (เช่น ชื่อของผู้ถือหุ้นและกรรมการ บริษัท และที่อยู่และ ที่อยู่ในการติดต่อสื่อสาร) และชำระค่าลงทะเบียนโดยบัตรเครดิต บัตรเดบิต หรือจากบัญชีที่แจ้ง	๑ วัน	สำหรับการจองชื่อ ๑๐.๒๒ ดอลลาร์นิวซีแลนด์ สำหรับการจดทะเบียนนิติบุคคล ๑๕๓.๓๓ ดอลลาร์นิวซีแลนด์

ลำดับ	ขั้นตอน	รายละเอียด	ระยะเวลา	ค่าใช้จ่าย
		ไว้กับทาง Companies Office - หลังจากการส่งคำขอจดทะเบียนแล้ว ผู้ก่อตั้ง จะได้รับการแจ้งทางอีเมล พร้อมกับ แบบฟอร์มการยอมรับของกรรมการและผู้ถือหุ้นซึ่งจัดทำโดย Companies Office - ผู้สมัครต้องส่งแฟกซ์หรือส่งออนไลน์ แบบฟอร์มการยอมรับที่มีการลงนามของ กรรมการและของผู้ถือหุ้นภายใน ๒๐ วันทำการหลังจากจองชื่อ ไม่เช่นนั้นจะถือว่าคำขอจดทะเบียนนั้นหมดอายุ - เมื่อแบบฟอร์มยอมรับดังกล่าวได้รับการ ยืนยัน ซึ่งโดยปกติจะใช้เวลาประมาณ ๒ ชม. Companies Office จะออกหนังสือรับรองให้โดยส่งทางอีเมล หมายเหตุ: หลังจากรับจดทะเบียน จะไม่มีการ ส่งเอกสารในรูปแบบ hard copy และไม่มีการ แจ้งผู้เกี่ยวข้อง ๓. การขอหมายเลขประจำตัวผู้เสียภาษี (หมายเลขของ Inland Revenue Department: IRD) และการลงทะเบียน ภาษีสินค้าและบริการ (Goods and Services Tax: GST) - ผู้ดำเนินการสามารถสมัครผ่านทางออนไลน์ เพื่อขอหมายเลข IRD และ Good and Service Tax ในเวลาเดียวกันกับการจดทะเบียนทางออนไลน์กับ Companies Office - รายการของข้อมูลที่เป็นต้องใช้สำหรับการสมัครหมายเลข IRD หรือ GST มีดังนี้ ๓.๑ สำหรับหมายเลข Inland Revenue Department (IRD) ได้แก่ หมายเลข IRD ของ กรรมการแต่ละท่านและผู้ถือหุ้นทั้งหมดที่เป็น คนนิวซีแลนด์ ภาระหน้าที่หลัก สถานที่ดำเนิน ธุรกิจและที่อยู่ ชื่อทางการค้าของบริษัท (หาก แตกต่างกับชื่อที่จดทะเบียน) รายละเอียดการ ติดต่อบริษัท และภาษีผลประโยชน์สำหรับ พนักงานที่สามารถใช้งานได้ ๓.๒ สำหรับหมายเลข Goods and Services Tax (GST) ได้แก่ วิธีการดำเนินการ		

ลำดับ	ขั้นตอน	รายละเอียด	ระยะเวลา	ค่าใช้จ่าย
		ทางบัญชีของ GST ข้อมูลความถี่ของผลตอบแทน รหัสกิจกรรมทางธุรกิจ (business activity code) รายละเอียดของวิธีการที่ต้องการจะคืนเงิน ไม่ว่าจะเป็นบริษัทที่ได้รับการยกเว้นภาษี หรือประกอบกิจการการนำเข้า/ส่งออกและ สำนักงานประกันอุบัติเหตุ หรือ Accident Compensation Corporation (ACC) ใช้รหัสกิจกรรมทางธุรกิจเพื่อทำการคำนวณภาษี สำหรับการคุ้มครองการบาดเจ็บส่วนบุคคลและการเรียกร้องค่าชดเชยที่เหลือ - ทั้งนี้ ตั้งแต่ ๑ กรกฎาคม ๒๐๐๘ จะบังคับให้ยื่นเอกสารส่วนใหญ่ทางออนไลน์		
- ระบบจดทะเบียนนิติบุคคลของนิวซีแลนด์มีการรักษาความมั่นคงปลอดภัยทางสารสนเทศโดยใช้กลไกของรหัสผ่านในการยืนยันตัวตนของผู้ใช้บริการและใช้ช่องทางการทำธุรกรรมผ่านโปรโตคอล SSL (Secure Sockets Layer) หรือ HTTPS ยังไม่ได้มีการใช้ Digital Signature - ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนกระบวนการและให้ความสำคัญต่อกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง มีความพร้อมในการใช้บริการจดทะเบียนทางอิเล็กทรอนิกส์ในระดับสูง				

๓.๖.๒ ระบบการจดทะเบียนนิติบุคคลของสิงคโปร์^{๒๓}

๓.๖.๒.๑ หน่วยงานรับจดทะเบียน คือ กรมทะเบียนการค้าและธุรกิจ (Accounting & Corporate Regulatory Authority: ACRA) ซึ่งดูแลรับผิดชอบและกำกับกับการประกอบธุรกิจในสิงคโปร์ และกำกับวิชาชีพการบัญชี

๓.๖.๒.๒ กระบวนการจดทะเบียน

๑) การจดทะเบียนนิติบุคคลในประเทศสิงคโปร์ สามารถจองชื่อนิติบุคคล จดทะเบียนจัดตั้งนิติบุคคล ตลอดจนชำระเงินค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนได้เสร็จสิ้นทั้งกระบวนการผ่านอินเทอร์เน็ต

๒) กระบวนการจดทะเบียน ใช้ชื่อผู้ใช้ (อีเมล) และรหัสผ่าน มี ๓ ขั้นตอน ใช้เวลา ๓-๕ วัน และมีค่าใช้จ่ายทั้งหมด ๓๕๐-๓๘๕ ดอลลาร์สิงคโปร์ หรือประมาณ ๘,๖๘๐- ๙,๕๔๘ บาท

^{๒๓} ACRA, What you need to know about company, (2012), 2 June 2013, แหล่งที่มา <http://www.acra.gov.sg/Company/Know+More+About+Company.htm> และ

The World Bank, Economy Profile: Singapore. Doing Business 2013, (2013), 2 June 2013, แหล่งที่มา <http://www.doingbusiness.org/~media/giawb/doing%20business/documents/profiles/country/S GP.pdf>

ตารางที่ ๓.๔ ขั้นตอนการจดทะเบียนธุรกิจของสิงคโปร์

ลำดับ	ขั้นตอน	รายละเอียด	ระยะเวลา	ค่าใช้จ่าย
๑	- ลงทะเบียน On-line กับ Accounting and Corporate Regulatory Authority (ACRA) - ค้นหาชื่อบริษัท - ยืนยันข้อมูลการจดทะเบียนบริษัท - หมายเลขภาษี (GST)	กรมทะเบียนการค้าและธุรกิจ (Accounting & Corporate Regulatory Authority : ACRA) ให้บริการจดทะเบียนการจัดตั้งบริษัท/ธุรกิจ กระทำทางออนไลน์ผ่าน Bizfile โดยจัดเก็บในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งนี้ ผู้ประกอบการจะต้องสมัคร Singpass เพื่อเข้าสู่ระบบการจดทะเบียนออนไลน์ ขั้นตอนการจดทะเบียนธุรกิจ ๑. ตรวจสอบและจองชื่อนิติบุคคล ๑.๑ การขออนุมัติและสำรองชื่อบริษัทจะถูกดำเนินการผ่าน Bizfile การอนุมัติโดยทั่วไปจะแล้วเสร็จภายใน ๑ ชั่วโมง หลังจากการชำระเงินออนไลน์ ๑.๒ เมื่อชื่อได้รับการอนุมัติก็จะถูกสงวนไว้ ๖๐ วัน และสามารถขยายระยะเวลาการจองได้อีก ๑ ครั้งเป็นระยะเวลาอีก ๖๐ วัน โดยเสียค่าธรรมเนียมต่ออายุอีก ๑๐.๐๐ เหรียญสิงคโปร์ ต่อ ๑ ชื่อ ๒. จดทะเบียนธุรกิจ ๒.๑ ผู้ประกอบการจดทะเบียนจัดตั้งธุรกิจผ่านระบบ BizFile หลังจากชื่อนิติบุคคลได้รับการพิจารณาอนุมัติที่ใช้เวลาพิจารณาผลประมาณ ๑๕ นาทีจากการส่งเอกสารและข้อมูลทั้งหมด ๒.๒ ACRA จะออกหนังสือแจ้งการจดทะเบียนทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ไปยังผู้ประกอบการ เพื่อวัตถุประสงค์ในการทำงานของบริษัท ๒.๓ การลงทะเบียนกับหน่วยงาน Inland Revenue Authority of Singapore (IRAS) ด้าน GST ที่ต้องเสียภาษีประจำปีของมูลค่าการซื้อขายเกินกว่า ๑ ล้านบาท สามารถดำเนินการได้โดยใช้แบบฟอร์มออนไลน์เดียวกัน	๑ วัน	- ค่าธรรมเนียมการจองชื่อ ๑๕ เหรียญสิงคโปร์ สำหรับแต่ละรายชื่อ - ค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนจัดตั้งธุรกิจ ๓๐๐ เหรียญสิงคโปร์
๒	ทำตราประทับของบริษัท	ตราประทับของบริษัท โดยทั่วไปจะทำได้จากบุคคลที่สาม อัตราทั่วไปอยู่ที่ ๓๕ เหรียญสิงคโปร์ ในเวลา ๓ วันหรือ ๗๐ เหรียญสิงคโปร์ ในเวลา ๑ วัน	๑ วัน ๓. วัน	๗๐ เหรียญสิงคโปร์ ๓๕ เหรียญสิงคโปร์

ลำดับ	ขั้นตอน	รายละเอียด	ระยะเวลา	ค่าใช้จ่าย
๓	จดทะเบียนสำหรับงาน ประกันชดเชยการบาดเจ็บที่ บริษัทประกัน	เวลาและค่าใช้จ่ายขึ้นอยู่กับจัดการ ระหว่างบริษัทและบริษัทประกัน	๑ วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย

* การจดทะเบียนจัดตั้งธุรกิจต่างชาติต้องทำผ่านระบบ Bizfile เช่นเดียวกัน แต่ชาวต่างชาติหรือนิติบุคคลต่างชาติไม่สามารถดำเนินการจดทะเบียนเองได้ ต้องว่าจ้างให้บริษัทรับจดทะเบียนดำเนินการให้เท่านั้น

๓.๖.๓ ระบบการจดทะเบียนนิติบุคคลของหมู่เกาะโซโลมอน^{๒๔}

๓.๖.๓.๑ หน่วยงานรับจดทะเบียน คือ สำนักงานจดทะเบียนบริษัท (the Company Haus) ซึ่งให้บริการการจดทะเบียนธุรกิจทางอินเทอร์เน็ต ตลอด ๒๔ ชั่วโมง

๓.๖.๓.๒ กระบวนการจดทะเบียน

๑) การจดทะเบียนนิติบุคคลหมู่เกาะโซโลมอนสามารถจองชื่อนิติบุคคล จดทะเบียนจัดตั้งนิติบุคคล ได้ผ่านทางระบบออนไลน์ แต่การชำระเงินค่าธรรมเนียม และกระบวนการอื่นหลังจากการจดทะเบียนยังเป็นระบบเอกสารและต้องไปดำเนินการที่หน่วยงานผู้รับผิดชอบ

๒) กระบวนการจดทะเบียน ใช้ชื่อผู้ใช้ (อีเมล) และรหัสผ่าน มี ๗ ขั้นตอน ใช้เวลา ๕-๖ วัน และมีค่าใช้จ่ายทั้งหมด ๔,๔๕๐ ดอลลาร์หมู่เกาะโซโลมอน หรือประมาณ ๑๙,๒๒๒ บาท

ตารางที่ ๓.๕ ขั้นตอนการจดทะเบียนธุรกิจของหมู่เกาะโซโลมอน

ลำดับ	ขั้นตอน	รายละเอียด	ระยะเวลา	ค่าใช้จ่าย
๑	การจองชื่อบริษัท	การค้นหาและการจองชื่อบริษัทจำกัด สามารถทำได้ผ่านระบบออนไลน์และสามารถดำเนินการแล้วเสร็จภายในไม่กี่นาที	๑ วัน	-
๒	จดทะเบียนบริษัท	สามารถยื่นคำขอจดทะเบียนผ่าน website www.companyhouse.gov.sb หากไม่สะดวกผู้ประกอบการสามารถเดินทางมาจดทะเบียนทางอินเทอร์เน็ตได้ที่สำนักงานจดทะเบียนบริษัท (the Company Haus) โดยจะมีเจ้าหน้าที่ให้บริการคำแนะนำ	๑-๒ วัน	SBD ๑๒๕๐
๓.	ชำระค่าธรรมเนียมที่ สำนักเลขประจำตัวผู้ เสียภาษี	ผู้ขอจดทะเบียนจะต้องกรอกแบบฟอร์มเสียค่าธรรมเนียม และนำไปชำระค่าธรรมเนียมที่สำนักเลขประจำตัวผู้เสียภาษี โดยสามารถจ่ายเป็นเงินสด หรือเช็ค	๑ วัน (ดำเนินการ พร้อมขั้นตอน ที่ ๒)	

^{๒๔} The World Bank, *Starting a Business in Solomon Islands*, 2013, 2 June 2013. Available <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/solomon-islands/starting-a-business>

ลำดับ	ขั้นตอน	รายละเอียด	ระยะเวลา	ค่าใช้จ่าย
๔	จดทะเบียนภาษีรายได้ ภาษีสินค้า และภาษีการขาย	ผู้ประกอบการกรอแบบฟอร์ม IR๑ และยื่นขอจดทะเบียนจดทะเบียนภาษีรายได้ ภาษีสินค้า และภาษีการขาย พร้อมแนบหนังสือรับรองบริษัท	๓ วัน	-
๕	ขึ้นทะเบียนนายจ้างกับกองทุนสำรองเลี้ยงชีพแห่งชาติ	ผู้ประกอบการกรอแบบฟอร์ม เพื่อขึ้นทะเบียนนายจ้างกับกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ	๑ วัน (ดำเนินการพร้อมขั้นตอนที่ ๔)	-
๖	จัดทำตราขาย	กฎหมายไม่ได้บังคับให้ต้องมีการจัดทำตราขาย แต่ในทางปฏิบัติ ผู้ประกอบการมักจัดทำตราขาย	๔ วัน (ดำเนินการพร้อมขั้นตอนที่ ๔ และ ๕)	SBD ๕๐๐
๗	ชำระค่าธรรมเนียมใบอนุญาตประกอบธุรกิจที่ สภากาชาด	สภากาชาดจะต้องออกใบอนุญาตให้ประกอบธุรกิจ ซึ่งโดยปกติใช้เวลา ๑ วัน แต่บางกรณีอาจถึง ๓ วันได้ โดยแนบเลขประจำตัวผู้เสียภาษีและหนังสือรับรองบริษัทไปด้วย	(ดำเนินการพร้อมขั้นตอนที่ ๔-๖)	SBD ๒๗๐๐

๓.๗ บทวิเคราะห์

๓.๗.๑ ประเด็นพิจารณา

เมื่อพิจารณาจากระบบการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัทในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าไม่ว่าผู้จดทะเบียนจะยื่นจดทะเบียนด้วยวิธีการหรือช่องทางใด ก็ยังต้องเดินทางมาที่สำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทเพื่อขอจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัท ซึ่งก่อให้เกิดความไม่สะดวกทั้งด้านเวลาและค่าใช้จ่าย รวมถึงไม่สนับสนุนและลดแรงจูงใจในการจัดตั้งธุรกิจ ดังนั้น ในการพัฒนาระบบจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัทผ่านระบบออนไลน์ จึงมีเป้าหมายให้ผู้รับบริการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัทได้รับความสะดวกและรวดเร็วมากยิ่งขึ้นในการจดทะเบียน และสามารถดำเนินการได้ด้วยตนเองโดยไม่มีปัญหาข้อยุ่งยาก อีกทั้งระบบการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัทออนไลน์จะต้องไม่ก่อให้เกิดภาระด้านค่าใช้จ่ายมากเกินไปกว่าในปัจจุบัน นอกเหนือจากค่าธรรมเนียมที่ผู้ประกอบการจะต้องชำระ

อย่างไรก็ตาม ในการการพัฒนาระบบดังกล่าวมีประเด็นที่ต้องคำนึงในหลายมิติ เช่น ด้านหลักเกณฑ์ข้อกฎหมาย การพัฒนาระบบให้ง่ายต่อการใช้ หลักการเน้นประโยชน์และความคุ้มค่า หลักความโปร่งใสและการบูรณาการเชื่อมโยง เป็นต้น ซึ่งสามารถแบ่งเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับข้อกฎหมายสำคัญของพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๔๔ และประเด็นอื่นๆ ดังนี้

๓.๗.๑.๑ ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๔๔

๑) การลงลายมือชื่อ

ตามที่ได้กล่าวไปข้างต้น ภายใต้บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้กำหนดให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัท ต้องลงลายมือชื่อใน

คำขอจดทะเบียนและเอกสารประกอบคำขอจดทะเบียน เช่น มาตรา ๑๐๗๘^{๒๕} กำหนดให้ในกรณีการจดทะเบียนจัดตั้งห้างหุ้นส่วนจำกัด ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนต้องลงลายมือชื่อและประทับตราของห้างหุ้นส่วน หรือในกรณีจัดตั้งบริษัทจำกัด กำหนดให้ผู้เริ่มก่อนการลงลายมือชื่อในหนังสือบริคณห์สนธิ และให้มีพยานลงลายมือชื่อรับรองด้วยอีกสองคน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๐๙๘ ประกอบกับมาตรา ๑๐๙๙^{๒๖} และการลงลายมือชื่อในคำขอจดทะเบียนและเอกสารประกอบให้ผู้เป็นหุ้นส่วน ผู้เริ่มก่อการหุ้น ผู้จัดการกรรมการ หรือผู้ชำระบัญชีลงลายมือชื่อด้วยตนเอง^{๒๗} ทั้งนี้ภายใต้ระเบียบสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลางว่าด้วยการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัท (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๔ กำหนดให้การลงลายมือชื่อในคำขอจดทะเบียนจะต้องกระทำต่อหน้านายทะเบียน หรือต่อหน้าพนักงานฝ่ายปกครอง ตำรวจชั้นผู้ใหญ่ซึ่งประจำอยู่ในท้องที่ที่ผู้ขอจดทะเบียนมีภูมิลำเนาอยู่ สามัญสมาชิกหรือสมาชิกวิสามัญแห่งนิติบุคคลนิติสถาน ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตตาม

^{๒๕} มาตรา ๑๐๗๘ อันห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น ท่านบังคับว่าต้องจดทะเบียน การลงทะเบียนนั้น ต้องมีรายการดังต่อไปนี้ คือ

- (๑) ชื่อห้างหุ้นส่วน
 - (๒) ข้อแถลงความเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด และวัตถุประสงค์ของห้างหุ้นส่วนนั้น
 - (๓) ที่ตั้งสำนักงานแห่งใหญ่และสำนักงานสาขาทั้งปวง
 - (๔) ชื่อ ยี่ห้อ สำนัก และอาชีพของผู้เป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิด และจำนวนเงินซึ่งเขาเหล่านั้นได้ลงทุนด้วยในห้างหุ้นส่วน
 - (๕) ชื่อ ยี่ห้อ สำนัก และอาชีพของผู้เป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิด
 - (๖) ชื่อหุ้นส่วนผู้จัดการ
 - (๗) ถ้ามีข้อจำกัดอำนาจหุ้นส่วนผู้จัดการอันจะผูกพันห้างหุ้นส่วนนั้นประการใดให้ลงไว้ด้วย
- ข้อความซึ่งลงทะเบียนนั้น จะลงรายการอื่นๆ อีกอันคู่สัญญาเห็นสมควรจะให้ประชาชนทราบด้วยก็ได้ การลงทะเบียนนั้น ต้องลงลายมือชื่อของผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนและต้องประทับตราของห้างหุ้นส่วนนั้นด้วย ให้พนักงานทะเบียนทำใบสำคัญแสดงการจดทะเบียนส่งมอบให้แก่ห้างหุ้นส่วนนั้นฉบับหนึ่ง

^{๒๖} มาตรา ๑๐๙๘ หนังสือบริคณห์สนธินั้น ต้องมีรายการดังต่อไปนี้ คือ

- (๑) ชื่อบริษัทอันคิดจะตั้งขึ้น ซึ่งต้องมีคำว่า"จำกัด"ไว้ปลายชื่อนั้นด้วยเสมอไป
 - (๒) ที่สำนักงานของบริษัทซึ่งบอกทะเบียนนั้นจะตั้งอยู่ ณ ที่ใดในพระราชอาณาเขต
 - (๓) วัตถุประสงค์ทั้งหลายของบริษัท
 - (๔) ถ้อยคำสำแดงว่า ความรับผิดของผู้ถือหุ้นจะมีจำกัด
 - (๕) จำนวนทุนเรือนหุ้นซึ่งบริษัทคิดกำหนดจะจดทะเบียนแบ่งออกเป็นหุ้นมีมูลค่ากำหนดหุ้นละเท่าไร
 - (๖) ชื่อ สำนัก อาชีพ และลายมือชื่อของบรรดาผู้เริ่มก่อการ ทั้งจำนวนหุ้นซึ่งต่างคนต่างเข้าซื้อชื่อไว้คนละเท่าใด
- มาตรา ๑๐๙๙ หนังสือบริคณห์สนธินั้น ท่านให้ทำเป็นต้นฉบับไว้ไม่น้อยกว่าสองฉบับ และให้ลงลายมือชื่อของบรรดาผู้เริ่มก่อการ และลายมือชื่อทั้งปวงนั้นให้มีพยานลงชื่อรับรองด้วยสองคน
- หนังสือบริคณห์สนธิซึ่งได้ทำนั้น ท่านบังคับให้นำฉบับหนึ่งไปจดทะเบียนและมอบไว้ ณ หอทะเบียนในส่วนพระราชอาณาเขตซึ่งบ่งไว้ว่าจะบอกทะเบียนตั้งสำนักงานของบริษัทนั้น

^{๒๗} กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, หลักเกณฑ์การลงลายมือชื่อในคำขอจดทะเบียนและเอกสารประกอบ, ๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๖, แหล่งที่มา http://www.dbd.go.th/mainsite/fileadmin/downloads/03_boj/detail5_intr08.pdf.

กฎหมายว่าด้วยวิชาชีพบัญชี หรือบุคคลอื่นตามที่นายทะเบียนกลางประกาศกำหนด^{๒๘}

ลายมือชื่อเป็นสิ่งที่แสดงถึงเจตนาว่าบุคคลผู้ลงลายมือชื่อประสงค์จะผูกพันตามนิติกรรมสัญญา ลายมือชื่อจึงเป็นที่ยืนยันว่าบุคคลใดเป็นผู้ที่ต้องผูกพัน ซึ่งหากในกรณีที่เกิดข้อพิพาทที่ต้องชี้ขาดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับนิติสัมพันธ์ระหว่างคู่กรณีตามที่ได้ตกลงกันไว้ ลายมือชื่อก็เป็นสิ่งที่มักจะยกขึ้นกล่าวอ้างเพื่อแสดงถึงความเป็นอยู่ของข้อเท็จจริงที่พิพาทดังกล่าว ลายมือชื่อจึงเป็นพยานหลักฐานที่แสดงให้เห็นได้ว่าบุคคลใดจะต้องรับผิดชอบหรือเกี่ยวข้องในกรณีนั้น ปัจจุบันลายมือชื่อได้ถูกใช้เป็นเครื่องมือที่สำคัญสำหรับการพิสูจน์ความจริง ๒ ประการ^{๒๙} ได้แก่

- (๑) เพื่อบ่งชี้ถึงตัวบุคคล ความสามารถในการกระทำการของบุคคล เวลา และเหตุการณ์ที่ใช้แสดงถึงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นผ่านเอกสารที่มีการลงลายมือชื่อไว้ และ
- (๒) เพื่อบ่งบอกถึงความถูกต้องแท้จริงของพยานหลักฐานที่เป็นเอกสารซึ่งได้มีการกล่าวอ้างถึง

การลงลายมือชื่อของบุคคลไม่จำเป็นต้องยึดติดกับรูปแบบ โดยสาระสำคัญของการลงลายมือชื่ออยู่ที่การยืนยันตัวบุคคลที่ลงลายมือชื่อนั้น อีกทั้งความสำคัญของ

^{๒๘} ข้อ ๔ ให้ยกเลิกความในข้อ ๒๑ . ข้อ ๔๘ และข้อ ๑๐๖ แห่งระเบียบสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลางว่าด้วยการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัท พ.ศ. ๒๕๕๔ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

ข้อ ๔๘ การลงลายมือชื่อในคำขอจดทะเบียน กระทำได้ตามวิธี ดังนี้

(๑) การลงลายมือชื่อในคำขอจดทะเบียนในราชอาณาจักร กระทำได้โดย

(๑.๑) ลงลายมือชื่อต่อหน้านายทะเบียน หรือ

(๑.๒) ลงลายมือชื่อต่อหน้าพนักงานฝ่ายปกครอง ตำรวจชั้นผู้ใหญ่ซึ่งประจำอยู่ในท้องที่ที่ผู้ขอจดทะเบียนมีภูมิลำเนาอยู่ สามัญสมาชิกหรือสมาชิกวิสามัญแห่งเนติบัณฑิตยสภา ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพบัญชี หรือบุคคลอื่นตามที่นายทะเบียนกลางประกาศกำหนด

การลงลายมือชื่อต่อหน้านายทะเบียน ผู้ลงลายมือชื่อต้องแสดงบัตรประจำตัวต่อนายทะเบียนเพื่อตรวจสอบ และให้นายทะเบียนบันทึกข้อความ “ได้เห็นต้นฉบับแล้ว” ในสำเนาบัตรประจำตัวแล้วลงลายมือชื่อกำกับไว้เป็นหลักฐาน

(๒) การลงลายมือชื่อในคำขอจดทะเบียนในต่างประเทศ ผู้ขอจดทะเบียนจะต้องลงลายมือชื่อต่อหน้าบุคคลดังต่อไปนี้

(๒.๑) เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของสถานทูตไทยหรือสถานกงสุลไทย หรือหัวหน้าสำนักงานสังกัดกระทรวงพาณิชย์ซึ่งรับผิดชอบการค้าใน ณ ประเทศนั้น หรือเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้ทำการแทนบุคคลดังกล่าว หรือ

(๒.๒) บุคคลซึ่งสามารถให้การรับรองที่สมบูรณ์ตามแบบของกฎหมายแห่งประเทศนั้น

(๒.๓) บุคคลที่ควรเชื่อถือได้สองคนมาลงลายมือชื่อรับรองต่อหน้านายทะเบียนว่าเป็นลายมือชื่อนั้นจริง

การลงลายมือชื่อตามวิธีข้างต้น ให้ถือว่าลายมือชื่อนั้นเป็นลายมือชื่อที่ถูกต้องและนายทะเบียนไม่ต้องตรวจสอบลายมือชื่อนั้นอีก

^{๒๙} กฤติกา กิตยานันท์, สถานะทางกฎหมายของลายมือชื่อในนิติกรรมสัญญา (Legal status of signature on juristic act and contract), บทความย่อ, ๑๙ มิถุนายน ๒๕๕๖. แหล่งที่มา <http://www.ismed.or.th/SME2/src/bin/controller.php?view=knowledgeInsite.KnowledgesDetail&p=&nid=&sid=78&id=1100&left=118&right=119&level=3&lv1=3>.

ลายมือชื่อมิได้อยู่ที่วิธีการลงลายมือชื่อ แต่อยู่ที่เจตนาหรือวัตถุประสงค์ของผู้ลงลายมือชื่อโดยผู้ลงลายมือชื่อต้องมีเจตนาหรือวัตถุประสงค์ที่จะรับรองหรือแสดงว่าตนเป็นผู้ทำหนังสือหรือเอกสารนั้น^{๓๐}

นอกจากนี้ ลายมือชื่อยังเป็นเครื่องแสดงหรือยืนยันว่า ข้อเท็จจริงตามเนื้อความในเอกสารดังกล่าวได้ทำเสร็จสมบูรณ์แล้ว กฎหมายลักษณะพยานจึงมีการใช้ลายมือชื่อเป็นเครื่องมือตรวจสอบความถูกต้องแท้จริงของหลักฐาน ที่เรียกว่า “การพิสูจน์ความถูกต้องแท้จริง” (Authentication) โดยเฉพาะพยานเอกสาร แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าลายมือชื่อจะมีความสำคัญเฉพาะแต่การเป็นพยานเอกสาร ลายมือชื่อสามารถที่จะนำสืบได้ในฐานะพยานวัตถุด้วย ซึ่งทำให้วิธีการนำสืบแตกต่างกัน

ดังนั้น การลงลายมือชื่อจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องพิจารณาในการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์ เนื่องจากเป็นเครื่องมือในการยืนยันตัวตนของผู้จดทะเบียน รวมทั้งบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตาม การลงลายมือชื่อในการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์ คงไม่สามารถที่จะลงลายมือชื่อในกระดาษเช่นเดียวกับวิธีการจดทะเบียนในรูปแบบปกติได้ จึงจำเป็นต้องพิจารณาแนวทางและรูปแบบการลงลายมือชื่อที่สามารถยืนยันตัวตนของผู้ลงนามได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความน่าเชื่อถือ ซึ่งในประเด็นนี้พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ฯ ได้มีบทบัญญัติรองรับถึงวิธีการที่จะนำมาใช้แทนการลงลายมือชื่อแบบปกติที่กระทำกันอยู่ในปัจจุบันไว้ ๒ วิธี ได้แก่

(๑) การใช้วิธีการที่สามารถระบุตัวเจ้าของลายมือชื่อ ซึ่งสามารถแสดงได้ว่าเจ้าของลายมือชื่อรับรองว่าข้อความในข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นเป็นของตน โดยวิธีการดังกล่าวเป็นวิธีการที่เชื่อถือได้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการสร้างหรือการส่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ตามพฤติการณ์แวดล้อมหรือข้อตกลงของคู่กรณี (ตามมาตรา ๙) หนึ่งในรูปแบบการลงลายมือชื่อตามมาตรา ๙ ของพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๔๔ คือ การใช้รหัสผู้ใช้และรหัสผ่าน (Username and Password) เพื่อระบุตัวตนของผู้ทำธุรกรรม

(๒) การใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เชื่อถือได้ (Digital Signature) (ตามมาตรา ๒๖)

การลงลายมือชื่อตามมาตรา ๒๖ คือ ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือ Digital Signature ซึ่งหมายถึง ข้อความหรือสัญลักษณ์ต่างๆ ที่ติดมากับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อระบุถึงตัวบุคคลผู้เป็นเจ้าของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือแสดงตนเป็นเจ้าของของข้อความและรวมถึงการยอมรับในข้อความหรือข้อมูลในอิเล็กทรอนิกส์ด้วย^{๓๑}

ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นเทคโนโลยีที่สร้างจากเทคโนโลยีเข้ารหัสด้วยกุญแจสาธารณะ (Public Key Infrastructure: PKI) ในการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์กำกับข้อความที่ต้องการส่งผ่านเครือข่าย ผู้ส่งข้อความจะใช้กุญแจส่วนตัวของตนในการลงลายมือชื่อโดยอ่านกระบวนการทางคณิตศาสตร์ ผู้รับจะสามารถตรวจสอบความถูกต้องของลายมือชื่อดังกล่าวโดยใช้กุญแจสาธารณะของผู้ส่ง ซึ่งลายมือชื่อของผู้ส่งจะถูกรับรองด้วยองค์กรออกใบรับรอง (Certification Authority) โดยแสดงอยู่ในรูปของ “ใบรับรองดิจิทัล” (Digital Certification)

^{๓๐} กฤติกา กิตยานันท์, อ้างแล้ว.

^{๓๑} ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์, ๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๖. แหล่งที่มา <http://th.wikipedia.org/wiki/>

ประโยชน์ของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์นั้น นอกจากจะช่วยระบุตัวผู้ส่งข้อมูลแล้ว ยังช่วยป้องกันข้อมูลให้มีความถูกต้องไม่ได้ผ่านการแก้ไข หรือหากมีการแก้ไขมาก่อนก็สามารถตรวจที่สร้างจากเทคโนโลยีเข้ารหัสด้วยกุญแจสาธารณะ^{๓๒}

ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ถือเป็นเครื่องมือในการระบุตัวตน (Authentication) ที่ได้รับการยอมรับว่ามีความปลอดภัยและมีความน่าเชื่อถือสูงสุด โดยจะมีหน่วยงานกลาง หรือ องค์กรออกใบรับรอง (Certification Authority) เป็นผู้รับรองลายมือชื่อ ซึ่งในประเทศไทย มี ๓ องค์กร ได้แก่ บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) บริษัท ไทยดิจิทัล ไอดี จำกัด และ บริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน) อย่างไรก็ตาม การใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์มีค่าใช้จ่าย เช่น หากเป็นใบรับรองประเภท Personal Certificate อายุ ๑ ปี ราคาใบรับรอง ๕๐๐ บาท และค่าต่ออายุรายปี ๔๕๐ บาท เป็นต้น^{๓๓}

จากลักษณะของวิธีการลงลายมือชื่อทั้ง ๒ รูปแบบ สามารถสรุป ข้อดี-ข้อเสีย ดังนี้

ตารางที่ ๓.๖ เปรียบเทียบแนวทางการลงลายมือชื่อ

แนวทาง	ข้อดี	ข้อเสีย
๑. username/password	๑. ไม่มีค่าใช้จ่ายใดๆ ๒. การใช้ไม่มีความซับซ้อนมาก เมื่อเทียบกับการใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยประชาชนส่วนใหญ่มีความคุ้นเคยกับการใช้ username/password เพื่อ Login ในการทำธุรกรรมอื่นๆ อยู่แล้ว เช่น พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์	๑. มีผลให้กรมพัฒนาธุรกิจการค้า เป็นเสมือน CA ซึ่งต้องมีภาระในการรับผิดชอบการยืนยันตัวบุคคล ๒. ระบบของกรมพัฒนาธุรกิจการค้าจะต้องมีความปลอดภัย และมีมาตรฐานเพียงพอ เพื่อป้องกันมิให้เกิดการผิดพลาด และนำมาซึ่งการโต้แย้งได้
๒. ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์	๑. ได้รับการยอมรับและการรับรองตามกฎหมายว่าเป็นการระบุหรือยืนยันตัวตนที่มีความปลอดภัยสูงสุด และง่ายต่อการพิสูจน์ในชั้นศาล หากมีกรณีพิพาทเกิดขึ้น	๑. ผู้ที่ใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้เป็นอย่างดี ซึ่งในปัจจุบันมีอยู่น้อยมาก และการใช้เทคโนโลยีเกี่ยวกับลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ สามารถนำมาพลิกแพลงได้หลายรูปแบบ ๗

^{๓๒} บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน), ลายมือชื่อดิจิทัล (Digital Signature), ๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๖, แหล่งที่มา <http://www.ca.tot.co.th/Default.aspx?tabid=7877>.

^{๓๓} บริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน), ประเภทบริการ CAT CA, ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๖, แหล่งที่มา www.thaipki.com/service.html.

แนวทาง	ข้อดี	ข้อเสีย
		ดังนั้น กรมพัฒนาธุรกิจการค้า ควรออกแนวทางหรือคู่มือปฏิบัติ หากมีการนำลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์มาใช้ ๒. ก่อให้เกิดความยุ่งยากในการใช้ และมีต้นทุนสูง ทำให้ ผู้ใช้บริการซึ่งน้ำหนักความยากง่ายในแต่ละช่องทางเพื่อขอจดทะเบียน จึงอาจทำให้ไม่มีผู้มาใช้ระบบ

๒) トラประทับ

การจดทะเบียนตราประทับในระบบปัจจุบัน ผู้จดทะเบียน จะต้องจัดทำตารางและประทับลงในเอกสารคำขอจดทะเบียน ซึ่งเมื่อเป็นระบบจดทะเบียนทาง หุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์แล้ว เห็นว่า อาจจัดส่งในรูปแบบของ image หรือในรูปแบบไฟล์ได้ แต่มี ข้อควรระวังคือ ต้องตรวจสอบให้เครื่องคอมพิวเตอร์ของทั้งผู้จดทะเบียนและนายทะเบียน มีความ ละเอียดต้องตรงกัน ทั้งนี้ พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ฯ มาตรา ๙ วรรคท้าย ได้ บัญญัติรองรับโดยกำหนดให้นำวิธีการตามมาตรา ๙ วรรคหนึ่งมาใช้บังคับกับการประทับตราของนิติ บุคคลด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยอนุโลม

๓) อากรแสดมภ์

ตามประมวลรัษฎากรได้กำหนดให้ต้องมีการปิดอากรแสตมป์ใน เอกสารสำคัญบางอย่างที่ใช้ประกอบการยื่นคำขอจดทะเบียนทางหุ้นส่วนและบริษัท เช่น หนังสือ บริคณห์สนธิหรือข้อบังคับของบริษัทจำกัดที่ส่งต่อนายทะเบียน และหนังสือมอบอำนาจให้ยื่นคำขอ จดทะเบียนแทน เป็นต้น โดยจะต้องปิดอากรแสตมป์ตามอัตราที่กำหนดในบัญชีอัตราอากรแสตมป์ แนนท้ายประมวลรัษฎากร ดังนั้น หากเป็นการจดทะเบียนทางหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์ จึง จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการชำระและปิดอากรแสตมป์ ซึ่งพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทาง อิเล็กทรอนิกส์ฯ มาตรา ๘ วรรคสอง ได้บัญญัติรองรับไว้ว่า หากได้มีการชำระเงินแทนหรือดำเนินการ อื่นใดด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่หน่วยงานของรัฐซึ่งเกี่ยวข้องประกาศ กำหนด ให้ถือว่าเอกสารนั้นได้มีการปิดอากรแสตมป์และขีดฆ่าตามกฎหมายนั้นแล้ว ซึ่งขณะนี้อยู่ใน ระหว่างการออกประกาศคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ ของหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องตามมาตรา ๘ วรรคสอง ทั้งนี้ กรมพัฒนาธุรกิจการค้าอาจรวมค่าอากร แสตมป์กับค่าธรรมเนียมจดทะเบียน และทำความเข้าใจกับกรมสรรพากร เกี่ยวกับการจัดเก็บค่าอากร แสตมป์ และการจัดส่งเงินค่าอากรให้กรมสรรพากร

๓.๗.๑.๒ ประเด็นอื่นๆ

๑) ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคนต้องมีลายมือชื่อสำหรับการจดทะเบียนหรือไม่ และการยอมรับและผูกพันในข้อมูลการจดทะเบียนภายใต้กฎหมาย กฎระเบียบ และระบบการจดทะเบียนในปัจจุบัน กำหนดให้ในการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัท ต้องมีการลงลายมือชื่อของผู้จดทะเบียน บุคคลที่เข้าร่วมกันจัดตั้งห้างหุ้นส่วน-บริษัท และบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องตามที่กฎหมายกำหนด ในคำขอและเอกสารการจดทะเบียน จึงมีประเด็นว่า หากเป็นระบบการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์แล้ว บุคคลที่เกี่ยวข้องทุกคนต้องมี username/password หรือลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อ Login เข้าระบบเสมือนการลงลายมือชื่อหรือไม่

เมื่อพิจารณาแล้ว เห็นว่าหากกำหนดให้บุคคลที่เกี่ยวข้องทุกคนจะต้องมี username/password หรือลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ และ Login เข้าระบบทุกคน ข้อดี คือ ทำให้ทราบได้ว่าใครเป็นผู้ Login เพื่อลงลายมือชื่อในคำขอจดทะเบียน/ยืนยันคำขอจดทะเบียน และสามารถยืนยันได้ว่าบุคคลเหล่านั้นทุกคน ได้รับทราบและยอมรับผูกพันต่อการจดทะเบียน อีกทั้งค่อนข้างชัดเจนว่าสอดคล้องกับกฎหมายปัจจุบันที่กำหนดให้ต้องมีการลงลายมือชื่อในเอกสารคำขอจดทะเบียน แต่ข้อเสีย คือ อาจเกิดความสับสนว่านิติบุคคลใดขอจดทะเบียน เนื่องจากบุคคลหนึ่งอาจใช้ username/password ของตนในการจดทะเบียนหลายนิติบุคคลได้ และก่อให้เกิดความยุ่งยากในการใช้ระบบ เนื่องจากทุกคนต้องเข้ามา Login เพื่อยืนยันคำขอ โดยผู้ประกอบการบางรายไม่มีความเข้าใจในเรื่องเทคโนโลยีมากนักและคิดว่าเป็นเรื่องยุ่งยากเมื่อเปรียบเทียบกับ การลงลายมือชื่อด้วยปากกา อีกทั้งหากเป็นการใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์แล้ว จะทำให้ผู้ประกอบการมีค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้นตามไปด้วย

แต่หากกำหนดให้ผู้นั้นคำขอจดทะเบียนเพียงคนเดียว Login เพื่อยืนยันคำขอจดทะเบียน โดยผู้ที่เกี่ยวข้องอื่นไม่ต้อง Login เพื่อยืนยันอีกครั้ง ก็จะช่วยให้การใช้ระบบสะดวก รวดเร็ว แต่อาจต้องมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง ให้ผู้ขอจดทะเบียนเท่านั้นเป็นผู้ลงลายมือชื่อในคำขอจดทะเบียน โดยบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้เริ่มก่อการพยานไม่จำเป็นต้อง ลงลายมือชื่อในเอกสารจดทะเบียน อย่างไรก็ตาม เพื่อเป็นการป้องกันมิให้บุคคลดังกล่าวที่ไม่ต้อง ลงลายมือชื่อในเอกสารคำขอจดทะเบียน ปฏิเสธความรับผิดชอบและความผูกพันต่อข้อมูลในการ จดทะเบียน ก็อาจกำหนดให้มีแบบพิมพ์ลงลายมือชื่อของผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นหลักฐานว่าบุคคลเหล่านี้มีความประสงค์ร่วมกันที่จะจัดตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท และยอมรับความผูกพันต่อข้อมูลในคำขอจดทะเบียนนั้น

ภายใต้กฎหมายและกฎระเบียบในปัจจุบัน ผู้รับผิดชอบต่อข้อมูลในคำขอจดทะเบียนนั้น คือ กรรมการผู้มีอำนาจลงนาม และเมื่อพิจารณาประกอบกับสภาพและความพร้อมของผู้ประกอบการไทยในปัจจุบันที่ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในเทคโนโลยีและตระหนักถึงความสำคัญของการใช้และการเก็บรักษาหสส่วนบุคคลมากเพียงพอ จึงเห็นว่า ในระยะแรกของการพัฒนาระบบการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์ ควรกำหนดให้ผู้ขอจดทะเบียนเท่านั้นที่มี username/password หรือลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ ทั้งนี้ หากผู้ขอจดทะเบียนมีมากกว่า ๑ คน เช่น บริษัทหนึ่งกำหนดให้กรรมการผู้มีอำนาจ ๒ คนลงลายมือชื่อร่วมกัน กรรมการเหล่านั้นก็ควรจะต้องมี username/password หรือลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ทุกคน โดยกำหนดให้มีแบบพิมพ์ลง

ลายมือชื่อของผู้ที่เกี่ยวข้องอื่น พร้อมข้อความผูกพันบุคคลดังกล่าวต่อข้อมูลและการจดทะเบียน เพื่อป้องกันมิให้บุคคลเหล่านั้นปฏิเสธความผูกพันได้

๒) การยืนยันตัวตน

ภายใต้ระบบการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัทในปัจจุบัน การลงลายมือชื่อ พร้อมการแนบสำเนาบัตรประชาชนซึ่งมีการลงลายมือชื่อรับรอง ถือเป็นการยืนยันว่าบุคคลดังกล่าวมีตัวตนจริง แต่เมื่อเป็นระบบจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์ เราจะสามารถทราบได้อย่างไรว่าบุคคลนั้นมีตัวตนจริง และสามารถสืบถึงข้อมูลของบุคคลดังกล่าวได้ ในประเด็นนี้ เห็นว่ากรมพัฒนาธุรกิจการค้าสามารถตรวจสอบความมีตัวตนของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจดทะเบียนได้จากฐานข้อมูลทะเบียนราษฎรของกรมการปกครอง โดยตรวจสอบจากเลขที่บัตรประชาชน ๑๓ หลัก ซึ่งมีความถูกต้อง แม่นยำ และยังสามารถเชื่อมโยงไปยังเลขที่ประจำบ้านได้อีกด้วย

ทั้งนี้ ในปัจจุบันกรมพัฒนาธุรกิจการค้าได้มีการเชื่อมโยงฐานข้อมูลกับกรมการปกครองแล้ว จึงควรทำความเข้าใจการนำฐานข้อมูลทะเบียนราษฎรมาใช้แบบ real time ในการรับจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์เพื่อตรวจสอบตัวตนของบุคคลดังกล่าวจากเลขที่บัตรประชาชน ๑๓ หลัก

๓) การส่งเอกสารหลักฐานประกอบคำขอจดทะเบียน

ในการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัท ผู้ขอจดทะเบียนต้องยื่นเอกสารหลักฐานประกอบอื่นๆ เช่น แผนที่ ซึ่งในปัจจุบัน แนวทางปฏิบัติ คือ จะจัดทำด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์หรือใช้มือวาด แต่ยังไม่ยอมรับแผนที่จากเว็บไซต์ของกูเกิล (Google maps) ดังนั้น หากเป็นระบบจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์ ผู้ศึกษาเห็นว่า อาจจัดส่งในรูปแบบไฟล์ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ หรือจะส่งเป็นภาพ image แนบมากับคำขอจดทะเบียนได้ อย่างไรก็ตาม ภาพ image จะต้องมีความชัดเจน และให้ทราบถึงรายละเอียดของเอกสารดังกล่าว

๔) ค่าธรรมเนียม

ปัจจุบัน กรมพัฒนาธุรกิจการค้าใช้วิธีชำระค่าธรรมเนียมที่เคาน์เตอร์ธนาคาร internet banking หรือชำระผ่านตู้ ATM หากมีได้มายื่นจดทะเบียนด้วยตนเอง ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่า ในระยะแรก คงต้องใช้ระบบนี้ไปก่อน โดยต่อไปอาจพัฒนาเป็นการชำระผ่านบัตรเครดิต และควรทำระบบให้ผู้ขอจดทะเบียนแจ้งกลับผ่านระบบอินเทอร์เน็ต เมื่อได้ชำระค่าธรรมเนียมแล้ว

๕) การส่งใบสำคัญและใบเสร็จ รวมถึงหนังสือรับรองทางอิเล็กทรอนิกส์และสำเนาคำขอจดทะเบียน

ในระบบจดทะเบียนปัจจุบัน หากเป็นกรณีการขอตรวจคำขอทางอินเทอร์เน็ตและจัดส่งคำขอพร้อมหลักฐานการชำระค่าธรรมเนียมมายังนายทะเบียนทางไปรษณีย์ นายทะเบียนจะส่งใบสำคัญและใบเสร็จ รวมถึงหนังสือรับรองและสำเนาเอกสาร (หากมี) ให้ผู้ขอจดทะเบียนทางไปรษณีย์เช่นกัน หรือในกรณีหนังสือรับรองหรือสำเนาเอกสาร ผู้ขอจดทะเบียนสามารถขอผ่านระบบ e-service ซึ่งผู้ขอจดทะเบียนสามารถขอรับเอกสารได้ทางไปรษณีย์ด่วนพิเศษ (EMS) ซึ่งส่งถึงที่อยู่ผู้รับทั่วราชอาณาจักร หรือโดยพนักงานจัดส่งเอกสารของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า (DBD Express Service) ซึ่งให้บริการในเขตกรุงเทพมหานคร นนทบุรี สมุทรปราการ และปทุมธานี นอกจากนี้ ผู้ขอจดทะเบียนยังสามารถขอหนังสือรับรองและรับรองสำเนาเอกสารนิติบุคคลทาง

อิเล็กทรอนิกส์ผ่านธนาคาร (e-Certification) ได้อีกช่องทางหนึ่ง ซึ่งระยะเริ่มแรกของการใช้ระบบจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์ อาจต้องใช้วิธีการนี้ไปก่อน อย่างไรก็ตาม หากต่อไปได้มีการพัฒนาระบบให้มีการส่งเอกสารดังกล่าวทางอิเล็กทรอนิกส์ได้และหน่วยงานภายนอกได้มีการยอมรับเอกสารอิเล็กทรอนิกส์หรือลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น ก็อาจส่งกลับไปยังผู้จดทะเบียนทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งผู้จดทะเบียนสามารถพิมพ์ (print out) เก็บไว้ได้ด้วยตนเอง โดยกำหนดให้พิมพ์ได้ครั้งละ ๑ แผ่น และพิมพ์ได้ครั้งเดียว

๓.๗.๒ แนวทางเลือกในการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์

เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ฯ ที่เกี่ยวข้องกับผู้จดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัทด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวข้างต้นนั้น ย่อมเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ฯ ได้มีบทบัญญัติรองรับและแก้ไขปัญหาคำสำคัญที่จะเกิดขึ้นจากการพัฒนาระบบการจดทะเบียนไปสู่การจดทะเบียนโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างครอบคลุมแล้ว อย่างไรก็ตาม อาจมีบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัทบางส่วนที่ไม่มีความจำเป็นหรือไม่เหมาะสมกับการจดทะเบียนในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ และสมควรที่จะทำการแก้ไขปรับปรุง ประกอบกับรูปแบบระบบและขั้นตอนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจะต้องก่อให้เกิดความสะดวกและไม่เป็นอุปสรรคต่อการใช้งานของผู้จดทะเบียน และเมื่อพิจารณาประเด็นตามข้อ ๓.๗.๑ ประกอบกับทางเลือกข้อดี-ข้อเสียของแต่ละทางเลือก ประกอบกับสภาพธุรกิจและบริบทของประเทศไทย รวมถึงความพร้อมของผู้ประกอบการแล้ว ผู้ศึกษาขอเสนอแนวทางการพัฒนาระบบจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์ การปรับแก้กฎหมายและกระบวนการจดทะเบียน เป็น ๓ แนวทาง ดังนี้

๓.๗.๒.๑ แนวทางที่ ๑ การจดทะเบียนโดยใช้การลงลายมือชื่อตามมาตรา ๙

หากดำเนินการตามแนวทางเลือกที่ ๑ นี้ มีความจำเป็นต้องแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งกระบวนการจดทะเบียน ดังนี้

๑) ประเด็นกฎหมาย

(๑) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๐๖๔ ในกรณีของห้างหุ้นส่วนสามัญ มาตรา ๑๐๗๘ ในกรณีห้างหุ้นส่วนจำกัด และมาตรา ๑๐๙๘ ประกอบกับ ๑๐๙๙ และมาตรา ๑๑๑๑ ในกรณีบริษัทจำกัด ให้บุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องนอกเหนือจากผู้จดทะเบียน เช่น หุ้นส่วน ผู้เริ่มก่อการ หรือพยาน ไม่ต้องลงลายมือชื่อในเอกสารจดทะเบียน

(๒) ระเบียบสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทว่าด้วยการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัท พ.ศ. ๒๕๕๔ (และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๒-๖)

ก) ยกเลิกการลงลายมือชื่อในคำขอจดทะเบียนที่จะต้องกระทำต่อหน้านายทะเบียน หรือต่อหน้าพนักงานฝ่ายปกครอง ดำรวจชั้นผู้ใหญ่ซึ่งประจำอยู่ในท้องที่ที่ผู้จดทะเบียนมีภูมิลำเนาอยู่ สามัญสมาชิกหรือสมาชิกวิสามัญแห่งนิติบุคคลนิติสถาน ผู้สอบบัญชี รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพบัญชี หรือบุคคลอื่นตามที่นายทะเบียนกลางประกาศกำหนด

ข) เพิ่มเติมแบบพิมพ์ที่ใช้สำหรับการขึ้นทะเบียนหรือการ
แสดงตัวเพื่อขอรับ username/password ของผู้ที่เกี่ยวข้องตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อใช้สำหรับ
Login เข้าสู่ระบบการจดทะเบียนทางอิเล็กทรอนิกส์

ค) แก้ไขปรับปรุงแบบพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการจดทะเบียน
ห้างหุ้นส่วนบริษัทให้สอดคล้องกับการกรอกข้อมูลโดยใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งเพิ่มเติม
แบบพิมพ์บางอย่างที่จำเป็นต้องใช้ในการจดทะเบียนทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น แบบพิมพ์ลงลายมือชื่อ
รวม ซึ่งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดตั้งห้างหุ้นส่วนบริษัทได้ลงลายมือชื่อรวมกันไว้เป็นหลักฐานว่ามีความ
ประสงค์ที่จะร่วมกันจัดตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท และยอมรับความผูกพันต่อข้อมูลในคำขอจด
ทะเบียนนั้น

๒) ประเด็นการปรับกระบวนการ

(๑) เชื่อมโยงฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร์ของกรมการปกครอง โดย
ทำความเข้าใจข้อมูลดังกล่าวมาใช้เพื่อตรวจสอบความมีตัวตนของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจด
ทะเบียนนั้นๆ แบบ real time โดยตรวจสอบจากเลขที่บัตรประชาชน ๑๓ หลัก

(๒) ทำความเข้าใจกับกรมสรรพากร เกี่ยวกับการจัดเก็บอากร
แสตมป์ และการจัดส่งค่าอากรให้กรมสรรพากร

(๓) จัดทำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อรองรับการจดทะเบียน
ห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ ระบบรับสมัครและสร้างรหัส username/password
ระบบ Login ระบบสร้างและส่งรหัสผ่านสามารถใช้ได้เพียงครั้งเดียว (OTP) ระบบสร้างคำขอจด
ทะเบียนอิเล็กทรอนิกส์ ระบบบันทึกคำขอจดทะเบียนอิเล็กทรอนิกส์ ระบบแจ้งกลับเพื่อให้แก้ไขคำ
ขอ ระบบจัดทำแบบพิมพ์ลงลายมือชื่อ ระบบแจ้งจำนวนค่าธรรมเนียม ระบบแจ้งการชำระ
ค่าธรรมเนียม ระบบแจ้งผลการจดทะเบียน และระบบส่งเอกสาร

ตารางที่ ๓.๗ แนวทางที่ ๑ การจดทะเบียนโดยใช้การลงลายมือชื่อตามมาตรา ๙

ขั้นตอน	ผู้ยื่นคำขอ	เจ้าหน้าที่	ระบบ IT	กฎระเบียบ	หน่วยงานอื่น	หมายเหตุ
๑. สมัครใช้บริการ	กรรมการผู้จดทะเบียนเดินทางมาแสดงตนที่สำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทพร้อมยื่นคำขอใช้ระบบและขอ username/password	- พิจารณาตรวจสอบคำขอใช้ระบบและตรวจสอบเลขที่บัตรประชาชนของกรรมการผู้จดทะเบียนกับฐานข้อมูลของกรมการปกครอง - รับสมัครและมอบ username/password	ระบบรับสมัครและสร้างรหัส username/password	พรบ. อูรกรรมฯ ม. ๙	กรมการปกครองเพื่อใช้ฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร เพื่อตรวจสอบตัวตน	- กรรมการผู้จดทะเบียนเดินทางมาสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท เพื่อ (๑) แสดงตน (๒) ยื่นคำขอใช้ระบบ และขอ username/password โดยระบุชื่อกรรมการที่มีอำนาจในการทำธุรกรรมจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัทกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า - เมื่อนายทะเบียนได้รับคำขอใช้ระบบแล้ว ให้ นายทะเบียนพิจารณาตรวจสอบข้อมูลและเลขที่บัตรประชาชนของกรรมการผู้จดทะเบียนกับฐานข้อมูลกรมการปกครอง หากเห็นว่าข้อมูลถูกต้องและครบถ้วน จะรับสมัครและมอบ username/password สำหรับกรรมการผู้มีอำนาจทุกคน
๒. Login	- Login ด้วย username/password ที่ได้รับ - ยืนยันรหัส OTP	-	- ระบบ Login - ระบบ OTP	พรบ. อูรกรรมฯ ม. ๙	-	ผู้จดทะเบียน Login เข้าระบบด้วย username/password ที่ได้รับ โดยเมื่อ Login แล้ว ระบบจะแจ้งรหัส One Time Password (OTP) ไปยังมือถือ หรือ email ตามที่ได้แจ้งไว้ และให้ผู้จดทะเบียนกรอกรหัส OTP อีกครั้งหนึ่ง
๓. เลือกประเภทคำขอจดทะเบียนและ	เลือกประเภทนิติบุคคลและประเภทคำขอจดทะเบียน กรอกข้อมูล	-	ระบบสร้างคำขอจดทะเบียนอิเล็กทรอนิกส์	พรบ. อูรกรรมฯ ม. ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๒/๑	-	- ผู้จดทะเบียนเลือกประเภทนิติบุคคลและประเภทคำขอจดทะเบียน พร้อมกรอกข้อมูลการจดทะเบียนและข้อมูลของผู้ที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอน	ผู้ยื่นคำขอ	เจ้าหน้าที่	ระบบ IT	กฎระเบียบ	หน่วยงานอื่น	หมายเหตุ
กรอกข้อมูล	เพื่อขอจดทะเบียน พร้อมขอหนังสือรับรอง และสำเนาคำขอจด ทะเบียน					ทั้งหมด ได้แก่ ชื่อ-นามสกุล ที่อยู่ เบอร์ติดต่อ อีเมล และเลขที่บัตรประชาชน พร้อมแนบไฟล์ ภาพของข้อมูลหลักฐานอื่นๆประกอบคำขอ เช่น แผนที่ ไฟล์ตาราง
๔. บันทึกและส่ง คำขอ	บันทึกและส่งคำขอ	- พิจารณาคำขอจดทะเบียน	- ระบบบันทึกคำขอ จดทะเบียน อิเล็กทรอนิกส์ - ระบบแจ้งกลับ เพื่อให้แก้ไขคำขอ	พรบ. ธุรกรรม ม. ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๒/๑, ๑๔-๒๕	กรมการปกครองเพื่อ ใช้ฐานข้อมูลทะเบียน ราษฎร เพื่อ ตรวจสอบตัวตน	- หากประสงค์ขอรับหนังสือรับรองและสำเนาคำ ขอจดทะเบียน ให้ระบุรายละเอียดเอกสารที่ ต้องการ และคลิกส่งคำขอจดทะเบียน - ให้นายทะเบียนพิจารณาคำขอดังกล่าวว่า ถูกต้องและครบถ้วนหรือไม่ พร้อมตรวจสอบ เลขที่บัตรประชาชนของผู้ที่เกี่ยวข้องกับ ฐานข้อมูลของกรมการปกครอง หากเห็นว่าคำ ขอจดทะเบียนไม่ถูกต้อง ให้แจ้งผู้ขอจด ทะเบียนเพื่อแก้ไข
๕. แบบพิมพ์ลง ลายมือชื่อลง ลายมือชื่อ และ การชำระ ค่าธรรมเนียม	- พิมพ์แบบพิมพ์ลง ลายมือชื่อ และนำไป ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องลง ลายมือชื่อ และจัดส่ง กลับมายังนาย ทะเบียนทางระบบ ในรูปแบบภาพ	- นำข้อมูลในคำขอจดทะเบียน พร้อมรายละเอียดของบุคคลที่ เกี่ยวข้อง จัดลงในแบบพิมพ์ลง ลายมือชื่อ และส่งกลับให้ผู้ขอ จดทะเบียนทางอีเมล - แจ้งจำนวนค่าธรรมเนียม - รับชำระค่าธรรมเนียม	- ระบบจัดทำแบบ พิมพ์ลงลายมือชื่อ - ระบบแจ้งจำนวน ค่าธรรมเนียม - ระบบแจ้งการ ชำระ ค่าธรรมเนียม	พรบ. ธุรกรรม ม. ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๒/๑, ๑๔-๒๕	<u>ในส่วนของการชำระ</u> <u>ค่าธรรมเนียม</u> - ธนาคาร (ชำระ ค่าธรรมเนียม) - กรมสรรพากร (อากรแสตมป์)	- เมื่อนายทะเบียนพิจารณาแล้ว เห็นว่าคำขอจด ทะเบียนถูกต้อง ให้นายทะเบียนแจ้งจำนวน ค่าธรรมเนียมและนำข้อมูลคำขอจดทะเบียน พร้อมรายละเอียดของบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกคน จัดลงในแบบพิมพ์ลงลายมือชื่อ ^{๓๔} และจัดส่งให้ ผู้ขอจดทะเบียนทางอีเมล - ผู้ขอจดทะเบียนนำ แบบพิมพ์ลงลายมือชื่อ ไป

^{๓๔} แบบพิมพ์ลงลายมือชื่อ จะมีรายละเอียด ดังนี้

(๑) ชื่อ-นามสกุล ที่อยู่ เบอร์ติดต่อ อีเมล และเลขที่บัตรประชาชน ของบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งหมด

(๒) ลายมือชื่อของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคน

(๓) ข้อความผูกพันต่อข้อมูลและการขอจดทะเบียน เพื่อเป็นหลักฐานว่าบุคคลเหล่านี้มีความประสงค์เข้าร่วมกันจัดตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท

ขั้นตอน	ผู้ยื่นคำขอ	เจ้าหน้าที่	ระบบ IT	กฎระเบียบ	หน่วยงานอื่น	หมายเหตุ
	(image) - ชำระค่าธรรมเนียม					ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดลงลายมือชื่อ และจัดส่งกลับมาให้นายทะเบียนทางระบบ ในรูปแบบภาพ (image) - ผู้ขอจดทะเบียนชำระค่าธรรมเนียม ซึ่งรวมถึงค่าอากรแสตมป์ โดยชำระผ่านทางเคาน์เตอร์ธนาคาร ทาง internet banking หรือชำระผ่านตู้ ATM และแจ้งกลับการชำระค่าธรรมเนียมที่ระบบของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า
๖. รับจดทะเบียนและจัดส่งเอกสาร/	รับเอกสาร	รับจดทะเบียนและจัดส่งเอกสารได้แก่ใบสำคัญ ใบเสร็จรับเงิน หนังสือรับรองหรือสำเนาคำขอ (หากมี)	- ระบบแจ้งผลการจดทะเบียน - ระบบส่งเอกสาร	-	-	- หากนายทะเบียนเห็นว่าผู้ขอจดทะเบียนชำระค่าธรรมเนียมและจัดส่งแบบพิมพ์ลงลายมือชื่อดังกล่าวอย่างถูกต้องแล้ว ให้รับจดทะเบียนและแจ้งผลการจดทะเบียน - นายทะเบียนส่งใบสำคัญและใบเสร็จ รวมถึงหนังสือรับรองและสำเนาเอกสาร (หากมี) ให้ผู้ขอจดทะเบียนทางไปรษณีย์ หรือหากภายหลังผู้ขอจดทะเบียนประสงค์จะขอหนังสือรับรองหรือสำเนาเอกสาร ผู้ขอจดทะเบียนก็สามารถขอผ่านระบบ e-service ซึ่งผู้ขอจดทะเบียนสามารถรับเอกสารได้ทางไปรษณีย์ด่วนพิเศษ (EMS) ถึงที่อยู่ผู้รับทั่วราชอาณาจักร หรือโดยพนักงานจัดส่งเอกสารของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า (DBD Express Service) ซึ่งให้บริการในเขตกรุงเทพมหานครนนทบุรี สมุทรปราการ และปทุมธานี นอกจากนี้ ผู้ขอจดทะเบียนยัง

ขั้นตอน	ผู้ยื่นคำขอ	เจ้าหน้าที่	ระบบ IT	กฎระเบียบ	หน่วยงานอื่น	หมายเหตุ
						สามารถขอหนังสือรับรองและรับรองสำเนาเอกสารนิติบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่านธนาคาร (e-Certification) ได้อีกช่องทางหนึ่ง

๓.๗.๒.๒ แนวทางที่ ๒ แนวทางการใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ตามมาตรา ๒๖ โดยผู้จดทะเบียนเท่านั้นเป็นผู้มีลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์

กระบวนการการจดทะเบียนโดยใช้แนวทางที่ ๒ นี้ มีความจำเป็นต้องแก้ไขปรับปรุงกฎหมายและกระบวนการที่คล้ายคลึงกับทางเลือกที่ ๑ ดังนี้

๑) ประเด็นกฎหมาย

(๑) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๐๖๔ ในกรณีของห้างหุ้นส่วนสามัญ มาตรา ๑๐๗๘ ในกรณีห้างหุ้นส่วนจำกัด และมาตรา ๑๐๙๘ ประกอบกับ ๑๐๙๙ และมาตรา ๑๑๑๑ ในกรณีบริษัทจำกัด ให้บุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องนอกเหนือจากผู้จดทะเบียน เช่น หุ้นส่วน ผู้เริ่มก่อการ หรือพยาน ไม่ต้องลงลายมือชื่อในเอกสารจดทะเบียน

(๒) ระเบียบสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทว่าด้วยการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัท พ.ศ. ๒๕๕๔ (และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๒-๖)

ก) ยกเลิกการลงลายมือชื่อในคำขอจดทะเบียนที่จะต้องกระทำต่อหน้านายทะเบียน หรือต่อหน้าพนักงานฝ่ายปกครอง ดำรวจชั้นผู้ใหญ่ซึ่งประจำอยู่ในท้องที่ที่ผู้จดทะเบียนมีภูมิลำเนาอยู่ สามัญสมาชิกหรือสมาชิกวิสามัญแห่งนิติบุคคลนิติสถาน ผู้สอบบัญชี รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพบัญชี หรือบุคคลอื่นตามที่นายทะเบียนกลางประกาศกำหนด

ข) แก้ไขปรับปรุงแบบพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัทให้สอดคล้องกับการกรอกข้อมูลโดยใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งเพิ่มเติมแบบพิมพ์บางอย่างที่จำเป็นต้องใช้ในการจดทะเบียนทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น แบบพิมพ์ลงลายมือชื่อรวม ซึ่งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดตั้งห้างหุ้นส่วนบริษัทได้ลงลายมือชื่อรวมกันไว้เป็นหลักฐานว่ามีความประสงค์ ที่จะร่วมกันจัดตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท และยอมรับความผูกพันต่อข้อมูลในคำขอจดทะเบียนนั้น

๒) ประเด็นการปรับกระบวนการ

(๑) เชื่อมโยงฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร์ของกรมการปกครอง โดยทำความเข้าใจเพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้เพื่อตรวจสอบความมีตัวตนของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจดทะเบียนนั้นๆ แบบ real time โดยตรวจสอบจากเลขที่บัตรประชาชน ๑๓ หลัก

(๒) ทำความตกลงกับกรมสรรพากร เกี่ยวกับการจัดเก็บอากรแสตมป์ และการจัดส่งค่าอากรให้กรมสรรพากร

(๓) จัดทำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อรองรับการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ ระบบรับสมัครเพื่อใช้บริการ ระบบ Login ระบบสร้างคำขอจดทะเบียนอิเล็กทรอนิกส์ ระบบบันทึกคำขอจดทะเบียนอิเล็กทรอนิกส์ ระบบแจ้งเพื่อให้แก้ไขคำขอ ระบบจัดทำแบบพิมพ์ลงลายมือชื่อ ระบบแจ้งการชำระค่าธรรมเนียม ระบบแจ้งผลการจดทะเบียน และระบบส่งเอกสาร

ตารางที่ ๓.๘ แนวทางที่ ๒ แนวทางการใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ตามมาตรา ๒๖ โดยผู้จดทะเบียนเท่านั้นเป็นผู้มีลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์

ขั้นตอน	ผู้ยื่นคำขอ	เจ้าหน้าที่	ระบบ IT	กฎระเบียบ	หน่วยงานอื่น	หมายเหตุ
๑. ขอใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์	ขอใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์จากผู้ให้บริการ Certification Authority (CA)	-	-	พรบ. ธุรกรรมฯ ม. ๒๖	-	กรรมการผู้จดทะเบียนขอใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์ (Digital Certification) จากหน่วยงานหรือองค์กรที่มีหน้าที่รับรองความมีตัวตนของผู้ใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์-(Certificate Authority)
๒. สมัครใช้บริการ	กรรมการผู้จดทะเบียนสมัครใช้บริการทางเว็บไซต์ของกรมพัฒนาธุรกิจการค้าเพื่อขอใช้ระบบ พร้อมระบุรายละเอียดใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์ และเลขที่บัตรประชาชน	- พิจารณาตรวจสอบคำขอและเลขที่บัตรประชาชนของผู้จดทะเบียนกับฐานข้อมูลทะเบียนราษฎรของกรมการปกครอง - รับสมัคร	ระบบรับสมัคร	พรบ. ธุรกรรมฯ ม. ๒๖	กรมการปกครองเพื่อใช้ฐานข้อมูลบุคคลและเลขที่บัตรประชาชน	- ผู้จดทะเบียนสมัครใช้บริการจดทะเบียนทางหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์ ทางเว็บไซต์ของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า พร้อมระบุรายละเอียดใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์ และเลขที่บัตรประชาชน ประกอบการสมัคร พร้อมระบุชื่อกรรมการผู้มีอำนาจในการทำธุรกรรมจดทะเบียนทางหุ้นส่วน-บริษัทกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า - เมื่อนายทะเบียนได้รับคำขอแล้ว ให้พิจารณาตรวจสอบข้อมูลและเลขที่บัตรประชาชนของกรรมการผู้จดทะเบียนกับฐานข้อมูลทะเบียนราษฎรของกรมการปกครอง หากเห็นว่าข้อมูลถูกต้องและครบถ้วน จึงรับสมัคร
๓. Login	Login ด้วยลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์	-	ระบบ Login	พรบ. ธุรกรรมฯ ม. ๒๖	-	ผู้จดทะเบียน Login ด้วยลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์
๔. เลือกประเภทคำขอจด	เลือกประเภทนิติบุคคลและประเภทคำขอจดทะเบียน	-	ระบบสร้างคำขอจดทะเบียน	พรบ. ธุรกรรมฯ ม. ๑๐, ๑๑, ๑๒,	-	- ผู้จดทะเบียนเลือกประเภทนิติบุคคลและประเภทคำขอจดทะเบียน พร้อมกรอกข้อมูลการจด

ขั้นตอน	ผู้ยื่นคำขอ	เจ้าหน้าที่	ระบบ IT	กฎระเบียบ	หน่วยงานอื่น	หมายเหตุ
ทะเบียนและกรอกข้อมูล	กรอกข้อมูลเพื่อขอจดทะเบียน พร้อมระบบขอหนังสือรับรองและสำเนาคำขอจดทะเบียน		อิเล็กทรอนิกส์	๑๒/๑		ทะเบียนและข้อมูลของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ได้แก่ ชื่อ-นามสกุล ที่อยู่ เบอร์ติดต่อ อีเมล และเลขที่บัตรประชาชน พร้อมแนบไฟล์ภาพของข้อมูลอื่นๆประกอบคำขอ เช่น แผนที่ ไฟล์ตาราง
๕. บันทึกและส่งคำขอ	บันทึกและส่งคำขอ	- พิจารณาคำขอจดทะเบียน	- ระบบบันทึกคำขอจดทะเบียนอิเล็กทรอนิกส์ - ระบบแจ้งกลับเพื่อให้แก้ไขคำขอ	พรบ. ธุรกรรม ม. ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๒/๑, ๑๔-๒๕	กรมการปกครองเพื่อใช้ฐานข้อมูลบุคคลและเลขที่บัตรประชาชน	- หากประสงค์ขอรับหนังสือรับรองและสำเนาคำขอจดทะเบียน ให้ระบุรายละเอียดเอกสารที่ต้องการและคลิกส่งคำขอจดทะเบียน - ให้นายทะเบียนพิจารณาคำขอดังกล่าวว่าถูกต้องและครบถ้วนหรือไม่ พร้อมตรวจสอบเลขที่บัตรประชาชนของผู้ที่เกี่ยวข้องกับฐานข้อมูลของกรมการปกครอง หากเห็นว่าคำขอจดทะเบียนไม่ถูกต้อง ให้แจ้งผู้ขอจดทะเบียนเพื่อแก้ไข
๖. แบบพิมพ์ลงลายมือชื่อและการชำระค่าธรรมเนียม	- พิมพ์แบบพิมพ์ลงลายมือชื่อนำไปให้ผู้ที่เกี่ยวข้องลงลายมือชื่อ และจัดส่งกลับมาให้นายทะเบียนทางระบบในรูปแบบรูปภาพ (image) - ชำระค่าธรรมเนียม	- นำข้อมูลในคำขอจดทะเบียน พร้อมรายละเอียดของบุคคลที่เกี่ยวข้อง จัดลงในแบบพิมพ์ลงลายมือชื่อ และส่งกลับให้ผู้ขอจดทะเบียนทางอีเมล - แจ้งจำนวนค่าธรรมเนียม - รับชำระค่าธรรมเนียม	- ระบบจัดทำแบบพิมพ์ลงลายมือชื่อ - ระบบแจ้งจำนวนค่าธรรมเนียม - ระบบแจ้งการชำระค่าธรรมเนียม	พรบ. ธุรกรรม ม. ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๒/๑, ๑๔-๒๕	ในส่วนของการชำระค่าธรรมเนียม - ธนาคาร (ชำระค่าธรรมเนียม) - กรมสรรพากร (อากรแสตมป์)	- เมื่อนายทะเบียนพิจารณาแล้ว เห็นว่าคำขอจดทะเบียนถูกต้อง ให้นายทะเบียนแจ้งจำนวนค่าธรรมเนียมและนำข้อมูลคำขอจดทะเบียนพร้อมรายละเอียดของบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกคน จัดลงในแบบพิมพ์ลงลายมือชื่อ และจัดส่งให้ผู้ขอจดทะเบียนทางอีเมล - ผู้ขอจดทะเบียนนำ แบบพิมพ์ลงลายมือชื่อ ไปให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดลงลายมือชื่อ และจัดส่งกลับมาให้นายทะเบียนทางระบบ ในรูปแบบภาพ (image) - ผู้ขอจดทะเบียนชำระค่าธรรมเนียม ซึ่งรวมถึงค่าอากรแสตมป์ โดยชำระผ่านทางเคาน์เตอร์ธนาคาร ทาง internet banking หรือชำระผ่านตู้

ขั้นตอน	ผู้ยื่นคำขอ	เจ้าหน้าที่	ระบบ IT	กฎระเบียบ	หน่วยงานอื่น	หมายเหตุ
						ATM และแจ้งกลับการชำระค่าธรรมเนียมที่ระบบของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า
๗. รับจดทะเบียนและจัดส่งเอกสาร/เอกสาร/	รับเอกสาร	รับจดทะเบียนและจัดส่งเอกสาร ได้แก่ใบสำคัญใบเสร็จรับเงิน หนังสือรับรองหรือสำเนาคำขอ (หากมี)	- ระบบแจ้งผลการจดทะเบียน - ระบบส่งเอกสาร	-	-	- หากนายทะเบียนเห็นว่าผู้จดทะเบียนชำระค่าธรรมเนียมและจัดส่งแบบพิมพ์ลงลายมือชื่อดังกล่าวอย่างถูกต้องแล้ว ให้รับจดทะเบียนและแจ้งผลการจดทะเบียน - นายทะเบียนส่งใบสำคัญและใบเสร็จ รวมถึงหนังสือรับรองและสำเนาเอกสาร (หากมี) ให้ผู้จดทะเบียนทางไปรษณีย์ หรือหากภายหลัง ผู้จดทะเบียนประสงค์จะขอหนังสือรับรองหรือสำเนาเอกสาร ผู้จดทะเบียนก็สามารถขอผ่านระบบ e-service ซึ่งผู้จดทะเบียนสามารถรับเอกสารได้ทางไปรษณีย์ด่วนพิเศษ (EMS) ถึงที่อยู่ผู้รับทั่วราชอาณาจักร หรือโดยพนักงานจัดส่งเอกสารของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า (DBD Express Service) ซึ่งให้บริการในเขตกรุงเทพมหานครนนทบุรี สมุทรปราการ และปทุมธานี นอกจากนี้ ผู้จดทะเบียนยังสามารถขอหนังสือรับรองและรับรองสำเนาเอกสารนิติบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่านธนาคาร (e-Certification) ได้อีกช่องทางหนึ่ง

๓.๗.๒.๓ แนวทางที่ ๓ แนวทางการใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ตามมาตรา ๒๖ โดยผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคนมีลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์

กระบวนการการจดทะเบียนตามแนวทางที่ ๓ นี้ มีความจำเป็นต้องแก้ไขปรับปรุงกฎหมายและกระบวนการ ดังนี้

๑) ประเด็นกฎหมาย

(๑) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๐๖๔ ในกรณีของห้างหุ้นส่วนสามัญ มาตรา ๑๐๗๘ ในกรณีห้างหุ้นส่วนจำกัด และมาตรา ๑๐๘๘ ประกอบกับ ๑๐๘๙ และมาตรา ๑๑๑๑ ในกรณีบริษัทจำกัด ให้บุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องนอกเหนือจากผู้จดทะเบียน เช่น หุ้นส่วน ผู้เริ่มก่อการ หรือพยาน ไม่ต้องลงลายมือชื่อในเอกสารจดทะเบียน

(๒) ระเบียบสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทว่าด้วยการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัท พ.ศ. ๒๕๕๔ (และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๒-๖)

ก) ยกเลิกการลงลายมือชื่อในคำขอจดทะเบียนที่จะต้องกระทำต่อหน้านายทะเบียน หรือต่อหน้าพนักงานฝ่ายปกครอง ดำรวจชั้นผู้ใหญ่ซึ่งประจำอยู่ในท้องที่ที่ผู้ขอจดทะเบียนมีภูมิลำเนาอยู่ สามัญสมาชิกหรือสมาชิกวิสามัญแห่งนิติบุคคล ผู้สอบบัญชี รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพบัญชี หรือบุคคลอื่นตามที่นายทะเบียนกลางประกาศกำหนด

ข) แก้ไขปรับปรุงแบบพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัทให้สอดคล้องกับการกรอกข้อมูลโดยใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์

๒) ประเด็นการปรับกระบวนการ

(๑) เชื่อมโยงฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร์ของกรมการปกครอง โดยทำความเข้าใจข้อมูลดังกล่าวมาใช้เพื่อตรวจสอบความมีตัวตนของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจดทะเบียนนั้นๆ แบบ real time โดยตรวจสอบจากเลขที่บัตรประชาชน ๑๓ หลัก

(๒) ทำความเข้าใจกับธนาคารพาณิชย์ เพื่อเปิดช่องทางให้ผู้ขอจดทะเบียนสามารถชำระค่าธรรมเนียมและอากรแสตมป์ผ่านการตัดวงเงินบัตรเครดิตได้

(๓) ทำความเข้าใจกับกรมสรรพากร เกี่ยวกับการจัดเก็บอากรแสตมป์ และการจัดส่งค่าอากรให้กรมสรรพากร

(๔) จัดทำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อรองรับการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ ระบบรับสมัคร ระบบ Login ระบบสร้างคำขอจดทะเบียนอิเล็กทรอนิกส์ ระบบบันทึกคำขอจดทะเบียนอิเล็กทรอนิกส์ ระบบแจ้งกลับเพื่อให้แก้ไขคำขอ ระบบยืนยันคำขอ จดทะเบียน ระบบแจ้งจำนวนค่าธรรมเนียม ระบบแจ้งการชำระค่าธรรมเนียม ระบบแจ้งผลการ จดทะเบียน และระบบส่งเอกสาร

(๕) จัดทำระบบการออกหนังสือรับรอง สำเนาเอกสาร และใบเสร็จรับเงินในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้ขอจดทะเบียนสามารถพิมพ์ (print out) ได้ด้วยตนเอง

ตารางที่ ๓.๙ แนวทางที่ ๓ แนวทางการใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ตามมาตรา ๒๖ โดยผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคนมีลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์

ขั้นตอน	ผู้ยื่นคำขอ	เจ้าหน้าที่	ระบบ IT	กฎระเบียบ	หน่วยงานอื่น	หมายเหตุ
๑. ขอใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์	ขอใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์จากผู้ให้บริการ Certification Authority (CA) สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคน	-	-	พรบ. ธุรกรรมฯ ม. ๒๖	-	ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคนขอใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์ (Digital Certification) จากหน่วยงานหรือองค์กรที่มีหน้าที่รับรองความมีตัวตนของผู้ใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์-(Certification Authority)
๒. สมัครใช้บริการ	กรรมการผู้จดทะเบียนสมัครใช้บริการทางเว็บไซต์ของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เพื่อขอใช้ระบบ พร้อมระบุรายละเอียดใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์ และเลขที่บัตรประชาชน	- พิจารณาตรวจสอบคำขอ และเลขที่บัตรประชาชนของผู้จดทะเบียนกับฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร์ของกรมการปกครอง - รับสมัคร	ระบบรับสมัคร	พรบ. ธุรกรรมฯ ม. ๒๖	กรมการปกครองเพื่อใช้ฐานข้อมูลบุคคลและเลขที่บัตรประชาชน	- กรรมการผู้จดทะเบียนสมัครใช้บริการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์ ทางเว็บไซต์ของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า พร้อมระบุรายละเอียดใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์ และเลขที่บัตรประชาชนประกอบการสมัคร พร้อมระบุชื่อกรรมการผู้มีอำนาจในการทำธุรกรรมการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัทกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า - เมื่อนายทะเบียนได้รับคำขอแล้ว ให้พิจารณาตรวจสอบข้อมูลและเลขที่บัตรประชาชนของกรรมการผู้จดทะเบียนกับฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร์ของกรมการปกครอง หากเห็นว่าข้อมูลถูกต้องและครบถ้วน จึงรับสมัคร
๓. Login	Login ด้วยลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์	-	ระบบ Login	พรบ. ธุรกรรมฯ ม. ๒๖	-	ผู้จดทะเบียน Login ด้วยลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์

ขั้นตอน	ผู้ยื่นคำขอ	เจ้าหน้าที่	ระบบ IT	กฎระเบียบ	หน่วยงานอื่น	หมายเหตุ
๔. เลือกประเภทคำขอจดทะเบียนและกรอกข้อมูล	เลือกประเภทนิติบุคคลและประเภทคำขอจดทะเบียน กรอกข้อมูลเพื่อขอจดทะเบียนพร้อมระบบขอหนังสือรับรองและสำเนาคำขอจดทะเบียน	-	ระบบสร้างคำขอจดทะเบียนอิเล็กทรอนิกส์	พรบ. ธุรกิจ ม. ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๒/๑	-	- ผู้จดทะเบียนเลือกประเภทนิติบุคคลและประเภทคำขอจดทะเบียน พร้อมกรอกข้อมูลการจดทะเบียนและข้อมูลของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ได้แก่ ชื่อ-นามสกุล ที่อยู่ เบอร์ติดต่อ อีเมล เลขที่บัตรประชาชน และรายละเอียดใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์ พร้อมแนบไฟล์ภาพของข้อมูลอื่นๆประกอบคำขอ เช่น แผนที่ไฟล์ตาราง
๕. บันทึกและส่งคำขอ	บันทึกและส่งคำขอ	- พิจารณาคำขอจดทะเบียน	- ระบบบันทึกคำขอจดทะเบียนอิเล็กทรอนิกส์ - ระบบแจ้งกลับเพื่อให้แก้ไขคำขอ	พรบ. ธุรกิจ ม. ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๒/๑, ๑๔-๒๕	กรมการปกครองเพื่อใช้ฐานข้อมูลบุคคลและเลขที่บัตรประชาชน	- หากประสงค์ขอรับหนังสือรับรองและสำเนาคำขอจดทะเบียน ให้ระบุรายละเอียดเอกสารที่ต้องการ และคลิกส่งคำขอจดทะเบียน - ให้นายทะเบียนพิจารณาคำขอดังกล่าวว่าถูกต้องและครบถ้วนหรือไม่ พร้อมตรวจสอบเลขที่บัตรประชาชนของผู้ที่เกี่ยวข้องกับฐานข้อมูลของกรมการปกครอง หากเห็นว่าคำขอจดทะเบียนไม่ถูกต้อง ให้แจ้งผู้ขอจดทะเบียนเพื่อแก้ไข
๖. ผู้ที่เกี่ยวข้องยืนยันคำขอจดทะเบียนและการชำระค่าธรรมเนียม	- ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคน Login ด้วยลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อยืนยันคำขอจดทะเบียน - ชำระค่าธรรมเนียม	- รับชำระค่าธรรมเนียม	- ระบบยืนยันคำขอจดทะเบียน - ระบบแจ้งจำนวนค่าธรรมเนียม - ระบบแจ้งการชำระค่าธรรมเนียม	พรบ. ธุรกิจ ม. ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๒/๑, ๑๔-๒๕	ในส่วนของการชำระค่าธรรมเนียม - ธนาคาร (ชำระค่าธรรมเนียม) - กรมสรรพากร (อากรแสตมป์)	- เมื่อนายทะเบียนพิจารณาแล้วเห็นว่าคำขอจดทะเบียนถูกต้อง ให้นายทะเบียนแจ้งจำนวนค่าธรรมเนียม - ผู้ที่เกี่ยวข้อง Login เข้าระบบด้วยลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อยืนยันคำขอจดทะเบียน - ผู้ขอจดทะเบียนชำระค่าธรรมเนียม ซึ่งรวมถึงค่าอากรแสตมป์ โดยชำระผ่านทางเคาน์เตอร์ธนาคาร ทาง internet banking ชำระผ่านตู้

ขั้นตอน	ผู้ยื่นคำขอ	เจ้าหน้าที่	ระบบ IT	กฎระเบียบ	หน่วยงานอื่น	หมายเหตุ
						ATM หรือผ่านทางการตัดวงเงินบัตรเครดิต และแจ้งกลับการชำระค่าธรรมเนียมที่ระบบ ของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า
๗. รับจดทะเบียน และจัดส่ง เอกสาร/	รับเอกสาร	รับจดทะเบียนและจัดส่งเอกสาร ได้แก่ใบสำคัญ ใบเสร็จรับเงิน หนังสือรับรองหรือสำเนาคำขอ (หากมี)	- ระบบแจ้งผลการ จดทะเบียน - ระบบส่งเอกสาร	-	-	- หากนายทะเบียนเห็นว่าผู้ขอจดทะเบียนชำระ ค่าธรรมเนียมและและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจด ทะเบียนทั้งหมดได้ยื่นยื่นคำขอจดทะเบียน แล้ว ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนและแจ้ง ผลการจดทะเบียน - นายทะเบียนส่งใบสำคัญ ใบเสร็จ รวมถึง หนังสือรับรองและสำเนาเอกสาร (หากมี) ใน รูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ให้ผู้ขอจดทะเบียน หรือหากภายหลัง ผู้ขอจดทะเบียนประสงค์จะ ขอหนังสือรับรองหรือสำเนาเอกสาร ผู้ขอจด ทะเบียนก็สามารถขอผ่านระบบ e-service ซึ่งผู้ขอจดทะเบียนสามารถรับเอกสารได้ทาง ไปรษณีย์ด่วนพิเศษ (EMS) ถึงที่อยู่ผู้รับทั่ว ราชอาณาจักร หรือโดยพนักงานจัดส่งเอกสาร ของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า (DBD Express Service) ซึ่งให้บริการในเขตกรุงเทพมหานคร นนทบุรี สมุทรปราการ และปทุมธานี นอกจากนี้ ผู้ขอจดทะเบียนยังสามารถขอ หนังสือรับรองและรับรองสำเนาเอกสารนิติ บุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่านธนาคาร (e-Certification) ได้อีกช่องทางหนึ่ง

๓.๗.๓ ปัจจัยสำหรับการพิจารณาทางเลือกและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาระบบการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์

จะเห็นได้ว่า แนวทางการดำเนินงานตามแนวทางที่ ๑-๓ ข้างต้น มีความเข้มข้นของการใช้เทคโนโลยีเกี่ยวกับการลงลายมือชื่อในกระบวนการการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัทมากขึ้นตามลำดับ ซึ่งการพัฒนาระบบจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์ของกรมพัฒนาธุรกิจการค้าควรเป็นไปตามแนวทางใดและอย่างไรนั้น ประเด็นสำคัญที่ต้องพิจารณา คือ ควรใช้ แนวทางการลงลายมือชื่อแบบใด ระหว่างการใช้ username/password ตามมาตรา ๙ หรือลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ ตามมาตรา ๒๖ ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่า มีปัจจัยหลายประการที่จะต้องคำนึง ดังนี้

๑) เป้าประสงค์ของโครงการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์

ผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาระบบการจดทะเบียนนิติบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์โดยตรงนั้นคือ ผู้ประกอบการที่มาขอจดทะเบียน ซึ่งจะต้องเป็นผู้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด จึงเป็นที่คาดหวังของบุคคลดังกล่าวว่า ระบบการจดทะเบียนนี้ จะต้องเป็นระบบที่ใช้งานง่าย ผู้ประกอบการสามารถดำเนินการได้ด้วยตนเอง และไม่ซับซ้อนมากเกินไป สามารถยื่นคำขอจดทะเบียนออนไลน์ที่ใดก็ได้ โดยไม่ต้องเดินทางมาเพื่อจดทะเบียนที่กรมพัฒนาธุรกิจการค้า สามารถลดค่าใช้จ่ายและเวลาในการดำเนินงาน ดังนั้น ถ้าหากผู้ขอจดทะเบียนเห็นว่า ระบบใช้ยากหรือมีข้อกำหนดหรือรายละเอียดที่ผู้ขอจดทะเบียนจะต้องดำเนินการมากเกินไป ก็จะทำให้เกิดความรู้สึกไม่อยากใช้ช่องทางนี้ และใช้ช่องทางในปัจจุบันแทน ซึ่งจะไม่เป็นการสนับสนุนการใช้ระบบ และสุดท้ายจะไม่สามารถบรรลุเป้าหมายตามที่วางไว้ได้

๒) ภาระที่เกิดขึ้นต่อผู้ใช้บริการและผู้ให้บริการ

การปรับเปลี่ยนระบบการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัทนี้ จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและจะต้องมีการปรับตัวทั้งในด้านผู้ให้บริการและผู้รับบริการ โดยในด้านผู้ให้บริการ ซึ่งก็คือ กรมพัฒนาธุรกิจการค้านั้น หากเป็นการใช้ระบบ username/password จะเป็นการสร้างความรับผิดชอบใหม่ให้แก่กรมพัฒนาธุรกิจการค้าในการจัดทำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อออก username/password ซึ่งจะต้องเป็นระบบที่ได้มาตรฐาน มีความปลอดภัย และน่าเชื่อถือ ผลที่ตามคือ ภาระและความรับผิดชอบในการยืนยันตัวตนจะตกแก่กรมพัฒนาธุรกิจการค้า ในทางตรงกันข้ามหากใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ กรมพัฒนาธุรกิจการค้าไม่ต้องรับผิดชอบในการยืนยันตัวตนเนื่องจากความรับผิดชอบดังกล่าวจะตกแก่ผู้ให้บริการลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือ Certification Authority นั้นเอง

ในด้านของผู้ใช้บริการ ไม่ว่าจะเป็นการใช้ username/password หรือลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ ผู้ใช้บริการจะต้องเดินทางมาเพื่อทำเรื่องขอ username/password ที่กรมพัฒนาธุรกิจการค้า หรือลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้ให้บริการ CA แต่การใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์จะมีค่าใช้จ่ายที่ค่อนข้างสูงและต้องรักษาสภาพทุกปี ในขณะที่ username/password ผู้ใช้บริการไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ

๓) สภาพธุรกิจของไทยและความพร้อมของผู้ประกอบการ

การนำเทคโนโลยีใดๆมาใช้ในการให้บริการภาครัฐ ควรต้องคำนึงถึงความพร้อม ความรู้และความเข้าใจในเทคโนโลยีนั้นๆของผู้ประกอบการ เพราะหากผู้ใช้ไม่เข้าใจการใช้

ระบบและไม่เห็นความสำคัญของการรักษาความปลอดภัยของรหัสส่วนบุคคลแล้ว อาจก่อให้เกิดปัญหาในการใช้ระบบต่อไปได้ และท้ายที่สุด การให้บริการจากระบบดังกล่าวจะไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

๔) เปรียบเทียบกับระบบการให้บริการทางอิเล็กทรอนิกส์ของหน่วยงานรัฐอื่น

จากการตรวจสอบการใช้เทคโนโลยีการลงลายมือชื่อที่หน่วยราชการอื่นของไทยนำมาใช้ เช่น กรมศุลกากร กรมสรรพากร และธนาคารแห่งประเทศไทย ส่วนใหญ่จะกำหนดให้ใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ในนามนิติบุคคล เพื่อการจัดส่งเอกสาร เช่น ใบขนสินค้า ใบกำกับภาษีเท่านั้น และสามารถทำในนามนิติบุคคลได้ เนื่องจากถือว่าได้มีนิติบุคคลเกิดขึ้นแล้ว โดยหน่วยงานดังกล่าวจะใช้หนังสือรับรองนิติบุคคลจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้าเป็นเอกสารหนึ่งในการรับสมัครขอใช้บริการ แต่เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับระบบการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัทแล้ว เห็นว่ามีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ระบบการให้บริการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัท จะเริ่มต้นที่กระบวนการจัดตั้งนิติบุคคล ซึ่งในขณะนั้นยังไม่มีสภาพนิติบุคคลเกิดขึ้น จึงมีประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ในของนามนิติบุคคลว่าจะสามารถกระทำได้หรือไม่ นอกจากนี้การจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัทนั้น ก็ไม่ได้มีความเกี่ยวข้องเฉพาะผู้จดทะเบียนกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า แต่ยังมี ความเกี่ยวพันถึงบุคคลอื่น ๆ อีกเป็นจำนวนมาก โดยกระทบต่อสิทธิและหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคคลคนนั้น ๆ

๕) เปรียบเทียบกับระบบจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์ของต่างประเทศ

ประเทศนิวซีแลนด์หรือสิงคโปร์ ต่างใช้ username/password ในการจดทะเบียนนิติบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ของตน ซึ่งเป็นระบบแบบจดแจ้ง (filing system) ทั้งสองประเทศ โดยมีการเชื่อมโยงข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร์ ทำให้สามารถตรวจสอบตัวตนได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ และในกรณีของนิวซีแลนด์ จะเห็นได้ว่า กระบวนการการจดทะเบียนธุรกิจยังไม่อยู่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ทั้งหมด โดยผู้จดทะเบียนยังคงต้องพิมพ์แบบฟอร์มการยอมรับ เพื่อให้บุคคลที่เกี่ยวข้องลงลายมือชื่อและจัดส่งให้ the Companies Office ทางแฟกซ์ หรือทางระบบออนไลน์

ในกรณีของหมู่เกาะโซโลมอน ซึ่งได้เปลี่ยนระบบการจดทะเบียนธุรกิจจากระบบเอกสารมาเป็นระบบออนไลน์ เมื่อปี ๒๕๕๒ ถือเป็นการปฏิรูประบบการจดทะเบียนธุรกิจครั้งใหญ่ โดยใช้ username/password ในการจดทะเบียนเช่นกัน แต่กระบวนการจดทะเบียนยังไม่เป็นระบบอิเล็กทรอนิกส์ตลอดทุกขั้นตอน

๖) ความปลอดภัย

ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้รับการยอมรับและได้รับการรับรองจากกฎหมายว่าเป็นการลงลายมือชื่อที่มีความน่าเชื่อถือและปลอดภัยมากที่สุด เมื่อเทียบกับการใช้ username/password แต่ไม่ว่าจะใช้การลงลายมือชื่อในรูปแบบใดก็ตาม ผู้เป็นเจ้าของรหัสหรือลายมือชื่อนั้น จะต้องเก็บรักษาไว้เป็นความลับ ไม่ให้ผู้อื่นสามารถนำไปใช้ได้

เมื่อพิจารณาข้อดีข้อเสียของแต่ละวิธีการ ประกอบกับเป้าหมายของการพัฒนาระบบจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์ที่ต้องการอำนวยความสะดวก ไม่ก่อให้เกิดความยุ่งยากแก่ผู้ใช้บริการมากกว่าระบบเดิม รวมถึงสภาพการทำธุรกิจในประเทศไทย ความพร้อมของผู้ประกอบการในปัจจุบัน ซึ่งยังไม่มี ความเข้าใจในเรื่องลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์อย่างเพียงพอ จึงเห็นว่า ในระยะเริ่มแรก การลงลายมือชื่อตามมาตรา ๙ (username/password) เป็นวิธีที่เหมาะสมมากกว่า อย่างไรก็ตาม หากต่อไป ผู้ประกอบการมีความพร้อมและความเข้าใจในการใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น และหน่วยงานรัฐได้พัฒนาระบบลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ให้มีความแพร่หลาย ทุกคนสามารถมีได้ และมีค่าใช้จ่ายที่ถูกลงหรือไม่มีเลย จึงอาจพัฒนาระบบเป็นการจดทะเบียนโดยลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ ตามมาตรา ๒๖ ต่อไป

อย่างไรก็ตาม ปัญหาประการหนึ่งคือ การลงลายมือชื่อตามมาตรา ๙ ยังไม่มีหน่วยงานใดสามารถรับรองได้ว่าเป็นวิธีการที่ปลอดภัยและน่าเชื่อถือ ไม่เหมือนกับลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่มีหน่วยงาน Certification Authority รับรอง จึงเป็นประเด็นที่หน่วยงานจะต้องพิจารณาโดยคำนึงถึงรูปแบบธุรกรรมของตนเองว่ามีความสำคัญและต้องอาศัยความเข้มข้นของการรักษาความปลอดภัยมากน้อยเพียงใด ซึ่งตามที่ได้กล่าวไปข้างต้นว่า ระบบการให้บริการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัทมีความเกี่ยวพันถึงบุคคลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจดทะเบียนอีกเป็นจำนวนมาก โดยจะกระทบต่อสิทธิและหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคคลคนนั้น การใช้เพียง username/password อย่างเดียว อาจไม่มีความปลอดภัยและความน่าเชื่อถือเพียงพอ และไม่สามารถที่จะยืนยันตัวตนของผู้ใช้ได้อย่างสมบูรณ์ จึงจำเป็นต้องมีระบบอื่นเข้ามาเสริมเพื่อให้มีความปลอดภัยในระดับสูง ผู้ศึกษาจึงเห็นตามที่น่าเสนอในแนวทางเลือกที่ ๑ ว่า หากใช้ username/password แทนการลงลายมือชื่อแล้ว ก็ควรใช้รหัส One Time Password (OTP) เข้ามาเสริม ประกอบกับการกำหนดให้ผู้จดทะเบียนเดินทางมาสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทเพื่อแสดงตน ดังนั้น ในส่วนของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า จึงจำเป็นต้องจัดตั้งหน่วยงานขึ้นมาดูแลรับผิดชอบการออก username/password และรหัส OTP ซึ่งระบบดังกล่าวจะต้องมีมาตรฐานและ มีระบบการรักษาข้อมูลและความปลอดภัยที่เหมาะสม

ดังนั้น เมื่อพิจารณาจากความพร้อมทางด้านเทคโนโลยี ประกอบกับสภาพการประกอบธุรกิจของประเทศไทย ความรู้ ความพร้อม และความเข้าใจของผู้ประกอบการเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีต่างๆ ทำให้ไม่สามารถเริ่มต้นการใช้ระบบด้วยกระบวนการทางอิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างสมบูรณ์ในทันที จึงจำเป็นต้องพัฒนาระบบไปตามลำดับ เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทและความพร้อมของทุกภาคส่วน ผู้ศึกษาจึงเห็นควรพัฒนาระบบการจดทะเบียนนิติบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ได้เป็น ๓ ระยะ ได้แก่

๑) ระยะสั้น

(๑) พัฒนาระบบให้เป็นรูปแบบตามแนวทางที่ ๑ โดยใช้ username/password ทั้งนี้ เมื่อได้มีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายในส่วนของการลงลายมือชื่อแล้ว และจัดตั้งระบบ/หน่วยงาน เพื่อรับผิดชอบการออก username/password และรหัส OTP พร้อมพัฒนาการเชื่อมโยงข้อมูล

(๒) ลดค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียน เพื่อสร้างแรงจูงใจในการใช้ระบบ

๒) ระยะกลาง

พัฒนารูปแบบการจดทะเบียนตามแนวทางที่ ๒ โดยใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ และผู้จดทะเบียนเท่านั้นเป็นผู้มีลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งในการพัฒนากระบวนการจดทะเบียนในรูปแบบดังกล่าว จำเป็นต้องพิจารณาถึงความพร้อมของทุกภาคส่วน รวมถึงค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์

๓) ระยะยาว

(๑) พัฒนาการจดทะเบียนตามแนวทางที่ ๓ เนื่องจากเป้าหมายสุดท้ายของการพัฒนาระบบการจดทะเบียนทางหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์ คือ ผู้ประกอบการสามารถดำเนินการ ขอดทะเบียนนิติบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างสมบูรณ์ โดยไม่ต้องอาศัยกระดาษเอกสารใดๆ อีกต่อไป อย่างไรก็ตาม ในการพัฒนาระบบการจดทะเบียนให้ไปสู่เป้าหมายดังกล่าว ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย เช่น ความรู้ ความเข้าใจ และความพร้อมของผู้ประกอบการในเทคโนโลยีการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่จะนำมาใช้ในการจดทะเบียน หรือประเด็นเรื่องค่าใช้จ่ายอันเกิดจากการใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ ในการนี้ รัฐบาลจึงควรเร่งผลักดันให้มีการออกลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ให้แก่ประชาชนทุกคนสำหรับการทำธุรกรรมกับภาครัฐ โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ หรือเสียค่าใช้จ่ายในจำนวนที่น้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ พร้อมทั้งสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชน เพื่อให้การทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งรวมถึงการจดทะเบียนนิติบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ มีความปลอดภัย สามารถยืนยันตัวตนของบุคคลที่เกี่ยวข้องได้อย่างชัดเจน และเป็นระบบอิเล็กทรอนิกส์อย่างสมบูรณ์ สอดคล้องกับแนวคิดการเป็นรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ หรือ e-Government

นอกจากนี้ ระบบการจดทะเบียนธุรกิจของไทยในปัจจุบันยังคงมีข้อจำกัดในหลายประเด็นที่ทำให้ไม่สามารถสนับสนุนการเริ่มต้นธุรกิจได้มากเท่าที่ควร ผู้ศึกษาจึงเห็นว่า ในระยะยาว ควรแก้ไขและปรับปรุงระบบการจดทะเบียนในประเด็นต่าง ดังนี้

๑) แก้ไขปรับปรุงประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๓ ลักษณะ ๒๒ ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัทในประเด็นดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดให้บริษัทจำกัดสามารถจัดตั้งขึ้นโดยบุคคลเพียงคนเดียวได้ (ตั้งแต่หนึ่งคนขึ้นไป) โดยแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๐๑๒ มาตรา ๑๐๘๗ รวมทั้งเพิ่มเติมบทบัญญัติในส่วนที่ ๓ วิธีจัดการบริษัทจำกัด เพื่อกำหนดบทยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติทั่วไปในส่วนที่เกี่ยวข้องความสัมพันธ์ภายในของบริษัทและวิธีการจัดการบริษัทซึ่งโดยสภาพจะต้องเป็นกรณีที่มีผู้ถือหุ้นมากกว่าหนึ่งคน มาใช้บังคับกับกรณีที่บริษัทมีผู้ถือหุ้นเพียงคนเดียว

แต่เดิมก่อนปี พ.ศ. ๒๕๕๑ นั้น การจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทจำกัดจะต้องมีบุคคลมาเข้าร่วมกันตั้งแต่ ๗ คนขึ้นไปจึงจะจัดตั้งเป็นบริษัทได้ ซึ่งข้อกำหนดที่ให้มีผู้เริ่มก่อการจำนวนอย่างน้อย ๗ คนตามกฎหมายเก่านั้น สันนิษฐานว่าได้รับอิทธิพลมาจากกฎหมายบริษัทของอังกฤษ (The Companies Act of ๑๘๖๒) มาตรา ๖ ตั้งแต่ครั้งที่ประเทศไทยร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ในปัจจุบันการจัดตั้งบริษัทจำกัดจะต้องมีบุคคลตั้งแต่ ๓ คนขึ้นไปมาเข้าร่วมกันเพื่อจัดตั้งเป็นบริษัท ซึ่งในทางปฏิบัติของนายทะเบียนมักพบว่า มีบริษัทจำนวนมากที่จัดตั้งขึ้นโดยมีบุคคลที่เป็นผู้ถือหุ้นหรือผู้ลงทุนที่แท้จริงเพียงคนเดียว แต่เมื่อกฎหมายกำหนดให้ต้องจัดตั้ง

ขึ้นโดยมีบุคคลตั้งแต่ ๓ คนขึ้นไป จึงจำเป็นต้องหาบุคคลอื่นอีกสองคนเข้ามาร่วมจัดตั้งด้วย ในลักษณะของตัวแทนหรือที่เรียกกันว่า “นอมินี” โดยบุคคลอื่นอีกทั้งสองคนนั้นมิได้มีเจตนาที่จะเข้าร่วมลงทุนเพื่อแบ่งผลกำไรที่บริษัททำมาหาได้ด้วยแต่อย่างใด เป็นเพียงการให้ยืมใช้ชื่อเพื่อร่วมจัดตั้งให้ครบตามจำนวนที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น และในบางกรณีอาจรุนแรงถึงขั้นที่ไปแอบอ้างใช้ชื่อบุคคลอื่นมาร่วมจัดตั้งโดยบุคคลดังกล่าวมิได้ร่วมรู้เห็นด้วยแต่อย่างใด อันมีลักษณะเป็นการกระทำความผิดอาญา จากปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าวย่อมเห็นได้ว่า ข้อกำหนดเรื่องจำนวนคนที่จะร่วมจัดตั้งบริษัทดังกล่าวนั้น ไม่สามารถก่อให้เกิดผลสมมติเจตนารมณ์ของกฎหมายได้ในหลายกรณี แต่กลับส่งผลในทางตรงกันข้ามที่ก่อให้เกิดปัญหาและเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินธุรกิจของเอกชน นอกจากนี้หากอนุญาตให้บริษัทจำกัดสามารถจัดตั้งขึ้นโดยบุคคลเพียงคนเดียวได้ ก็จะเป็นการสนับสนุนชาวต่างชาติเข้ามาลงทุนและจัดตั้งธุรกิจในประเทศไทย ก่อให้เกิดผลดีต่อเศรษฐกิจของประเทศ อีกทั้งยังเป็นช่วยลดปัญหา “นอมินี” ที่ผู้ถือหุ้นคนไทยมิใช่ผู้ลงทุนหรือเจ้าของเงินทุนที่แท้จริง ซึ่งเป็นปัญหาที่ประเทศไทยประสบอยู่ในปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม การแก้ไขหลักเกณฑ์ของกฎหมายในเรื่องนี้ อาจก่อให้เกิดปัญหาในแง่มุมต่าง ๆ ได้ เช่น

กรณีแรก ในแง่ความเกี่ยวข้องกันระหว่างผลประโยชน์ของบริษัทและกรรมการที่เป็นผู้ถือหุ้นเพียงรายเดียว

- หากกรรมการตัดสินใจในทางธุรกิจผิดพลาด กระทำการในทางที่ไม่เป็นประโยชน์สูงสุดของบริษัท หรือกระทำการนอกเหนือของอำนาจที่ได้รับมอบหมาย อาจเกิดปัญหาว่ากรรมการคนดังกล่าวในฐานะผู้ถือหุ้นสามารถให้สัตยาบันการกระทำที่ตนมีส่วนได้เสียโดยตรงได้หรือไม่

- โดยทั่วไป ทรัพย์สินของบริษัทแยกต่างหากจากทรัพย์สินส่วนตัวของกรรมการและผู้ถือหุ้น แต่ในกรณีของบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นและกรรมการคนเดียวกัน กรรมการอาจใช้ทรัพย์สินของบริษัทราวกับเป็นทรัพย์สินของตนเองจนไม่อาจแยกได้ว่าส่วนใดคือทรัพย์สินของบริษัทและส่วนใดคือทรัพย์สินส่วนตัวของกรรมการ กรณีนี้อาจเกิดปัญหาหากกรรมการหรือบริษัทถูกฟ้องล้มละลาย ซึ่งมาตรา ๑๐๙ แห่งพระราชบัญญัติล้มละลายกำหนดว่าสิ่งของที่อยู่ในครอบครองหรือในอำนาจสั่งการของลูกหนี้กรรมการโดยพฤติการณ์ที่ทำให้เห็นว่าลูกหนี้เป็นเจ้าของให้สันนิษฐานว่าเป็นทรัพย์สินของลูกหนี้ ในกรณีนี้ ทรัพย์สินบางส่วนของกรรมการหรือของบริษัทอาจต้องด้วยข้อสันนิษฐานดังกล่าวและอาจถูกรวมเข้ากับทรัพย์สินอื่นของผู้ถูกฟ้องล้มละลาย

กรณีที่สอง ในแง่ความสัมพันธ์ต่อบุคคลภายนอก

- ปัญหาหลักที่เกิดขึ้นคือ ในกรณีที่กรรมการทำธุรกรรมกับบุคคลภายนอก ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลภายนอกและกรรมการจะเป็นเช่นไรและกรรมการต้องรับผิดชอบเป็นการส่วนตัวหรือไม่ หากบุคคลภายนอกไม่รู้ว่ากรรมการกระทำการในฐานะของผู้แทนบริษัท อาจมองได้ว่ากรรมการเป็นตัวแทนที่ไม่เปิดเผยชื่อ และกรรมการจำต้องรับผิดชอบเป็นการส่วนตัวต่อบุคคลภายนอก

- หากพิสูจน์ได้ว่าการจัดตั้งบริษัทนั้นมีขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์เพื่อฉ้อฉล หรือเพื่อให้ผู้ถือหุ้นหลุดพ้นจากความรับผิด บุคคลภายนอกจะใช้หลักเลิกลำ (piercing the corporate veil) เพื่อดึงให้ผู้ที่เป็นเจ้าของตัวจริงหรือผู้ถือหุ้นต้องรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอกได้หรือไม่

(๒) ยกเลิกการลงลายมือชื่อพยานสองคนในหนังสือบริคณห์สนธิ

โดยแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๐๘๙ โดยการตัดข้อความ “และลายมือชื่อทั้งปวงนั้นให้มีพยานลงลายมือชื่อรับรองด้วยสองคน” ตอนท้ายของมาตราดังกล่าวออก

ข้อความตอนท้ายของมาตรา ๑๐๘๙ ดังกล่าวนั้น มีเจตนารมณ์เพื่อให้มีบุคคลอื่นอีกสองคนมารับรองเป็นพยานว่าผู้เริ่มก่อการทั้งหมดที่มาเข้าร่วมกันเพื่อจัดตั้งเป็นบริษัทจำกัด ได้ลงลายมือชื่อไว้ในหนังสือบริคณห์สนธิจริง หากมีการพัฒนาระบบการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัทไปสู่การจดทะเบียนโดยใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์แล้ว ความจำเป็นที่จะต้องให้พยานลงชื่อรับรองลายมือชื่อของผู้เริ่มก่อการทุกคนย่อมหมดไป เนื่องจากเมื่อมีการจดทะเบียนผ่านทางระบบอิเล็กทรอนิกส์แล้ว การลงลายมือชื่อของผู้เริ่มก่อการทุกคนในหนังสือบริคณห์สนธิจะต้องเปลี่ยนแปลงวิธีการลงลายมือชื่อไปใช้วิธีการลงลายมือชื่อตามพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ฯ มาตรา ๙ หรือมาตรา ๒๖ แทน ซึ่งวิธีการดังกล่าวสามารถระบุตัวบุคคลที่เป็นเจ้าของลายมือชื่อได้ และเป็นวิธีการที่เชื่อถือได้ว่าบุคคลนั้นได้ลงลายมือชื่อและรับรองว่าข้อความในข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นเป็นของตนเอง ทั้งนี้ การแก้ไขบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวมิได้มีเจตนารมณ์ให้ครอบคลุมไปถึงการรับรองความถูกต้องของข้อมูลหรือข้อความที่ปรากฏในหนังสือบริคณห์สนธิขึ้นด้วยแต่อย่างใด เนื่องจากบทบัญญัติดังกล่าวมีเจตนารมณ์เพื่อให้มีบุคคลอื่นอีกสองคนมาเป็นพยานรับรองว่าผู้เริ่มก่อการทั้งหมดที่มาเข้าร่วมกันเพื่อจัดตั้งเป็นบริษัทจำกัด ได้ลงลายมือชื่อไว้ในหนังสือบริคณห์สนธิจริงเท่านั้น

(๓) การยกเลิกการทำใบสำคัญแสดงการจดทะเบียน

ด้วยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๐๒๐ กำหนดให้ผู้มีส่วนได้เสียของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท สามารถขอให้นายทะเบียนทำใบสำคัญแสดงการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นให้ก็ได้ เมื่อได้เสียค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดในกฎกระทรวงแล้ว และกำหนดให้พนักงานทะเบียนทำใบสำคัญแสดงการจดทะเบียนให้แก่ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท ตามมาตรา ๑๐๗๘ และมาตรา ๑๑๑๑ ซึ่งใบสำคัญนี้มีไว้เพื่อยืนยันว่า ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทดังกล่าวได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว อย่างไรก็ตาม ผู้ขอจดทะเบียนสามารถขอหนังสือรับรองการจดทะเบียนนิติบุคคล เพื่อเป็นหลักฐานในการยืนยันความมีตัวตนของนิติบุคคลนั้นได้อยู่แล้ว จึงเห็นว่า สามารถยกเลิกการทำใบสำคัญแสดงการจดทะเบียนได้ เนื่องจากไม่มีความจำเป็นต้องออกใบสำคัญให้อีกต่อไป

(๔) การยกเลิกข้อกำหนดเกี่ยวกับเขตพื้นที่ในการยื่นคำขอจดทะเบียนจัดตั้ง และแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการจดทะเบียน

ด้วยมาตรา ๑๐๑๖ ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กำหนดว่าการจดทะเบียนนั้น ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทตั้งสำนักงานแห่งใหญ่ทำกิจการอยู่ ณ ตำบลใดในพระราชอาณาจักร ท่านให้จดทะเบียน ณ หอทะเบียนสำหรับตำบลนั้น และการแก้ไขข้อความที่ได้จด

ทะเบียนประการหนึ่งประการใดในภายหลังก็ดี กับทั้งแก้ไขการอื่นอย่างหนึ่งอย่างใดอันบทบัญญัติ
แผนกนี้บังคับหรืออนุญาตให้จดทะเบียนก็ดี ก็ต้องจด ณ หอทะเบียนแห่งเดียวกันนั้น บทบัญญัติ
ดังกล่าวมีผลให้ผู้ประกอบการจำต้องยื่นคำขอจดทะเบียน ณ สำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทในพื้นที่
จังหวัดที่สำนักงานแห่งใหญ่ของผู้ประกอบการตั้งอยู่ ซึ่งโดยบทบัญญัตินี้ดังกล่าวครอบคลุมไปถึงระบบ
การตรวจคำขอผ่านระบบอินเทอร์เน็ตในปัจจุบันของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า โดยสำนักงานทะเบียน
หุ้นส่วนบริษัทในพื้นที่จังหวัดที่สำนักงานแห่งใหญ่ของผู้ประกอบการตั้งอยู่จะต้องเป็นผู้พิจารณา
ตรวจสอบความถูกต้องของคำขอผ่านระบบอินเทอร์เน็ตนั้นๆ บทบัญญัตินี้ดังกล่าวจึงเป็นอุปสรรคต่อ
ผู้ประกอบการในการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัท ทำให้ไม่สามารถยื่นคำขอจดทะเบียนข้ามเขต
จังหวัดได้

ดังนั้น เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ประกอบการให้สามารถขอ
จดทะเบียนในเขตพื้นที่จังหวัดใดก็ได้ ซึ่งจะช่วยกระจายจำนวนคำขอจดทะเบียนในจังหวัดต่างๆ เป็น
การลดภาระของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทในเขตจังหวัดที่มีปริมาณคำขอเป็นจำนวนมาก
รวมถึงจะช่วยลดภาระสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทในเขตจังหวัดอื่นๆ นอกเหนือจากในเขต
กรุงเทพฯ ในการตรวจคำขอผ่านระบบอินเทอร์เน็ตในปัจจุบัน หรือคำขอจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-
บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์ในอนาคต เนื่องจากสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทในเขตจังหวัดอื่นๆ ไม่
เพียงมีหน้าที่ความรับผิดชอบทางด้านการรับจดทะเบียนเท่านั้น แต่ยังมีหน้าที่เกี่ยวกับงานด้านการ
ส่งเสริมธุรกิจของผู้ประกอบการด้วย จึงเห็นควรยกเลิกบทบัญญัตินี้ดังกล่าว

๒) การพัฒนาระบบการจดทะเบียนธุรกิจเป็นแบบจดทะเบียน

ระบบการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัทในปัจจุบันของไทยยังเป็นระบบ จด
ทะเบียน ซึ่งอาศัยดุลพินิจของเจ้าหน้าที่เข้ามาเกี่ยวข้อง อันอาจเนื่องมาจากการลักษณะการประกอบ
ธุรกิจของไทยที่ยังไม่โปร่งใส และต้องการตรวจสอบให้การจัดตั้งนิติบุคคลเป็นไปตามที่กฎหมาย
กำหนด อย่างไรก็ตาม เมื่อสภาพการประกอบธุรกิจ ผู้ประกอบการ หรือภาครัฐเองมีความพร้อม ก็
สามารถพัฒนาให้เป็นระบบแบบจดทะเบียนได้ เพื่อความคล่องตัว สะดวก และรวดเร็วในการเริ่มต้นธุรกิจ
เช่นเดียวกับนิวซีแลนด์และสิงคโปร์

๓) การจัดตั้งหน่วยงานกลางเพื่อรับผิดชอบเกี่ยวกับการยืนยันตัวตนโดยเฉพาะ

ในอนาคต เมื่อลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้ถูกนำมาใช้ในการทำธุรกรรมอย่าง
แพร่หลาย ทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรมภาครัฐและเอกชน ก็ควรมีการจัดตั้งหน่วยงานกลางในลักษณะ
Notary Public^{๓๕} เป็นผู้รับรองลายมือชื่อหรือรับรองเอกสารว่าเป็นเอกสารที่แท้จริง ซึ่งจะทำให้การ
ทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งรวมถึงระบบการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์มี
ความปลอดภัย สามารถยืนยันตัวตนของผู้จดทะเบียนและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ และยังสามารถใช้กับการ
ทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์กับหน่วยงานรัฐอื่นต่อไปได้ หรือหากยังไม่สามารถพัฒนาได้ไปถึงขั้นการ
จัดตั้งหน่วยงานกลางในลักษณะดังกล่าวได้ กรมพัฒนาธุรกิจการค้าอาจพิจารณาทำหน้าที่เป็น
Registration Authority (RA) กล่าวคือ กรมพัฒนาธุรกิจการค้าจะทำหน้าที่รับเรื่องการร้องขอ

^{๓๕} Notary Public คืออะไร ? Notary Public คือใครและมีหน้าที่ทำอะไร ? , ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๕๒, ๒ มิถุนายน
๒๕๕๖, แหล่งที่มา <http://notarypublicthailand.wordpress.com/>.

ใบรับรองดิจิทัล และพิจารณาหลักฐานประกอบที่จำเป็น รวมถึงตรวจสอบหลักฐานตัวตน และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้ร้องขอ ก่อนที่ CA จะออกใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์ให้^{๓๖}

๓.๘ ประโยชน์ที่ได้รับจากระบบการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์

ระบบการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์ จะช่วยแก้ไขปัญหาคัดค้านของระบบการจดทะเบียนในปัจจุบัน และก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมากมาย ดังนี้

ตารางที่ ๓.๑๐ ประโยชน์ที่ได้รับจากระบบการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์

ประโยชน์	รายละเอียด	ค่าใช้จ่าย(ต่อปี)
ประโยชน์ในรูปตัวเงิน		
ก) ค่าวัสดุ อุปกรณ์ ค่าเช่าสถานที่ ^{๓๗}		
๑. ค่ากระดาษ	- กระดาษ ๑ รีม (๕๐๐ แผ่น) = ๑๐๐ บาท ราคาแผ่นละ ๐.๒ บาท - เอกสารคำขอจดทะเบียน อย่างน้อย ๑๕ แผ่น รวมเป็นเงิน ๓ บาท/ราย (๐.๒*๑๕ = ๓) - มีคำขอจดทะเบียนนิติบุคคลโดยเฉลี่ยในแต่ละปี ๒๐๕,๐๐๐ ราย ดังนั้น รวมค่ากระดาษทั้งสิ้น เป็นเงิน ๖๑๕,๐๐๐ บาท/ปี (๓*๒๐๕,๐๐๐ = ๖๑๕,๐๐๐ บาท)	๖๑๕,๐๐๐
๒. ค่าหมึกพิมพ์	- ตลับละ ๓,๐๐๐ พิมพ์ได้ ๑๐,๐๐๐ หน้า - เอกสารคำขอจดทะเบียน อย่างน้อย ๑๖ หน้า = ชุดละ ๔.๘ บาท - มีคำขอจดทะเบียนนิติบุคคลโดยเฉลี่ยในแต่ละปี ๒๐๕,๐๐๐ ราย ดังนั้น ค่าหมึกพิมพ์ทั้งสิ้น รวมเป็นเงิน ๔.๘*๒๐๕,๐๐๐ = ๙๘๔,๐๐๐ บาท/ปี	๙๘๔,๐๐๐
๓ ค่าเดินทาง	- ๒๕๐ บาท/คน - มีคำขอจดทะเบียนนิติบุคคลโดยเฉลี่ยในแต่ละปี ๒๐๕,๐๐๐ ราย ค่าเดินทางทั้งสิ้น รวมเป็นเงิน ๒๕๐*๒๐๕,๐๐๐= ๕๑,๒๕๐,๐๐๐ บาท/ปี	๕๑,๒๕๐,๐๐๐
๔. ค่าเช่าสถานที่เก็บแฟ้มนิติบุคคล	<u>ในเขตกรุงเทพฯ</u> - ๘๕,๐๐๐ บาท/เดือน หรือ ๑,๐๒๐,๐๐๐ บาท/ปี <u>ในเขตจังหวัดอื่น</u> - ๑๐๐๐๐ บาท/เดือน/จังหวัด หรือ ๑๒๐,๐๐๐บาท/ปี/	๑๐,๐๒๐,๐๐๐

^{๓๖} กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์, ใบรับรองดิจิทัล, ๒ มิถุนายน ๒๕๕๖, แหล่งที่มา

<http://www.dmsc.moph.go.th/webroot/techno2/hotit/certificate/cer13.htm>

^{๓๗} ค่าใช้จ่ายเป็นการประมาณการ

ประโยชน์	รายละเอียด	ค่าใช้จ่าย(ต่อปี)
	จังหวัด - รวม ๗๕ จังหวัด รวมทั้งสิ้น ๙,๐๐๐,๐๐๐ บาท/ปี	
๕. ค่าเพิ่มเก็บค่าขอจดทะเบียนนิติบุคคลตั้งใหม่	- แฟ้มละ ๖๕ บาท - มีคำขอนิติบุคคลจัดตั้งใหม่โดยเฉลี่ยในแต่ละปี ๖๕,๐๐๐ ราย ดังนั้น ค่าเพิ่มทั้งหมดรวมเป็นเงิน $๖๕ \times ๖๕,๐๐๐ = ๔,๒๒๕,๐๐๐$ บาท/ปี	๔,๒๒๕,๐๐๐
ข) ค่าเสียเวลา		
ด้านเวลา (สมมติฐานรายได้ ๓๐๐ บาท/วัน (๘ ชม.))	- เวลาในการเดินทาง ๑.๕ ชม. = ๕๖.๒๕ บาท - เวลารอคิว ๓๐ นาที = ๘.๗๕ บาท - เวลาในการจดทะเบียน ๖๐ นาที = ๓๗.๕๐ บาท - ดังนั้น ในการจดทะเบียนแต่ละครั้ง ใช้เวลาประมาณ ๓ ชม. และซึ่งคิดเป็นค่าใช้จ่าย(ค่าเสียเวลา) ๑๐๒.๕ บาท/คน - มีคำขอจดทะเบียนนิติบุคคลโดยเฉลี่ยในแต่ละปี ๒๐๕,๐๐๐ ราย ค่าเสียเวลาทั้งสิ้น รวมเป็นเงิน $๑๐๒.๕ \times ๒๐๕,๐๐๐ = ๒๑,๐๑๒,๐๐๐$ บาท/ปี	๒๑,๐๑๒,๐๐๐
รวมค่าใช้จ่ายทั้งหมด		๘๘,๑๐๖,๐๐๐
ประโยชน์ที่ไม่ได้อยู่ในรูปตัวเงิน		
ค) จำนวนการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัท อิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น	เนื่องจากการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการให้บริการจดทะเบียนนิติบุคคล ทำให้การให้บริการเป็นไปอย่างสะดวก รวดเร็ว ประหยัดค่าใช้จ่ายและเวลา ส่งผลให้ผู้จดทะเบียนใช้ช่องทางดังกล่าวมากขึ้น	
ง) จำนวนนิติบุคคลที่เพิ่มขึ้น	ด้วยการให้บริการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์เป็นไปอย่างสะดวก รวดเร็ว การเริ่มต้นธุรกิจจึงเป็นเรื่องง่าย (Ease of Doing Business) สำหรับผู้ประกอบการ ส่งผลให้มีการจัดตั้งนิติบุคคลเพิ่มมากขึ้น	
จ) ประโยชน์ต่อภาพลักษณ์การให้บริการ	- ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ - ภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือขององค์กร - คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของเจ้าหน้าที่ - คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของประชาชน - ความน่าเชื่อถือของระบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ต่อสาธารณะ	

ประโยชน์	รายละเอียด	ค่าใช้จ่าย(ต่อปี)
ฉ) ประโยชน์ด้านการค้าการลงทุนและเศรษฐกิจของประเทศ	- เพิ่มโอกาสทางธุรกิจให้แก่ประชาชน - การค้าการลงทุนก้าวหน้า ส่งผลดีต่อเศรษฐกิจของประเทศ	

จะเห็นได้ว่า ประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นส่งผลต่อกันอย่างเป็นลูกโซ่และรอบด้าน ในด้านค่าใช้จ่าย ระบบจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์สามารถลดค่าใช้จ่ายที่เคยมีไปถึงกว่า ๘๘ ล้านบาทต่อปี โดยผู้รับบริการจะได้รับการบริการที่สะดวกและรวดเร็ว ช่วยประหยัดทั้งเวลา ค่าใช้จ่าย และลดต้นทุนในการดำเนินงาน รวมถึงช่วยเพิ่มขีดความสามารถของผู้ประกอบการ ในส่วนของกรมพัฒนาธุรกิจการค้าในฐานะผู้ให้บริการ จะสามารถตอบสนองความต้องการของภาคธุรกิจได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ทำให้ระบบจดทะเบียนมีความโปร่งใส ช่วยลดข้อขัดแย้ง เป็นการสร้างภาพลักษณ์การให้บริการและความน่าเชื่อถือขององค์กร รวมถึงช่วยลดจำนวนเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการและลดค่าใช้จ่ายต่างๆ เช่น ค่ากระดาษและวัสดุอุปกรณ์ ค่าสถานที่และเครื่องใช้สำนักงาน ในการจัดเก็บข้อมูลนิติบุคคล นอกจากนี้ ระบบจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์จะเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บเอกสารในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์และการสืบค้นข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น ซึ่งทั้งหมดนี้จะส่งผลต่อเศรษฐกิจและการลงทุนของประเทศ โดยจะทำให้บรรยากาศและสภาพแวดล้อมในการเริ่มต้นธุรกิจเป็นไปในทางที่ดียิ่งขึ้น จึงเป็นแรงสนับสนุนและผลักดันให้ผู้ประกอบการจัดตั้งธุรกิจภายในประเทศ ก่อให้เกิดการสร้างงาน การลงทุน ประโยชน์ทางด้านการจัดเก็บภาษี ซึ่งจะช่วยส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจของไทยในภาพรวมให้ก้าวหน้ามั่นคง ยั่งยืน และมีเสถียรภาพ เป็นการรองรับการประกอบธุรกิจแบบไร้พรมแดน ถือเป็นมาตรการเตรียมความพร้อมสำหรับการเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หรือ AEC ที่กำลังจะมาถึงในปี ๒๕๕๘ นี้ต่อไป

และเมื่อกระบวนการหรือขั้นตอนการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัทได้รับการปรับปรุงให้เป็นระบบอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นผลให้มีช่องทางสำหรับการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัทที่มีประสิทธิภาพเพิ่มอีก ๑ ช่องทาง ซึ่งจะทำให้ผู้รับบริการได้รับความพึงพอใจและประทับใจ ผู้ให้บริการจะได้รับคำชมเชย ซึ่งเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่เจ้าหน้าที่ และเป็นการยกระดับการให้บริการของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า สอดคล้องกับแนวคิดที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ ๒ และส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ หรือ PMQA โดยเป็นการยกระดับการปฏิบัติงานขององค์กร โดยนำเทคโนโลยีเข้ามาประกอบเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพของการให้บริการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแนวคิการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการให้บริการภาครัฐ การทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ มีผลเป็นการสนับสนุนแนวคิดองค์การเสมือนจริง โดยคำนึงถึงความสำคัญของการพิสูจน์ตัวบุคคล และความเสมอภาคในการรับบริการของประชาชน ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นไปตามแนวคิดการจัดการภาครัฐสมัยใหม่

๓.๙ มาตรการเตรียมความพร้อม และการสร้างความรู้และความเข้าใจ

ระบบการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์ จะส่งผลความเปลี่ยนแปลงต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นทางด้านผู้รับบริการ หรือผู้ให้บริการ โดยระบบดังกล่าวถือเป็นสิ่งใหม่ซึ่งผู้รับบริการอาจยังไม่มี ความเข้าใจในการใช้ระบบได้เพียงพอ ในส่วนของผู้ให้บริการ ก็จำเป็นต้องปรับตัวและเรียนรู้ระบบการให้บริการทางอิเล็กทรอนิกส์ และพร้อมที่จะตอบข้อซักถามหรือข้อสงสัยของประชาชนได้ ดังนั้น เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการใช้ระบบ ผู้ศึกษาขอเสนอแนะมาตรการ เพื่อเตรียมความพร้อมในการใช้ระบบการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัทอิเล็กทรอนิกส์ ดังนี้

๓.๙.๑ ผู้รับบริการ

- ๑) ศึกษาวิธีการใช้ระบบอย่างละเอียดก่อนใช้บริการ
- ๒) ควรเปิดรับเทคโนโลยีใหม่ๆ ในการดำเนินธุรกิจและการประกอบธุรกรรม
- ๓) จัดเตรียมคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ที่จำเป็น เช่น เครื่องสแกนเนอร์

๓.๙.๒ ผู้ให้บริการ

- ๑) ด้านการพัฒนาระบบ
 - (๑) เตรียมเสนอแก้ไขกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อรองรับการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์ เนื่องจากการแก้ไขกฎหมายอาศัยระยะเวลาค่อนข้างนาน
 - (๒) จัดเตรียมระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อรองรับการจดทะเบียนทางออนไลน์
- ๒) การเตรียมความพร้อมผู้ให้บริการและเจ้าหน้าที่
 - (๑) จัดเตรียมโครงการอบรมการใช้ระบบการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ประกอบการ โดยมอบหมายให้สำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทในแต่ละจังหวัด จัดการอบรมอย่างต่อเนื่อง
 - (๒) ทำสื่อประชาสัมพันธ์ โฆษณา แผ่นพับ เป็นต้น เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในการใช้ระบบ
 - (๓) จัดทำคู่มือการใช้ระบบ ทั้งในรูปแบบ เล่ม และนำลงในเว็บไซต์ของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า
 - (๔) สร้างความรู้ความเข้าใจแก่นายทะเบียน และเจ้าหน้าที่ต่อการใช้ระบบ โดยอาจเป็นการจัดอบรม และแนะแนวคำถาม-คำตอบ เพื่อให้สามารถชี้แจงและตอบข้อสงสัยแก่ผู้ประกอบการได้

บทที่ ๔

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

๔.๑ สรุปผลการศึกษา

ในการพัฒนาระบบการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์ กรมพัฒนาธุรกิจการค้าจำเป็นต้องคำนึงถึงปัจจัยหลายๆด้าน ทั้งในด้านหลักข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาระบบให้ง่ายต่อการใช้ หลักการเน้นประโยชน์และความคุ้มค่า หลักความโปร่งใสและการบูรณาการเชื่อมโยงความเหมาะสมกับบริบทสภาพแวดล้อมและการประกอบธุรกิจของประเทศไทย เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดในการยกระดับการให้บริการด้านการจดทะเบียนธุรกิจ และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้ว การปรับปรุงและพัฒนาระบบดังกล่าวเพื่อสามารถให้บริการทางออนไลน์ได้ มีประเด็นต้องพิจารณาหลายประการ ทั้งประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ วิธีการลงลายมือชื่อ ตราประทับ อากศแสดมป์ และประเด็นอื่นๆอันเกี่ยวข้องการออกแบบกระบวนการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคนต้องมีลายมือชื่อสำหรับการจดทะเบียนหรือไม่ และการยอมรับและผูกพันในข้อมูลการจดทะเบียน การยืนยันตัวตน การส่งเอกสารหลักฐานประกอบคำขอจดทะเบียน การชำระค่าธรรมเนียม การส่งใบสำคัญและใบเสร็จ รวมถึงหนังสือรับรองทางอิเล็กทรอนิกส์และสำเนาคำขอจดทะเบียน

ในประเด็นข้อกฎหมายนั้น พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๔๔ มีบทบัญญัติที่สามารถรองรับการพัฒนาระบบการจดทะเบียนไปสู่การจดทะเบียนโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างครอบคลุมแล้ว แต่อาจมีบทบัญญัติกฎหมายบางประเด็นเกี่ยวกับการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัทบางส่วนที่ไม่มีความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับการจดทะเบียนในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ และสมควรที่จะทำการแก้ไขปรับปรุง ประกอบกับรูปแบบระบบและขั้นตอนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จะต้องก่อให้เกิดความสะดวกและไม่เป็นอุปสรรคต่อการใช้งานของผู้จดทะเบียน ซึ่งสามารถสรุปแนวทางการดำเนินการพัฒนาระบบจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์ได้ ๓ ทาง ดังนี้

๔.๑.๑ กระบวนการจดทะเบียนโดยใช้การลงลายมือชื่อตามมาตรา ๙ ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ฯ

แนวทางนี้ ได้นำการลงลายมือชื่อตามมาตรา ๙ (การใช้ username/password) มาใช้ โดยมีกระบวนการขั้นตอนการจดทะเบียน คือ

๑) กรรมการผู้ขอจดทะเบียนเดินทางมาสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท เพื่อ (๑) แสดงตน (๒) ยื่นคำขอใช้ระบบ และขอ username/password โดยระบุชื่อกรรมการที่มีอำนาจในการทำธุรกรรมจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัทกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า

เมื่อนายทะเบียนได้รับคำขอใช้ระบบแล้ว ให้นายทะเบียนพิจารณาตรวจสอบข้อมูลและเลขที่บัตรประชาชนของกรรมการผู้ขอจดทะเบียนกับฐานข้อมูลกรมการปกครอง หากเห็น

ว่าข้อมูลถูกต้องและครบถ้วน จะรับสมัครและมอบ username/password สำหรับกรรมการผู้มีอำนาจทุกคน

๒) ผู้ขอจดทะเบียน Login เข้าระบบด้วย username/password ที่ได้รับ โดยเมื่อ Login แล้ว ระบบจะแจ้งรหัส One Time Password (OTP) ไปยังมือถือ หรือ email ตามที่ได้แจ้งไว้ และให้ผู้ขอจดทะเบียนกรอกรหัส OTP อีกครั้งหนึ่ง

๓) ผู้ขอจดทะเบียนเลือกประเภทนิติบุคคลและประเภทคำขอจดทะเบียน พร้อมกรอกข้อมูลการจดทะเบียนและข้อมูลของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ได้แก่ ชื่อ-นามสกุล ที่อยู่ เบอร์ติดต่ออีเมล และเลขที่บัตรประชาชน พร้อมแนบไฟล์ภาพของข้อมูลหลักฐานอื่นๆประกอบคำขอ เช่น แผนที่ไฟล์ตราวาง หากผู้ขอจดทะเบียนประสงค์ขอรับหนังสือรับรองและสำเนาคำขอจดทะเบียน ให้ระบุรายละเอียดเอกสารที่ต้องการ และคลิกส่งคำขอจดทะเบียน

ให้นายทะเบียนพิจารณาคำขอดังกล่าวว่าถูกต้องและครบถ้วนหรือไม่ พร้อมตรวจสอบเลขที่บัตรประชาชนของผู้ที่เกี่ยวข้องกับฐานข้อมูลของกรมการปกครอง หากเห็นว่าคำขอจดทะเบียนไม่ถูกต้อง ให้แจ้งผู้ขอจดทะเบียนเพื่อแก้ไข

๔) เมื่อนายทะเบียนพิจารณาแล้ว เห็นว่าคำขอจดทะเบียนถูกต้อง ให้นายทะเบียนแจ้งจำนวนค่าธรรมเนียมและนำข้อมูลคำขอจดทะเบียน พร้อมรายละเอียดของบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกคน จัดลงในแบบพิมพ์ลงลายมือชื่อ^๑ และจัดส่งให้ผู้ขอจดทะเบียนทางอีเมล

ให้ผู้ขอจดทะเบียนนำแบบพิมพ์ลงลายมือชื่อไปให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดลงลายมือชื่อ และจัดส่งกลับมาให้นายทะเบียนทางระบบ ในรูปแบบภาพ (image) พร้อมชำระค่าธรรมเนียม ซึ่งรวมถึงค่าอากรแสตมป์ โดยชำระผ่านทางเคาน์เตอร์ธนาคาร ทาง internet banking หรือชำระผ่านตู้ ATM และแจ้งกลับการชำระค่าธรรมเนียมที่ระบบของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า

๕) หากนายทะเบียนเห็นว่าผู้ขอจดทะเบียนชำระค่าธรรมเนียมและจัดส่งแบบพิมพ์ ลงลายมือชื่อดังกล่าวอย่างถูกต้องแล้ว ให้รับจดทะเบียนและแจ้งผลการจดทะเบียน

ให้นายทะเบียนส่งใบสำคัญและใบเสร็จ รวมถึงหนังสือรับรองและสำเนาเอกสาร (หากมี) ให้ผู้ขอจดทะเบียนทางไปรษณีย์ หรือหากภายหลัง ผู้ขอจดทะเบียนประสงค์จะขอหนังสือรับรองหรือสำเนาเอกสาร ผู้ขอจดทะเบียนก็สามารถขอผ่านระบบ e-service ซึ่งผู้ขอจดทะเบียนสามารถรับเอกสารได้ทางไปรษณีย์ด่วนพิเศษ (EMS) ถึงที่อยู่ผู้รับทั่วราชอาณาจักร หรือโดยพนักงานจัดส่งเอกสารของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า (DBD Express Service) ซึ่งให้บริการในเขตกรุงเทพมหานคร นนทบุรี สมุทรปราการ และปทุมธานี นอกจากนี้ ผู้ขอจดทะเบียนยังสามารถขอหนังสือรับรองและรับรองสำเนาเอกสารนิติบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่านธนาคาร (e-Certification) ได้อีกช่องทางหนึ่ง

^๑ แบบพิมพ์ลงลายมือชื่อ จะมีรายละเอียด ดังนี้

(๑) ชื่อ-นามสกุล ที่อยู่ เบอร์ติดต่อ อีเมล และเลขที่บัตรประชาชน ของบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งหมด

(๒) ลายมือชื่อของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคน

(๓) ข้อความผูกพันต่อข้อมูลและการขอจดทะเบียน เพื่อเป็นหลักฐานว่าบุคคลเหล่านี้มีความประสงค์เข้าร่วมกันจัดตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท

หากการปฏิบัติตามแนวทางนี้ มีความจำเป็นต้องแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ ที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งกระบวนการงานการจดทะเบียน ดังนี้

๑) ประเด็นกฎหมาย

(๑) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๐๖๔ ในกรณีของห้างหุ้นส่วนสามัญ มาตรา ๑๐๗๘ ในกรณีห้างหุ้นส่วนจำกัด และมาตรา ๑๐๘๘ ประกอบกับ ๑๐๘๙ และมาตรา ๑๑๑๑ ในกรณีบริษัทจำกัด ให้บุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องนอกเหนือจากผู้จดทะเบียน เช่น หุ้นส่วน ผู้เริ่มก่อการ หรือพยาน ไม่ต้องลงลายมือชื่อในเอกสารจดทะเบียน

(๒) ระเบียบสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทว่าด้วยการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัท พ.ศ. ๒๕๕๔ (และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๒-๖)

ก) ยกเลิกการลงลายมือชื่อในคำขอจดทะเบียนที่จะต้องกระทำต่อนายทะเบียน หรือต่อหน้าพนักงานฝ่ายปกครอง ดำรวจชั้นผู้ใหญ่ซึ่งประจำอยู่ในท้องที่ที่ผู้จดทะเบียนมีภูมิลำเนาอยู่ สามัญสมาชิกหรือสมาชิกวิสามัญแห่งเนติบัณฑิตยสภา ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพบัญชี หรือบุคคลอื่นตามที่นายทะเบียนกลางประกาศกำหนด

ข) เพิ่มเติมแบบพิมพ์ที่ใช้สำหรับการขึ้นทะเบียนหรือการแสดงตัวเพื่อขอรับ username/password ของผู้ที่เกี่ยวข้องตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อใช้สำหรับ Login เข้าสู่ระบบการจดทะเบียนทางอิเล็กทรอนิกส์

ค) แก้ไขปรับปรุงแบบพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัทให้สอดคล้องกับการกรอกข้อมูลโดยใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งเพิ่มเติมแบบพิมพ์บางอย่าง ที่จำเป็นต้องใช้ในการจดทะเบียนทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น แบบพิมพ์ลงลายมือชื่อรวม ซึ่งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดตั้งห้างหุ้นส่วนบริษัทได้ลงลายมือชื่อรวมกันไว้เป็นหลักฐานว่ามีความประสงค์ที่จะร่วมกันจัดตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทและยอมรับความผูกพันต่อข้อมูลในคำขอจดทะเบียนนั้น

๒) ประเด็นการปรับกระบวนการ

(๑) เชื่อมโยงฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร์ของกรมการปกครอง โดยทำความเข้าใจข้อมูลดังกล่าวมาใช้เพื่อตรวจสอบความมีตัวตนของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจดทะเบียนนั้นๆ แบบ real time โดยตรวจสอบจากเลขที่บัตรประชาชน ๑๓ หลัก

(๒) ทำความตกลงกับกรมสรรพากร เกี่ยวกับการจัดเก็บอากรแสตมป์ และการจัดส่งค่าอากรให้กรมสรรพากร

(๓) จัดทำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อรองรับการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ ระบบรับสมัครและสร้างรหัส username/password ระบบ Login ระบบสร้างและส่งรหัสผ่านสามารถใช้ได้เพียงครั้งเดียว (OTP) ระบบสร้างคำขอจดทะเบียนอิเล็กทรอนิกส์ ระบบบันทึกคำขอจดทะเบียนอิเล็กทรอนิกส์ ระบบแจ้งกลับเพื่อให้แก้ไขคำขอ ระบบจัดทำแบบพิมพ์ลงลายมือชื่อ ระบบแจ้งจำนวนค่าธรรมเนียม ระบบแจ้งการชำระค่าธรรมเนียม ระบบแจ้งผลการจดทะเบียน และระบบส่งเอกสาร

๔.๑.๒ กระบวนการจดทะเบียนโดยใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ตามมาตรา ๒๖ พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ฯ โดยผู้จดทะเบียนเท่านั้นเป็นผู้มีลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์

แนวทางนี้ ได้นำการลงลายมือชื่อตามมาตรา ๒๖ (การใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์) มาใช้ โดยกำหนดให้ผู้จดทะเบียนเท่านั้นเป็นผู้มีลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งมีกระบวนการขั้นตอนการจดทะเบียน คือ

๑) กรรมการผู้จดทะเบียนขอใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์ (Digital Certification) จากหน่วยงานหรือองค์กรที่มีหน้าที่รับรองความมีตัวตนของผู้ใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์-(Certificate Authority

๒) ผู้จดทะเบียนสมัครใช้บริการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์ ทางเว็บไซต์ของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า พร้อมระบุรายละเอียดใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์ และเลขที่บัตรประชาชน ประกอบการสมัคร พร้อมระบุชื่อกรรมการผู้มีอำนาจในการทำธุรกรรมการ จดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัทกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า

เมื่อนายทะเบียนได้รับคำขอแล้ว ให้พิจารณาตรวจสอบข้อมูลและเลขที่บัตรประชาชนของกรรมการผู้จดทะเบียนกับฐานข้อมูลทะเบียนราษฎรของกรมการปกครอง หากเห็นว่าข้อมูลถูกต้องและครบถ้วน จึงรับสมัคร

๓) ผู้จดทะเบียน Login ด้วยลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์

๔) ผู้จดทะเบียนเลือกประเภทนิติบุคคลและประเภทคำขอจดทะเบียน พร้อมกรอกข้อมูลการจดทะเบียนและข้อมูลของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ได้แก่ ชื่อ-นามสกุล ที่อยู่ เบอร์ติดต่ออีเมล และเลขที่บัตรประชาชน พร้อมแนบไฟล์ภาพของข้อมูลอื่นๆประกอบคำขอ เช่น แผนที่ ไฟล์ตาราง หากผู้จดทะเบียนประสงค์ขอรับหนังสือรับรองและสำเนาคำขอจดทะเบียน ให้ระบุรายละเอียดเอกสารที่ต้องการ และคลิกส่งคำขอจดทะเบียน

ให้นายทะเบียนพิจารณาคำขอดังกล่าวว่าถูกต้องและครบถ้วนหรือไม่ พร้อมตรวจสอบเลขที่บัตรประชาชนของผู้ที่เกี่ยวข้องกับฐานข้อมูลของกรมการปกครอง หากเห็นว่าคำขอจดทะเบียนไม่ถูกต้อง ให้แจ้งผู้จดทะเบียนเพื่อแก้ไข

๕) เมื่อนายทะเบียนพิจารณาแล้ว เห็นว่าคำขอจดทะเบียนถูกต้อง ให้นายทะเบียนแจ้งจำนวนค่าธรรมเนียมและนำข้อมูลคำขอจดทะเบียน พร้อมรายละเอียดของบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกคน จัดลงในแบบพิมพ์ลงลายมือชื่อ และจัดส่งให้ผู้จดทะเบียนทางอีเมล

ให้ผู้จดทะเบียนนำแบบพิมพ์ลงลายมือชื่อไปให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดลงลายมือชื่อ และจัดส่งกลับมาให้นายทะเบียนทางระบบ ในรูปแบบภาพ (image) พร้อมชำระค่าธรรมเนียม ซึ่งรวมถึงค่าอากรแสตมป์ โดยชำระผ่านทางเคาน์เตอร์ธนาคาร ทาง internet banking หรือชำระผ่านตู้ ATM และแจ้งกลับการชำระค่าธรรมเนียมที่ระบบของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า

๖) หากนายทะเบียนเห็นว่าผู้จดทะเบียนชำระค่าธรรมเนียมและจัดส่งแบบพิมพ์ ลงลายมือชื่อดังกล่าวอย่างถูกต้องแล้ว ให้รับจดทะเบียนและแจ้งผลการจดทะเบียน

ให้นายทะเบียนส่งใบสำคัญและใบเสร็จ รวมถึงหนังสือรับรองและสำเนาเอกสาร (หากมี) ให้ผู้จดทะเบียนทางไปรษณีย์ หรือหากภายหลัง ผู้จดทะเบียนประสงค์จะขอ

หนังสือรับรองหรือสำเนาเอกสาร ผู้จดทะเบียนก็สามารถขอผ่านระบบ e-service ซึ่งผู้จดทะเบียนสามารถรับเอกสารได้ทางไปรษณีย์ด่วนพิเศษ (EMS) ถึงที่อยู่ผู้รับทั่วราชอาณาจักร หรือโดยพนักงานจัดส่งเอกสารของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า (DBD Express Service) ซึ่งให้บริการในเขตกรุงเทพมหานคร นนทบุรี สมุทรปราการ และปทุมธานี นอกจากนี้ ผู้จดทะเบียนยังสามารถขอหนังสือรับรองและรับรองสำเนาเอกสารนิติบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่านธนาคาร (e-Certification) ได้อีกช่องทางหนึ่ง

การดำเนินการตามแนวทางนี้ จะจำเป็นต้องมีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายและกระบวนการ ดังนี้

๑) ประเด็นกฎหมาย

(๑) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๐๖๔ ในกรณีของห้างหุ้นส่วนสามัญ มาตรา ๑๐๗๘ ในกรณีห้างหุ้นส่วนจำกัด และมาตรา ๑๐๙๘ ประกอบกับ ๑๐๙๙ และมาตรา ๑๑๑๑ ในกรณีบริษัทจำกัด ให้บุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องนอกเหนือจากผู้จดทะเบียน เช่น หุ้นส่วน ผู้เริ่มก่อการ หรือพยาน ไม่ต้องลงลายมือชื่อในเอกสารจดทะเบียน

(๒) ระเบียบสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทว่าด้วยการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัท พ.ศ. ๒๕๕๔ (และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๒-๖)

ก) ยกเลิกการลงลายมือชื่อในคำขอจดทะเบียนที่จะต้องกระทำต่อหน้านายทะเบียน หรือต่อหน้าพนักงานฝ่ายปกครอง ดำรวจชั้นผู้ใหญ่ซึ่งประจำอยู่ในท้องที่ที่ผู้จดทะเบียนมีภูมิลำเนาอยู่ สามัญสมาชิกหรือสมาชิกวิสามัญแห่งเนติบัณฑิตยสภา ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพบัญชี หรือบุคคลอื่นตามที่นายทะเบียนกลางประกาศกำหนด

ข) แก้ไขปรับปรุงแบบพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัทให้สอดคล้องกับการกรอกข้อมูลโดยใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งเพิ่มเติมแบบพิมพ์บางอย่างที่จำเป็นต้องใช้ในการจดทะเบียนทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น แบบพิมพ์ลงลายมือชื่อรวมซึ่งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดตั้งห้างหุ้นส่วนบริษัทได้ลงลายมือชื่อรวมกันไว้เป็นหลักฐานว่ามีความประสงค์ที่จะร่วมกันจัดตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทและยอมรับความผูกพันต่อข้อมูลในคำขอจดทะเบียนนั้น

๒) ประเด็นการปรับกระบวนการ

(๑) เชื่อมโยงฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร์ของกรมการปกครอง โดยทำความเข้าใจเพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้เพื่อตรวจสอบความมีตัวตนของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจดทะเบียนนั้นๆ แบบ real time โดยตรวจสอบจากเลขที่บัตรประชาชน ๑๓ หลัก

(๒) ทำความเข้าใจกรมสรรพากร เกี่ยวกับการจัดเก็บอากรแสตมป์ และการจัดส่งค่าอากรให้กรมสรรพากร

(๓) จัดทำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อรองรับการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ ระบบรับสมัครเพื่อใช้บริการ ระบบ Login ระบบสร้างคำขอจดทะเบียนอิเล็กทรอนิกส์ ระบบบันทึกคำขอจดทะเบียนอิเล็กทรอนิกส์ ระบบแจ้งเพื่อให้แก้ไขคำขอระบบจัดทำแบบพิมพ์ลงลายมือชื่อ ระบบแจ้งการชำระค่าธรรมเนียม ระบบแจ้งผลการจดทะเบียนและระบบ ส่งเอกสาร

๔.๑.๓ การใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ตามมาตรา ๒๖ พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ฯ โดยผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคนมีลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์

แนวทางนี้ เป็นการนำการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ตามมาตรา ๒๖ มาใช้ เช่นเดียวกับแนวทางที่ ๒ แต่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคนต้องมีลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งมีกระบวนการขั้นตอนการจดทะเบียน คือ

๑) ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคนขอใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์ (Digital Certification) จากหน่วยงานหรือองค์กรที่มีหน้าที่รับรองความมีตัวตนของผู้ใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Certification Authority)

๒) กรรมการผู้จดทะเบียนสมัครใช้บริการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์ ทางเว็บไซต์ของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า พร้อมระบุรายละเอียดใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์ และเลขที่บัตรประชาชน ประกอบการสมัคร พร้อมระบุชื่อกรรมการผู้มีอำนาจในการทำธุรกรรมการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัทกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า

เมื่อนายทะเบียนได้รับคำขอแล้ว ให้พิจารณาตรวจสอบข้อมูลและเลขที่บัตรประชาชนของกรรมการผู้จดทะเบียนกับฐานข้อมูลทะเบียนราษฎรของกรมการปกครอง หากเห็นว่าข้อมูลถูกต้องและครบถ้วน จึงรับสมัคร

๓) ผู้จดทะเบียน Login ด้วยลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์

๔) ผู้จดทะเบียนเลือกประเภทนิติบุคคลและประเภทคำขอจดทะเบียน พร้อมกรอกข้อมูลการจดทะเบียนและข้อมูลของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ได้แก่ ชื่อ-นามสกุล ที่อยู่ เบอร์ติดต่ออีเมล เลขที่บัตรประชาชน และรายละเอียดใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์ พร้อมแนบไฟล์ภาพของข้อมูลอื่นๆประกอบคำขอ เช่น แผนที่ ไฟล์ตาราง หากประสงค์ขอรับหนังสือรับรองและสำเนาคำขอจดทะเบียน ให้ระบุรายละเอียดเอกสารที่ต้องการ และคลิกส่งคำขอจดทะเบียน

ให้นายทะเบียนพิจารณาคำขอดังกล่าวว่าถูกต้องและครบถ้วนหรือไม่ พร้อมตรวจสอบเลขที่บัตรประชาชนของผู้ที่เกี่ยวข้องกับฐานข้อมูลของกรมการปกครอง หากเห็นว่าคำขอจดทะเบียนไม่ถูกต้อง ให้แจ้งผู้จดทะเบียนเพื่อแก้ไข

๕) เมื่อนายทะเบียนพิจารณาแล้วเห็นว่าคำขอจดทะเบียนถูกต้อง ให้นายทะเบียนแจ้งจำนวนค่าธรรมเนียม และให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง Login เข้าระบบด้วยลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อยืนยัน คำขอจดทะเบียน

ผู้จดทะเบียนชำระค่าธรรมเนียม ซึ่งรวมถึงค่าอากรแสตมป์ โดยชำระผ่านทางเคาน์เตอร์ธนาคาร ทาง internet banking ชำระผ่านตู้ ATM หรือผ่านทางบัตรเครดิต และแจ้งกลับการชำระค่าธรรมเนียมที่ระบบของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า

๖) หากนายทะเบียนเห็นว่าผู้จดทะเบียนชำระค่าธรรมเนียมและและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจดทะเบียนทั้งหมดได้ยืนยันคำขอจดทะเบียนแล้ว ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนและแจ้งผลการจดทะเบียน

ให้นายทะเบียนส่งใบสำคัญ ใบเสร็จ รวมถึงหนังสือรับรองและสำเนาเอกสาร (หากมี) ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ให้ผู้จดทะเบียน หรือหากภายหลัง ผู้จดทะเบียนประสงค์จะขอหนังสือรับรองหรือสำเนาเอกสาร ผู้จดทะเบียนก็สามารถขอผ่านระบบ e-service ซึ่งผู้จดทะเบียน

ทะเบียนสามารถรับเอกสารได้ทางไปรษณีย์ด่วนพิเศษ (EMS) ถึงที่อยู่ผู้รับพัสดุราชการ หรือโดยพนักงานจัดส่งเอกสารของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า (DBD Express Service) ซึ่งให้บริการในเขตกรุงเทพมหานคร นนทบุรี สมุทรปราการ และปทุมธานี นอกจากนี้ ผู้จดทะเบียนยังสามารถขอหนังสือรับรองและรับรองสำเนาเอกสารนิติบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่านธนาคาร (e-Certification) ได้อีกช่องทางหนึ่ง

การดำเนินการตามแนวทางนี้ จำเป็นต้องมีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายและกระบวนการ ดังนี้

๑) ประเด็นกฎหมาย

(๑) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๐๖๔ ในกรณีของห้างหุ้นส่วนสามัญ มาตรา ๑๐๗๘ ในกรณีห้างหุ้นส่วนจำกัด และมาตรา ๑๐๘๘ ประกอบกับ ๑๐๘๙ และมาตรา ๑๑๑๑ ในกรณีบริษัทจำกัด ให้บุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องนอกเหนือจากผู้จดทะเบียน เช่น หุ้นส่วน ผู้เริ่มก่อการ หรือพยาน ไม่ต้องลงลายมือชื่อในเอกสารจดทะเบียน

(๒) ระเบียบสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทว่าด้วยการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัท พ.ศ. ๒๕๕๔ (และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๒-๖)

ก) ยกเลิกการลงลายมือชื่อในคำขอจดทะเบียนที่จะต้องกระทำต่อนายทะเบียน หรือต่อหน้าพนักงานฝ่ายปกครอง ดำรวจชั้นผู้ใหญ่ซึ่งประจำอยู่ในท้องที่ที่ผู้จดทะเบียนมีภูมิลำเนาอยู่ สามัญสมาชิกหรือสมาชิกวิสามัญแห่งเนติบัณฑิตยสภา ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพบัญชี หรือบุคคลอื่นตามที่นายทะเบียนกลางประกาศกำหนด

ข) แก้ไขปรับปรุงแบบพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัทให้สอดคล้องกับการกรอกข้อมูลโดยใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์

๒) ประเด็นการปรับกระบวนการ

(๑) เชื่อมโยงฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร์ของกรมการปกครอง โดยทำความตกลงเพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้เพื่อตรวจสอบความมีตัวตนของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจดทะเบียนนั้นๆ แบบ real time โดยตรวจสอบจากเลขที่บัตรประชาชน ๑๓ หลัก

(๒) ทำความตกลงกับธนาคารพาณิชย์ เพื่อเปิดช่องทางให้ผู้จดทะเบียนสามารถชำระค่าธรรมเนียมและอากรแสตมป์ผ่านการตัดวงเงินบัตรเครดิตได้

(๓) ทำความตกลงกับกรมสรรพากร เกี่ยวกับการจัดเก็บอากรแสตมป์ และการจัดส่งค่าอากรให้กรมสรรพากร

(๔) จัดทำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อรองรับการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ ระบบรับสมัคร ระบบ Login ระบบสร้างคำขอจดทะเบียนอิเล็กทรอนิกส์ ระบบบันทึกคำขอจดทะเบียนอิเล็กทรอนิกส์ ระบบแจ้งกลับเพื่อให้แก้ไขคำขอ ระบบยืนยันคำขอจดทะเบียน ระบบแจ้งจำนวนค่าธรรมเนียม ระบบแจ้งการชำระค่าธรรมเนียม ระบบแจ้งผลการจดทะเบียน และระบบส่งเอกสาร

(๕) จัดทำระบบการออกหนังสือรับรอง สำเนาเอกสาร และใบเสร็จรับเงินในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้จดทะเบียนสามารถพิมพ์ (print out) ได้ด้วยตนเอง

๔.๒ ข้อเสนอแนะ

๔.๒.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๔.๒.๑.๑ แนวทางที่เหมาะสมสำหรับการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์

๑) การลงลายมือชื่อ

ในการพิจารณาว่า แนวทางการลงลายมือชื่อใดที่เป็นแนวทางที่เหมาะสมและดีที่สุดสำหรับการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัทนั้นระหว่างการลงลายมือชื่อตามมาตรา ๙ (username/password) หรือมาตรา ๒๖ (ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์) ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ฯ มีปัจจัยที่ควรคำนึง ได้แก่ เป้าประสงค์ของโครงการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์ว่า ภาระที่เกิดขึ้นต่อผู้ใช้บริการและผู้ให้บริการ ความปลอดภัยสภาพธุรกิจของไทยและความพร้อมของผู้ประกอบการ โดยศึกษาเปรียบเทียบกับระบบการให้บริการทางอิเล็กทรอนิกส์ของหน่วยงานรัฐอื่น และระบบจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์ของต่างประเทศ ซึ่งเมื่อพิจารณาเป้าหมายของการพัฒนาระบบจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์ที่ต้องการอำนวยความสะดวก ไม่ก่อให้เกิดความยุ่งยากแก่ผู้ใช้บริการมากกว่าระบบเดิม ประกอบกับสภาพการทำธุรกิจในประเทศไทย ความพร้อมของผู้ประกอบการในปัจจุบัน ซึ่งยังไม่มี ความเข้าใจในเรื่องลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์อย่างเพียงพอ จึงเห็นว่า ในระยะแรก การลงลายมือชื่อตามมาตรา ๙ (username/password) เป็นวิธีที่เหมาะสมมากกว่า และหากต่อไป ผู้ประกอบการมีความพร้อมและความเข้าใจในการใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น และหน่วยงานรัฐได้พัฒนาระบบลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ให้มีความแพร่หลาย ทุกคนสามารถมีได้ และมีค่าใช้จ่ายที่ถูกลงหรือไม่มีเลย จึงพัฒนาระบบเป็นการจดทะเบียนโดยลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ ตามมาตรา ๒๖ ต่อไป

๒) การเชื่อมโยงข้อมูลทะเบียนราษฎร์ของกรมการปกครอง

เพื่อให้ระบบจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีความปลอดภัย น่าเชื่อถือ และสามารถยืนยันความมีตัวตนของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจดทะเบียน กรมพัฒนาธุรกิจการค้าควรนำข้อมูลทะเบียนราษฎร์ของกรมการปกครองมาใช้ในการตรวจสอบความมีตัวตน ทั้งนี้ กรมพัฒนาธุรกิจการค้าได้มีการเชื่อมโยงข้อมูลดังกล่าวไว้แล้ว แต่ยังไม่ได้นำมาใช้อย่างเป็นรูปธรรม จึงเห็นควรทำความตกลงกับกรมการปกครองเพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ในการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัทแบบ real time โดยตรวจสอบจากเลขที่บัตรประชาชน ๑๓ หลัก เช่นเดียวกับต่างประเทศ ได้แก่ นิวซีแลนด์ และสิงคโปร์ที่มีการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานรัฐเข้าด้วยกันอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถยืนยันตัวบุคคลได้ ทำให้การจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศดังกล่าวมีความน่าเชื่อถือและปลอดภัย

๓) การทำความตกลงเกี่ยวกับอากรแสตมป์กับกรมสรรพากร

กรมพัฒนาธุรกิจการค้าควรทำความตกลงกับกรมสรรพากรเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าอากรแสตมป์ และการจัดส่งเงินค่าอากรให้กรมสรรพากร โดยค่าอากรแสตมป์นี้สามารถรวมไปกับค่าธรรมเนียมได้ ซึ่งพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ฯ มาตรา ๘ วรรคสอง ได้บัญญัติรองรับไว้แล้วว่า หากได้มีการชำระเงินแทนหรือดำเนินการอื่นใดด้วยวิธีการทาง

อิเล็กทรอนิกส์ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่หน่วยงานของรัฐซึ่งเกี่ยวข้องประกาศกำหนด ให้ถือว่าเอกสารนั้นได้มีการปิดอากรแสตมป์และขีดฆ่าตามกฎหมายนั้นแล้ว

๔) การลดค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์

เพื่อสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้ประกอบการในการใช้ระบบจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์ เห็นว่าวิธีการหนึ่งคือการลดค่าธรรมเนียม โดยคาดว่าจะทำให้ระบบจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์เป็นที่นิยม สามารถลดค่าใช้จ่ายให้ผู้ประกอบการมากยิ่งขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายและเวลาที่เดิมต้องเสียไปหากจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัทในรูปแบบปัจจุบัน

๕) เตรียมความพร้อมและสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ผู้ใช้บริการและเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า

เนื่องจากระบบการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์ จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อรูปแบบและขั้นตอนกระบวนการการจดทะเบียนส่งผลกระทบต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นผู้ประกอบการซึ่งจะมาใช้บริการหรือทางเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กรมพัฒนาธุรกิจการค้าจึงควรจัดให้มีมาตรการเพื่อเตรียมความพร้อมในการใช้ระบบการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัทอิเล็กทรอนิกส์ เช่น จัดโครงการอบรมการใช้ระบบการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์ จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ โฆษณา แผ่นพับ หรือจัดทำคู่มือการใช้ระบบทั้งในรูปแบบและนำลงในเว็บไซต์ของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในการใช้ระบบ ในส่วนของเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ กรมพัฒนาธุรกิจการค้าควรสร้างความรู้ความเข้าใจแก่นายทะเบียนและเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการใช้ระบบด้วยเช่นกัน โดยอาจเป็นการจัดอบรม และแนะนำคำถาม-คำตอบ เพื่อให้สามารถชี้แจงและตอบข้อซักถามต่อผู้ประกอบการได้

๔.๒.๑.๒ แนวทางการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัทของไทย

๑) แก้ไขปรับปรุงประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๓ ลักษณะ ๒๒ ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัท ใน ๓ ประเด็น ได้แก่

(๑) อนุญาตให้บริษัทจำกัดสามารถจัดตั้งขึ้นโดยบุคคลเพียงคนเดียวได้ (ตั้งแต่หนึ่งคนขึ้นไป) เนื่องจากในทางปฏิบัติมักพบว่า บริษัทที่จัดตั้งขึ้นมีบุคคลที่เป็นผู้ถือหุ้นหรือผู้ลงทุนที่แท้จริงเพียงคนเดียว แต่เมื่อกฎหมายกำหนดให้ต้องจัดตั้งขึ้นโดยมีบุคคลตั้งแต่ ๓ คนขึ้นไป จึงจำเป็นต้องหาบุคคลอื่นอีกสองคนเข้ามาร่วมจัดตั้งด้วย ในลักษณะของตัวแทนหรือ “นอมินี” โดยบุคคลอื่นทั้งสองคนนั้นมีได้มีเจตนาที่จะเข้าร่วมลงทุนเพื่อแบ่งผลกำไรที่บริษัทมาหาได้ด้วย เป็นเพียงการให้ยืมใช้ชื่อเพื่อร่วมจัดตั้งให้ครบตามจำนวนที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น และในบางกรณีอาจรุนแรงถึงขั้นที่ไปแอบอ้างใช้ชื่อบุคคลอื่นมาร่วมจัดตั้งโดยบุคคลดังกล่าวมิได้ร่วมรู้เห็นด้วยแต่อย่างใด อันมีลักษณะเป็นการกระทำความผิดอาญา จากปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าวย่อมเห็นได้ว่า ข้อกำหนดเรื่องจำนวนคนที่ต้องร่วมจัดตั้งบริษัทดังกล่าวนี้ ไม่สามารถก่อให้เกิดผลสมดังเจตนารมณ์ของกฎหมายได้ในหลายกรณี แต่กลับส่งผลในทางตรงกันข้ามที่ก่อให้เกิดปัญหาและเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินธุรกิจของเอกชน นอกจากนี้ หากอนุญาตให้บริษัทจำกัดสามารถจัดตั้งขึ้นโดยบุคคลเพียงคนเดียวได้ ก็จะมี

เป็นการสนับสนุนชาวต่างชาติเข้ามาลงทุนและจัดตั้งธุรกิจในประเทศไทย ก่อให้เกิดผลดีต่อเศรษฐกิจของประเทศ อีกทั้งเป็นช่วยลดปัญหา “นอมนี” ที่ผู้ถือหุ้นคนไทยมิใช่ผู้ลงทุนหรือเจ้าของเงินทุนที่แท้จริง ซึ่งเป็นปัญหาที่ประเทศไทยประสบอยู่ในปัจจุบัน

(๒) ยกเลิกการลงลายมือชื่อพยานสองคนในหนังสือบริคณห์สนธิ แก่ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๐๙๙ โดยการตัดข้อความ “และลายมือชื่อทั้งปวงนั้นให้มีพยานลงลายมือชื่อรับรองด้วยสองคน” ตอนท้ายของมาตราดังกล่าวออก เนื่องจากเมื่อมีการจดทะเบียนผ่านทางระบบอิเล็กทรอนิกส์แล้ว การลงลายมือชื่อของผู้เริ่มก่อการทุกคนในหนังสือบริคณห์สนธิจะต้องเปลี่ยนแปลงวิธีการลงลายมือชื่อไปใช้วิธีการลงลายมือชื่อตามพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ฯ มาตรา ๙ หรือมาตรา ๒๖ แทน วิธีการดังกล่าวจึงสามารถระบุตัวบุคคลที่เป็นเจ้าของลายมือชื่อได้ และเป็นวิธีการที่เชื่อถือได้ว่าบุคคลนั้นได้ลงลายมือชื่อและรับรองว่าข้อความในข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นเป็นของตนเอง จึงไม่จำเป็นต้องให้พยานลงชื่อรับรองลายมือชื่อของผู้เริ่มก่อการทุกคน

(๓) การยกเลิกการทำให้สำคัญแสดงการจดทะเบียน ด้วยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดให้ทำให้สำคัญแสดงการจดทะเบียนให้แก่ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท เพื่อยืนยันว่า ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทดังกล่าวได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว อย่างไรก็ตาม ผู้ขอจดทะเบียนสามารถขอหนังสือรับรองการจดทะเบียนนิติบุคคลเพื่อเป็นหลักฐานในการยืนยันความมีตัวตนของบุคคลนั้นได้อยู่แล้ว จึงไม่มีความจำเป็นต้องออกใบสำคัญให้อีก

(๔) การยกเลิกข้อกำหนดเกี่ยวกับเขตพื้นที่ในการยื่นคำขอจดทะเบียนจัดตั้งและแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการจดทะเบียน

ด้วยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีข้อกำหนดเขตพื้นที่ในการยื่นคำขอจดทะเบียนจัดตั้งและแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการจดทะเบียน มีผลให้ผู้ประกอบการจำต้องยื่นคำขอจดทะเบียน ณ สำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทในพื้นที่จังหวัดซึ่งสำนักงานแห่งใหญ่ของผู้ประกอบการตั้งอยู่ ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวยังครอบคลุมไปถึงระบบการตรวจคำขอผ่านระบบอินเทอร์เน็ตในปัจจุบันของกรมพัฒนาธุรกิจการค้าด้วย โดยสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทในพื้นที่จังหวัดซึ่งสำนักงานแห่งใหญ่ของผู้ประกอบการตั้งอยู่จะต้องเป็นผู้พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องของคำขอผ่านระบบอินเทอร์เน็ตนั้นๆ บทบัญญัติดังกล่าวจึงเป็นอุปสรรคต่อผู้ประกอบการในการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัท ทำให้ไม่สามารถยื่นคำขอจดทะเบียนข้ามเขตจังหวัดได้

ดังนั้น เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ประกอบการให้สามารถขอจดทะเบียนในเขตพื้นที่จังหวัดใดก็ได้ ซึ่งจะช่วยกระจายจำนวนคำขอจดทะเบียนในจังหวัดต่างๆ เป็นการลดภาระของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทในเขตจังหวัดที่มีปริมาณคำขอเป็นจำนวนมาก รวมถึงจะช่วยลดภาระสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทในเขตจังหวัดอื่นๆ นอกเหนือจากในเขตกรุงเทพฯ ในการตรวจคำขอผ่านระบบอินเทอร์เน็ตในปัจจุบัน หรือคำขอจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์ในอนาคต เนื่องจากสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทในเขตจังหวัดอื่นๆ ไม่เพียงมีหน้าที่ความรับผิดชอบทางด้านการรับจดทะเบียนเท่านั้น แต่ยังมีหน้าที่เกี่ยวกับงานด้านการส่งเสริมธุรกิจของผู้ประกอบการด้วย จึงเห็นควรยกเลิกบทบัญญัติดังกล่าว

ในส่วนของการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องนี้ เห็นว่ากรมพัฒนาธุรกิจการค้าควรเร่งดำเนินการเสนอแก้ไขกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อรองรับการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์ได้ เนื่องจากการแก้ไขกฎหมายอาศัยระยะเวลานาน

๒) การพัฒนาระบบการจดทะเบียนธุรกิจเป็นแบบจดแจ้ง

เพื่อให้การจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัทของไทยมีความคล่องตัว สะดวก และรวดเร็วในการเริ่มต้นธุรกิจ เช่นเดียวกับนิวซีแลนด์ และสิงคโปร์ จึงเห็นว่า หากต่อไปสภาพการประกอบธุรกิจ ผู้ประกอบการ หรือภาครัฐเองมีความพร้อม มีความโปร่งใส และการตรวจสอบการจัดตั้งนิติบุคคลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ก็สามารถพัฒนาให้เป็นระบบแบบจดแจ้งได้

๓) การจัดตั้งหน่วยงานกลาง เพื่อรับผิดชอบเกี่ยวกับการยืนยันตัวตน โดยเฉพาะ

ในอนาคต เมื่อลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้ถูกนำมาใช้ในการทำธุรกรรมอย่างแพร่หลาย ทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับธุรกรรมภาครัฐและเอกชน ก็ควรมีการจัดตั้งหน่วยงานกลางในลักษณะ Notary Public เป็นผู้รับรองลายมือชื่อหรือรับรองเอกสารว่าเป็นเอกสารที่แท้จริง ซึ่งจะทำให้การทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งรวมถึงระบบการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์มีความปลอดภัย สามารถยืนยันตัวตนของผู้จดทะเบียนและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ และยังสามารถใช้กับการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์กับหน่วยงานรัฐอื่นต่อไปได้อีกด้วย หรือหากยังไม่สามารถพัฒนาได้ไปถึงขั้นการจัดตั้งหน่วยงานกลางในลักษณะดังกล่าวได้ กรมพัฒนาธุรกิจการค้าอาจพิจารณาทำหน้าที่เป็น Registration Authority (RA) กล่าวคือ กรมพัฒนาธุรกิจการค้าจะทำหน้าที่รับเรื่องการร้องขอใบรับรองดิจิทัล และพิจารณาหลักฐานประกอบที่จำเป็น รวมถึงตรวจสอบหลักฐานตัวตน และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้ร้องขอ ก่อนที่ CA จะออกใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์ให้

๔.๒.๒ ข้อเสนอในการดำเนินการ

เนื่องจากการพัฒนาระบบการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัทไม่สามารถดำเนินการในรูปแบบของอิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างสมบูรณ์ในทันที เนื่องจากยังไม่มีความพร้อมทางเทคโนโลยีสารสนเทศของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างเพียงพอ จึงจะต้องค่อยพัฒนาระบบอย่างค่อยเป็นค่อยไป ผู้เขียนขอเสนอแนวทางการดำเนินงานเพื่อพัฒนาระบบจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์ ออกเป็น ๓ ระยะ ดังนี้

๔.๒.๒.๑ ระยะสั้น

๑) พัฒนาระบบให้เป็นรูปแบบตามแนวทางที่ ๑ โดยใช้ username/password ทั้งนี้ เมื่อได้มีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายในส่วนของการลงลายมือชื่อแล้ว และจัดตั้งระบบ/หน่วยงานเพื่อรับผิดชอบการออก username/password และรหัส OTP พร้อมพัฒนาการเชื่อมโยงข้อมูล

๒) ลดค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียน เพื่อสร้างแรงจูงใจในการใช้ระบบ

๔.๒.๒.๒ ระยะกลาง

พัฒนารูปแบบการจดทะเบียนตามแนวทางที่ ๒ โดยใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ และผู้จดทะเบียนเท่านั้นเป็นผู้มีลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งในการพัฒนา

กระบวนการจดทะเบียนในรูปแบบดังกล่าว จำเป็นต้องพิจารณาถึงความพร้อมของทุกภาคส่วน รวมถึงค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์

๔.๒.๒.๓ ระยะยาว

๑) พัฒนาการจดทะเบียนตามแนวทางที่ ๓ อันเป็นเป้าหมายสุดท้ายของการพัฒนาระบบการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์ โดยผู้ประกอบการสามารถดำเนินการขอจดทะเบียนนิติบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างสมบูรณ์ โดยไม่ต้องอาศัยกระดาษเอกสารใดๆอีกต่อไป อย่างไรก็ตาม ในการพัฒนาระบบการจดทะเบียนให้ไปสู่เป้าหมายดังกล่าว ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย เช่น ความรู้ ความเข้าใจ และความพร้อมของผู้ประกอบการในเทคโนโลยีการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่จะนำมาใช้ในการจดทะเบียน หรือประเด็นเรื่องค่าใช้จ่ายอันเกิดจากการใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ รัฐบาลจึงควรเร่งผลักดันให้มีการออกลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ให้แก่ประชาชนทุกคนสำหรับการทำธุรกรรมกับภาครัฐ โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ หรือเสียค่าใช้จ่ายในจำนวนที่น้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ พร้อมทั้งสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชน เพื่อให้การทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งรวมถึงการจดทะเบียนนิติบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ มีความปลอดภัย สามารถยืนยันตัวตนของบุคคลที่เกี่ยวข้องได้อย่างชัดเจนและเป็นระบบอิเล็กทรอนิกส์อย่างสมบูรณ์

๒) แก้ไขและปรับปรุงระบบการจดทะเบียนในประเด็นตามที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น ได้แก่

(๑) แก้ไขปรับปรุงประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๓ ลักษณะ ๒๒ ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัท เพื่ออนุญาตให้บริษัทจำกัดสามารถจัดตั้งขึ้นโดยมีบุคคลตั้งแต่ ๑ คนขึ้นไป การยกเลิกการลงลายมือชื่อพยานสองคนในหนังสือบริคณห์สนธิ การยกเลิกการทำใบสำคัญแสดงการจดทะเบียน และการยกเลิกข้อกำหนดเกี่ยวกับเขตพื้นที่ในการยื่นคำขอจดทะเบียน จัดตั้งและแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการจดทะเบียน

(๒) การพัฒนาระบบการจดทะเบียนธุรกิจเป็นแบบจดทะเบียน

(๓) การจัดตั้งหน่วยงานกลางเพื่อรับผิดชอบเกี่ยวกับการยืนยันตัวตนโดยเฉพาะ หรือกรมพัฒนาธุรกิจการค้าอาจพิจารณาทำหน้าที่เป็น Registration Authority (RA) แทน

๔.๓ ความคุ้มค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากระบบการให้บริการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Registration)

ระบบการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Registration) จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อทุกภาคส่วนในหลายๆด้านด้วยกันในระยะยาว ซึ่งประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจะส่งผลต่อกันอย่างเป็นลูกโซ่ ดังนี้

๔.๓.๑ ลดค่าใช้จ่ายของผู้ประกอบการในการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัทและลดงบประมาณรายจ่ายของภาครัฐในการให้บริการด้านจดทะเบียน

ระบบการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์จะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการขอจดทะเบียนของผู้ประกอบการและลดงบประมาณรายจ่ายของภาครัฐในการให้บริการด้านการจดทะเบียนที่เคยมีไปถึงประมาณกว่า ๘๘ ล้านบาทต่อปีเป็นอย่างน้อย โดยในส่วนของกรมพัฒนา

ธุรกิจการค้า ในฐานะหน่วยงานผู้ให้บริการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัท จะสามารถลดค่าใช้จ่ายในด้านค่าวัสดุ-อุปกรณ์สำนักงานต่างๆ รวมถึงค่าสถานที่และเครื่องใช้สำนักงานในการจัดเก็บเอกสารข้อมูลนิติบุคคล ซึ่งในปัจจุบัน ประเทศไทยมีจำนวนนิติบุคคลจดทะเบียนทั้งหมด ๑,๑๓๔,๗๐๐ ราย การจัดเก็บแพคเกจนิติบุคคลดังกล่าวก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนกว่า ๑๔ ล้านบาทต่อปี ระบบการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัททางอิเล็กทรอนิกส์จึงช่วยประหยัดงบประมาณรายจ่ายของประเทศในส่วนนี้ไปได้เป็นจำนวนมาก

ในส่วนของผู้ประกอบการที่มารับบริการ ระบบการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์จะช่วยให้ผู้ประกอบการประหยัดค่าใช้จ่ายในการจัดทำเอกสารคำขอจดทะเบียน เช่นค่ากระดาษและค่าหมึกพิมพ์ และที่สำคัญ ระบบดังกล่าวช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทางและเวลาลงไปได้มาก เนื่องจากผู้ประกอบการสามารถยื่นคำขอจดทะเบียนออนไลน์ที่ใดก็ได้ โดยไม่จำเป็นต้องเดินทางมาที่หน่วยงานของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ประโยชน์อันเกิดจากระบบการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าว จึงสามารถตอบสนองและสอดคล้องกับรูปแบบการประกอบธุรกิจและธุรกรรมต่างๆในปัจจุบันที่ต้องอาศัยความรวดเร็ว ฉับไว ไม่เสียเวลาและค่าใช้จ่าย ทำให้ผู้ประกอบการลดต้นทุนในการเริ่มต้นธุรกิจและการดำเนินงานต่างๆ ซึ่งจะส่งผลในการเพิ่มขีดความสามารถของผู้ประกอบการต่อไป โดยเฉพาะผู้ประกอบการไทยให้มีศักยภาพและ สามารถแข่งขันกับผู้ประกอบการต่างชาติได้

นอกจากนี้ ในปัจจุบัน ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ร้อยละ ๗๐ จะว่าจ้างให้สำนักงานกฎหมายหรือสำนักงานบัญชีที่รับจ้างจดทะเบียนเป็นผู้จัดทำและยื่นคำขอจดทะเบียนแทน เนื่องจากตนเองไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการขอจดทะเบียนและการกรอกข้อมูลเอกสารคำขอจดทะเบียน ประกอบกับเห็นว่า การขอจดทะเบียนอาจเป็นเรื่องยุ่งยากและเสียเวลา การจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์จะทำให้ผู้ประกอบการเปลี่ยนแนวความคิดในเรื่องดังกล่าว เนื่องจากการขอจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัทผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์จะมีกระบวนการที่ไม่ยุ่งยากและง่ายต่อการดำเนินการ การขอจดทะเบียนจึงเป็นเรื่องง่ายที่ผู้ประกอบการสามารถดำเนินการได้ด้วยตนเอง ซึ่งจะช่วยให้ผู้ประกอบการ โดยเฉพาะผู้ประกอบการในธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมซึ่งอาจมีเงินลงทุนไม่มากนักไม่จำเป็นต้องพึ่งพาและเสียค่าใช้จ่ายให้แก่สำนักงานรับจ้างจดทะเบียนอีกต่อไป เป็นการลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นลงได้อีก

๔.๓.๒ เพิ่มประสิทธิภาพและส่งเสริมภาพลักษณ์การให้บริการด้านการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัทของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า

เนื่องจากการพัฒนาระบบการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์เป็นการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการพัฒนาระบบการให้บริการด้านการจดทะเบียน ทำให้การจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัทเป็นไปโดยสะดวก รวดเร็ว ประหยัดเวลาและจำนวนค่าใช้จ่ายที่เคยมี จึงทำให้กรมพัฒนาธุรกิจการค้า ในฐานะผู้ให้บริการด้านการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัท สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ประกอบการในการขอจดทะเบียนที่ต้องการความรวดเร็วฉับไวในการประกอบธุรกรรมต่างๆได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ระบบการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บข้อมูลนิติบุคคลและเอกสารคำขอจดทะเบียน โดยสามารถเก็บในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ได้ ซึ่งส่งผลให้การสืบค้นข้อมูลสามารถดำเนินการ

ได้ง่ายและสะดวกรวดเร็วมากยิ่งขึ้น ซึ่งทั้งหมดนี้ จะส่งผลให้ระบบการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัท มีความโปร่งใส ช่วยลดข้อขัดแย้ง ทำให้ผู้รับบริการได้รับความพึงพอใจและประทับใจ ผู้ให้บริการก็จะได้รับคำชมเชย ซึ่งเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่เจ้าหน้าที่ เป็นการยกระดับการให้บริการ และเสริมสร้างภาพลักษณ์การให้บริการและความน่าเชื่อถือขององค์กร

จะเห็นได้ว่า ระบบการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์ ถือเป็น การพัฒนาและยกระดับการให้บริการภาครัฐแก่ผู้ประกอบการธุรกิจเชิงรุก โดยเป็นการเพิ่ม ประสิทธิภาพและยกระดับการให้บริการของส่วนราชการแบบบูรณาการ เพื่อรองรับการทำธุรกรรม ทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลที่จะก้าวเข้าสู่การเป็นรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government) ต่อไปในอนาคต

๔.๓.๓ ก้าวต่อการเริ่มต้นธุรกิจ – ส่งเสริมการค้าการลงทุนและเศรษฐกิจของประเทศ

ด้วยระบบการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์เป็นระบบที่มีความ ปลอดภัย น่าเชื่อถือ เป็นสากล สามารถอำนวยความสะดวกแก่ผู้ประกอบการในการจดทะเบียนจัดตั้ง ธุรกิจได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ช่วยลดค่าใช้จ่ายและเวลาของผู้ประกอบการในการขอจด ทะเบียนจัดตั้งห้างหุ้นส่วน-บริษัทได้นั้น คุณลักษณะดังกล่าวของระบบการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน- บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์ จะช่วยให้บรรยากาศและสภาพแวดล้อมในการเริ่มต้นธุรกิจเป็นไปในทางที่ดี ยิ่งขึ้น จึงคาดว่า การพัฒนาดังกล่าว จะส่งผลต่ออันดับของไทยในการจัดอันดับความยาก-ง่ายในการ ประกอบธุรกิจ (Ease Doing Business) ที่จัดทำโดยธนาคารโลก ให้อยู่ในอันดับที่สูงขึ้น ซึ่งจะ ก่อให้เกิดแรงจูงใจ แรงสนับสนุนส่งเสริม และช่วยดึงดูดให้ผู้ประกอบการชาวต่างชาติมาเริ่มต้นธุรกิจ ในประเทศไทย ก่อให้เกิดการลงทุนทั้งในธุรกิจขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ นำมาซึ่งการ สร้างงาน รวมถึงประโยชน์ทางด้านการจัดเก็บภาษี ซึ่งจะช่วยส่งเสริมและพัฒนากิจการการลงทุนและ เศรษฐกิจของประเทศในภาพรวมให้ก้าวหน้ามั่นคง ยั่งยืน และมีเสถียรภาพ เป็นการรองรับการ ประกอบธุรกิจแบบไร้พรมแดน ถือเป็นมาตรการเตรียมความพร้อมสำหรับการเข้าสู่การเป็นประชาคม เศรษฐกิจอาเซียน หรือ AEC ที่กำลังจะมาถึงในปี ๒๕๕๘ นี้ต่อไป

จะเห็นได้ว่า การพัฒนาระบบการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์ ไม่ได้ก่อให้เกิดผลดีหรือประโยชน์แก่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง หรือภาคส่วนใด ภาคส่วนหนึ่งเพียงเท่านั้น แต่ยังส่งผลดีต่อการค้าการลงทุนและเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาว ซึ่ง ในท้ายที่สุด ผู้ที่จะได้รับประโยชน์ดังกล่าว คือ ประเทศชาติและประชาชนไทยทุกคน โครงการพัฒนา ระบบการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วน-บริษัททางอิเล็กทรอนิกส์ จึงเป็นโครงการที่ก่อให้เกิดความคุ้มค่าใน การลงมือจัดทำ และมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกภาคส่วนจะร่วมแรงร่วมใจ ช่วยกันผลักดันโครงการ ดังกล่าวให้ประสบความสำเร็จ เพื่อประโยชน์ที่จะมีต่อประชาชนทุกคนในประเทศต่อไป

บรรณานุกรม

หนังสือ

กระทรวงพาณิชย์. เส้นทางการค้าไทย. ที่ระลึกเนื่องในวันสถาปนากระทรวงพาณิชย์ครบรอบ ๘๐ ปี.

วันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๕๓.

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. คู่มือการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัท. กรุงเทพฯ, ๒๕๕๔.

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. ๑๑๑ ปี หุ้นส่วนบริษัทไทย. กรุงเทพฯ, ๒๕๕๕.

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. รายงานประจำปี ๒๕๕๕. กรุงเทพฯ, ๒๕๕๕

สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. รายงานผลการศึกษาระบบสมัคร

โครงการศึกษาระบบจดทะเบียนนิติบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Registration). กรุงเทพฯ,

๒๕๕๕.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.). คู่มือคำอธิบายตัวชี้วัดการพัฒนา

คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔ สำหรับส่วนราชการระดับ

กรม. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน

ก.พ.ร.), ๒๕๕๓.

โสภณ รัตนกร. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์: หุ้นส่วนและบริษัท. พิมพ์ครั้งที่ ๑๐.

กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, ๒๕๔๘.

บทความ

กระทรวงสาธารณสุข. รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government). แหล่งที่มา

[www.moph.go.th/opdc/ docs/รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์2.doc](http://www.moph.go.th/opdc/docs/รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์2.doc), ๗ มิถุนายน ๒๕๕๖.

กฤติกา กิตติยานันท์. สถานะทางกฎหมายของลายมือชื่อในนิติกรรมสัญญา (Legal status of

signature on juristic act and contract). บทความย่อ, ๒๕๔๔. แหล่งที่มา

<http://www.ismed.or.th/SME2/>

[src/bin/controller.php?view=knowledgeInsite.KnowledgesDetail&p=&nid=&sid](http://www.ismed.or.th/SME2/src/bin/controller.php?view=knowledgeInsite.KnowledgesDetail&p=&nid=&sid=78&id=1100&left=118&right=119&level=3&lv1=3)

[=78&id=1100&left=118&right=119&level=3&lv1=3](http://www.ismed.or.th/SME2/src/bin/controller.php?view=knowledgeInsite.KnowledgesDetail&p=&nid=&sid=78&id=1100&left=118&right=119&level=3&lv1=3), ๑๙ มิถุนายน ๒๕๕๖.

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. ทำความเข้าใจอาเซียน. แหล่งที่มา [http://www.dtn.go.th/](http://www.dtn.go.th/images/stories/aecinfo/asean/_AEC.pdf)

[images/stories/aecinfo/asean/_AEC.pdf](http://www.dtn.go.th/images/stories/aecinfo/asean/_AEC.pdf), ๗ มิถุนายน ๒๕๕๖.

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. การจดทะเบียนแก้ไขกรรมการ และ/หรือ อำนาจกรรมการ. แหล่งที่มา

<http://www.dbd.go.th/mainsite/fileadmin/downloads/>

[๐๓_boj/intro_step_bj_change_01.pdf](http://www.dbd.go.th/mainsite/fileadmin/downloads/๐๓_boj/intro_step_bj_change_01.pdf), ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๖.

- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. การจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทจำกัด (ภายในวันเดียว). แหล่งที่มา http://www.dbd.go.th/mainsite/fileadmin/downloads/03_boj/intro_step_bj_establish_1.pdf, ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๖.
- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. การจดทะเบียนบริษัทมหาชนจำกัด. แหล่งที่มา <http://www.dbd.go.th/mainsite/index.php?id=20461>, ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๖.
- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. การจดทะเบียนพาณิชย์ตามพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. ๒๔๙๙. แหล่งที่มา <http://www.dbd.go.th/mainsite/index.php?id=101>, ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๖.
- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. หลักเกณฑ์การลงลายมือชื่อในคำขอจดทะเบียนและเอกสารประกอบ. แหล่งที่มา http://www.dbd.go.th/mainsite/fileadmin/downloads/03_boj/detail_๕_intro8.pdf, ๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๖.
- กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์. ใบรับรองดิจิทัล. แหล่งที่มา <http://www.dmsc.moph.go.th/webroot/techno2/hotit/certificate/cer13.htm>, ๒ มิถุนายน ๒๕๕๖.
- กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน. คู่มือการชำระรักษามาตรฐานคุณภาพการให้บริการประชาชน. แหล่งที่มา http://asdg.labour.go.th/index.php?option=com_content&view=section&layout=blog&id=16&Itemid=71, ๗ มิถุนายน ๒๕๕๖.
- เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์. หลักความเสมอภาค. ๒๕๔๘. แหล่งที่มา www.pub-law.net/publaw/view.aspx?id=657, ๗ มิถุนายน ๒๕๕๖.
- เจริญพงศ์ พรหมศร. แผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย ๒๕๐๔-๒๕๕๔. แหล่งที่มา www.scribd.com/doc/20372163/แผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย, ๗ มิถุนายน ๒๕๕๖.
- ตรีเพ็ชร อ่าเมือง. คู่มือ-เทคนิคการให้บริการด้วยใจ “Service Mind” :งานเลขานุการกิจและสภาคณาจารย์ กองบริหารงานทั่วไป. แหล่งที่มา [http://www.op.mahidol.ac.th/orga/file/pdf/12/A service mind manual.pdf](http://www.op.mahidol.ac.th/orga/file/pdf/12/A%20service%20mind%20manual.pdf), ๗ มิถุนายน ๒๕๕๖.
- เทพ สงวนกิตติพันธ์. การให้บริการด้วยเทคนิคการปรึกษาเชิงจิตวิทยา. แหล่งที่มา www.stou.ac.th/Offices/rdec/udon/upload/Documents/service.doc, ๗ มิถุนายน ๒๕๕๖.
- ธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์. แหล่งที่มา <http://th.wikipedia.org>, ๗ มิถุนายน ๒๕๕๖.
- บริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน). ประเภทบริการ CAT CA. แหล่งที่มา www.thaipki.com/service.html, ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๖.
- บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน). ลายมือชื่อดิจิทัล (Digital Signature). แหล่งที่มา <http://www.ca.tot.co.th/Default.aspx?tabid=7877>, ๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๖.
- แบบฟอร์มรายงานผลการดำเนินงานตามแผนปรับปรุงกระบวนการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๓. แหล่งที่มา http://61.19.54.141/develop/promote/from_1-3.doc, ๗ มิถุนายน ๒๕๕๖.

- ปารดา บัณฑุณีพิท. ต้นไม้ที่เติบโตอย่างยั่งยืนแบบองค์การเสมือนจริง. แหล่งที่มา www.bu.ac.th/knowledgecenter/executive_journal/oct_dec.../awo6.pdf, ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๖.
- พลอย เจริญสม. การอ้าใจทางอินเทอร์เน็ตและการระงับข้อพิพาทออนไลน์. ๒๕๕๕. แหล่งที่มา http://www.etda.or.th/etda_website/app/webroot/files/๖๙/files/20120911การระงับข้อพิพาททางออนไลน์202.pdf, ๑๑ มิถุนายน ๒๕๕๖.
- พิชญลักษณ์ คำทองสุก. กฎหมายแพ่งกับการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. แหล่งที่มา http://www.etda.or.th/etda_website/app/webroot/files/1/files/public_line.pdf, ๗ มิถุนายน ๒๕๕๖.
- รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์. แหล่งที่มา <http://th.wikipedia.org>, ๗ มิถุนายน ๒๕๕๖.
- ระบบสารสนเทศเพื่อพัฒนาองค์กร. แหล่งที่มา <http://th.wikibooks.org>, ๗ มิถุนายน ๒๕๕๖.
- รศ.ดร.ธีรุต วัฒนาสุโข. “Virtual office ความท้าทายแห่ง ๒๐๑๐.” กรุงเทพธุรกิจ. ๒๕๕๒. แหล่งที่มา http://business.east.spu.ac.th/admin/knowledge/A79virtual_office.pdf, ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๖.
- ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์. แหล่งที่มา <http://th.wikipedia.org/wiki/>, ๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๖.
- วัชร ฉัตรวิริยะ, ดร. การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ. แหล่งที่มา <http://www.kmitl.com>, ๗ มิถุนายน ๒๕๕๖.
- วีระศักดิ์ เครือเทพ. การจัดการภาครัฐสมัยใหม่: บทพิสูจน์เชิงประจักษ์ถึงความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. แหล่งที่มา <http://www.polsci.chula.ac.th/weerasak/data/Paper and Article/NPM in Local Gov.pdf>, ๗ มิถุนายน ๒๕๕๖.
- ศรัณยู หมั่นทรัพย์. ความเสมอภาค. แหล่งที่มา http://www.kpi.ac.th/ppd/index.php?name=content&main_id=12&page_id=44, ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๖.
- สมบัติ อิศรานุรักษ์. ผู้บรรยาย. การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (Public Sector Management Quality Award : PMQA). กระทรวงมหาดไทย. ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙. แหล่งที่มา <http://www.lampang.doae.go.th/pdf/pmqa.pdf>, ๗ มิถุนายน ๒๕๕๖.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ. แหล่งที่มา http://www.opdc.go.th/special.php?spc_id=4&content_id=153, ๗ มิถุนายน ๒๕๕๖.
- สำนักงานงานขนส่งชลบุรี. “การยกระดับคุณภาพการให้บริการสาธารณะ.” ใน เอกสารประกอบการอบรมหลักสูตรการให้บริการสาธารณะ โดยกรมมีสิทธิร่วมของประชาชน (People’s Audit). สถาบันพระปกเกล้า. แหล่งที่มา chonburi.dlt.go.th/ks/article.doc, ๗ มิถุนายน ๒๕๕๖.
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน). การพิสูจน์ตัวตน (Authentication) อย่างไรให้ปลอดภัย. แหล่งที่มา http://www.etda.or.th/etda_website/tha/mains/display/274, ๗ มิถุนายน ๒๕๕๖.

- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน). ธุรการ ธุรกรรม ธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ต่างกันอย่างไร. แหล่งที่มา http://www.etda.or.th/etda_website/mains/display/339, ๗ มิถุนายน ๒๕๕๖.
- สิริพร จิตต์เจริญธรรม. เสาวภา ปานจันทร์ และเลอศักดิ์ ลิ้มวิวัฒน์กุล. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการพิสูจน์ตัวตน. แหล่งที่มา <http://www.eco.ru.ac.th>, ๗ มิถุนายน ๒๕๕๖.
- สุเทพ เอี่ยมคง. การบริหารราชการแผ่นดิน. แหล่งที่มา www.kpi.ac.th/wiki/index.php/การบริหารราชการแผ่นดิน, ๗ มิถุนายน ๒๕๕๖.
- อาศยา โชติพานิช. ศิลปการให้บริการสู่ความรู้สึกที่ดี. แหล่งที่มา opdc.dgr.go.th/dgr51_1.doc, ๗ มิถุนายน ๒๕๕๖.
- ACRA. What you need to know about company. 2012. Available <http://www.acra.gov.sg/Company/Know+More+About+Company.htm>, 2 June 2013.
- Companies Office. Starting a company. 2012. Available <http://www.business.govt.nz/companies/learn-about/starting-a-company>, 2 June 2013.
- Nectec Pedia. รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์. แหล่งที่มา wiki.nectec.or.th/gitiwiki/pub/Pub/.../001_eGov_by_HTK.doc, ๗ มิถุนายน ๒๕๕๖.
- Notary Public คืออะไร ? Notary Public คือใครและมีหน้าที่ทำอะไร ? (๒๘ กรกฎาคม ๒๕๕๒). แหล่งที่มา <http://notarypublicthailand.wordpress.com/>, ๒ มิถุนายน ๒๕๕๖.
- The World Bank. Economy Profile: New Zealand. Doing Business 2013. Available http://www.doingbusiness.org/~media/giawb/doing_business/documents/profiles/country/NZL.pdf, 2 June 2013.
- The World Bank. Economy Profile: Singapore. Doing Business 2013. Available http://www.doingbusiness.org/~media/giawb/doing_business/documents/profiles/country/SGP.pdf, 2 June 2013.
- The World Bank. Starting a Business in Solomon Islands. 2013. Available <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/solomon-islands/starting-a-business>, 2 June 2013.

บทสัมภาษณ์

- นายพีระพัฒน์ มหาโพธิกุล. ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำสำนักประธานศาลฎีกา. และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง.
- นางสุรางคณา วายุภาพ. ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน). และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง.
- นางแพตริเซีย มงคลวนิช. ผู้อำนวยการสำนักบริหารการเสียดภาษีทางอิเล็กทรอนิกส์ กรมสรรพากร. และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง.
- นายนำพล ทองอุทัยศรี. บริษัท สำนักกฎหมายสากล อีรคูปต์ จำกัด.

ดร.ธนัญชัย ตรีภาค. อาจารย์ประจำคณะวิศวกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณ
ทหารลาดกระบัง.

นางภัทรวรรณ ตุ่นสกุล. ผู้จัดการ Corporate. Securities and IP. SCG Legal Counsel.

ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ในสังกัดกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ได้แก่ นายสำรวย แดงด้วง ผู้อำนวยการสำนัก
กฎหมาย นายสมบุญ โมจนกุล ผู้อำนวยการส่วนจดทะเบียนธุรกิจกลาง นางสาวเกดสิริ
กลายเพท นักวิชาการคอมพิวเตอร์ชำนาญการพิเศษ นางศิริพร ชำนาญชาติ นักวิชาการ
คอมพิวเตอร์ชำนาญการ นายกิตติศักดิ์ โชติพนิชเศรษฐ์ นายไพโร ประหลาดเนตร และนาง
ชลาลัย สุกัณหา นักวิชาการพาณิชย์ชำนาญการ.

อื่นๆ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙.

แผนการบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๘.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ ๓ ลักษณะ ๒๒
ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัท

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้บัญญัติหลักการทั่วไปเกี่ยวกับการจัดตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท และการดำเนินการเกี่ยวกับการจดทะเบียนในเรื่องต่าง ๆ ไว้ดังนี้

มาตรา ๑๐๑๒ อันว่าสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปตกลงเข้ากันเพื่อกระทำการกิจการร่วมกัน ด้วยประสงค์จะแบ่งปันกำไรอันจะพึงได้แต่กิจการที่ทำนั้น

มาตรา ๑๐๑๓ อันห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น ท่านกำหนดเป็นสามประเภท คือ

- (๑) ห้างหุ้นส่วนสามัญ
- (๒) ห้างหุ้นส่วนจำกัด
- (๓) บริษัทจำกัด

มาตรา ๑๐๑๔ บรรดาสำนักงานสำหรับจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัททั้งหลายนั้น ให้รัฐมนตรีเจ้ากระทรวงซึ่งบัญชาการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัทเป็นผู้ออกกฎข้อบังคับจัดตั้งขึ้น

มาตรา ๑๐๑๕ ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทเมื่อได้จดทะเบียนตามบัญญัติแห่งลักษณะนี้แล้ว ท่านจัดว่าเป็นนิติบุคคลต่างหากจากผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นทั้งหลายซึ่งรวมเข้ากันเป็นหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น

มาตรา ๑๐๑๖ การจดทะเบียนนั้น ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทตั้งสำนักงานแห่งใหญ่ทำการการอยู่ ณ ตำบลใดในพระราชอาณาจักร ท่านให้จดทะเบียน ณ หอทะเบียนสำหรับตำบลนั้น

การแก้ไขข้อความที่ได้จดทะเบียนประการหนึ่งประการใดในภายหลังก็ดี กับทั้งแก้ไขการอื่นอย่างหนึ่งอย่างใดอันบทบัญญัติแผนกนี้บังคับหรืออนุญาตให้จดทะเบียนก็ดี ก็ต้องจด ณ หอทะเบียนแห่งเดียวกันนั้น

มาตรา ๑๐๑๘ ในการจดทะเบียน ท่านให้เสียค่าธรรมเนียมตามกฎหมายข้อบังคับซึ่งรัฐมนตรีเจ้ากระทรวงตั้งไว้

มาตรา ๑๐๑๙ ถ้าคำขอจดทะเบียนหรือเอกสารซึ่งต้องจดทะเบียนไม่มีรายการบริบูรณ์ตามที่บังคับไว้ในลักษณะนี้ ว่าให้จดแจ้งก็ดี หรือถ้ารายการอันใดซึ่งจะแจ้งในคำขอหรือในเอกสารนั้นขัดกับกฎหมายก็ดี หรือถ้าเอกสารใดซึ่งกำหนดไว้ว่าให้ส่งด้วยกันกับคำขอจดทะเบียนยังขาดอยู่มิได้ส่งให้ครบก็ดี หรือถ้าไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขข้ออื่นซึ่งกฎหมายบังคับไว้ก็ดี นายทะเบียนจะไม่ยอมรับจดทะเบียนก็ได้ จนกว่าคำขอจดทะเบียนหรือเอกสารนั้นจะทำให้บริบูรณ์หรือแก้ไขให้ถูกต้อง หรือได้ส่งเอกสารซึ่งกำหนดไว้นั้นครบทุกสิ่งอันหรือได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขข้ออื่นนั้นแล้ว

มาตรา ๑๐๖๔ อันห้างหุ้นส่วนสามัญนั้น จะจดทะเบียนก็ได้

การลงทะเบียนนั้น ท่านบังคับให้มีรายการดังนี้ คือ

- (๑) ชื่อห้างหุ้นส่วน
- (๒) วัตถุประสงค์ของห้างหุ้นส่วน

(๓) ที่ตั้งสำนักงานแห่งใหญ่และสาขาทั้งปวง

(๔) ชื่อและที่สำนักกับทั้งอาชีพของผู้เป็นหุ้นส่วนทุกๆ คน ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดมีชื่อยี่ห้อ
ก็ให้ลงทะเบียนทั้งชื่อและยี่ห้อด้วย

(๕) ชื่อหุ้นส่วนผู้จัดการ ในเมื่อได้แต่งตั้งให้เป็นผู้จัดการแต่เพียงบางคน

(๖) ถ้ามีข้อจำกัดอำนาจของหุ้นส่วนผู้จัดการประการใดให้ลงไว้ด้วย

(๗) ตราซึ่งใช้เป็นสำคัญของห้างหุ้นส่วน

ข้อความซึ่งลงทะเบียนนั้นจะลงรายการอื่นๆ อีกอันคู่สัญญาเห็นสมควรจะให้ประชาชน
ทราบด้วยก็ได้

การลงทะเบียนนั้น ต้องลงลายมือชื่อของผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคน และต้องประทับตราของห้าง
หุ้นส่วนนั้นด้วย

ให้พนักงานทะเบียนทำใบสำคัญแสดงการจดทะเบียนส่งมอบให้แก่ห้างหุ้นส่วนนั้นฉบับหนึ่ง

มาตรา ๑๐๖๔/๒ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงหุ้นส่วนผู้จัดการ ให้ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนนำ
ความไปจดทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่มีการเปลี่ยนแปลง

มาตรา ๑๐๗๗ อันห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น คือห้างหุ้นส่วนประเภทหนึ่ง ซึ่งมีผู้เป็นหุ้นส่วน
สองจำพวก ดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

(๑) ผู้เป็นหุ้นส่วนคนเดียวหรือหลายคนซึ่งมีจำกัดความรับผิดเพียงไม่เกินจำนวนเงินที่ตนรับ
จะลงหุ้นในห้างหุ้นส่วนนั้นจำพวกหนึ่ง และ

(๒) ผู้เป็นหุ้นส่วนคนเดียวหรือหลายคนซึ่งต้องรับผิดร่วมกันในบรรดาหนี้ของห้างหุ้นส่วนไม่
มีจำกัดจำนวนอีกจำพวกหนึ่ง

มาตรา ๑๐๗๘ อันห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น ท่านบังคับว่าต้องจดทะเบียน

การลงทะเบียนนั้นต้องมีรายการดังต่อไปนี้ คือ

(๑) ชื่อห้างหุ้นส่วน

(๒) ข้อแถลงความเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด และวัตถุประสงค์ของห้างหุ้นส่วนนั้น

(๓) ที่ตั้งสำนักงานแห่งใหญ่และสำนักงานสาขาทั้งปวง

(๔) ชื่อ ยี่ห้อ สำนัก และอาชีพของผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิด และจำนวนเงิน
ซึ่งเขาเหล่านั้นได้ลงหุ้นด้วยในห้างหุ้นส่วน

(๕) ชื่อ ยี่ห้อ สำนัก และอาชีพของผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิด

(๖) ชื่อหุ้นส่วนผู้จัดการ

(๗) ถ้ามีข้อจำกัดอำนาจหุ้นส่วนผู้จัดการอันจะผูกพันห้างหุ้นส่วนนั้นประการใดให้ลงไว้ด้วย

ข้อความซึ่งลงทะเบียนนั้น จะลงรายการอื่นๆ อีกอันคู่สัญญาเห็นสมควรจะให้ประชาชน
ทราบด้วยก็ได้

การลงทะเบียนนั้น ต้องลงลายมือชื่อของผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนและต้องประทับตราของห้าง
หุ้นส่วนนั้นด้วย

ให้พนักงานทะเบียนทำใบสำคัญแสดงการจดทะเบียนส่งมอบให้แก่ห้างหุ้นส่วนนั้นฉบับหนึ่ง

มาตรา ๑๐๗๘/๒ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงหุ้นส่วนผู้จัดการ ให้ห้างหุ้นส่วนจำกัดนำความไป
จดทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่มีการเปลี่ยนแปลง

มาตรา ๑๐๙๖ อันว่าบริษัทจำกัดนั้น คือบริษัทประเภทซึ่งตั้งขึ้นด้วยเงินทุนเป็นหุ้นมีมูลค่าเท่าๆ กัน โดยมีผู้ถือหุ้นต่างรับผิดชอบจำกัดเพียงไม่เกินจำนวนเงินที่ตนยังส่งใช้ไม่ครบมูลค่าของหุ้นที่ตนถือ

มาตรา ๑๐๙๗ บุคคลใดๆ ตั้งแต่สามคนขึ้นไปจะเริ่มก่อการและตั้งเป็นบริษัทจำกัดก็ได้โดยเข้าชื่อกันทำหนังสือบริคณห์สนธิ และกระทำการอย่างอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้

มาตรา ๑๐๙๘ หนังสือบริคณห์สนธินั้น ต้องมีรายการดังต่อไปนี้ คือ

- (๑) ชื่อบริษัทอันคิดจะตั้งขึ้น ซึ่งต้องมีคำว่า "จำกัด" ไว้ปลายชื่อนั้นด้วยเสมอไป
- (๒) ที่สำนักงานของบริษัทซึ่งบอกทะเบียนนั้นจะตั้งอยู่ ณ ที่ใดในพระราชอาณาเขต
- (๓) วัตถุประสงค์ทั้งหลายของบริษัท
- (๔) ถ้อยคำสำแดงว่า ความรับผิดชอบของผู้ถือหุ้นจะมีจำกัด
- (๕) จำนวนทุนเรือนหุ้นซึ่งบริษัทคิดกำหนดจะจดทะเบียนแบ่งออกเป็นหุ้นมีมูลค่ากำหนดหุ้นละเท่าไร

(๖) ชื่อ สำนัก อาชีวะ และลายมือชื่อของบรรดาผู้เริ่มก่อการ ทั้งจำนวนหุ้นซึ่งต่างคนต่างเข้าชื่อซื้อไว้คนละเท่าใด

มาตรา ๑๐๙๙ หนังสือบริคณห์สนธินั้น ท่านให้ทำเป็นต้นฉบับไว้ไม่น้อยกว่าสองฉบับ และให้ลงลายมือชื่อของบรรดาผู้เริ่มก่อการ และลายมือชื่อทั้งปวงนั้นให้มีพยานลงชื่อรับรองด้วยสองคน

หนังสือบริคณห์สนธิซึ่งได้ทำนั้น ท่านบังคับให้นำฉบับหนึ่งไปจดทะเบียนและมอบไว้ ณ หอทะเบียนในส่วนพระราชอาณาเขตซึ่งบ่งไว้ว่าจะบอกทะเบียนตั้งสำนักงานของบริษัทนั้น

มาตรา ๑๑๐๑ เมื่อจำนวนเงินซึ่งว่าไว้ในมาตรา ๑๑๑๐ ได้ใช้เสร็จแล้ว กรรมการต้องไปขอจดทะเบียนบริษัทนั้น

คำขอและข้อความที่ลงในทะเบียนนั้น ให้ระบุนายการตามที่ได้ตกลงกันในที่ประชุมตั้งบริษัทดังต่อไปนี้ คือ

(๑) จำนวนหุ้นทั้งสิ้นซึ่งได้มีผู้เข้าชื่อซื้อ หรือได้จัดออกให้แล้วแยกให้ปรากฏว่าเป็นชนิดหุ้นสามัญเท่าใด หุ้นบุริมสิทธิเท่าใด

(๒) จำนวนหุ้นสามัญหรือหุ้นบุริมสิทธิ ซึ่งออกให้เหมือนหนึ่งว่าได้ใช้เต็มค่าแล้วหรือได้ใช้แต่บางส่วนแล้ว นอกจากที่ใช้เป็นตัวเงิน และหุ้นที่ได้ใช้แต่บางส่วนนั้น ให้บอกว่าได้ใช้แล้วเพียงใด

(๓) จำนวนเงินที่ได้ใช้แล้วหุ้นละเท่าใด

(๔) จำนวนเงินที่ได้รับไว้เป็นค่าหุ้นรวมทั้งสิ้นเท่าใด

(๕) ชื่อ อาชีวะ และที่สำนักของกรรมการทุกคน

(๖) ถ้าให้กรรมการต่างมีอำนาจจัดการของบริษัทได้โดยลำพังตัวให้แสดงอำนาจของกรรมการนั้นๆ ว่าคนใดมีเพียงใด และบอกจำนวนหรือชื่อกรรมการซึ่งจะลงชื่อเป็นสำคัญผูกพันบริษัทได้นั้นด้วย

(๗) ถ้าตั้งบริษัทขึ้นชั่วคราวกำหนดอันหนึ่ง ให้บอกกำหนดอันนั้นด้วย

(๘) ที่ตั้งสำนักงานแห่งใหญ่และสาขาทั้งปวง

การลงทะเบียนจะมีรายการอย่างอื่นซึ่งกรรมการเห็นสมควรจะให้ทราบแก่ประชาชนก็ลงได้

ในการขอจดทะเบียนนั้น ถ้าได้ทำข้อบังคับของบริษัทไว้ประการใดบ้างต้องส่งสำเนาข้อบังคับนั้นๆไปด้วย กับทั้งสำเนารายงานการประชุมตั้งบริษัทหนังสือทั้งสองนี้ กรรมการต้องลงลายมือชื่อรับรองคนหนึ่งเป็นอย่างน้อย

ให้พนักงานทะเบียนทำใบสำคัญแสดงการจดทะเบียนส่งมอบให้แก่บริษัทฉบับหนึ่ง

มาตรา ๑๑๑๑/๑ ในการจัดตั้งบริษัท ถ้าได้ดำเนินการครบทุกขั้นตอนดังต่อไปนี้ภายในวันเดียวกับวันที่ผู้เริ่มก่อการจัดทำหนังสือบริคณห์สนธิ กรรมการจะขอจดทะเบียนหนังสือบริคณห์สนธิ และ จดทะเบียนบริษัทไปพร้อมกันภายในวันเดียวกันก็ได้

(๑) จัดให้มีผู้เข้าชื่อชื้อหุ้นครบตามจำนวนหุ้นทั้งหมดที่บริษัทจะจดทะเบียน

(๒) ประชุมจัดตั้งบริษัทเพื่อพิจารณากิจการต่างๆ ตามมาตรา ๑๑๐๘ โดยมีผู้เริ่มก่อการและผู้เข้าชื่อชื้อหุ้นทุกคนเข้าร่วมประชุม และผู้เริ่มก่อการและผู้เข้าชื่อชื้อหุ้นทุกคนให้ความเห็นชอบในกิจการที่ได้ประชุมกันนั้น

(๓) ผู้เริ่มก่อการได้มอบกิจการทั้งปวงให้แก่กรรมการ

(๔) กรรมการได้เรียกให้ผู้เข้าชื่อชื้อหุ้นใช้เงินค่าหุ้นตามมาตรา ๑๑๑๐ วรรคสอง และเงินค่าหุ้นดังกล่าวได้ใช้เสร็จแล้ว

มาตรา ๑๑๑๒ ถ้าการจดทะเบียนมิได้ทำภายในสามเดือนนับแต่ประชุมตั้งบริษัทไซ้ร้ ท่านว่าบริษัทนั้นเป็นอันไม่ได้ตั้งขึ้น และบรรดาเงินที่ได้รับไว้จากผู้เข้าชื่อชื้อหุ้นนั้นต้องใช้คืนเต็มจำนวนมิให้ลดเลย

ถ้ามีจำนวนเงินเช่นนั้นค้างอยู่มิได้คืนในสามเดือนภายหลังการประชุมตั้งบริษัทไซ้ร้ ท่านว่ากรรมการของบริษัทต้องรับผิดชอบร่วมกันที่จะใช้ทั้งต้นเงินและดอกเบี้ยยคิดตั้งแต่เวลาสิ้นกำหนดสามเดือนนั้น

แต่ถ้ากรรมการคนใดพิสูจน์ได้ว่า การที่เงินขาดหรือที่ใช้คืนช้าไปมิได้เป็นเพราะความผิดของตนไซ้ร้ กรรมการคนนั้นก็ไม่ต้องรับผิดชอบในการใช้ต้นเงินหรือดอกเบี้ย

มาตรา ๑๑๔๖ บรรดาข้อบังคับอันได้ตั้งขึ้นใหม่ หรือได้เพิ่มเติมเปลี่ยนแปลงนั้น เป็นหน้าที่ของบริษัทที่จะจัดให้ไปจดทะเบียนภายในกำหนดสิบสี่วันนับแต่วันที่ได้มีการลงมติพิเศษ

มาตรา ๑๑๕๗ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงกรรมการ ให้บริษัทนำความไปจดทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่มีการเปลี่ยนแปลง

มาตรา ๑๒๒๘ มติพิเศษซึ่งอนุญาตให้เพิ่มทุนหรือลดทุนนั้น บริษัทต้องจดทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่ได้ลงมตินั้น

มาตรา ๑๒๓๙ มติพิเศษซึ่งวินิจฉัยให้ควบบริษัทจำกัดเข้ากันนั้น บริษัทต้องนำไปจดทะเบียนภายในสิบสี่วันนับตั้งแต่วันลงมติ

มาตรา ๑๒๔๑ บริษัทได้ควบเข้ากันแล้วเมื่อใด ต่างบริษัทต้องนำความไปจดทะเบียนภายในสิบสี่วันนับตั้งแต่วันที่ควบเข้ากัน และบริษัทจำกัดอันได้ตั้งขึ้นใหม่ด้วยควบเข้ากันนั้น ก็ต้องจดทะเบียนเป็นบริษัทใหม่

มาตรา ๑๒๔๖/๔ คณะกรรมการบริษัทต้องขอจดทะเบียนการแปรสภาพเป็นบริษัทจำกัดต่อนายทะเบียนภายในสิบสี่วันนับตั้งแต่วันที่ดำเนินการตามมาตรา ๑๒๔๖/๓ ครบถ้วนแล้ว

ในการขอจดทะเบียนแปรสภาพเป็นบริษัทจำกัด คณะกรรมการต้องยื่นรายงานการประชุมที่ผู้เป็นหุ้นส่วนได้ร่วมกันพิจารณาให้ความยินยอมและดำเนินการแปรสภาพห้างหุ้นส่วนเป็นบริษัทจำกัดตามมาตรา ๑๒๔๖/๒ หนังสือบริคณห์สนธิ ข้อบังคับ และบัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้นพร้อมกับการขอจดทะเบียนด้วย

มาตรา ๑๒๕๔ การเลิกหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น ผู้ชำระบัญชีต้องนำบอกให้จดทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่เลิกกัน และในการนี้ต้องระบุชื่อผู้ชำระบัญชีทุกๆ คนให้จดลงทะเบียนไว้ด้วย

มาตรา ๑๒๗๐ เมื่อการชำระบัญชีกิจการของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทสำเร็จลง ผู้ชำระบัญชีต้องทำรายงานการชำระบัญชีแสดงว่า การชำระบัญชีนั้นได้ดำเนินไปอย่างไร และได้จัดการทรัพย์สินของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นไปประการใดแล้วให้เรียกประชุมใหญ่เพื่อเสนอรายงานนั้น และชี้แจงกิจการต่อที่ประชุม

เมื่อที่ประชุมใหญ่ได้ให้อนุมัติรายงานนั้นแล้ว ผู้ชำระบัญชีต้องนำข้อความที่ได้ประชุมกันนั้นไปจดทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันประชุมเมื่อได้จดทะเบียนแล้วดังนี้ให้ถือว่าเป็นที่สุดแห่งการชำระบัญชี

ภาคผนวก ข

พระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับทางหุ้นสวนจดทะเบียน ทางหุ้นสวนจำกัด บริษัทจำกัด
สมาคม และมูลนิธิ พ.ศ. ๒๕๕๙

พระราชบัญญัติกำหนดความผิดฯ ได้กำหนดบทลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม
บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในส่วนที่เกี่ยวกับการจดทะเบียนทางหุ้นสวนจำกัด
และบริษัทไว้ ดังนี้

มาตรา ๓ ทางหุ้นสวนจดทะเบียน หรือทางหุ้นสวนจำกัดใดในกรณีใช้ชื่อในดวงตรา ป้ายชื่อ
หนังสือบอกกล่าวปวารองจดหมายใบแจ้งความ หรือเอกสารอย่างอื่นเกี่ยวกับธุรกิจของทางหุ้นสวน

(๑) ถ้าเป็นอักษรไทยไม่ใช่คำว่า “ทางหุ้นสวนสามัญนิติบุคคล” หรือ “ทางหุ้นสวนจำกัด”
ประกอบชื่อแล้วแต่กรณี

(๒) ถ้าเป็นอักษรต่างประเทศ ไม่ใช่คำซึ่งมีความหมายว่า “ทางหุ้นสวนสามัญนิติบุคคล”
หรือ “ทางหุ้นสวนจำกัด” ตามประกาศของกระทรวงเศรษฐกิจการประกอบชื่อ แล้วแต่กรณี

ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาทและปรับอีกวันละไม่เกินห้าร้อยบาทจนกว่าจะได้
ปฏิบัติให้ถูกต้อง

มาตรา ๕ บริษัทจำกัดใด นอกจากธนาคารในกรณีใช้ชื่อในดวงตรา ป้ายชื่อ หนังสือบอกกล
าวปวารอง จดหมาย ใบแจ้งความ หรือเอกสารอย่างอื่นเกี่ยวกับธุรกิจของบริษัท

(๑) ถ้าเป็นอักษรไทยไม่ใช่คำว่า “บริษัท” ไวนาชื่อ และ “จำกัด” ไวนาชื่อ

(๒) ถ้าเป็นอักษรต่างประเทศ ไม่ใช่คำซึ่งมีความหมายว่า “บริษัทจำกัด” ตามประกาศของ
กระทรวงเศรษฐกิจการประกอบชื่อ

ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท และปรับอีกวันละไม่เกินห้าร้อยบาทจนกว่าจะได้
เลิกใช้หรือจนกว่าจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง แล้วแต่กรณี

มาตรา ๑๓ บริษัทจำกัดใดไม่จดทะเบียนตามมาตรา ๑๑๔๖ มาตรา ๑๑๕๗ มาตรา
๑๒๒๘ มาตรา ๑๒๓๙ หรือมาตรา ๑๒๔๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ต้องระวางโทษปรับ
ไม่เกินสองหมื่นบาท

มาตรา ๔๘ ผู้ใดโดยทุจริต กำหนดค่าแรงงาน หรือทรัพย์สินที่นำมาลงในทางหุ้นสวนจด
ทะเบียน ทางหุ้นสวนจำกัด หรือบริษัทจำกัด แทนเงินค่าหุ้นให้สูงกว่ามูลค่าที่แท้จริง ต้องระวางโทษ
ปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท

ภาคผนวก ค

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙

บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ที่เกี่ยวข้องกับ
การพิจารณาคำขอจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัท มีดังนี้

มาตรา ๑๒ คำสั่งทางปกครองจะต้องกระทำโดยเจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในเรื่องนั้น

มาตรา ๒๖ เอกสารที่ยื่นต่อเจ้าหน้าที่ให้จัดทำเป็นภาษาไทย ถ้าเป็นเอกสารที่ทำขึ้นเป็น
ภาษาต่างประเทศ ให้คู่กรณีจัดทำคำแปลเป็นภาษาไทยที่มีการรับรองความถูกต้องมาให้ภายใน
ระยะเวลาที่เจ้าหน้าที่กำหนด ในกรณีนี้ให้ถือว่าเอกสารดังกล่าวได้ยื่นต่อเจ้าหน้าที่ในวันที่เจ้าหน้าที่
ได้รับคำแปลนั้น เว้นแต่เจ้าหน้าที่จะยอมรับเอกสารที่ทำขึ้นเป็นภาษาต่างประเทศ และในกรณีนี้ให้ถือว่า
วันที่ได้ยื่นเอกสารฉบับที่ทำขึ้นเป็นภาษาต่างประเทศเป็นวันที่เจ้าหน้าที่ได้รับเอกสารดังกล่าว

การรับรองความถูกต้องของคำแปลเป็นภาษาไทยหรือการยอมรับเอกสารที่ทำขึ้นเป็น
ภาษาต่างประเทศ ให้เป็นไปตามตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๒๘ ในการพิจารณาทางปกครอง เจ้าหน้าที่อาจตรวจสอบข้อเท็จจริงได้ตามความ
เหมาะสมในเรื่องนั้น ๆ โดยไม่ต้องผูกพันอยู่กับคำขอหรือพยานหลักฐานของคู่กรณี

มาตรา ๒๙ เจ้าหน้าที่ต้องพิจารณาพยานหลักฐานที่ตนเห็นว่าจำเป็นแก่การพิสูจน์
ข้อเท็จจริง ในการนี้ ให้รวมถึงการดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) แสวงหาพยานหลักฐานทุกอย่างที่เกี่ยวข้อง

(๒) รับฟังพยานหลักฐาน คำชี้แจง หรือความเห็นของคู่กรณีหรือของพยานบุคคลหรือ
พยานผู้เชี่ยวชาญที่คู่กรณีกล่าวอ้าง เว้นแต่เจ้าหน้าที่เห็นว่าเป็นการกล่าวอ้างที่ไม่จำเป็นฟุ่มเฟือยหรือ
เพื่อประวิงเวลา

(๓) ขอข้อเท็จจริงหรือความเห็นจากคู่กรณี พยานบุคคล หรือพยานผู้เชี่ยวชาญ

(๔) ขอให้ผู้ครอบครองเอกสารส่งเอกสารที่เกี่ยวข้อง

(๕) ออกไปตรวจสอบสถานที่

คู่กรณีต้องให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริง และมีหน้าที่แจ้ง
พยานหลักฐานที่ตนทราบแก่เจ้าหน้าที่

พยานหรือพยานผู้เชี่ยวชาญที่เจ้าหน้าที่เรียกมาให้ถ้อยคำหรือทำความเห็นมีสิทธิได้รับค่าป่วยการ ตาม
หลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

ภาคผนวก ง

พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๔๔

บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๔๔ ที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาคำขอจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัทโดยใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ มีดังนี้

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“**ธุรกรรม**” หมายความว่า การกระทำใดๆ ที่เกี่ยวกับกิจกรรมในทางแพ่งและพาณิชย์ หรือในการดำเนินงานของรัฐตามที่กำหนดในหมวด ๔

...

“**ธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์**” หมายความว่า ธุรกรรมที่กระทำขึ้นโดยใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ทั้งหมดหรือแต่บางส่วน

...

“**ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์**” หมายความว่า ข้อความที่ได้สร้าง ส่ง รับ เก็บรักษา หรือประมวลผลด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น วิธีการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ โทรเลข โทรศัพท์ หรือโทรสาร

“**ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์**” หมายความว่า อักษร อักขระ ตัวเลข เสียงหรือสัญลักษณ์อื่นใดที่สร้างขึ้นให้อยู่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งนำมาใช้ประกอบกับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อระบุตัวบุคคลผู้เป็นเจ้าของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูล

...

“**ใบรับรอง**” หมายความว่า ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์หรือการบันทึกอื่นใด ซึ่งยืนยันความเชื่อมโยงระหว่างเจ้าของลายมือชื่อกับข้อมูลสำหรับใช้สร้างลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์

“**เจ้าของลายมือชื่อ**” หมายความว่า ผู้ซึ่งถือข้อมูลสำหรับใช้สร้างลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ และสร้างลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์นั้นในนามตนเองหรือแทนบุคคลอื่น

...

มาตรา ๕ ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งมาตรา ๕ ในกรณีที่กฎหมายกำหนดให้การใดต้องทำเป็นหนังสือ มีหลักฐานเป็นหนังสือ หรือมีเอกสารมาแสดง ถ้าได้มีการจัดทำข้อความขึ้นเป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถเข้าถึงและนำกลับมาใช้ได้โดยความหมายไม่เปลี่ยนแปลง ให้ถือว่าข้อความนั้นได้ทำเป็นหนังสือ มีหลักฐานเป็นหนังสือ หรือมีเอกสารมาแสดงแล้ว

ในกรณีที่กฎหมายกำหนดให้ต้องมีการปิดอากรแสตมป์ หากได้มีการชำระเงินแทนหรือดำเนินการอื่นใดด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่หน่วยงานของรัฐซึ่งเกี่ยวข้องประกาศกำหนด ให้ถือว่าหนังสือ หลักฐานเป็นหนังสือ หรือเอกสาร ซึ่งมีลักษณะเป็นตราสารนั้นได้มีการปิดอากรแสตมป์และขีดฆ่าตามกฎหมายนั้นแล้ว ในการนี้ในการกำหนดหลักเกณฑ์และ

วิธีการของหน่วยงานของรัฐดังกล่าว คณะกรรมการจะกำหนดกรอบและแนวทางเพื่อเป็นมาตรฐานทั่วไปไว้ด้วยก็ได้

มาตรา ๙ ในกรณีที่บุคคลพึงลงลายมือชื่อในหนังสือ ให้ถือว่าข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นมีการลงลายมือชื่อแล้ว ถ้า

(๑) ใช้วิธีการที่สามารถระบุตัวเจ้าของลายมือชื่อ และสามารถแสดงได้ว่าเจ้าของลายมือชื่อรับรองข้อความในข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นว่าเป็นของตน และ

(๒) วิธีการดังกล่าวเป็นวิธีการที่เชื่อถือได้โดยเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการสร้างหรือส่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ โดยคำนึงถึงพฤติการณ์แวดล้อมหรือข้อตกลงของคู่กรณี

วิธีการที่เชื่อถือได้ตาม (๒) ให้คำนึงถึง

ก. ความมั่นคงและรัดกุมของการใช้วิธีการหรืออุปกรณ์ในการระบุตัวบุคคล สภาพพร้อมใช้งานของทางเลือกในการระบุตัวบุคคล กฎเกณฑ์เกี่ยวกับลายมือชื่อที่กำหนดไว้ในกฎหมายระดับความมั่นคงปลอดภัยของการใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ การปฏิบัติตามกระบวนการในการระบุตัวบุคคลผู้เป็นสื่อกลาง ระดับของการยอมรับหรือไม่ยอมรับ วิธีการที่ใช้ในการระบุตัวบุคคลในการทำธุรกรรม วิธีการระบุตัวบุคคล ณ ช่วงเวลาที่มีการทำธุรกรรมและติดต่อสื่อสาร

ข. ลักษณะ ประเภท หรือขนาดของธุรกรรมที่ทำ จำนวนครั้งหรือความสม่ำเสมอในการทำธุรกรรม ประเพณีทางการค้าหรือทางปฏิบัติ ความสำคัญ มูลค่าของธุรกรรมที่ทำ หรือค. ความรัดกุมของระบบการติดต่อสื่อสาร

ให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับกับการประทับตราของนิติบุคคลด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๑๐ ในกรณีที่กฎหมายกำหนดให้นำเสนอหรือเก็บรักษาข้อความใดในสภาพที่เป็นมาแต่เดิมอย่างเอกสารต้นฉบับ ถ้าได้นำเสนอหรือเก็บรักษาในรูปข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ ให้ถือว่าได้มีการนำเสนอหรือเก็บรักษาเป็นเอกสารต้นฉบับตามกฎหมายแล้ว

(๑) ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ได้ใช้วิธีการที่เชื่อถือได้ในการรักษาความถูกต้องของข้อความตั้งแต่การสร้างข้อความเสร็จสมบูรณ์ และ

(๒) สามารถแสดงข้อความนั้นในภายหลังได้

ความถูกต้องของข้อความตาม (๑) ให้พิจารณาถึงความครบถ้วนและไม่มีการเปลี่ยนแปลงใดของข้อความ เว้นแต่การรับรองหรือบันทึกเพิ่มเติม หรือการเปลี่ยนแปลงใดๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ตามปกติในการติดต่อสื่อสาร การเก็บรักษา หรือการแสดงข้อความซึ่งไม่มีผลต่อความถูกต้องของข้อความนั้น

ในการวินิจฉัยความน่าเชื่อถือของวิธีการรักษาความถูกต้องของข้อความตาม (๑) ให้พิจารณาถึงพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องทั้งปวง รวมทั้งวัตถุประสงค์ของการสร้างข้อความนั้น

ในกรณีที่มีการทำสิ่งพิมพ์ออกของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ตามวรรคหนึ่งสำหรับใช้อ้างอิงข้อความของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ หากสิ่งพิมพ์ออกนั้นมีข้อความถูกต้องครบถ้วนตรงกับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ และมีการรับรองสิ่งพิมพ์ออกโดยหน่วยงานที่มีอำนาจตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนดแล้ว ให้ถือว่าสิ่งพิมพ์ออกดังกล่าวใช้แทนต้นฉบับได้

มาตรา ๑๑ ห้ามมิให้ปฏิเสธการรับฟังข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐานในกระบวนการพิจารณาตามกฎหมายทั้งในคดีแพ่ง คดีอาญา หรือคดีอื่นใด เพียงเพราะเหตุว่าเป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

ในการชี้แจงให้นักพยานหลักฐานว่าข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์จะเชื่อถือได้หรือไม่เพียงใดนั้น ให้พิจารณาถึงความน่าเชื่อถือของลักษณะหรือวิธีการที่ใช้สร้าง เก็บรักษา หรือสื่อสารข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ลักษณะหรือวิธีการเก็บรักษา ความครบถ้วน และไม่มีการเปลี่ยนแปลงของข้อความลักษณะ หรือวิธีการที่ใช้ในการระบุหรือแสดงตัวผู้ส่งข้อมูล รวมทั้งพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องทั้งปวง

ให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับกับสิ่งพิมพ์ออกของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ด้วย

มาตรา ๒๕ ธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ใดที่ได้กระทำตามวิธีการแบบปลอดภัยที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา ให้สันนิษฐานว่าเป็นวิธีการที่เชื่อถือได้

มาตรา ๒๖ ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่มีลักษณะดังต่อไปนี้ให้ถือว่าเป็นลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เชื่อถือได้

(๑) ข้อมูลสำหรับใช้สร้างลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์นั้นได้เชื่อมโยงไปยังเจ้าของลายมือชื่อโดยไม่เชื่อมโยงไปยังบุคคลอื่นภายใต้สภาพที่นำมาใช้

(๒) ในขณะที่สร้างลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์นั้น ข้อมูลสำหรับใช้สร้างลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์อยู่ภายใต้การควบคุมของเจ้าของลายมือชื่อโดยไม่มีการควบคุมของบุคคลอื่น

(๓) การเปลี่ยนแปลงใดๆ ที่เกิดแก่ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ นับแต่เวลาที่ได้สร้างขึ้นสามารถจะตรวจพบได้ และ

(๔) ในกรณีที่กฎหมายกำหนดให้การลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นไปเพื่อรับรองความครบถ้วนและไม่มีการเปลี่ยนแปลงของข้อความ การเปลี่ยนแปลงใดแก่ข้อความนั้นสามารถตรวจพบได้นับแต่เวลาที่ลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์

บทบัญญัติในวรรคหนึ่ง ไม่เป็นการจำกัดว่าไม่มีวิธีการอื่นใดที่แสดงได้ว่าเป็นลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เชื่อถือได้ หรือการแสดงพยานหลักฐานใดเกี่ยวกับความไม่น่าเชื่อถือของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์

มาตรา ๓๕ คำขอ การอนุญาต การจดทะเบียน คำสั่งทางปกครอง การชำระเงิน การประกาศ หรือการดำเนินการใดๆ ตามกฎหมายกับหน่วยงานของรัฐหรือโดยหน่วยงานของรัฐ ถ้าได้กระทำในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา ให้นำพระราชบัญญัตินี้มาใช้บังคับและให้ถือว่ามีผล โดยชอบด้วยกฎหมายเช่นเดียวกับการดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายในเรื่องนั้นกำหนด ทั้งนี้ ในพระราชกฤษฎีกาอาจกำหนดให้บุคคลที่เกี่ยวข้องต้องกระทำหรืองดเว้นการใดๆ หรือให้หน่วยงานของรัฐออกระเบียบเพื่อกำหนดรายละเอียดในบางกรณีด้วยก็ได้

ในการออกพระราชกฤษฎีกาตามวรรคหนึ่ง พระราชกฤษฎีกาดังกล่าวอาจกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจบริการเกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ต้องแจ้งให้ทราบ ต้องขึ้นทะเบียน หรือต้องได้รับใบอนุญาตแล้วแต่กรณี ก่อนประกอบกิจการก็ได้ ในกรณีนี้ ให้นำบทบัญญัติในหมวด ๓ และบทกำหนดโทษที่เกี่ยวข้องมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ นามสกุล

นายพูนพงษ์ นัยนาภากรณ์

วุฒิการศึกษา

นิติศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
 รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา
 บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ประสบการณ์การรับราชการ

สิงหาคม ๒๕๕๓ - ตุลาคม ๒๕๕๓

ผู้อำนวยการสำนักตรวจสอบธุรกิจ
 กรมพัฒนาธุรกิจการค้า

ตุลาคม ๒๕๕๓ - เมษายน ๒๕๕๔

ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาผู้ประกอบการธุรกิจ
 กรมพัฒนาธุรกิจการค้า

เมษายน ๒๕๕๔ - ธันวาคม ๒๕๕๔

เลขานุการกรม
 กรมพัฒนาธุรกิจการค้า

รางวัลหรือทุนการศึกษา

- ข้าราชการพลเรือนดีเด่นประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๕
- รางวัลเพชรพณิชย์ ประจำปี ๒๕๕๖

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน
 และสถานที่ทำงาน

ผู้อำนวยการสำนักทะเบียนธุรกิจ
 กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์
 ๔๔/๑๐๐ ถนนพหลโยธิน ๑ ต.บางกระสอ อ.เมือง จ.นนทบุรี ๑๑๐๐๐